שלום שטערן

אינדערפרי

2489

שלום שטערן

אינדערפרי

אַרויסגעגעבן פון
„קאַנאַדער וואָכנבלאַט"

Copyright 1945, by SHOLEM SHTERN

מאָנטרעאל
1945

42

געדרוקט אין
ארטיסטיק פרינט שאפ.

עפּן אויף

עפן אויף

אָ, גאָט, עפן אויף פאַר מיר
פון רחמים דעם טויער.
די וועלט אין חורבן,
דער מערדער אויף לויער.

אָ, עפן אויף פאַר מיין פאָלק
פון רחמים דעם טויער.
לאָמיך זיין דער קרבן טהור.
עס בלעטערט אין שטילן וויי,
דער באָבעס געלער, ירושה־סידור.
דערמאָן זיך, פאַרשרייב אַלע פיינען ווידער,
נעם נקמה פאַרן בלוט פון מיינע געהרגעטע ברידער.

אָ, גאָט, דער פיין
האָט דורכגעבויערט מיין געביין.
לייז אוים פון עלנט,
לאָז די וועלט נישט אַליין.

עס איז דאָך אַלץ,
דאָס געווערק פון דיין האַנט.
זיי זיך מרחם אויפן מענטש,
אויף זיין בלאָנדזשענדיקן פאַרשטאַנד.
לאָז רוען דיין פרידן
אויף דער ערד, אויף יעדן לאַנד.

טאָמער דאַרפסטו אַ היטער.
וויים, דאָס פאָלק האָט די ריינסטע טרערן.
זיי דו אַליין זייער בעטער, זייער רעטער.
און דאָס גוטסקייט אויף דער וועלט וועט זיך מערן.

אָ, גאָט, עפן אויף פאַר מיר
פון רחמים דעם טויער.

טרערן

אין פוילן דער מדינה,
אין יידישע שטעט און שטעטלעך
האָט גערוט די שכינה.
דער טייך האָט געבלויט — אַ לויטערער שפּיגל.
גרין איז געווען די סטעזשקע, דער אָפענער פלוין
און דער שטילער, גראָזיקער היגל.
פאַרבענקט, היימלעך האָבן צום וואַלד
זיך געטוליעט היימשטעטלעך.
אין פרילינג, ווי וואַרעמע פינגער
האָבן געצערטלט די בעז־ריטלעך.
האַרציקע פרייד האָט געזוניקט אויף דער לאָנקע,
אַרום פּאַסטוך־געצעלט.
פון ריינע, יידישע הערצער, פון לערנערס און געזעלן
ליכט און ליבשאַפט, מוט און גלויבן האָט געקוועלט.

אַצינדערט, די זון צווישן רויכן — אַ גליענדיקער ציגל.
די יידן ליגן אויסגעקוילעטע באַ די שוועלן.
אימהדיקע צייכנס: אַ פאַרבלוטיקט, קינדעריש וויגל,
פאַרזשאַווערטע ריגלען, צעריסענע מזרח־געמעלן.
און די שכינה פלאַטערט מיט צעבראָכענע פליגל,
כליפּעט איבערן הייליקן קרבן.
און מיינע טרערן פליסן אויפן גרויסן חורבן.

אלף־בית

פֿאַרברענט דער שול־הויף,
דאָס פֿעלד און דאָס גראָז.
עס איז שוין קינד מיינס חצות.
ביז צום גרינענדיקן כּעלות,
הער זיך איין, זאָג מיר נאָך יעדעס אות :
מיין איינציקער־געבליבענער, מיין בכור,
ביסט נישט דער לעצטער פֿון דיין דור.
זאָג מיט בטחון, מיט הויך־קלינגענדיקן ניגון :
אונדזער בלוט וועט נישט ווערן פֿארשוויגן.
גאָט איז מיט אונדז, די שונאים וועלן פֿאַלן ווי פֿליגן.
צוזאַמען מיר זיינען אויפֿגעשטאַנען, מיר וועלן זיגן.

הער זיך איין און פֿאַרנעם,
דעם ניגון דעם ריינעם,
פֿון דעם אלף־בית דעם שיינעם.
זע, די אותיות לויכטן שיין.
זיי ברענען מיט אונדזער בלוט און פּיין.

זאָג מיר נאָך אלף־בית.
יעדעס אות לויטער, ווייס.
יעדער פּינטל אַ באַדייט —
אַ טרייסטנדיקער באַווייז.

ביסט אַ ייִנגעלע יונג און קליין.
גרייט זיך אַ ייִד צו זיין.
אונדזער תורה גאַנץ און ריין.
אָן מורא זאָלסטו קעגן טויט שטיין.

חזר איין, זינג דעם ניגון נאָך:
אלף.
גאָטס וואָרט — א בליציקער חלף.
חולם בית — ב, דערנאָכדעם אָן אלף, מאַכט בא.
גאָטס ווילן איז אזוי.
קמץ יוד — י, חולם בית — ב, דערנאָכדעם אָן אלף מאַכט יבא
דורך דיין מויל קינד מיינס, גאָטס וואָרט טריפנדיקער טוי.
חולם יוד — יו, דערנאָכדעם א ם מאַכט יום.
זיי מקדש השם בכל יום ויום.
אצינדערט חזר איין אינאיינעם:
ישראל א שטאַרקער בוים.
בא יבא יום,
חרוב וועט ווערן רוים.
גאָט וועט אָפּמעקן בערלין ווי סדום.
גאָט האָט די שטראָף שוין אויסגעקריצט
אויפן שווארצן הימל־זוים.

שטאָק־נאַכט.
איבער יעקבס געצעלט גאָט וואַכט.
גאָטס צאָרן האָט אויפגעקראַכט,
גאָט איז אַרויס קעגן אונדזערע שונאים אין שלאַכט.
גלויב, וועסט ווערן גרויס.
עס קען קיינער נישט פארברענען ישראלס הויז.
זע, דעם חלוץ מיט דער ווייס־בלויער פאָן.
זאָלסט ווי ער צו די רוצחים טאָן.
זאָלסט אויפשטיין
יינגעלע־קליין,
מיט נקמה אָנגעלאָדן
און די רוצחים צאָלן:
צאָן פאַר צאָן,
אויג פאַר אויג,
האַנט פאַר האַנט,
פאַר די געהרגעטע יידן
הינטער געטאָ־וואַנט.

רוק זיך צו,
דריק זיך צו,
טוליע זיך איין
יינגעלע־קליין.
ביסט מערנישט אליין.
קענסט שוין אויף אויסנווייניק דעם גאנצן אלף־בית.
ביסט א ייד שוין, ווייס עס, ווייס.
געלויבט דער בורא,
איך האָב דערלעבט צולערנען מיט דיר תורה.
וואָס דיינע הענטעלעך, ווי צו שאו ידיכם,
מיט א לויטער פנים זאָגט די געבליבענע יידן שלום־עליכם.

אויפגעגרינט האָט דער כעלות.
אויסגעדונערט ערשטער שאָס.
אויפגעזונגען האָט דאָס ערשטע, פארבלוטיקטע אות:
אלף־בית — צו די יידן וועט נישט געשען קיין בייז.
אלף — גאָטס וואָרט איבער די שונאים א בליציקער חלף.

דער לעצטער חלוץ

אויפגעגליט דער הימל־ראַנד.
פון ווייסל־ברעג די וואַסער־האַנט
ציטערט אויפן שטילן זאַמד.
אויף געטאָ־וואַנט
דער לעצטער חלוץ שפּאַנט.

וואַרשע־ביתר אין רויכיקן בראַנד.
בלוטיקער־כאָרכל אויף גראָזיק־געוואַנט.
די זשאַרענדיקע רויכן קרויזן
אין די אויפגעטאָגטע הויכן, איבער שולן, איבער קלויזן.
די געמאַנער, די רוימער פּויזען.
און דער חלוץ מיט וויים־בלויער פאָן,
מיט שווערד מיט בלויזן
שיצט די לעצטע וואַך.
די זון אַ פאַרבלוטיקטער פויגל
פליגלט אויפן בלוטיקן שליאַך.
אַלע שיס־רערן אויף זיין געזיכט.
פון זיינע אויגן פייער שפּריצט.
ער הילט זיך איין אין דער ווייס־בלויער פאָן,
אַזוי האָט דער טאַטע מיטן טלית געטאָן.
די געמאַנער, די רוימער פּויזען.
אין זייערע הענט שווערדן בלויזן.
אַ וואָלקן דעקט דעם חלוץ איין שיכט נאָך שיכט.
אין זיינע אויגן דאָס שפּריצנדיקע פייער —
שטראַלנדיק ליכט.
ער דריקט די ליפּן צונויף.

עס שוועבט מיט אים דער בלוטיקער הויף.
ער זינקט פון דער הויך, אין דער רו,
מיט ווארעמען געזיכט ער פאַלט צו דער ערד צו.
חרוב איז ביתר, אוים מיט דער געטאָ:
אין תל־אביב, אין מאָסקווע, אין לאָנדאָן
העלדישע יידישע קעמפער זיינען דאָ.
ינקמו את דמי!
אין ביראָ־בידזשאַן, אין מאָנטרעאל, אין ניו־יאָרק
יידן־קריגער זיינען דאָ.
עם ישראל חי!
זה בשבילי די!

ברענען רויטע רויזן
אויף בלוי־ווייסער פאָן.
פאַר מיר, פאַר דיר מיין זון,
פאַרן הויז פון ישראל
האָט דער חלוץ אזוי געטאָן.

תהילים - זאָגער

א

דער פרימאָרגן בלייכט אויף מיינע שויבן.
איך זינג דעם פּאַסטוך דודס לידער פון לויבן.
די ווערטער מורמלען טרייסט און גלויבן.
גאָט, הויב מיך אויף פון די שטויבן.
תפילהדיקע געזאַנגען אין פינצטערן גלות
מיט אונדז מיטגעגאַנגען.
פרום, געליטערט אין אָנגעוווייטיקטע הערצער אויפגעגאַנגען.
אין גאָטספאַרכטיקע יידישע שטעטלעך אין פּוילן:
חצות, די שטערן ברענען
איבער שרעקעדיקע, זינקענדיקע שטיבלעך.
יידן זאָגן תהילים.
אַלע איין האַרץ, איין געבעט:
גאָט, שיק די הילף נישט צו שפּעט.
און אויך איך גיס אויס אין שטראָמען טרערן מיין תפילה
פאַר מיין פאַראומערט געמיט, פאַר מיין פאָטערס הויזגעזינד,
פאַר דער גאַנצער דערשראָקענער, הייליקער קהילה.
אָ, מאין יבא עזרי? וואוהין זיך ווענדן און קערן?
גאָט דערבאַרעמדיקער פון די רוענדיקע הימלען טו דערהערן.
די שטערן זינגען.
אָן עדה יידן שרייען אָפּ גזרן,
שטרעקן די הענט פון די פייער־צונגען...

ב

אין אַלע טרויערן, אין אַלע צערן, אין אַלע בראָכן,
ביסטו בעטנדיקער תהילים אַליין צום רבונו של עולם געלאָפן.
אַלע פּחדים זיינען אין שאָטן־טאָל אַנטלאָפן.
קיינער האָט דאָס בטחונדיקע, יידישע האַרץ
נישט געקענט ברעכן.
אונדזער תהילים האָט דעם קאַלטן, פאַרשלאָסענעם הימל
דורכגעבראָכן.
כביכול אַליין האָט די ווערטער, דעם בעטנדיקן ניגון
אין טרערן־לאָגל אַריינגעטראָגן.
דוד המלך, אָן אַ שווערד, אָן אַ קרוין,
אַן אַלטער, וואָגלענדיקער ייד כליפּעט איבערן תהילים,
אין טרויעריקן פאַרנאַכט, אויפן ברענענדיקן פלוין.
וואָרים, עס האָט גערמאַניע אונדז געטראָפן
שלאַבריק, צעביילט און דערשלאָגן
אויף אונדזער אַנטרינענדיקן, וואַנדער־וועג.
דער מערדער, דער לאָקערנדיקער שכן
האָט אונדז פאַרצוקט אין דרום, אין צפון.
און אַלע תהילים־זינגער הינטער די ציטערדיקע פליגל
פון דער שכינה נאָך נקמה רופן — — —

ג

אָ, טרערנדיקער תהילים, טרייסטנדיק און הייליק,
פון אַלע געבראָכענע, יידישע הערצער דאָס לויטערסטע געוויין,
מילדער מיין טרויער, און דורך יסורים מיין האַרץ רייניק.
אָ, תהילים, דיינע אַלטע בלעטער פליסטערן אין צער,
די אותיות וואַשן זיך אין ימען טרערן:
יאָ, מאין יבא עזרי? וואוהין זאָל איך זיך טון
וועגדן און קערן?
אָט זע איך זיי די זינגער, די זאָגער, די שטילע מורמלער:
שמערל באַלעגאָלע, אפרים שוסטער, איטשקע קאָוואַל און גדליהו שינדלער.
גאָט, דיין פנים נישט פאַרשטעל!
די טרערנדיקע ווערטער פון די פּראָסטע, פרומע שטאַמלער פאַרנעם!
לייבטשע בלעכער קלאַפּט אויס אַ בלעך.
אפרים שוסטער מאַכט אין דער פאַרעשווע סקריפּקע־שטעך.
דער הימל איבער זיי — אַ טיפער, בלויענדיקער בעכער.
דערפרישנדיקער ווינט — אַ צעעפנטער פעכער.
עס זינגען תהילים די קוימענס, די דעכער — — — —

ד

שבתדיקע אינדערפריען.
די גערטנער, די סעדער בליען.
ליכטיקע שלוה אויף שויבן פאַרצויגן.
דער טאַטע ביים אָפענעם פענצטער,
טייטשט אין אומעטיקן ניגון יעדן מזמור.
דאָס בעטנדיקע ליד ציטערט
אויף די וויינענדיקע סטרונעס פון פאַסטוך דודס כנור.
קינדערישע, וואַרעמע טרערן אין פרימאָרגן־דעמער.
טויאיק־זילבערן די בלעטער־שאָל.
דער זינגער דוד אין בית־לחם־טאָל.
אויפן גאָלדענעם זאמדן־ברעג פייכטן
די פרישע טריט פון אַנגעטרונקענע לעמער.

אָ, תהילים, טרייסטנדיק און הייליק,
ווייל כל ישראל האָט אין דיר אַ חלק!

אין די אלולדיקע טעג

אלול. יידן ווערן שטילער, פאַרטראַכטער, פרומער.
יידן גיסן אויס דאָס באַטריבטע געמיט פאַרן באַשעפער.
אין שטיבלעך, אין בית־מדרש, אין שול בלאָזט מען שופר.
הארבסטיקע, פאַרקלערטע לאַנקעס אומעטיקן.
אין די סעדער טרייסלט מען די עפל, די גנילקעס.
פאַרטרוילעך, משפּחהדיק־נאָענט ווערט דאָס שטעטל.
ערנסטער, הכנעהדיקער ווערן אפילו פייסי שערער, בערל רופא,
אבישל טריפהניאַק און הערשקע קאַזאַק.
אין מורא, אין ציטערניש שלייכט זיך אַרום שאַיעלע זויפער.
אַלע פרימאָרגן פאַרגייט זיך אין געוויין ר׳ נחומל סופר.
אינדערשטיל, אין פרומער־פאָרכטיקייט,
בעט איטלעכער ייד באַ זיין ליבן נאָמען:
אויף אַ יאָר אָן גזרות און פאָגראָמען,
אויף געזונט און פרנסה, אויף רו און שלום.
ווארים, חסד אין דער האַנט פון שופט עולם —

אין ווייסע, קילע באַגינענס
ווײנט דאָס שטעטל באַ סליחות־זאָגן.
ווייבער כליפּען איבער פאַרטריפטע תחינות.
אין גויאישן געסל קי מרוקען, הינט קלאָגן.
ר׳ אברהם שוחט זיצט פאַרמחט נאָך טבילה.
דורכרייסן זיך צו די שערי רחמים
דאַרף זיין תפילה.
פון זיין שוואַרץ־געדיכטע באָרד און פאות
קאַפּען וואַסער־טראָפּנס.
דאָס צעבראָכענע, אויסגעפּרוואוטע געמיט קרעכצט:
יידן דאַרפן רחמים.
דאַרפן אַ ר׳לוי יצחק באַרדיטשעווער
וואָס זאָל זיך קענען שטעלן פאַרן כביכול און טענהן.
וואָס זאָל האָבן די תמימות און די שטאַרקייט
צו קענען דעם רבונו של עולם דעות זאָגן.

און איך אַליין האָב ווינציק חסדים,
איך קען נאָך חלילה נאָכגעבן דעם יצר הרע
און גאָר בעטן אויף מחיה און בגדים:
איך דאַרף מתפּלל זיין פאַר כּלל ישראל,
פאַר דער גאַנצער הייליקער קהילה.
פאַר זיך, פאָטער אין הימל, ברויך איך דען
עפּעס אויסביטן.
פון דיינע אויגן איז גאָרנישט פאַרמיטן.
איך בעט נישט אויף עשירות,
אויף זילבערנע לעפל.
עס איז גענוג פאַר מיר און פאַר מיין הויזגעזינד
ראַזעווע ברויט מיט קאַרטאָפל.
ר׳ אברהמל שוחט שטעלט זיך פאַרן עמוד:
אב הרחמים, דיין פאָלק ישראל אין יסורים געהייליקט.
דו אַליין ווייסט, ווי צווישן די פעלקער,
מיר ווערן צוליב דיין נאָמענס וועגן געפּייניקט.
פאַרוואָסזשע לאָזסטו דיין בן יקיר פאַרשניידן ?!
און אויב איך בין אין דיינע אויגן אָרעם און שפל,
בין איך דאָך אין דיין יצירה אַ שרייפל.
אין זכות פון אונדזערע הייליקע אבות,
פאַרן פאָלק ישראל, דעם שער הרחמים עפן!
„מדת הרחמים עלינו התגלגלי
ובעד עמך רחמים שאלי.״
וויגעברום דאָס צעבליפּעטע געשריי.
דאָס געזיכט לויכט קעגן די ברענענדיקע ליכט:
פאָטער אין הימל, דו אַליין
ירושלים בוי, אונדזערע טעג באַניי.
חסד אויף דער וועלט פאַרזיי!
שטיל דער אינדערפריאיקער, האַרבסטיקער אָרום.
די היי־לאַנקעס שפּרייטן שטילן אומעט.
דאָס שטעטל גאַפט פאַרכטיק־פרום.
אברהמל שוחט אין טלית געהילט שוועבט צו אָפענע טויערן...
און אויפן פאַרטריפטן עמוד גיסט די שכינה הייסע טרערן — — —

מילדע טעג

א

אין שטעטל רוט די שכינה.
אין די סעדער שמעקן די הארבסטיקע ווינטן.
די פעלדער אומעטיקע מילדקייט פארוועבן.
אויסגעריסן פון אלעמענס הערצער קנאה־שנאה...

פארנאכט־צײַט, ארום בית־המדרש שטייען רעדלעך יידן.
אלע רעדן וועגן דעם נאצי, וועגן מלחמה און פרידן.
ביים טריפנדיקן האנטפאס,
לייבטשע קראפ שרייט מיט כעס:
די פאנעס ליארעמען, אז יידן זיינען קאמוניסטן.
וואסזשע איז עס פאר א חטא? וואסזשע איז עס פאר א בושה?
זיי מאכן פאגראמען. די בעלי מלאכהם פון די דערפער,
די סוחרים פון די ירידן זיי פאריאגן.
המנס מפלה וועט נאך אויף זיי קומען!
יידן, מיין וועלוול זאגט:
ס׳וועט נאך זיין אויף דער וועלט א נייער סדר.
די גאנצע, ארנטלעכע, פראלעטארישע וועלט
וועט נאך גיין זיך לערנען יושר
בא סטאלינען אין חדר.

ב

נאך מעריב פארבלייבן חסידים אין טונקעלן שטיבל.
ר׳ מאירל דערציילט מעשיות פון גוטע יידן.
פון אפשרייענדיקע גזרן, פון גרויסן בטחון,
פון קדושים — פרומע הערצער פול מיט גלויבן,
זייער בלוט הערט נישט אויף צו זידן —
שאטנס טוליען זיך צונויף.
לבנה לויטערט אין שול־הויף.
פארגאפטע פנימער פלאמען אין הארכנדיקן קרייז.
פארטיפט, אויפגעלויכטן זיפצט ר׳ נחומל פרייז.

פלאַי־פלאַים — מורמלט ר׳ מעכעלע רובאַשאָווער.
פון זיין שיינענדיק פּנים קאַפּען טראָפּנס־שוויים:
מיינט עס, דער בעש"ט האָט שוין מרמז־געווען
אויפן מחבל היטלער, אויפן רוצחישן פּריים ?...
במורעט זיך אָן לייב־בער:
מיינט עס, דער משחית האָט ווידער די שליטה ?
טאַקע, צוליב וואָס, אויפסניי קרבן, רייניקונג און שחיטה ?
כדי אליהו זאָל ווידער אין די פּסח־נעכט
אריבערטרעטן פאַרבלוטיקטע, יידישע שוועלן.
ער זאָל זען, ווי מען פּייניקט יידן,
מען ברענט און מען שעכט.
און ער וועט נישט האָבן קיין רשות,
אויפצורייסן משיחן פון פיינלעכן דרימל,
אראָפּצורייסן פון זיינע אויגן
דעם יאַטערדיקן שימל...
און דעם צדיק־הדור איז לכתחילה שוין פאַרווערט
אָפּצושרייען די שרעקלעכע גזרן.
ווי לאַנג נאָך וועט מען פון הימל הייסן
אויף משיחן הארן ?! — — —

רייסט איבער דעם ניגון דער לאַנגער ביינוש:
נו, נו, חסיד מיינער,
וואָס איז דאָס פאַר אַ יאוש ?
עס האָט זיך דיר אפשר פאַרגלוסט
אַ שטיקל, פּעטן שור־הבור ?
אונדזער רבי — דער צדיק הדור
האָט געזאָגט היינטיקן שבועות אין סקאַליט:
היטלער איז דער לעצטער עמלק־שליט.
אונדזער שר איז שטאַרק, ער וואַרט.
עס וועט נישט שווייגן דער רום...
דעריבער, גוטער ברודער, זאָל דיך נישט ארן
דער צוליב וואָס —
האָב כח און אמונה צו ליידן,
און בכל יום ויום דאַרפן מיר אויף משיחן הארן —

ג

די יוגנט איז פאַרזאַמלט אין אַרבעטער פּאַריין.
הינטערן פענצטער, אויף נאַכטיקע, נאַקעטע פעלדער
שרייט דער ווינט אין עלנטן געוויין.
משה־מאַטל לייענט פּרצעס „נסים אויפן ים".
פון פרעמדער־ווייט לויכט
דער אייביק־גלויביקער שטאַם.
און איציקל לאַנדוי זינגט האַרציק, פאַרטרוימט
לידער פון טרויער, לידער פון פרייד:
איבער אַלע גרינע לאָנקעס,
אין אַלע בליענדיקע סעדער,
גייט אַרום די צאַרטע ליבע,
גייט אַרום און וויינט...
און באַ חוהלע פוקס ווערן פייכט
די ברוינע, גאַרנדיקע אויגן.
ווייך, גלעטנדיק־פאַרבענקט
ציטערט באַ איר יעדער מעלאָדיע.
זי פאַרגייט זיך אויף די דינסטע טענער.
איר פּנים פלאַמט, זי ווערט חנעוודיקער, שענער —
בעריש קאָוואַל נעמט איר הענטל אין זיין דלאָניע:
חוהלע האַרצעניו, זינגט דאָס ליד וועגן פּאָניען,
וועגן די טרייע קאָמעראַדן מיט די רויטע פאָנען.
דערווייל ווערט ביים לייען־טיש אַ געפּילדער,
יידישיסטן קריגן זיך מיט העברעאיסטן.
קאָמוניסטן מיט בונדיסטן רייסן זיך, ווי הענער.
פייוויש באָלשעוויק טענהט:
אַ פאַרייניקטער פראָנט וועט ראַטעווען
די וועלט פון פאַשיזם.
קאָכט זיך שמערל בונדיסט:
הערט חברה, עס איז אַ נייע קאָמוניסטישע מאַנעווורע.
ס'איז ווידער פּיזעם!

שפרינגט אויף פּיוויש:
איר בונדראָווצעס שפּילט קליינל־פּאָליטיק,
איר האָט נישט קיין ווייטן, פּאָליטישן בליק!
מען האַלט איינער דעם אַנדערנס לאַצן.
יעדנס פּאַרטיי־יחוס און אידעאַליזם
מען האַלט אין איין שאַצן —

ביים אַהיימגיין געזעגנט מען זיך היימיש.
צום וואַרעמסטן דריקט אַלעמען די האַנט
דער פּאַרקלערטער פּיוויש.
עס ווינטיקט דער אָפּענער, זאַמדיקער וועג.
אַרום טאַרטאַק שאָטנט דער לאָמפּ.
די שטילקייט שניידט די ליאַרעמדיקע זעג.
מוטנע וואַסער־טראָפּנס קאַפּען
פונעם זשאַווערדיקן פּלומפּ.
שרעק הויערט אויף יעדער שוועל.
די נאַכט פאַרקלערט, שטום.
דער נאַצי־מערדער לויערט אומעטום — — — —

משה שמואל דער וואַלד־סוחר

א

וועקנדיקער הענער־געקריי
אין אלולדיקן באַגין.
דאָס שטעטל אין נעפל פאַרהילט.
עס שומט די וואַסער־מיל.
דער הויכער, אויסגעאַרבעטער וואַסיל
וואַרפט קרישקעלעך באַ דער אויסגעטראָטענער שוועל.
די איינגעשרומפּענע וואַסילעכבע אין דער צעטעפּעטער שאַל,
פּאָרעט זיך באַ דער קילער, צעעפנטער שטאַל.
איבערן שול־דאַך גליִען ראָזע שטרייפן.
די געהויקערטע, צונויפגעטוליעטע שטיבלעך שלאָפן.
דער שמש קלאַפּט אויף די פאַרהאַקטע לאָדנס.
דער ערשטער צו סליחות שפּרייזט דער וואַלד סוחר משה שמואל.
דער שווערער טלית־זאַק אונטער זיין אָרעם.
שטייף איינגעקלעמט אין זיין האַנט
די בורשטינענע גאַלקע
פון דעם אַלטן, לעמבערגער־שירעם.
עס קומט אים אַקעגן דער בייזער עקאָנאָם באַרעק.
זיין צורה באַפּודערט, ווי מיט ווייסמעל.
זיין פעטער קאַרק אויפגעלאָפן־רויט
אין געקראָכמאַליעטן קאָלנער.
ער שפּאַנט צום זאַמאָשטשער טראַקט,
ער איילט אויף יאַגד,
און ווי אַ זעלנער קלאַפּט ער
מיט די געקאָווועטע שטיוול צום טאַקט.
ער שטעלט אָן די ביקס אויף משה שמואלן.
ער קוקט אין דער ליופע און פּרואווט דעם ציעל . . .
משה שמואל דערשמעקט סכנה,
הויבט אָן לויפן שנעל.
אַ פאַרסאָפּעטער, מיט צעשראָקענע אויגן,
פאַלט ער אויף די בית־מדרש־טיר.
מיט טרייסלענדיקע הענט
וויקלט ער אַראָפּ פון זיין האַלדז די וואָלענע שאַל :

א בעלן פון א רשע — א גוי
צו גיין שיסן האָזן,
גאַנץ פרי מיטן בלאָ.

ב

אין ווינקל, אין טיפן טונקל,
ציטערט זיין מורמלענדיקער שאָטן.
אויפגעקנייטשטע בלעטער פון דער סליחה.
דאָס האַרץ כליפּעט מיט דער פאַרוואָגלטער שכינה.
דער הימל לויטערט — א בלויע, שפּיגלדיקע שאָל.
זיין פּנים פלאַמט אין ליכטיקער כונה.
זיין וויינעשריי שטייגט פון יאָמערטאָל.
די ווערטער פלאַטערן ביים ארון קודש,
טריפנדיקע טרערן אויף די געגילדערטע לוחות.
טרויעריק וויגן זיך און שאָרכען
די געצווייגטע הערשן אויפן געמאָלענעם מזרח,
די אויסגעהאָפטענע לייבן אויפן סאַמעט־רויטן פּרוכת.
און באַ יאָשע שמש,
וואָס ציטערט פאַר קעלט אפילו אין תמוז,
פייכטן די קאַלטע, פאַרדרימלטע אויגן,
ער פאַרגייגט זיך אין התפעלות:
אזוי זאָגן סליחות,
קאָן טאַקע נאָר איין משה שמואל —
דער הוסאַטינער חסיד.
איטלעכס וואָרט רעדט באַ אים
מיט א באַזונדערן טעם און מתיקות.
ער טענה'ט צום בורא עולם
מיטן גאַנצן האַרץ, באַצערט און פשוט.
מיט אזא בעטן קען מען צום כסא הכבוד גרייכן.
נישט קיין וואונדער וואָס די הימלען בלענדן,
און זיינע באַקן בלייכן —

משה שמואל אין די הויכן ערגעץ פאַרטראָגן,
וויינט אויפן קול, די ווערטער קלאָגן:
רבונו של עולם, דערבאַרעם זיך אויף כל ישראל,
לייז שוין אוים פון ביטערן גלות.
מידת הרחמים לייג ארויף אויף דער וואָג שאָל! — — — —

א ל ו ל

אלול. עס פאַרשמעקט אין סאָד די ריַיפע פּרוכט.
גיטעלע די סעדעכע שעלט די שקאָצימלעך מיט טויטע פּלוכט.
דער טאָג ווערט אומעטיקער, מילדער.
דער האַרבסט שוועבט אויף צעגראָבענע קאַרטאָפּל־פעלדער,
גליט אין די שטילע, שאָטנדיקע וועלדער.
קערץ קאַרטאָפּל בייגן שטאַרקע פּלייצעס.
אויף די פערד מעסט מען די לעדערנע לייצעס.
מען וועגט דאָס פלאַקס.
קאָוואַל־יונגען קאָלערן אַ געקאָוועטע אַקס.
פאַרנאַכט דורך אַלע וועגן
שלעפּן זיך מידע דאָרפסגייער אין שטעטל אַריין.
טרוימעריש ציטערט דער שטערן־שיין.
דער לעצטער לערנער ניגונט אין שטיבל אַליין.
פון נאָענטן שניידער־וואַרשטאַט קלינגען
די קאַמפס־לידער פון העלדנמוט און פּיין.
היימיש, ליב אין אומעטיקן מאַרק צוגיין.

פאַרבענקטע אומעטיקייט אין שטעטל.
פול מיט יונגען און מוידן אין סאָדע־וואַסער־קליטל.
דעם גבירס זונדל פונדעוועט, באַרימט זיך
מיטן אָנגעשטאָפּטן געלט־בייטל.
און לערנערס — רעוואָלוציאָנערן אין לאַנגע, חסידישע כאַלאַטן
וואַרטן אויף די באַלמעלאָכעס בא די וואַרשטאַטן.

שפּעט באַנאַכט, אין גיטעלעס סאָד, אין אַ קרייז, צווישן עפּל־ביימער
האַלט מען רעדעס וועגן דער סאָציאַלער רעוואָלוציע, וועגן לאַנד פון די ראַטן.
דער ווינט טרייסלט די טעלעגראַף־דראָטן.
קאַרטאָפּליעס בראָטן זיך צווישן פייער־שטיינער.
אַלע הערן די פייערדיקע ווערטער פון ריוועלע דער קליינער — — — —

פּיוויש

לייבל מײַן זון,
געדענק.

א

פּיוויש באָלשעוויק גראָבט דעם אַקער איין.
די פערד גייען נאָך דעם בייטן־שניט אַליין.
פרימאָרגן־זון בריט.
פּיוויש ציילט די טריט.
ער חזרט מיט אונדז אויפסניי:
אַ יושרדיקע סיסטעם איז דער עיקר,
אַזוי לערנט אונדז מאַרקס דער טיפסטער דענקער,
דער גרעסטער חוקר.

מיט יעדן טאָג ווערט פּיוויש קאָמוניסטיש־פרומער.
אין פרימאָרגן־דעמער שאָקלט ער זיך פאַרטיפט
איבער מאַרקס קאַפּיטאַל.
ער ברומט איבער דער שווערער עברי
מיט טרויעריקע גמרא־טענער.
נאָך דער סאָציאַלער רעוואָלוציע,
וועלן אַרבעטער־הײמען זיין פּראַכטפולע זאַלן.
סעודות וועט מען פּראַווען מיט כלערליי מאכלים,
ווי אויף רוישנדיקע באַלן.
אָבער די גלוסטנדיקע שפּייז וועט זיין
אַ שטאַפּל העכער צו דער פאָלקס־קולטור.
דער מענטש — דער בחיר היצירה,
וועט שפּינען די דורותדיקע, ליכטיקע שנור.

פּיוויש באָלשעוויק איז תמיד פאַרדמיונט,
שטענדיק אין איילעניש, שטענדיק געפלויגן:
וואָרים די בורזשויען טוען, ווי פּיאַווקעס
דאָס בלוט פון די אַרבעטער זויגן.
ווי זיין טאַטע — דער הוסאַטינער חסיד,
רעדט ער מילד, באַטעמט און פּשוט:
גרויס און טיף זיינען די פאָלקס־נויטן,
ווי מעג מען גאָר אינזינען האָבן
צו צערטלען די אייגענע הויטן?

ב

סליחות־צייט, זיין פאָטער דער לאַנגערביינוש
שפּרייזט שטיל־פאַרפרומט אין שטיבל.
שלייכט זיך פּיוויש דורך די הינטער גאַסן,
אין אים פאַרהוילט סוד פון אַלע געהיימע שליסלען.
די לאַנגע צויטן פון זיין צעריסענעם כאַלאַט
ווישן די שטויבן, קערן די קויטן.
די מאַריש הריינע ברעכט די הענט:
ביינוש, וואָס לאָזטו אים ארומלויפן
ווי אַ הפקרדיקער ווינט?
עס טשאַטעווען דאָך אים נאָך
די זשאַנדעמעריע־הינט!
חוץ מזה, איז עס דאָך אין די פּאַרכטיקע טעג,
דער יונג דאַרף דאָך שוין וויסן
וואָס מען טאַרנישט און וואָס מען מעג?
ביינוש הויבט די אַקסלען,
זיינע ליפּן מורמלען:
אַז דער יונג צו אַלע רוחות,
לאַכט פון אַלץ, אפילו פון־סליחות.
מען רעדט אויף אים, אַז ער גייט שפּאַצירן
מיט שניידער־מיידלעך געאָרעמט,
און קעגן מלכות רק ער שטורעמט.
ער אַליין גייט אין צעריסענע מכנסים
איז ער נישט מתרעם.
די וועלט, ליאַרעמט ער, פירט זיך נישט כהוגן.
אָן יושר האָט זי נישט קיין טעם.
גיי האָב טענות צו אַזאַ תם? —

העשעט די באָבע פּעשע:
ביינוש, דיין פּיווויש איז אַן ערלעך קינד,
אַלאַ דאָס וואָס ער ברייעט עפּעס פון מאַרקסן דעם חוקר,
איז דאָך עס וואָר די וועלט איז פול מיט שקר.
און פּיווויש שפּרייזט אַזוי אין דעם צעלעכערטן, לאַנגן כאַלאַט
אין חמימה׳דיקן תמוז, אין פּראַסטיקן שבט.
דער שמש קלאַפּט, וועקט צו סליחות.
און פּיווויש פּויקט דריימאָל אויף אַ לאָדן.
די נאַכט מיט סכנה איז אָנגעלאָדן.
ער שאָטנט זיך אַריין אין שלום קאַניוכס שטאַל.
אַ דרינגענדיקע פאַרזאַמלונג היינט:
קאַמפּס־גרופּן און אַ דיסקוסיע וועגן רעוואָלוציע און אידעאַל —

ג

אַ חלבן ליכטל צאַפּלט,
מלכהלע שלום־קאַניוכס טאָכטער
איינגעהילט אין דער מאַמעס געבלימלטער שאַל
שפּיצט אָן די אויערן צו פרעמדע, לאַקערנדיקע טריט.
פּיווויש פון אייגענע ווערטער דערהיצט,
רעדט וועגן לעקערט, באַטווין און ברוך שולמאַן.
דאָס גאַנצע שטעטל — איין אָרימאַן.
דאָס בלוט פון ייד, אַרבעטער און פּויער
געגאָסן, ווי אין אַן אָקסן־קאַן.
העלדנמוט חברים, פאָרויס אין קאַמפּף!
פריי מוז ווערן יעדער ערדן־שפּאַן!

דאָס ליכטל צאַפּלט אויף, ווערט פאַרלאָשן.
אַלע ווערן מיט פינצטערניש פאַרגאָסן.
איינציקווייז שאַרט מען זיך אין קילן דרויסן אַרויס.
פּיווויש שפּרייזט צו דער הוסאַטינער־קלויז.
ער וויל הערן דעם טאַטן סליחות זאָגן,
אויך דער טאַטע אויף צרות־הכלל טוט קלאָגן.

ד

דער באַגין בלאַסט אויף די שויבן.
קילער אַלולדיקער אינדערפרי הויכט
אויף קרומע דעכער, אויף געהאָרבעטע שטובן.
צום לאַנגן ביינוש ביים עמוד,
גרייכט פּיוּטישם קול פון צווישן
גרויסן, בעטנדיקן עולם.
אַצינדערט זינגט זיך אים,
כליפּעט זיך אים געשמאַקער.
די תּפילות רייסן זיך פון די טיפן.
אין זיין זונס אָנגעוויטיקט, איידל הארץ
טוען זיי רופן.
גרוים דערבאַרעמדיקייט וואַרעמט
זיין פּאָטערלעך, צעבראָכן געמיט:
אָב הרחמן, פאַרגיב די זינד,
וואָרים רעכטפאַרטיק און אויסדערוויילט
איז יעדער איינציקער ייד . . .

פּיוטיש געדענקט, רעליגיע איז אָפּיום פאַרן פאָלק.
וואָר, מען דאַרף אין מח פון פּשוטן מאַסע־מענטש,
וועגן דער דאָזיקער פראַגע מאַכן אַ טאָלק.
פונדעסטוועגן פילט ער, אַז ער זינדיקט נישט
קעגן דער רעוואָלוציע און דעם פּראָלעטאַריאַט,
ווען ער וויינט באַ יעדן טרויעריקן, פאַרטרערטן בלאַט.
וואָרום אויך אַ שטיין קען דאָך צעגאָסן ווערן פון געוויין,
ווען מען ווייסט פון די באַצערטע ווערטער דעם מאָנענדיקן פּשט.
דערצו פילט ער, אַז ער טאָר זיין טאַטן נישט מצער־זיין.
דער טאַטע אַ פאַרהאָרעוועטער, דורכגעליטענער ייד.
אויף די אַלטע, אויסגעטראָטענע דרכים גייט ער ערלעך, ריין.
תּמיד איז ער טרויעריק, פאַרטראַכט, גוט און פרום.
פון זיינע נשמהדיקע, וואַרהאַפטיקע מעשים,
שטראַלט דער מענטש אין העלער, רחמימדיקער שיין.
אויך ער וויל מתקן־זיין די וועלט,
וואָס איז פאַלש, גזלניש און קרום —

די מאַמע ברײַנע אין דער ווײַבערישער שול,
הויבט אָן פֿון פֿרייד הויך צוהעשען
מיט פֿאַרטרערטן בליק וואַרעמט זי פּיוּווישס נעזיכט,
אויפֿגעהײטערט פֿינטלט זי צו דער באָבע פּעשען.

ה

אהיים גייען אַלע צוזאַמען.
פּיוּוויש טרעט שווער, פֿאַרטראַכט אין קילן באַגין.
עס טרערן די אויגן בײַ דער מאַמען.
דער טאַטע טענהט צו אים פֿאַרטרויִלעך, באַהאַרצט:
דער מקור פֿון דער פֿילאָסאָפֿיע איז יאוש.
דרום בלאָנדזשעט אַצינדערט אָן אמונה אַרום
דער משכּיל חיים־הערש.
און כאָטש דער חוקר משה מענדעלסאָן
איז לפֿנים געווען פֿרום,
האָט ער געהאַט אַ גוף און אַ נשמה פֿון אַ הויקער.
ער — אַלע בערלינטשיקעס זײַנען שמד און טמא.
דער ייִד וואָס גלייבט, רייניקט זיך אין יסורים,
האָפֿט און וואַרט.
פֿאַרוואָר, עס איז דאָך קלאָר:
די וועלט איז פֿאַרפּלייצט
מיט זינד און מאָרד, ווי סדום.
און כאָטש משיח איז נאָך אַלץ אַ בעטלער
בײַ די אַריינגאַנגס־טויערן פֿון רוים,
קען ער קומען די רגע, יעדן טאָג, דאָס יאָר,
און אויב חלילה נישט — איז איבעראַיאָר — — —

די באָבע פּעשע זיפֿצט, שעפּטשעט פֿרום.
אין ר' מאיר בעל־הנס פּושקע
איר פֿאַרזשאַווערטער דרײַער
קלינגט קופּערדיק, הויך :
אוי, מעכּעלע שוסטער איז נעבעך אָרעם, ווי די נאַכט.
מען דאַרף אים אַוועקטראָגן
אַ פֿערטעלע עופֿ, אַ טעלערל יויך —

פּיוויש טרעט טרויעריק, פֿאַרטראַכט אין שטילן באַגין.
גלעטנדיקע פֿינגער — די ערשטע, וואַרעמע שטראַלן.
ווייטיקדיק ברענט דאָס נאָדלדיקע דאַרן־געשפּין.
באַ אויסגעהוילטע פּלויטן, באַ קילע, מאָכיקע שטאַלן.
פּיוויש פּינלעך־פֿאַרקלערט:
משיח, רעוואָלוציע — אַט גאָר נאָענט,
אַט אָפּגעשטויסן, ווייט.
איינמאָל איז לענין געקומען
צו דער רעכטער צייט —

און די באָבע פּעשע זיפֿצט, שעפּטשעט פֿרום.
ווי תּמיד, מיט אַ געבעט זי טרעט אַריבער די שוועל:
גאָטעניו, פֿריילעכקייט זאָל הערשן אין דעם דאָזיקן הויז.
אין נחת, אין פֿרידן זאָל דיך דינען מיין זעל —

איבערן שול־דאַך.
די זון שטייט פֿלאַמיק, הויך.
אויף אַן אָפּגעבלעטערטן בוים
אַ וואָרנע שרייט:
פּיוויש פּינלעך־פֿאַרקלערט:
אין לעצטן שטרייט,
ווער אַ לענין קומען
צו דער רעכטער צייט? — — —

ו

גלעקער קלינגען אויפן קלויסטער־טורעם.
די ברוינע רוצחים דאָס שטעטל באַצווינגען.
די זון רויכערט הינטער וואַלקן־שירעם.
באַ דער פליייצנדיקער שליוזשע סמאַליעט די וואַסער־מיל.
געהאָנגענע יידן קאָרטשען זיך אויף באַטשוועקעטע דראָנגען.
די ערד איז קלעפּיק, ווייך — אַ פאַרבלוטיקטער דיל.
גרינענדיקע לאָנקעס, בליענדיקע סעדער
אין פּיין, אין שרעק שרייען.
אין ליידיקע שטיבער, אין אויפגעפּראַלטע שטאַלן
פלאַקערדיקע ווינטן וואָיען.
בלוטיקע שטראָמען אין טיפע, טונקעלע ברונעמס,
אין לויטערע, קילע קוואַלן.
און פּיוויש באַלשעוויק מיט די פּאַרטיזאַנען אין וואַלד:
חברים, דער נאַצי־וואָלף פאַרצוקט און ווערט נישט זאַט.
דאָס שטעטל־יידן פירט מען גאַנצפרי צו דער שחיטה אַרום
אַרום אַלטן בית־מדרש, באַ דער הוסאַטינער קלויז.
עמעצער מוז מיט דער עדה זיין.
עמעצער מוז איינעם מיט זיי אָקעגן טויט שטיין.
עס איז אַ זכיה לעצטע טרייסט צוטראָגן.
דעריבער חברים, כ׳בעט באַשטימט מיך מיט דער עדה צו גיין.
טריפן טרערן אויף זייערע הענט.
הייליקער צאָרן אין זייערע אויגן ברענט — — — —

ז

אין טויאיקן באגין,
אין יאָמערדיקן געדרענג,
פּיוויש רופט צווישן צעוואַלגערטע בענק:
ברידער יידן, זייט שטאַרק!
דער נאַצי־וואָלף, דער מאוסער שפּין,
חרובט, שיסט, הענגט!
אָבער דו טייער פאָלק מיינס,
דעם רוצח אייביק געדענק!
ביזן צענטן דור
אונדזער בלוט נישט שענק!

דער נאַצי ברילט.
ווי אויף אַ ברעט
ער טרעט אויף דער מאַמע בריינעס
קליינעם, צאַפּלדיקן גוף.
בליצנדיקער זון־שטראַל
שפּיזלט שאַרף און שפּיציק . . .
אַנגסט־געשריי שוידערט אין אימה׳דיקן סוף.
און דער לאַנגער ביינוש ציט זיך אויס
מיט זיין גאַנצער, ביינערדיקער גרויס.
אויף אים האָגלט די געקנופּטע קנוט.
פון זיין מויל פליסט דאָס וואַרעמע בלוט.
אַ צונויפגעקאָרטשעטער, מיט איבערגעבראָכענע ריפּן,
שעפּטשען פרום זיינע פאַרלאָפענע ליפּן:
אהיה אשר אהיה שטייט.
אין יעדן גלות איז גאָט
מיט אונדז געוועז,
אונדזער פּיין געזען.
ישראל עולה תמימה —
צו דער עקדה אַלעמאָל אָנגעבריים . . .

דונערט פּיוויש אויף די שול־טרעפּ:
יידן, דורך די ליים־גרובן אנטלויפט!
ציטערט דער אָפענער, פאַרקלערטער סטעפּ:
יידן, ראַטעוועט זיך!

רייסט אַרויס דאָס כלי־זין
פון די גזלנים!
באַ די פּאַרטיזאַנען
פלאַטערן רויטע, נקמה׳דיקע פאָנען!

לויפן יידן דורך די לאָנקעס,
פויזען צווישן בלעזלדיקע קוואַלן.
יידן ראַנגלען זיך, שטרויכלען,
הויבן זיך אויף און פאַלן.
טרויעריק שאָטענען די וואַלד־טיפן.
די ביימער אין שרעק אַנטלויפן . . .
אויף די שטיין־שוועלן די וואַסערן רוישן.
די פרייע קינדער פון ישראל —
נאָכגעיאָגטע קנעכט פון לאַנד גושן — — —

אַ נאַצי צילט.
פּיוויש אַ באַגאָסענער מיט בלוט
וואַקלט, פאַלט.
באַ זיין צוקאָפּנס די נאַכט קניט.
דאָס שטעטל זינקט
אין יאָמערדיקן געוואַלד.
דער קלויסטער־גלאָק
אימה׳דיק קלינגט — — —

פּיוויש עפנט די פיבערדיקע אויגן.
דער מאַמעס פּנים בלייכט.
דעם פאָטערס בלוט מישט זיך
מיט אירן אויס.
אין דער פינצטערניש אַ שאָטן שלייכט.
עמעצער פּויזעט מיט אים צווישן רויכיקע זיילן.
קילע וואַסער־קוואַלן קוועלן.
אַנטפּלעקט ווערן פאַרהוילענע, וואַלדיקע היילן.
און די ביימער רוישן, שאַלן — — —

עליע מאיר

א

די הענט הינטער זיך,
געבויגן ביז דער דיך,
בליפּעט שטיל אזוי אין שטיבל,
עליע מאיר דער דאָרפסגייער:
גאָט, דיין פאָלק א דערשראָקענע עדה.
מוטער און קינד — אין איין טאָג קוילעט מען ביידע.
שטענדיק מיט די פּעק
צו פלאָגנדיקע פרעמדן.
שטענדיק אויף די קעפּ
אש און זעק.
שרעק און ווייטיק אין אונדזערע לענדן.
וואוהין יאָגסטו אונדז, צו וועלכע ענדן? —

ליגט דער בלינדער פּינחס
אויפן לאַנגן טיש, ווי אויף א מזבח,
און קרעכצט תהילימדיק למנצח.
דער הונגער שמעקט פון ברויט דעם ריח.
זיין פּנים בלאַסט רואיק, ווייך.
בא די גערטנער שווענקט קלאָר דער טייך.

ב

אין רויכיקן שטויב פערד און וואָגן.
פון דער חורבה וויסטער קלאָגן.
מיט בעטגעוואַנט, ספר־תורות און גמרות
ליגט אויפן בית־הקברות
א האלב שטעטל באהאלטן.
טונקל קריכט דער טאָג צווישןביימער־שפּאלטן.
הינטער מצבה־שטיינער,
ציטערניש אין יעדן אבר.

די הויכע גראָזן באַ משיח׳ס קבר
פאַרדעקן נישט די לעבעדיקע, בעטנדיקע בינטלעך ביינער.
נאַצים יאָגן, צילעווען, שיסן.
יידיש בלוט איבער גאַסן גיסן —

די הענט הינטער זיך,
געבויגן ביז דער דיך,
בליפּעט שטיל אַזוי אין שטיבל,
עליע מאיר דער דאָרפסגייער:
גרייט בין איך צום טויט.
זאָלן די רשעים, ווי ר׳ עקיבאן,
רייסן מיט אייזערנע קאַמען
מיין לייב, מיין הויט —

באַ דער וואַנט שווער געראַנגל,
שאַרפער קלונג פון מעסער־קלינגל.
עס גיט אַ פּראַל זיך אויף די טיר.
עליע מאיר שטאַרט אויף דער ביקס, אויפן פאַרבלוטיקטן שטאָל:
מיט געהרגעטע יידן איז פול דער בלאָטע־טאָל.
גאָט, שפּך חמתך על הרוצחים,
נעם נקמה פון די אכזרים,
פאַר אַלע יידן און פאַר מיין ברודער אפרים.

דער באַגנעט בויערט זיך אין אים אריין.
אין ווייטיק פאַרקלעמט די וועלט בלייבט שטיין . . .
דאָס טריפנדיקע בלוט טובלט זיין געביין.
עליע מאיר אַ קרבן תמים — גאַנץ און ריין,
קלאָגט אין דער חורבה די שכינה אין שטילן געוויין — — — —

האַרבסט

די פענצטער מיט פינצטערניש באַשלאָגן.
שווערע, האַרבסטיקע רעגנס שלאָגן.
אויף די ווענט שאָטענען נאָענטע געשטאַלטן.
טרויעריק־בעטנדיקער גמרא־ניגון
ציטערט אַרויס פון בית־־מדרש־שפּאַלטן.
וואָס איז דאָס חידוש!
יידישער בטחון אין די דפים באַהאַלטן.

פון אָרעמען אַרבעטער־פאַריין
זינגען די קאַמפס־לידער
פון די העלדישע אַרבעטער־ברידער.
וואָס איז דאָס וואונדער?
פרייהייט־געזאַנג אויפגעפלאַקערט
אין פשוטע הערצער פון פאָלקס־קינדער.

די שאָטנס מאָלן
שוידער־בילדער.
ווי קען אַ מענטשלעכע האַנט,
פון אַזאַ גרויסן גרויל —
זיין אַ שילדערער?
אין טרויעריקן האַרבסט, אין קאַלטן,
טרייבט מען זיי צום בית־מדרש צום אַלטן.
הענט צעבראָכן, קעפּ צעשפּאָלטן.
וואָרעם בלוט טריפט.
דער נאַצי־רוצח אין הערצער צילט.

די בחורים און מיידלעך
פון ביבליאָטעקן און אַרבעטער פאַריינען,
שטענדיק די ערשטע אין קאַמף צו דערשיינען.
זייערע ערלעכע געזיכטער,
די צויבערדיקע, יידישע חנען,
דאָס אָרעמע, פאַרחושכטע שטעטל
זיי באַשיינען,
זיי גייען אַ צינדערט צעבלוטיקטע
צום הריגה־טאָל.
זיי גייען און וויינען —

האַרבסט, די פענצטער מיט פינצטערניש באַשלאָגן.
יאָמערדיקע, שווערע רעגנס שלאָגן.

פאַרבלוטיקטע רויזן

א

שאָטנס שלייכן.
פאַרטאָגן קלאָגן.
און די הימלען פייכטן.
דאָס שטעטל, אָן יידן, איז דאָך תהו ובהו.
וואָסזשע טויג דיר באַשעפער אַזאַ לערע וועלט? —
ווען די שכינה שוין מנוחה געפינען
אין אַזאַ ווייסטער, טויטער רו? —
איך וועל ווי ר' מאירל חסיד דיך פרעגן
רבונו של עולם, נו?
אויף וואָס וואַרט מען דאָרטן אין הימל,
ביז איך, מאירל, וועל ווערן אַלט און גראָ.

ב

האָסט נישט געהערט די תפילות
פונעם עם קדוש וטהור.
קופערן דאָס האַרץ פון רחמים־טויער.
די יאָמערדיקסטע, רירנדיקסטע קינות
האָבן פולגעמאַכט די טיפסטע ברונעמס.
און דיינע קאַלטע, שטומע הימלען
האָבן נישט געעפנט קיין איינציק, בלויע שפּאַרונע.
האָסט געלאָזט פאַרדאַרבן.
האָסט נישט געוואָלט קיין כפּר.
האָסט געוואָלט שמעקן
דעם בלוט־ריח פון נפש־קרבן!
פון דיין געליבט, אויסדערוויילט פאָלק
האָסטו געמאַכט עפר ואפר.

נישטאָ קיין שטיבלעך, קיין קלויזן.
אין שול־גאָרטן ברענען רויטע רויזן — — — —

שטייט אויף יידעלעך לעבודת הבורא

אלול, סליחות־טעג.
די יידן פון שטעטל שלאָפן אינעם טאָל פון טויט.
דער מאָרגן גייט אויף, ווי תמיד, קיל און רויט.
די פאַרבלוטיקטע גראָזן וועלקן אין גאָרטן.
דער שמש הענגט אויפן דראָטן־פלויט.
הונגעריקע, שרייענדיקע וואָנעם שיילן זיין הויט.
ווער־זשע וועט די טויטע וועקן ?
ווער וועט זיי רופן גאָט צו דינען ?
דער אַלמעכטיקער קאָן נאָך חלילה
אויף דער עדה צערנען און שטראָפן ? . . .
יידן, וואָרים טוט איר דרימלען, שלאָפן ? — — —

דער שמש איז טויט.
איך וועל אייך וועקן,
איידער עס פלאַמען אויף
די ערשטע, רויטע מאָרגן־פלעקן.
ליבע יידן, הערט איר דען נישט,
ווי איך קלאַפ אין די לאָדן ? . . .
ערו נא, עמדו נא, התעוררו לעבודת הבורא,
שטייט אויף, שטייט אויף יידעלעך לעבודת הבורא.
שטייט אויף, שטייט אויף, צו סליחות.
גיסט אָפּ נעגל־וואַסער און זאָגט די ברכות.

קיינער וועקט זיך נישט.
די בליצלאָמפּן ברענען נישט אין שטיבלעך,
אין בית־מדרש, אין דער אַלטער שול.
גאָט וואַרט אויף זיין רחמים־שטול.
די תפילות הויבן זיך נישט אויף די שטאַפּלען.
דער וואַלד סוחר משה שמואל שטאַרט מיטן פּנים אַרויף.
זיין צונג — אַן אָפּגעדרייטע שרויף.
די פאַרגליווערטע הענט — צוויי זשאַווערנדיקע גאָפּלען.
איך האַמער אויף די פאַרהאַקטע לאָדן:
אחת ושתים.
אימהדיקער ווידערקול שרייט
אין שרעקנדיקער הוילקייט.
אין מאַרק וואַלגערן זיך יידן, ווי געקוילעטע שאָף.
איך פאַל אויף משה שמואלס צעבראָכענעם גוף.
מיינע טרערן פּייכטן אויף זיינע קאַלטע ברעמען.
וואוהין לויפן?! פאַר וועמען רחמים בעטן?!

אחת, שתים
שרעקנדיקע קלעפּ אויף טויבע לאָדנס.
גאָט, פונדאַנען איך וויל זיך מערנישט רירן.
פאַרשטייף דעם האַמער אין מיינע וועקנדיקע הענט,
דאָס בלוט אין מיין גוף טו פאַרפרירן.
איך וויל ליגן לעבן משה שמואלן.
איך וויל רוען אין טויטן־טאָל,
צוזאַמען מיטן דאָזיקן, הייליקן קהל.

וויי איז מיר . . .

דאָס שטעטל פאַרברענט.
שטיקער, הייליקע פאַרמעטן —
פאַרגליווערטע, יידישע הענט.
אַ שכורער נאַצי טאַנצט אין משה שמואלס קיטל,
ער פאַרשאַרט אַ בלוטיקן פּלעק מיטן סטאַטוטן־ברעטל
פון דער יידישער, אַרבעטער ביבליאָטעק.

אויך אויף מיר איז אַרויס דער גזר,
פאַרטיליקט צו ווערן פון די נאַצישע גזלנים.
קיינער זאָל נישט וויסן פון מיין געביין.
בא מיין צוקאָפּנס זאָל נישט זיין
קיין מצבה־שטיין.
ווערזשע האָט אָפּגעשריגן פון מיר
דעם פינצטערן גזר?
אין וועמענס זכות?
פאַר וועלכן שכר?
אפשר בין איך גאָרנישט ראוי געווען,
אז מיט מיר זאָל דאָס זעלביקע געשען?
גאָט, וויי איז מיר
פאַר אזא דערבאַרעמען,
פאַר אזא באַשירעמען! —

פיר צדיקים גייען אין שלאַכט

(פּאָעמע)

א

גאָלדענער תמוז־טאָג די דאָרפישע, שטרויענע דעכלעך באַגייט.
ר' לייב שרהס שפּאַנט אויפן הייסן, זאַמדיקן וועג אינדערמיט.
אַזאַ לייטערנדיקער ברען אין יעדן גליד.
אָט באַלד איז די קרעטשמע, אין דעם מקום וואוינט אַ ייד.
אַליין הויבן זיך די פיס, דער וועג אונטער אים פליט...
אויפן בערגל פּאַכעט די אַלטע ווינט־מיל.
אונטן רוט דאָס שטעטל אויפן בלאָטיקן דיל.
באַנאַכט, אין שטיבל מיט אנשי־שלומנו אין אַ מסיבה.
דער הימל קלאָר און ברייט, די שטערן פּאָרכטיק און ווייט.
אין דעם פּאַראָמערטן געמיט קוועלט דעם בעשט"ס חיבה.
כביכול אַליין שעפּט תענוג פון דער זינגעוודיקער חברותא.
כנהוג, וועט ער נישט איבערהיפּן די קרעטשמע.
ער וועט אַנקלאַפּן אין לאָדן, זאָגן שלום
און מיטנעמען אַ קווערטל בראָנפן, מאָן־קיכלעך און אַ האָניק־פּלאָדן.
ר' לייב שרהס מורמלט:
איך זאָל נאָר חלילה אַ וואָרט נישט פאַרלירן
פון בעשט"ס תורה, פון דער פּלאַימדיקער מעשה.
אוי אַזאַ נחת, אין דער פאַרהוילנקייט גאָטס גרויסקייט צו אַנטפּלעקן.
אַ פּאָר סאַנדאַלן, טלית און תפילין אין זעקל, און אַ דעמבעווע שטעקן.
איך טו פון יידישע הערצער דעם צער אָפּמעקן.
הייליק דאָס שליחות, מלחמה מיט אַלע טמא־כוחות.
מלחמה מיט דער רשעות, מיט די בייזע רוחות.
דער בעש"ט פירט פון דער בלאָנדזשעניש אונדז אַרויס.
מיט גאָטס חסד ער וועט אונדז דערפירן צום יום שכולו טוב,
ישראל צו גאולה אויסדערוויילט, גרויס.

יידן ווען מער נישט וויסן פון קיין שעבוד,
פויערים פון קיין עבדות, פון קיין געוויין.
דאָס איז פון דער פלאַיסדיקער מעשה דער מיין...

ר׳ לייב שרהס זוכט דעם קרעטשמערס הויף.
נישטאָ קיין פאַרקן, קיין פאַרזשאַווערטע שרויף.
וואָס פאַר אַ מעשה נורא איז דאָ פאַרלאָפן?
ווער האָט דאָ פלוצלינג אַזאַ וויסטעניש אַראָפּגעוואָרפן?
ר׳ לייב שרהס רואיקט זיך אַליין איין:
געוויס, משמים די שטראָף.
דער קרעטשמער איז נעבעך געוואָרן אַ נשרף.
מסתמא האַלט ער זיך אויף אין שטעטל
בײַ זיין קרוב, ר׳ יאָסעלע דעם רבס.
ער איילט נישט מער, דער קאָפּ פינצטער, שווער.
באַצערט לאָזט ער זיך צו דער לאַנקע אַראָפּ.
ער איז שוין אַריבער דאָס בלעזלדיקע טייכל.
תמיד, שימערט דאָ אויף די שויבן פאַרנאַכטיקער, פאַרבענקטער שמייכל.
דער וויס־געטינקעוועטער מויערן־ציגל — אַ פייערדיקער שפיגל.
דער פאַרטראַכטער משה־שמואל שאָטנט אין טונקעלן ליקל.
ער איז דער ערשטער וואָס פעדערט צו מנחה.
ער איז אַן אמתער חסיד, ער דינט דעם אויבערשטן
מתוך אהבה ושמחה.
וואוזשע זיינען דאָ די הייזער?
קוילנשוואַרץ רויכערט זיך דער וועג.
אויפן ראָטהויז שאָטענען נישט די ווייזערס!
וואו באַהאַלטן זיך די קינדער?
אפילו אין די שטאַלן ריטשען נישט די רינדער?
וואָס זיינען דאָס פאַר אַ בייזע וואונדער?
איז דאָס חס ושלום אַ פאַרבלענדעניש?
אין מחשבות אַ פאַרבלאָנדזשעניש?
פלוצלינג — רוצחיש־געשריי הילכט אויף.
אַ פאַרטויבנדיקער קנאַק.
די פיס האַקן זיך אונטער.

אין ליקל, מיט אַ פאַרבלוטיקט פּנים
משה־שמואל פאַלט אויפן שווערן טלית־זאַק — — —
אַרום שטאַרן איבערגעבראָכענע, הילצערנע רוקנס.
זיינע הענט קרישלען פאַרשרפהטע באַלקנס.
ר׳ לייב שרהס לויפט צום שול־הויף אַרויף.
פאַר עמעצן איז דאָך געווען אַן אַנטלויף?
וואָס איז דאָס פאַר אַ פינצטערער גזר?
איז דאָס פאַר עבודת־הבורא דער שכר? — — —

וויסט און לער.
אויסגעקרומטע פּרצופים.
בלוט און פאַרשטאַרטע גופים.
פאַרכטיק, אין די צעריסענע גמרות
בלעטערן אַליין זיך די דפים.
טליענדיק פייער זשיפּעט.
איבער די פאַרשענדטע געשטאַלטן,
פון דער צעלעכערטער ערד,
פון די שוואַרצע שפּאַלטן
שלייער־שאָטן היפּעט.
ר׳ לייב שרהס צעוויטיקט געזיכט בליפּעט:
אַזאַ פאַרגליווערנדיקע, וויסטע מראה,
גאָט, דיין פאָלק האָסטו געמאַכט
כּפּרה דערעאַ!

ר׳ לייב שרהס טוט פון אָרט זיך אַ ריס.
די איינגעמידטע פיס באַדעקט מיט ביילן.
אַזויפיל יאָרן, אַזוי פיל מיילן,
ער דאַרף ווידער איילן,
ער דאַרף ווידער ציען אויף קריק.
ער דאַרף ווידער נעלם ווערן הינטער דער לאַנגער בריק...
ער וועט נישט בעטן די צדיקים זיי זאָלן זיך מיען.
ער לויפט נישט קיין שלוהדיקע קברים רייסן.
ער וועט די צדיקים פון זיסן דרימל אויפרייסן:
זאָלן זיי אויסטאָן די לויטערע קרוינען.

ווי קענען זיי גאָר אצינד אין גן־עדן וואוינען ? . . .
זאָלן זיי אויפשוידערן פון דער פייער־כמאַרע.
זאָל אַ זעץ טאָן פון געהרגעטע יידן
די לעצטע, גוססדיקע פּאַרע.
זאָלן זיי זען פון דער שול
איז אַפילו נישט געבליבן קיין איינציקע טרעפּ.
אַרום חשכות, וויסט און לער — דאַרנדיקער סטעפּ.

י.

האַרציקע, ליכטיקע בעש"ט, ר' לוי יצחק באַרדיטשעווער און רבי ר' בער,
איך טו אייך דאָ אצינד טאָן אַ באַשווער:
שטייט אויף, קומט אַרויס אַהער!
און דו שוסטער־יונג הערש לעקערט,
וואָס האָסט זיך מיט דיין אייגן בלוט מטהר־געווען,
וואָס האָסט דיין יונגלעבן אוועקגעגעבן דער געדענקענדיקער אייביקייט
פאַר פאַרפּייניקטע, געשמיסענע אַרבעטסלייט.
זאָלסט פון ווילנער־שלאָס־באַרג אויפשטיין
און מיטגיין!
זע וואָס איז געוואָרן פון דיינע קאַמפּס־טרוימען.
טויט־דערשלאָגענע וואַלגערן זיך דיינע אַרבעטסלייט
אַרום דעם קאַלטן, אָפענעם, שוואַרצן מויל
פונעם שטאַרצנדיקן פאַבריק־קוימען.
נעם מיט, פון דער תּליה דעם וואַרג־שטריק.
דורך די קריעה־ריסן פון דיין גאולה־פאָן
בלוטיקן די אויסגעריסענע אויגן פון קליינע קינדער.
קום אַרויס פון דיין שיינענדיקער פאַרבאָרגנקייט,
קוק, זע דעם סוף פון דיינע אַרבעטסלייט.
פון אַלע צדיקים — דער גרעסטער קדוש וטהור,
דערשיין, גיי פאָרויס!

ג

די חברותא קריגט פונעם בעש"ט רשות.
עס פּראַלן זיך אויף איינגעזונקענע בערגלעך־גראָז.
די תלמידים רייסן איין די ווייסע קיטלען,
טוען אוים די פינקלענדיקע קרוינען.
זיי שלייכן און שטוינען.
דער בעש"ט אין פּראָסטן פּעלצל,
אין זיין האַנט אַ ברענענדיק העלצל.
שטאָקנאַכט, דער שומר פון ישראל וואַכט?
זיי שלייכן אין חשכות, ווי אין אַ שוואַרצן טייך.
די ערד גריבערדיק, זאַמדיק, ווייך.
פאַרקלערט, פאַרטרערט דער רבי ר' בער.
כליפּענדיקער ווינט פּאַכעט די אויפגעריסענע קיטלען.
אַבלדיק באַמבלען זיך די שטריימלדיקע היטלען.
בעסער וואָלטן די אויגן אויסגערינען,
איידער אַזאַ פאַרוויסטקייט צו געפינען.
אין מיינע טעג אַזאַ באַלעבטער וועג.
אינמיטן ברייטע, גאָלדענע פעלדער
פון אוקראַינע און וואָלין,
פּרוכפּערן זיך יידישע שטעטלעך.
אַ שפע באַ דאָרפס־יידן, באַ קרעטשמערס
אויך אין פּוילן פון זאַמאָשטש ביז לובלין.
אין ווינטער־נעכט, באַ חלב־ליכט, באַ לעמפּלעך,
באַ אָפענע זשאַרענדיקע אויוונס, באַ העלצלעך קין,
חסידים ווערן נתעלה דורך מעשות,
די פאַרבענקטע, לעבצנדיקע אויגן בריען.
מיינע תלמידים אַרום מיר.
יעדער מיט זיין ליבשאַפט, יעדער מיט זיין הייליקן באַגער.
יעדער אויף זיין דרך, לויט זיין מדרגה גאָטס וואָרט דערשפּירט.
אויסגעפּרואווטע, איידעלע יידן — לומדים.
פּשוטע, פאַרשטומטע געמיטער, דאָרפס־יידן מיט פּראָסטע פּעלצענע בגדים —
פאַרהאָרעוועטע, פרומהאַרציקע, אויסגעפּייניקטע און פאַרשעמטע.

אַלץ וואָס די תמימים באַגערן — אַ הײמלעך, װאַרעם וואָרט
די שטומע בענקשאַפט צו דערנערן.
יידן זוכן אַ חיזוק, ציען צום צדיק,
ווי צום שײַנענדיקן, לױטערן פֿלאַם.
צופֿוס, מיט טלומעקלעך אויף איינגעבראָכענע פּלייצעס.
אויף װעגענער אין סויבלענע טולופּלעך,
אַלע קומען אויסגיסן דאָס האַרץ, פֿרעגן עצות.
וואָרים, יידן ראַנגלען זיך אין יסורימדיקן ים.
די געמיטער זײַנען אָנגעטרונקען מיט צערן.
װאַרעמען מיר זיך ביים אויפֿלויכטנדיקן, שטילן זשאַר.
אַ פּשוטן יידן װערט גרינגער יעדן טאָג אויף משיחן צו האַרן.
און יידן האָפֿן צום באַשעפֿער, פֿאַרן רבונו של עולם
לערנען זיך חסידים חדוהדיקע ניגונים בײַ היידעמאַקן.
מונטערן זיך מיט רקודים פֿון פּויערישע קאָזאַקן . . .

פֿאַרקלערט, פֿאַרטרערט איז דער רבי ר׳ בער:
עס איז גערמאַניע דער שפּאַרבער,
דער אכזריותדיקער פֿאַרדאַרבער.
ווי אַזוי האָט דער גערמאַניער דערגרייכט
קיין אוקראַינע, אַזש ביז אַהער ?
מיט וועמענס כח האָט ער זיך דורכגעבראָכן פֿון בערלין
קיין פּוילן, קיין וואָלין ? ! — — —

יאָ, בעת מיר האָבן זיך געריכט משיחן ברענגען.
האָט דערוויל דער פּרײסישער צורר אויסגעגליט פֿאַר יידן טויטן־צוואַנגען.
נישטאָ קיין יידישע שטעטלעך, קיין חסידים־שטיבלעך.
די יידן הוידען זיך אויף תליה־שטאַנגען.
די הייליקע ספרים אַליין װעלן
גאָטס קוועלנדיק וואָרט נישט אויפֿזינגען.
צו הייליקן דיין נאָמען זײַנען מיר אין אַלע דורות
אין וואַסער־תהומען געשפּרונגען,
די פֿייער־טיפֿן דורכגעדרונגען.
געלייטערטע, באַנייטע זײַנען מיר אַרויסגעקומען.
יעדעסמאָל נייע שטאַרקייט אין זיך געפֿונען.

אין אלע וואַגלענישן דיינע תורה־פּאַרמעטן מיטגענומען.
בטחונדיקער ניגון אויפסניי האָט אויפגעקלונגען.
ועתה — אצינדערט,
געבליבן איז איינער פון הונדערט.
די שוכני עפר וואַרטן נישט אויף אליהון דיין שליח.
די טויטע יידן וועלן נישט אַקעגנגיין דעם צוגעזאָגטן משיח.
פאַרוועמענזשע האָסטו אַנגעגרייט דעם יום שכלו טוב ?
דיינע יידן שווימען אין אייגן בלוט אין געטאָ־הויף.
גאָט, טרייסל אויף די גרונטפעסטיקע זיילן פון דער וועלט,
צעשפּאַלט דעם הימל מיט פייער־שווערד,
זאָל ווידער ווערן וויסט און לער.
פינצטערניש און וואַסער זאָל באַדעקן דאָס פּנים פון דער ערד !
— — — — — — — — — — — — — — —
דער בעש"ט שלייכט.
פון די תלמידים, ווי אָפּגעווייכט.
ער הויקערט זיך אין פּעלצל.
אין זיין האַנט צאַנקט דאָס קין־העלצל.
טוט ר' לוי יצחק זיך אויף די חורבות א וואָרף :
גאָט דערבאַרעמדיקער, דיין פאָלק ישראל ווי תמיד,
ריין און גאַנץ, ווי אַן ערשט־געבוירענע שאָף.
עס האָט נישט פאַרדינט קיין שום שטראָף !
אויב אין דיינע אויגן געוועזן זיינען זיי פול מיט זינד,
האָסטו זיך גענאַרפט דערבאַרעמען,
ווי א פאָטער אויף זיין פאַרוואָגלט קינד.
זיי דאַרפן דיך אצינד מערנישט דינען.
אַן אַנדער אומה קלייב זיך אוים !
אַזאַ ערלעך, פרומהאַרציק פאָלק קענסט דען
ערגעץ־וואו געפינען ?
איך קלאַפּ אין די טויערן פון רחמים !
אָ, ענטפער, פון די הימלען באַשעפער !
האָסט פון יאָמער־טאָל זיי נישט ארויסגעצויגן.
ישראל פאַרשניטן דורך גערמאַניעס סמיקן פייל און בויגן.

הלואי, וואָלט איך לכתחילה געוואוסט, אַז אומזיסט
איז מיין אויסטענהן זיך מיט דיר.
אַז נישט מיט תפילות און תחנונים וועל איך אויסבעטן
דיין באַשיצן די אָרעמע, פאַרלאָזענע קהילות.
צוליב דעם האָסטו מיט אונדז אַ בונד פאַרשניטן,
דורך עשוס הענט זאָל אייביק אונדזער לייב ווערן געשניטן?
צוליב דעם האָבן יידישע קינדערלעך בעלות
לעבודת הבורא זיך געטאָן פעדערן,
זיי זאָלן זיך וואַלגערן אין די מאַרקן
מיט איבערגעהאַקטע אָדערן?
רבונו של עולם,
וואָס פאַר אַן אַנדער אומה וועט דיך אַזוי בלב ונפש דינען?
אַזאַ פאָלק אָן אַ פגם, וועסט דען ערגעץ־וואו געפינען?
פאַרוואָס האָסטו זיי איבערגעענטפערט צו די שעכטער פון סדום?
וואו וועסטו קריגן אַצינדערט אַזאַ פרומהאַרציקע, תמימותדיקע עדה?
וואו וועלן מיר זיך אהינטאָן — יאָ, מיר ביידע?
אין יעדן דור פירסטו דיינע יידעלעך, פאָטערס און זין, מוטערס און טעכטער
צו דער עקדה.
וואָרים אברהם איז געגאַנגען פון לאַנד צו לאַנד,
און גרויס געמאַכט דיין נאָמען אויף דער וועלט.
יצחק איז די געבונדענע לאַם,
יעקב לערנט תורה אין אַ פאַסטוך־געצעלט.
יעקב אַן איש תם, ער איז דער היטער
פון געבענטשטן שטאַם...
שמעקט זיין קרבן־לייב אין פייער־פלאַם.

איך וועל דאָ ליגן אין דער בלוטיקער, בלאָטיקער ליִק.
ענטפער, מיט וועלכן שכר וועסטו אונדז דאָס צאָלן צוריק?
זאָג, ווער האָט דיך אָנגערעדט און דיך איבערגערעדט
צו אַזאַ צאָרנדיקן גזר־משמים?
פון ר׳ לוי יצחקס יאָמערדיק פנים גיסן פלגי־מים — — —

ד

דאָס קינדל־ליכט
צאַנקט אויפֿן בעש״טס געזיכט:
די גאַנצע וועלט רחמים אין יענדרוכס האַנט,
ווען ער ברענגט אין שטעלעכל היי צום בהמהלע בײַ דער וואַנט.
יעדער דאָרפסגייער; יעדער דורכגייער
בראָט קאַרטאָפליעס אין זיין אייוועלע.
אַ קובל קוואַליק וואַסער
ער טראָגט אַקעגן יעדן מידן.
אויף זיין פרישן שטרוי־זאַק שלאָפן פאַרהאָרעוועטע יידן.
זיין כאַטע מיט אַ זינקענדיקן פענצטער,
אויפן אויסגעהאַקטן שייבל — אַ גרינע לאַטע.
זיין וואַטואווקע אָן וואַטע.
די פּיס געוויקלט אין פוילנדיקער שמאַטע.
וואָרים, די גאַנצע ליבשאַפט אין זיין געמיט.
ער דערשמעקט פון ביימער דעם טריפנדיקן כח,
אין די כוואַליענדיקע טייכן גאָטס פאָטערלעכע קראַפט,
אין די כלערליי פאַרביקע צמחים דעם מחיהדיקן זאַפט.
אין די פרימאָרגנס, טרעטן מיר ביידע
אין די באַגראָזטע טאָלן.
איבער דרימלענדיקע דערפער ווייסע קנוילן.
יענדרוך מיטן קאָפּ דעם בלויזן,
עס בלישטשעט אונדז אַקעגן דער טוי אויף די רויזן.

מיר זיינען צוויי פאַראָבקעס — שכירי־יום.
מיר שטייען אויף לעבודת־פּרך,
ווען עס איז נאָך שוואַרץ דער הימל־זוים.
דער פּריץ דער גאָט־פאַראַכטער
איז דער געביטער.
דער אָנגעפרעסענער גלח — גאָטס־היטער.
איז דען רעכט אַזאַ סדר אין דיינע אויגן?

די ערד איז דאָך דײַן הײליק פּוס־בענקל.
די ערד געהערט צום מענטשן,
ער זאָל אין ליבשאַפֿטן גאָט טוען בענטשן.
פּאַרוואָסזשע זאָל דער פּריץ
פּרעסן און זויפֿן, ווי אין אַ ביר־שענקל?
דער פּריץ איז דער שטן,
אויף דער ערד דער בייזער שאָטן.
אין פּויער מאָנט דער הײליקער באַגער.
זאָל קומען פֿאַר דיר זײַן קרעכץ און טרער!
וואָרים, אין גרינעם גראָז, אין בלעטער־וואַלד,
אין הויכן קאָרן, דײַן וואַרעמער אָטעם.
דײַן שטראַלנדיק גענאָד שוועבט אום
אין פֿרידלעכן פֿרימאָרגן־זשום.
דער פּויער אין לאַפּטשעס דערקענט
דײַנע צייכנס אין דינסטן שאָרך.
אַנטפּלעקט איז פֿאַר דיר זײַן לויטער האַרץ
נישט אין צערקוועס, צווישן שטיין־ווענט,
אויף געפֿאַרבטע, באַבילדערטע שויבן.
נישט אויף גלאַנציקע קופּאָלן,
אויף פֿינגערדיקע, גילדערנע צלם־שפּיצן
קען מען דײַן גרויסע ליבשאַפֿט אויסשניצן,
נישט פֿון דאָרט טוסטו שיצן.
נייערט דורך פּײַן, דורך פּראַצע,
די האַנט גראָבט און געבערט
די פֿרוכט פֿון דער ערד.
אויף אָפֿענע, באַגראָזטע דרויסנס
גאָט דעם מענטשן באַגערט.
דאָס שטום, געבראָכן געמיט
אין טרייסט ער נערט.

יעדער שטרויכלונג — אַ צייכן,
יעדער ענדערונג — אַ באַווייז,
אַז די לײַדנדיקע, פּראַצע־לײַט
האָבן אפילו אין גרייז נישט געגרייזט...
אַלע שטרויכלונגען זײַנען שטאַפּלען
צו ווערן אויסגעלייזט...

אומעטום זײַנען מיר געווען.
אויף אַלע אויסגעטראָטענע וועגן,
אויף מיענדיקע הענט
גאָטס־גוטסקייט געזען.
מיר ביידע — שנים,
באַהאָפּטן מיטן פֿאָלק פֿון יגיעי־כפּים.
איינגעקרעמפּעוועטע אין רימענדן, אין גאַרטלען, אין שטריק,
מיט דער לאָפּעטע, מיט דער ווידלע, מיט דער גראַבליע, מיטן פּלוג,
זיס דאָס וואַסער אין ערדערנעם קרוג.
געשמאַק דער שוואַרצער לאָבן־ברויט.
מחיהדיק דאָס גרינע אַרבעס־שויט.
דאָס שמעקנדיקע היי אויף לאָנקעס,
דאָס שפּראָצונג אויף בייטן,
דער רויטער, האַרבסטיקער בלאַט,
די פּראָסטיקע ווײַסקייט אין שבט,
אַלצדינג, איין גרויסער, ליכטיקער נס,
אַ געזאַנג יעדער מעת־לעת.
און בשעת יענדרוך רעדט צו דיר,
איז נישט אין אַ הויז, אין אַ ווינקל
באַ אַ קאָפּטשענדיק ליכטל,
צווישן די מלאכימדיקע געמעלן.
די איקאָנע איז אים מבלבל פֿון דער טיפֿער כונה.
ער טענהט צו דיר פֿון טרערנדיק געמיט:
גאָט באַהיט, דו אַליין די וועלט געביט,
די גאַנצע ערד און זײַנע געשטעלן
דײַן גוטסקייט טוט באַגערן.

און בלחש מיין טיפסטע תפלה:
זע די וועלט איז גרייט,
שיק דעם גואל, ברענג א גאנצע גאולה.
די יידן, די גויים — מעשי ידיך.
וויז דיין גרוים דערבארעמדיקייט,
אני סרולטשע מבקש מפניך.
דער אָדלער, אויף די שפּיצן פון די בערג זיין וואוינונג.
די שרעק פאר אַלע געפליגל, זיין גבורהדיקע קרוינונג.
דאָס שוועלבעלע בלוטיקט אין זיינע נעגל.
צו וואָס דאַרף זיין שפּייז זיין די זינגענדיקע פייגל? — — —
און דאָבוש־גזלן וואָס לויערט מיט זיין באַנדע פון פינצטערע היילן
אויף פאַרבאָרגענע שטעגן, אויף אָפענע וועגן,
גוט און ערלעך איז זיין ביטער האַרץ.
דער צער, ווי טראָפּנס־רעגן
שלאָגט אין זיין אויפגערודערט געמיט.
דאָס לעבן — א שטיין אויף זיין לייב אַרויפגעהויערט.
אייזערנע וואָגן אויף זיינע אַקסלען אַרויפגעשווערט.
דאָס אויער פון ברודער־פּויער קנעכטיש דורכגעבויערט.
מיטן שוויים פון זיין פנים צו דער ערד באַהעפט.
און די תבואה־זעק, די קאַרטאָפליעס־קערץ
צום ווילדן, באַצווינגענדיקן פּריץ געהערט.
דאָבוש גזלן — א שטילער, גוטהאַרצעדיקער מענטש.
דער פּריץ האָט אויסגעהרגעט זיין הויזגעזינד,
צוגערויבט זיין שטיקל ירושה־פעלד,
די פאָר שאָף, די לעצטע פאָר רינד.
איז ער אַצינד — צאָרן־ווינט.
דער פּריץ אין די צוגערויבטע גיטער,
שמייסט אויפן הוילן לייב די פּויערים
מיט נאַסע, געזאַלצענע ריטער.
באַהיט אים גאָט פון פּריצס סאָלדאַטן,
פון זיינע בייזע, ווילדע הינט.
דאָבוש־גזלן איז גוט און גלויביק, ווי א קינד.

דער פריץ א ווילדער רוצח:
יעדער ייד זיין אונטערטאַן.
יעדער שפּאַן — א טרערן־קאַן.
דער ייד דאַרף אויף דער ערד פאַר אים קריכן.
יעדן טאָג ער טוט אונדז פּאַרמיאוסן.
גאָט, פון אונדזוערע יסורים טוסטו דאָך וויסן,
וואָרום טוסטו מעכבֿ־זיין די גאולה?
וואַרטסטו דען עס זאָלן פאַרשניטן ווערן
די פּשוטע, די גוטע, די האַרצעדיק־פרומע?

אַזוי האָבן מיר געטאָן ממעמקים צו דיר טענהן.
אויף די דאָזיקע פּליינען, טאַקע פון דאַנען.
איבער די פּשוטע מענטשן, די יידן, די גויים,
וואָרים, לאָזסטו די פריצישע ווערים
איבער זיי זיך ראָיען?
דערימעך, זיינען מיר אַרוים באַ די וואוילע גויים
תורה ועבודה לערנען.
מיר האָבן דעם דנאָ פון זייערע יסורים דערגרונטעוועט.
רעכט זייער מאָנען,
צענמאָל גערעכטער זייער ווייטיקדיק צערנען.
א קו, אַז מען בייטשט טוט דאָך אויך רעווען.
אָ, וואָס פאַר טייערע אומה — די געשלאָגענע פּאַראָבקעס
אין די ליימיקע, שטרויענע, ענגע כאַטקעס.
מתיקותדיק געזאַנג ציטערט אין זון־פאַרגיי:
די לאַפּטשעס, די צעריסענע סוקמאַנעס
זינגען מיט אין זיסן וויי.
די האַרמאָנקעס כוואַליען אויף די טיפסטע ניגונים.
אויפגעלויכטן, פאַרגלויבט ווערט איטלעכס פּנים.
עס שווינדן אין פריילעכן רקוד
איוואַנעס, סטעפאַנעס, וואַנקעס און האַנקעס.
עס האָפּקעט דאָס גאַנצע דאָרף,
מיטן וואַלד, ביזן לאָנקע־טאָרף.
און איך אין מיין ליכטיקן באַזונדער
דערפיל די התרוממות, דעם שטראַליקן וואונדער.

פון וואַלדיקער שטילקייט,
פון באַרגיקער ווילדקייט
גאָלדיקט איבער מיר
די אָנגעצונדענע מערב־שויב.
דיין גנאָדיקייט אין שעפּטשענדיקער התבודדות שוועבט.
איך הויב זיך אויף,
דיין גוטסקייט אייביק, אין איטלעכן הארץ לעבט!...

פון די דאָזיקע פרייִלעכע און אויסגיסנדיקע געזאַנגען,
א וואונדערלעך, מיניענדיק ליכט אין אונדז איז אויפגעגאַנגען.
איך האָב צו יענדרוכן געטאָן זאָגן:
מיין האַרצעדיקער, לאָמיר גיין צו די געבוייגענע יידן.
אין זייערע קאַלטע, פאַרוויינטע שטיבער
וועלן מיר זיי לערנען אין חדוה זינגען.
גאָטס ליבשאַפט זיי ברענגען.
אז די טיפסטע תורה — אַ רחמנותדיק האַרץ.
אָנגענומען באַ גאָט איז דער יגיע־כפּים,
מיט פאַרשאַרצטע אַרבל, מיט שאָרסטקע ידים.
אַלע זיינע גלידער פאַרן השם יתברך פול מיט ליב.
זיינע מעשים גאַנץ, מיט האַרציקער פאָרכטיקייט
ער טוט דעם אויבערשטנס רצון,
ווען ער טראָגט דעם אָרימען פערדל דעם האָבער־זשלויב.
באַ די למדנים די תורה טוט פרירן.
בעלי מלאכהשע הענט דאָס לעבעדיקע פייער
פון דיין מויל באַרירן.
דאָס עולם־הזהדיקע וואָרט אין זייער מויל,
איז גרינגער צומאַכן דעם שווערן גלות־עול.
זיי די הולכי־דרך — די פּראָסטע לייט
מידן זייערע פיס אויף דער ערד אין דער לענג אין דער ברייט.
דיין געשטאַלט אין דער שפּראָצנדיקער טבע
גייט אויף פאַר זיי.

זיי דערשפּירן דיך אין דעם בייט פון די זמנים.
זיי ווייסן, אומעטום ביסטו אַליין נאָר פאַרהאַנען.
וויסט און ביטער דעם יידס דאָליע
אין פּוילן, וואָלין, גאַליציע און פּאָדאָליע,
דאָס לעבן פאַר זיי אַ שאול.
איך לערן זיי מיטן בורא איז וואויל.
פּיינלעכע טעג מיטן האַמער, מיט דער זעג
אויפן סכנותדיקן וועג.
אימהדיקע, לאָקערנדיקע אויפדערנאַכטן
אין וואַלד דעם געדיכטן.
מערב־צייט קערן זיי צוריק
דורך דער דאָרפישער בריק.
לבנהדיק פּנים שמייכלט אין ווייסער שטילקייט אַריין.
אין שטיבלעך, אַרום צעקאַרבטע טישן,
לויטער וואונדער די ווערטער אויפמישן.
איך טו די בריענדיקע טרערן אָפּווישן.
דאָס עצבות איך טו לעשן, לעשן...
אין וואָכעדיקע, געבראָכענע געמיטער
אַ וואַרעם פייערל אָנגעצונדן פאַר היינט,
פאַר מאָרגן, פאַרן צאָרנדיקן שפּעטער.
דער שניידער, דער שוסטער, דער קאָוואַל,
דער צעסלער, דער סטאָליער, דער אָרעמער קרעמער,
דער האַרציקער תהילים־זאָגער — דער שטיל־טרויעריקער דאָרפסגייער,
און דער זיפצנדיקער שטריקלדרייער,
דאָס בטחונדיקע פייערל פירט זיי דורך
דער ביטערער וואָך.
באַ שלש סעודות לויכט אויף אין מעשיות
דער וואונדערלעכער נס, יעדער רמז זינגט
אין דבקות צו דיר אַ שבח.
אין דער טיפער בענקעניש צינדט זיך פריידיק
אין מיר דער גלויבן, אַז באַ מלוה מלכה,
וועלן מיר פאַרנעמען די קלינגענדיקע טריט
פונעם מבשר, און דער גואל צדק וועט דערשיינען.

יידן וועלן האָבן בלויז חדוה, די שכינה וועט מער נישט וויינען.
יעדן טאָג טו איך אים אויסקוקן,
אפשר וועל איך אויף די בערג דער ערשטער אים דערבליקן.
איך האָב נישט זוכה געווען זאָלסט אים אונדז
אין יענע פּיינלעכע, לעבצנדיקע טעג שיקן.
דער טויט האָט מיך פון מיין געליבטער עדה אָפּגעשיידט.
זיינען מיינע טייערע תלמידים געווען אַנגעברייט
צו טראָגן די ברענענדיקע בענקשאַפט, די גלותדיקע־לייד.
די ליבשאַפט האָט אויפגעשפּראָצט,
ווי דאָס שמעקנדיקע גרינס
אויף אַ פריש־צעגראָבענער בייט — — —

אַצינד שומר ישראל, וואו ביסטו רעטער
אין דער שטאָט פון פאַרקוילטע ברעטער ?
מיינע תלמידים פון יאוש דערשלאָגן.
בלוטיקע טרערן פון זייערע אויגן שלאָגן.
וואו זאָל איך אויסוואַרעמען אַ טרייסט־וואָרט
זיי צו זאָגן ? — — —
דאָס צאַנקענדיקע קינדל אין מיין האַנט
האָט אויסגעזוכט יענדרוכס שטיבל,
די איינגעבראָכענע וואַנט.
אַרום זשאַרענדיקער זאַמד,
זיין אייניקל אָפּגעבראָטן אין קוילן־בראַנד.
איז דאָס דען דער אָנגעצייכנטער, גרויליקער סוף ?
איז דאָס געווען צו חרות דער לעצטער געלויף ?
פריערדיקע דורות האָסטו געפּרואווט מיט שמד.
דעם גערמאַנער האָסטו דעם אויסרייד אויך נישט געגעבן,
די שלאַבריקע האָט נישט געהאָלפן דאָס טויף־וואַסער.
פאָרט איז דאָך אין דעם דאָ אַ מיין,
גיב אַ רמז — איך און יענדרוך זיינען דאָך נישט געווען אַליין.
איך וועל צונויפקלייבן ביין צו ביין,
זאָל יענדרוך ווידער אויפשטיין.

די בעלי־מלאכות פון אלע אומות וואו זיינען?
איך זע הירש לעקערט אויף דער תליה וויינען,
נישט פון שרעק, נישט דאָס אייגענע לעבן צו שוינען.
וויסן טוט ער וועלן וויסן, צי האָט ער
די קעמפענדיקע ארבעטס־לייט געטריי געטאָן דינען?
מיין לערנונג, מיין ליבשאפט, דער שטוינענדיקער מסירת נפש
אין בעל־מלאכישן געסל איז געבליבן.
עס האָט זיי דער צאָרן צו פרייהייט געטריבן.
אין זייערע לידער, אין די שאלנדיקע ניגונים,
נישט קיין שלאבריקייט, קיין תחנונים.
קאמפס־געזאנג אין אלע גלידער,
קעגן דער רשעות זיך אויפגעהויבן,
דעם טאָג פון דערלייזונג צו לויבן.

ה

שוידער טעג לאָקערן.
די נעכט מיט בלוט שכורן.
די חברים רינגלען הירש לעקערטן ארום.
ווידלעס, סערפן, העק און דראָנגען.
אין דעם בלוטיקן ראנגלען,
איז ער אליין ארויפגעשפרונגען
אויף די תליה־שטאנגען.
זון־ראָד ארום זיין קאָפ.
ער איז קיינמאָל אין קבר נישט אראָפ.
אָט נידערט ער פון ווילנער שלאָס־בארג.
פייערדיק אָנגעצונדן זיין האנט.
אונטער אים יאָמערט דאָס לערע, וויסטע לאנד.
געפלאָכטן דיק זיינען די שטריק,
די געקאָוועטע פיס היפען.
די קנופן שטייפן זיין האלדז.
אינגאנצן געגאָסענער בראָנדז.
די ציין זעגן איבער די שטריק.
ער שמידט מיט זיינע טריט א בריק.

זיינע פיס קנעטן די בלוטיקע, בלאָטיקע שטרעקעס.
די שטערן איבער אים — גאָלדן־גליענדיקע טשוועקעס.
איינגעפעסטיקט אין דער האַנט אַ שווערד,
דאָס שטאָליקע שווערדן־מויל גלאַנצט.
דאָס אויפטאָגנדיקע ליכט
אויף דער שניידנדיקער שאַרף טאַנצט.
דער בעש"ט גאַפט,
לעקערט שטרעקט אויס צו אים זיינע הענט.
דאָס שטוינענדיקע פּנים צום בעש"ט געווענדט:
אויך איך האָב פון אייך געהערט,
וואונדערלעך, איך אויך בין פון אייך אויסגעצווייגט.
דאָס בין איך הערש לעקערט פון פאַרחושכטן ווינקל.
מיין צאָרן זידט אין בלינדן טונקל.
איך האַמער אויפן שטיוול די זויל.
און דאָס האַרץ — אַ פייער־קויל.
בעש"ט, אייך קיינמאָל נישט געקענט.
אייער פאָטערלעכן בליק דערקענט...
איר דעראינערט,
גאַרנישט ווערט פון פאָלק געמינערט.
אַלע ווייטסטע דורות — ברידער
פון איין בונד.
די נויט האָט געלערנט מיך טראַכטן.
אינאיינעם פון וואַרשטאַטן,
פון פאַרחושכטע שאַכטן,
זיינען מיר אַרויס קעגן שונא פעכטן
פאַרן געראַודפטן און אויסגעלאַכטן.
אין דער האַנט די דראַטווע פלינק געאיבט.
מאָנענדיק יעדע שטיפט.
דער גלויבן שטורעמט אין קאַמפס־ליד.
אין קילנדיקן באַגינען,
די נאַכטיקע שאָטנס אַנטרינען.

בלאַסער טאָג הויבט אָן
די ערד געפינען.
בין איך שוין אָנגעברייט
דעם אַרבעטער־קלאַס צו דינען:
איך בין תמיד אַ פאַרשטעלטער,
אויפן פלייצע אַ זאַק,
ווי אַ וואַנדערנדיקער בעטלער.
טיילמאָל גאָר אַן אָפּגעריסענער שלעפּער,
שלייך איך צו דער ציגעלניע,
צו שאַיעלע טעפּער.
איך צעטראָג דעם צאָרן
אין דאָרף, אין שטאָט,
אויף יעדן ראָג.

אין אויפגעזוניקטן טאָג,
שטראַלט אויף דער ערשטער מאַי.
אויף גאַסן פרילינגדיקער דופט.
די פויסטן — העלישע פאַקלען.
די מחנות כוואַליען,
קיינער טוט נישט וואַקלען.
ברויזן די געזאַנגען,
קאַמפּס־רופן, פאָדערנדיקע פאַרלאַנגען.
וואָרנענדיקע פּלאַקאַטן
אויף דרענגען, אויף שטאַנגען.
געשמידטער טראָט פון אַרבעטנדיקע נאַציאָנען,
איבער אונדז ווייען די פלאַמיקע, הייליקע פאָנען.
עס ציטערן בורזשוען.
קאָזאַקן אויף צעפלאָשעטע פערד יאָגן אָן.

ווילדער געדראַנג, מהומהדיקער אויסגעמיש.
די דורכגענג פאַרוואַלגערט מיט ציגל,
צעבראָכענע בענק און טישן.

די גרינענדיקע דרויסנס דראָען.
נאָהייקעס כוואַשטשען,
לייבער בלאָען.
די גאַסן וואַיען
פון האָס און בזיון.
קעמפעריש בלוט פארגאָסן,
יונגע הויטן אָפּגעריסן,
און די מחנות נישט צעריסן — — —

דערנאָך זוניקער־גאָס
אויף בארג־שלאָס.
איך וויים ווינציק פון די בלוטיקע בלעטער
פון פארצייטישער, יידישער געשיכטע.
אין אַלע פארוויינטע מעשה־ביכלעך געלייענט
פון דער שרעקלעכער אינקוויזיציע,
פון גירוש־שפּאניע, פון די אימהדיקע טויטן
דורך די קרייצן־טרעגער אין גערמאניע.
די פייניקונגען און שחיטות פון די צאַרן —
די זעלבסט־געקרוינטע הארן,
האָבן מיך דערפירט צו מיין נסיון,
איך האָב לעננער נישט געקענט הארן . . .

פרילינגדיקער פרימאָרגן.
זוניקער גאָס
אויף בארג־שלאָס.
מיינע הענט געבונדן,
דער מזרח אָנגעצונדן.
מען שלעפּט מיך איבער שטיינער, איבער דערנער,
אקעגן בלענדנדיקע, זוניקע הערנער.
די פיס בלוטיקן אין די צוואנגען.

און איך — אָן מורא,
פון פאַרהוילן, פון דער ליכטיקער הויך,
דערהער דיינע פליסטערנדיקע,
איינגעמענדיקע רייד:
מיין זון,
פון גלויבן שפּראָצט אַרויס דיין
באַפרייענדיקער כח.
שרעק זיך נישט פאַר פייער־קוילן,
פאַר ווארגנדיקע שטריק.
מיט דיר די פרייהייט,
דאָס אויפגייענדיקע, אויסגעבענקטע גליק.
מיט דיר דער געגאַרטער זיג —

די ערד טוט זיך אונטער מיר אַ וויג.
לעצטער רויט־מאָרגנדיקער שטראַל ציטערט.
עס פייכט אויף מיר דיין פאָטערלעכער בליק — — — —

ו

וואָר, איך לעקערט,
בין אין יעדן שטרייט.
איך ליכטיק אין דער זיגערישער פרייד.
פרייהייט־פונקען אין דער נאַכט־חשכניש
מיינע חברים ווארפן.
אין גרויסע, ברענענדיקע הערצער זיי טרעפן.
אין יעדן אַרבעטער־קנעכט בטחונדיקער ציטער.
אויפגעהעלט אין פרימאָרגנדיקן טאָגן
בלעטערן שאָטנדיקע וועלדער.
עס מונטערן שאַלנדיקע געזאַנגען פון רויטע רעטער.
לענין אַ פאָטערלעכער באַפרייער,
מיט אים צו צוזאָגנדיקע הייכן, קלעטער!
באַפרייאונג אין לאַנד פאַר איטלעכן באַזונדער.
פאַר אַלע באַנאַנד — דער שטראַליקער וואונדער.
אין 1917 מיט די אויסגעפּרואווטע ברידער,
איך שפּאַן דורך אַלע סכנות.

אומדערבאַרעמדיק דער מערדערלעכער שונא,
נאָר מיר מיט הערצער פול רחמנות
בלוטיקן אויף חרובע וועגן.
ברודערלעך מיר טוליען זיך
איינער צום צווייטן.
דעם באַצווינגענדיקן פיינט
אין שלאַכט, מיר צעטרעטן.
אַרום אונדזערע מידע, פלאַמענדיקע קערפּערס,
אין די הויכע, טויאיקע פרימאָרגנס
בלענדנדיקע שטראַלן די טונקלקייט שניידן,
רווישנדיקע ביימער פאַרוויגן.
מיר ברענגען דורך פריידיקע זיגן
פרייהייט און פרידן צום פויער אויפן פעלד,
צו אַרבעטסלייט אין אויפזינגענדיקע פאַבריקן
און שאַכטן, צו פלאַפּלענדיקע, וואַקסנדיקע
קינדערלעך אין די וויגן —
אַצינד, פון שטיינערנע און בראַנדזענע דענקמאָלן
אין שטעט, אין דערפער, אין בליענדיקע טאָלן,
טוען מיר — די געפאַלענע פרייהייט־העלדן
דער גאַנצער וועלט מעלדן:
די אַרבעטער־פעלקער וועלן אַליין זיך רעגירן.
יושר, ליבשאַפט, פרייד און גליק
אין דער מיענדיקער האַנט, אין פויערישן בליק.
מיט איין האַנט
מיר בויען, אַקערן און זייען.
מיט דער צווייטער האַנט
מיר שטאָלן דאָס בלי־זין.
וואָרים דער שונא לויערט.

דאָס זעט און זאַפּט
פון אונדזער לאַנד
ער באַגערט.
און פּלוצלינג האָט דער גזלן
זיין שפּיז געשליידערט,
מיט פאַרוויסטנדיקן־פייער
די בליענדיקע, שלוהדיקע ערד איבערגעקערט.
נישט אין זיסן דרימל פאַרטוליעט,
האָט דער אַריינדרינגער אונדז געפונען,
קאַמפס און פרייהייט־רופן
האָבן צאָרנדיקע, אָנגעוויטיקטע,
שטאַרקע און אָנגעברייטע הערצער
ברודערלעך־נאָענט פאַרשפּונען.
ר׳ לייב שרהס יאָמער־געוויין
האָט צו מיר אין שלאַכט דערגרייכט,
אויף די העכסטע, הויערנדיקע בערגער,
אין די פאַרהוילנסטע נידערן.
איך בין אַ קעמפער
צווישן די רויטע קריגער.
אצינדערט נישט קיין יאָרהונדערטן צעטיילטע,
דורך שרעק צעשיידטע.
נישט באַזונדער!
פון די ווייטסטע דורות
אַלע שטאַרק און איינציק.
הענט פלאַקערן,
דאָס כלי־זין הייליק, שאַרף און צייניק.
עס בליצט אין חשך־נאַכט,
אין חרובער טויטן־שטאָט,
דאָס אויפמאָנענדיקע פייער
פון אימהדיקער שלאַכט.
בעש״ט, צעטייל אונדז
אין שלאַנגדיקע מחנות פיר.

נקמה, פאַר חורבות און הרוגים
מיט אויסגעשאַרפּטער מויל פון שווערד.
מיר וועלן אויפּפראַלן אין יעדן לאַנד
די פאַרקאָוועטע תּפיסה־טיר.
לעבן און אייביקן וועט אונדזער פאָלק!
אויסגעלייזט וועט ווערן די פאַרשוועכטע ערד.

ז

פון צווישן די שלייער־שאָטנס שלייכן זיך אַרום די געשטאַלטן.
ר׳ לייב שרה׳ס, דער ערשטער, נעמט רשות ביים בעש"ט
צו שלאָגן דעם גערמאַנישן שפּאַרבער מיט שרפהדיקן פּולווער,
און מיט אייזן דעם קאַלטן.
איך וועל ווערן אַ נחבא אין די טיפע, קילע וועלדער,
אין די אויסגעהוילטע היילן, אין אַלע צעוואָרפנסטע קאַנטן.
מיט שורות גבורים פון אַלע באַצוואונגענע אומות,
מיר וועלן דעם שלאַנגען־מח צעשפּאַלטן.
זיין פּגר אין דער מאַמע־ערד נישט באַהאַלטן.
מיט גבורהדיקן צאָרן איך וועל מיינע קריגסלייט באַקליידן.
דער שונא וועט פון אונדז נישט אַנטרינען, אונדזער משפּט נישט אויסמיידן,
ר׳ לייב שרהס גורט זיינע לענדן אָן,
עמעצער צעוויקלט די קאַמפּס־פאָן.
נאָך אים שפּרייזן זיכערע, באַגלויבטע לייט.
ברענענדיקער האַס אין די אָנגעוויטיקטע הערצער שרייט.
מי לה׳ אלי! דונערט פון געהיימער פאַרבאָרגעניש אַ קול.
גאָט טרעט פאָרויס, האָגלט אויפן שונא פייער און שטאָל.
פון הינטער חורבות מיט צעווינטיקטער, פלאַמיקער באָרד,
ר׳ לייב שרהס פירט זיינע פּאַרטיזאַנען־שורות אין קאַמף,
זיינע הענט משפּטן פאַר רויב־זאַק, פאַר מאָרד.
פון פאַרשרפהטע שטעט, פון רויכיקן דאָרף,
פּאַרטיזאַנען טראָגן אויף די הענט
פאַרהונגערטע, צעפּייניקטע, וויינענדיקע קינדער.
טרויעריק מרוקן געראַטעוועטע שאָף און רינדער.
ר׳ לייב שרהס דעם שונאס שיצנדיקער נאָרע — אַ הייליקער אונטערצינדער.

ח

דער רבי ר׳ בער שארפט געווער
מיט די אלטע, באאָדערטע הענט.
די וועלט ארום אים —
א פארבלוטיקט, טויטן־פעלד.
ער שוידערט, מורמלט:
איך הער לעצטן, פארשטיקטן כאָרכלען
אין דער ווארשעווער געטאָ.
די איינגעבראָכענע ווענט קראַכן.
דער איינציק־געבליבענער חלוץ
ליגט מיט א שפיז דורכגעשטאָכן.
די ארויסשטארצנדיקע, פארלאָפענע אויגן פרעגן?
על שום מה, צוליב וואָס און פאר ועמענס וועגן?
ליכטיק־זעענדיקער בעש״ט — דו אונזער וועגווייזער,
וואָר, מיר זיינען אליין די דערלייזער.
איך גענען צו דיר אהער.
בענטש מיך מיין הארץ און האנט
זאָלן נישט ציטערן, וואו איך וועגד אצינד, וואו איך קער.
זיי מיך מדריך אין נייעם נסיונותדיקן דרך.
די גליענדיקע שטערן — צאָרנדיקע, בליצנדיקע אויגן.
גאָט טוט די זיילן פון דער וועלט אויפן נאצי־רשע אויסבויגן.
דער שומר פון ישראל טוט וואכן,
ער וועט זיך נוקם־זיין
פאר דערוואָרגענעם, קינדערישן לאכן.
ד׳ איש מלחמות — אין אונדז זיין גבורהדיקער גייסט.
גאָט אין אונדזער מחנה שפרייזט.
דער שטראליקער מאָרגן קושט די געשארפטע שווערד.
נקמה די פרייהייט געבערט.
אזוי איז הייליק — געחתמעט, באשערט.
קלינגט אויף בעש״טס ברכה:
דעם גזלנס שטעט ביזן גרונט צעשטער!
שטורעם גערמאניע, ווי יריחו!

דער רבי ר׳ בער דעם שונאס רייען פֿאַרצערט.
ער קלעטערט אויף פֿעלדזיקע הויכן,
ער פֿויזעט צווישן פֿלאַצנדיקע קוילן.
באַרינגלט איז דער נאַצי מיט פּחד, מיט בראַנד
אויף די ברויזנדיקע יאַמען, אין די טיפֿסטע אויסהוילן.
דער רבי ר׳ בער אויסגעפּרואווט אין אָפֿענעם שלאַכט־פֿעלד,
ער נעמט נקמה, ער איז מתקן די וועלט — — —

ט

ר׳ לוי יצחק באַרדיטשעווער מיטן באַצערטן פּנים,
טייטלט אויף די רוצחישע יונים:
גאָט וועסט מוזן אַצינדערט מיך פֿאָלגן,
פֿאַר אַלע פֿאַרגאָסענע בלוטן,
פֿאַר אַלע יסורים און פּלאָגן.
הייליקער בעש״ט, דעם פֿונק פֿון רחמים
אין מיין האַרץ האָסטו אָנגעצונדן.
דיין לערנונג איז געווען דאָס קוואַל־וואַסער
פֿאַר מיין צעפּייניקטער, פֿאַרשמאַכטער נשמה.
תמיד זיך געהיט פֿון שנאה, פֿון נקמה.
תמיד האָט דאָס רחמנות
פֿאַרברענט די נקמה.
היינט האָט דער גערמאַנער
דעם סדר געענדערט.
עס מוז די נקמה, ווי פֿייער לייטערן,
כדי אויפֿן געזיכט פֿון דער ערד,
די דערבאַרעמדיקייט אויף אייביק פֿאַרשפּרייטן.
דאָס פֿייער מוז רייניקן, די הענט מוזן טייטן,
עס זאָל אין אויפֿשיינענדיקן פֿרימאָרגן,
דער פֿרידן אויפֿשפּראָצן, ווי דאָס בלעטער־גרינס
אויף פֿריש־אויפֿגעגראָבענע בייטן.
רבי בעש״ט, איך דאַרף שטאַרקייט.
צינדן זאָל מיין אויג די שווערדן־שאַרפֿקייט.

דער בעש״ט צו אים געענטט.

גליענדיקער זשאר קרישלט די לאָמע ווענט.
גיי, מיין זון, אין די וויסטע שטעט,
זוך אויף די קעמפנדיקע גבורים
אין די אונטערערדישע פאַרבאָרגענישן,
אין די טיפונגען פון שטיין־היילן.
באַהעפט זיך מיט זייער מסירת־נפשדיקן גאַנג.
פאַרנעם זייער פלאַקערדיק געזאַנג.
פאַרן מענטש, פאַר יעדער לעבעדיקן נפש,
זיי זיינען מקדש השם בכל יום.
זיי — די ברידער פון הירש לעקערט
שניידן די וואַרג־שטריק פון תליה־בוים.
וואָלקנט דער יאוש, איטלעכס האַרץ פון פיין צעאַקערט,
זינגען זיי וועגן גרויסן טאָג פון חופש.

ר' לוי יצחק מיט זיינע נקמהדיקע לייט.
שטרויכל־נעצן פאַרן שונאס פיס
ער פאַרשפּרייט.
בא וואַלד־גרעניצן, פאַרבאָרגן, געהיים,
ער פאַרנאַרט דעם מערדער
צו די זינקענדיקע גריבער פון ליים.
אין וואַרטנדיקע, טראַכטנדיקע שעהן,
האָרכט ער, צי אין דער שעפּטשענדיקער שטום,
רוישן נישט ערגעץ נאָענט,
די באַוואָפנטע טריט פון די וועלט־באַפרייער,
די וואונדערלעכע, סטאַלינישע וועלט־באַנייער.
און ער לערנט מיט זיינע שלאַכטלייט :
אַלע מענטשן־קינדער פאַר גאָט
גלייך, גרויס און הייליק.
אוים פרעמדע, אוים גרים —
אַלע אויף אייביק, אין רחמים באַהעפט.
זינגענדיקע, קעמפנדיקע חברים — — —

ו

דער בעש"ט אָן אַ שירה,
ער אַליין — אויסגעשטאַלטע גבורה.
ער ענדערט זיינע געשטאַלטן,
צו קענען אין שונאָס מיט מלחמה־האַלטן.
ער איז אַן איבערגעטועגער פויער.
ער וואַרפט פעקלעך שפּייז
איבער געטאָ־ווענט.
אין פאַראומערטע שטיבער
ברענגט ער דאָס העלדנמוט אַ צוזאָגנדיקן באַווייז.
אין זיינע אויגן, טרייסטנדיקער, וואַרעמער בלענד.
דאָס ליכט פון וואַרהאַפטיקן טרוים
ער פאַרשפּרייט.
אומרו, מרידה ער פאַרזייט.
אומעטום איז ער פאַראַן.
אין איטלעכן, זיגערישן שפּאַן.
אין זומערדיקער חמימה,
אין ווינטערדיקער קרירה,
אין שטורעמס, אין רעגן־שלאַקסן,
ער איז מיט אַלעמען, אין אַלע שלאַכטן.
ער שלײַדערט האַנט־גראַנאַטן.
ער איז הינטער מאַשין־ביקסן,
הינטער קראַכנדיקע האַרמאַטן.
אַרום דעם שאַל פון זיין פרייהייט־האָרן
זאַמלען זיך צונויף אַלע באַפרייענדיקע חילות.
עס איז דער לעצטער, פיינלעכער נסיון פאַר די אומות.
די לעצטע חבלי־משיח פאַר ישראל אין אימהדיקן גלות.
ער לערנט די באַפרייענדיקע סאָלדאַטן צו האַסן
דעם גערמאַניער, זיינע שטעט און דערפער,
זיינע געדרייטע דורכגענג, זיינע געפלאַסטערטע גאַסן.
און הינטער פלאַצנדיקע באָמבע־שלאַקסן,
פון זיינע שטאַרקנדיקע, פאָטערלעכע רייד
הויבט אָן דער גלויבן ריינער, טיפער וואַקסן.

די קינדער פון יענדרוך און די קינדער פון זיינע חסידים
אין סאָוועטישע, זעלנערישע בגדים.
זיי הערן זיינע הארצעדיקע, צוזאָגנדיקע ווערטער
אין מנוחה־שעהן .
די גרויסע ליבשאַפט ווארעמט דאָס הארץ הינטער שינעלן.
זיינע פארטרוימטע מעשיות קלאָרן זייערע געמיטער,
ווי פרישע, מורמלענדיקע קוואלן :
איך און יענדרוך האָבן די ליבשאַפט,
דעם גלויבן אין דערשלאָגענע הערצער פארפלאַנצט.
וואָרהאַפטיק איז דער צויבערדיקער טרוים,
זילבערדיק, טויאיק, ווי אין פרילינגנדיקע פרימאָרגנס
דער צעבליטער בוים.
אזוי וועט אויך אויפשפּראָצן
דער גרויסער, אויסלייז טאָג.
אין אונדזער זיגערישער מחנה,
זאָל נישט געהערט ווערן
נישט קיין יאָמער, נישט קיין קלאָג.
שאַרפט קינדערלעך די שווערדן !
מאָנט אויף פאר אלע פיינען,
פאר אלע דורותדיקע מאָרדן.
איך בין אייך ערב,
די גאולה וועט קומען בקרוב !

ארויס זיינען פיר צדיקים אין שלאַכט
אין חשכותדיקער נאַכט.
עס האָט אויפגעטאָגט !
עס טאָגט !
די פיל־פעלקערדיקע פאָן,
פרייהייט, פרייד און פרידן
דער וועלט זאָגט אָן !

דער רעגן

1

שטאַרק און שטאַרקער קלאַפּט דער רעגן.
חושך ביז די הימל־ברעגן.
איך דאַרף דיך רעגן
גאָרנישט פרעגן.
עס שטילט נישט איין דער פּיין
פון קינדערישע טעג.
בליפּעסט אין מיר אויפן וואָגל־וועג.

די באָבע ברענגט דעם ווייטיק פון פויערישע שטיבער.
דער שבת דרימלט אין איר אַלקערל היימישער, ליבער:
גאָט, שיק דאָס גערעטעניש אויף פעלדער.
דער גלח, די צערקווע — שוואַרץ טמא.
די פויערים פאַרהאָרעוועטע, גוטהאַרציקע —
אָן ערלעך, ליידנדיקע אומה

שבתדיקע מנוחה, דער באָבעס ליכטיקע ברכה —
האַרציקע טרייסט אין דער טרויעריקער מערכה.
די באָבע פאַרוויגט זיך אַליין מיטן בעטנדיקן תהילים־ניגון.
קילע שאָטנס היפּען אויף פאָטשענע־שטיגן.
זיסער דרימל לייגט דער באָבעס מידן קאָפּ אַנידער
אויפן פאַרוויינטן קרבן מנחה־סידור —

2

דער בוים בליט,
עס ווינטלט דער בלעטער־שירעם.
די טרער איז ווארעם.
דער הימל איז בלאָ.
און די באָבע איז נישטאָ.

די רוצחים האָבן דער באָבען אויפן דאָרפישן שליאַך דערשלאָגן.
הינטער צעוואלגערטע שאָפּעס דאָס פּויערים־פּאָלק באַגראָבן.
די קליינע קינדער צו די קאַלך־אויוונס געטריבן.
נאָר דער שבת שוועבט אָן, הייליקע מנוחה.
דער באָבעס טייטש־חומש, דער קרבן־מנחה־סידור
טרייסטן מיט ליכטיקן גלויבן מיט טויאיקער ברכה:
דער נס וועט געשען, איטלעכן דערצייל,
דער גואל וועט קומען צו די קינדער פון ישראל!

שטאַרק און שטאַרקער קלאַפּט דער רעגן.
חושך ביז די הימל־ברעגן.
איך אליין אויף וואָגל־וועגן.
גאָט, שטעך אויס דעם גערמאַנישן קין
די רוצחישע אויגן!

די בשורה

א

דערציי֞ל אליהו פון וואָגל־וועג,
פונוואַנען שטויבסטו, פון וועלכן ברעג?
איך בין אַרויס נאָך דיינע איינזאַמע טריט.
ביסט שטיין געבליבן אין מדבר־וויסט.
איך וויל הערן די ליכטיקע בשורה אין דיין קול.
אַ שטראָמל בלוט רינט פון דיין מויל.
ווער האָט דיך פאַרבלוטיקט און צעביילט?
פונוואַנען אַנטרינען, וואוהין איילסטו, איילסט?
איך וועל דיך נישט אָפּלאָזן, וועסט נישט פאַרשווינדן אַצינד.
דיינע אויגן שרעקן טרעריק, בלינד.
לען זיך, אָן, רו אָפּ,
עס וויי׳טיקט דער דאָרן־שטאָך אויף דיין קאָפּ.
איך וועל פאַרבינדן דיין וואונד.
ברויז אויף דאָס פאָלק צום קנאידיקן בונט,
פאַרבינדט ווידער דעם הייליקן בונד.
די מדבר־וויסט — אַן אָנגעהייצטער זאַמדן־רינג.
קילנדיק וואַסער פון דער קרוג, טרינק.
איך טראָג מיט זיך דיין פּסחדיקן כוס.
שוים אויף דעם צאָרן, שטורעם אויף דעם ברויז.

ב

מיין זון,
נישטאָ שוין מער קיין פּאַרטריבענע נאָכצוגיין,
קיין אָפענע, יידישע טירן אהין אריינצוגיין.
איך בין בלינד פון געוויין אויפן בראָך, אויף ישראלס פּיין.
זאָל מיין טאָג ווערן פינצטער, קליין.
מיינע אקסלען טראָגן אַלע פּלאָגן.
אזא גרוילנדיקער, בלוטיקער מעת־לעת.
עס ליכטיקט נאָך אַלץ נישט דער נס.
שטום אין מיין האָרן
דער פריידן־שאַל פון גאולה.
מיין לייב צעטראָטן מיט דאָרן.
איך זאָג נישט אָן קיין פייער־טאָג,
טרויער טאָג, שוידער, יללה.
אָ, גאָט, ווי די קינדער פון ישראל,
איך וויל ווערן פארלוירן —

מיין זון בייג זיך איין און הער,
עס ציטערט אין כוס די בלוטיקע טרער.
איך בין געבליבן איינער אליין
צווישן געטאָ־שטיין.
אַלע געטאָס בין איך דורכגעגאנגען.
נישטאָ קיין לעבעדיקער נפש, קיין אָטעם־לעבן.
רויב־פויגלען אין די הויכן שוועבן.
יידישע טעכטער צו שאַנד געפאנגען.
טויטע גופים הענגען אויף אייזערנע שטאַנגען.
חורבן — קיין בעטנדיק, קינדעריש געוויין,
וויסטעניש, צעלעבערטער שארבן־ביין.
וואָר, איך בעט אויף זיך דעם טויט.
דאָך מיין טראָט איז נישט שלאַבריק, שווער.
מיין שרעקנס־זעאונג האָב איך געבראַכט אהער.
גאָט וועט שטאָלן די זעל, דאָס לייב און די צעוואונדיקטע הויט,
בענטשן באפרייענדיקן גאַנג, הייליקן דאָס אויפגייענדיקע ברויט.

הינטער מיין האָריק קלייד, אין פייער־צאָרן מיין האַרץ יאָגט.
אין פלאַקערדיקער נקמה די גאולה אָנגעברייט.
אויפן בראָך פון די שונאים וועט אויפזוניקן מיין פרייד.
רוצחים־וועלט — אַ פינצטערע הייל,
צוריק אַהין איך אייל.
פאַרדאַרבן וועט די בליציקע שאַרף פון מיין שווערד.
בלוטיקער מבול אויף שונאס ערד.
זעסט דעם פלייצנדיקן טייך,
זיי פעסט, זאָל דאָס האַרץ נישט ווערן ווייך.
מוטיק זאָל זיין דער באַפרייענדיקער טראָט,
פון די הייליקע קעמפער אין פייער־ראָד.
די שווערד איינגעקלאַמערט אין מיינע פינגער,
עס האָט ווידער אויפגערוישט דאָס געזאַנג פון פרייהייט־זינגער.

ג

אליהו שטייגט באַרג אַרויף,
די שטיינער קלאַמערן זיך צונויף.
די פאַרכטיקע שעה נאָענט, דערקענט.
שיינענדיק ליכט אין זיינע הענט.
די בערג שווימען אין טייכיקע נעפּלען.
די לבנה ווייסע שטילקייט שפּרייט.
די הימלען עפענען זיך ליכטיק, ברייט.
גלויביק, אָפן דאָס געזיכט.
אימהדיק כוואַליעט די זאַמדן־וויסט.
גאַפנדיקע פּנימער צו דער הויכער ווייט.
אליהו שטייגט אויף בערג־טרעפּ.
איבער אים די שטערן — פלאַקערדיקע קנעפּ.
ער זאָגט די נקמה בשורה אָן:
אויג פאַר אויג,
צאָן פאַר צאָן!

ד

אליהו הויבט זיך אויף הויך, העכער.
פייער טרערן גליען אין וויינבעכער.
ארום אים גלויביקע קעמפער אין מעכטיקן טראַט,
אייביקע זינגער אין פייער־ראָד.
אליהוס שווערד שפּיגלט אין מדבר־וויסט.
מיט גאָט פון נקמה דאָס פאָלק, ער באַגריסט.
אַלע הימלען לעכערט זיין מאָנענדיק־געבעט:
שפּאַן פאָרויס גאָט אַלמעכטיק!
שלאָג די שונאים, פאַרטיליק
גאָט געדעכטיק!
איך בין אַצינד מערנישט איינער — פיל־פאָלק, אסך.
פייער־בליץ, מבול־גאַס, דונער־קראַך.
די קריגער שמעטערן עמלקס פאַרשאָלטענע שטאָט.
עמלקס פּגרים הוידען זיך אויף צוימען־דראָט.
אליהו אין הייליקן צאָרן שפּאַנט פאָרויס.
נאָך אים דאָס פאָלק פעסט און זיכער, שטאַרק און גרויס.

ה

די נאַכט איז ליכטיק, לאַנג.
דאָס פאָלק שלאָגט דעם שונא —
די גרין־אויגיקע שלאַנג.
אליהו איז אומעטום דאָ.
הייליק די אויסגעבענקטע שעה.
ער וועט מערנישט פאַרשווינדן.
העלע, הויכע פייערן אָנגעצונדן.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

אַ שטערן גאַפּט

א

אַריינגעדרייט דאָס נאַפּט־לעמפּל.
אויפן פאַרשנייעטן דרויסן אַ שטערן גאַפּט.
איך מורמל אויף אויסנווייניק „בין שני אריות".
די קאָכעדיקע באַליע פּאַרעט.
די מאַמע אין קיך פאַרפּאָרעט.
צוויי קייענדיקע, וואוילע גויעס
שמירן רעפּטלעך ברויט מיט פּאָווידלע
פון פולע, בייכיקע סלאָיעס.
זיי שוויצן, די גלעזער טיי די שפּראָצנדיקע
באַקן היצן.
וואָס רעדסטו צו זיך אַליין שלומוניו, דערצייל.
דאָס וואַסער אין באַליע איז הייס, מיר וועלן הערן אַ ווייל.
איך מאָל פאַר זיי דעם צירק אין רוים,
יידישע גבורים וואַרפט מען פאַר הונגעריקע לייבן.
אויף הויכע באַלקאָנען שטורעמט פריידיק ווילדער המון.
פון זייערע שכורע מיילער זעצט ווייסער שוים.
נישטאָ קיין ווערטער דאָס גרוילנבילד צו באַשרייבן.
צלמען זיך די צוויי גויעס,
טרערן רייסן זיך פון זייערע אויגן.
זיי רייבן די פּנימער מיט די הייסע לויגן:
שלומוניו, גאָט איז אַזוי דערבאַרעמדיק און גוט,
אָבער אַזעלכע שלעכטע לייט צו וואָס טוען זיי אים טויגן?
וועסט זיין שלומוניו אַ ראַבין, אַ פּראָפעסאָר,
דאַרפסט נאָר ווערן אַביסל פעטער, אַביסל גרעסער.
איך האַנדזשע האָב דיך אויפגעצויגן.
קאַטיע האָט דיך אויף אירע הענט געוואויגן.
אין דיינע פיבערדיקע קרענק, דיין בעט
געווען איז פייערדיק, שטעכיק און ענג.
האָב איך האַנדזשע געווייקט נאַסע טיכער,
געבלעטערט פאַר דיר באַמאָלענע מעשה־ביכער.
און נאָך איידער דו האָסט אָנגעהויבן גיין אין חדר,
האָב איך האַנדזשע דיר דערציילט פון אבראַם, יאַקוב, און איזאַק,
דערביי האָסטו געקייעט שבתדיקע רייפטלעך פון מיין חלה־זאַק.

ב

קאַטיען און האַנדזשען האָבן רוצחים דערשטיקט,
זייער לייב אויף שטיקער צעפּליקט.
אין לעצטן, בליפּענדיקן שטאַמל,
אויף דער טויטער, פאַרבלוטיקטער ערדה האָט געניִדערט
דער זומערדיקער, פאַרוויכערטער הימל.
אַ בת־קול האָט אויפגעציטערט:
קאַטיע און האַנדזשע אין יידן־קבר אייער העלדנטויט.
די ציטערדיקע ליבשאַפט די באַפרייער האָט איר אָנגעטרויט.
אייער האַרציקע דערמאָנונג וועט קיינמאָל נישט פאַרשווינדן,
פאַר קינדס־קינדער אין פרידלעכע הויזגעזינדן — — —

אין אַלקערל דאָס נאַפּט־לעמפּל אַריינגעדרייט.
אַ שטערן גאַפּט אויף די שניי־סטויגן.
טרערן רייסן זיך פון מיינע אויגן:
גאָט וואָס ביסט אַזוי דערבאַרעמדיק, גוט,
אַזעלכע שלעכטע לייט צו וואָס טוען זיי דיר טויגן? ! — — — -

דאָס ליבע־ליד

1.

פרימאָרגן־זון צינדט די שויבן.
אין פעדלערס האַנט ציטערט דאָס הענגל־טרויבן.
פאַרליבטע, יידישע ווערטער פלאַטערן:
אוי דבורהלע מיין האַרץ,
פאַרוואָס טוסטו מיך מיט דיין ליבע מאַטערן?
פענצטער עפענען זיך,
עס ריגלען זיך אויף טירן.
בלישטשענדיקע טויען
אויף די גראָזן פרירן.
און דאָס שטילע, האַרצעדיקע ליד
טוט איטלעכס האַרץ רירן:
מיין טייער ייִנגעלע, וואָס קען איך דיר זאָגן?
די מאַמע וויינט, דער טאַטע טוט מיך שלאָגן.
צוליב דער ליבע, וויל ער מיך פון הויז אַרויסיאָגן.
הער מיך אויס, דבורהלע מיין קרוין,
לאָמיר פון דער היים אַנטלויפן שוין.
איך וועל אַרבעטן,
דיר דאָס שענצטע קויפן.
מיין שענצטע רויז, ביסט שיין,
איך וועל דיך היינט מקדש־זיין.

2.

ווי אזוי האָט פאַרוואָגלט
צו מאָנטרעאַלער, יידישע שוועלן
דאָס ליבע־ליד פון בלינדן בעטלער?
שטרעקט דען דער באָרוויסער זינגער די האַנט
באַ געוועלבן און שטעלן?
זינגט דען אצינד אזוי פאַרבענקט דאָס ליד
אויף די גאַסן פון וואַרשע, זאַמאָשטש און לובלין?
אפשר וואָגלט דאָ אַ פאַרבלאָנדזשעטער, זינגענדיקער בעטלער
פון מיין היימשטעטל, פון היימיש־האַרציקן וואָלין?

נישט אין מיין היימשטעטל
גיסט דער בלינדער זינגער אויס אצינד זיין בענקשאַפט־וויי.
די ליבע אין זיין האַרץ קלאָר און ריין, ווי דער ווייסער שניי.
עס וויינען מערנישט די בעטנדיקע מעלאָדיעס
אין די טרויעריקע לידער פון וואַנדערערס און בעטלערס.
עס קלאָגן מערנישט די פידלען
אין די הענט פון די כלי זמרים.
טויטן־גריבער, גליענדיקע אויוונס,
און אַלטע, גראָבנדיקע רידלען.

דער פעדלער קלאָגט אויף דער ליבע,
און אויף דער שיינער, אָפּגענאַרטער דבורה,
וואָס האָט מיט אַ פלעשעלע קאַרבאָליק
פאַרשפּהט זיין צורה.

דער פּעדלער שלעפּט קווישן אויף טרעפּ.
דורך די אָפענע פענצטער
שטרעקן זיך מיידלישע קעפּ.
באַנאַנעס, באַרן, עפּל און אַפּעלסינען.
מיידלעך, ווייבלעך, איר קענט אַ גילדערן רינגל
אין מיין וואָגן נאָך געפינען . . .

דער ווייטיק אין מיין הארצן טוט ברענען.
די טרערן אויף מיין פּנים רינען.
פאַרוויסט האָט די בלוטיקע לאַווע.
די גאָלדענע פאַווע איז דורכגעפלויגן
מיט אויסגעשטאָכענע אויגן.
דאָס מיידעלע פאַרשפּאָט,
דערוואָרגן ליגט מיט זשאַווער־דראָט.
דאָס יינגעלע אַ געשאָכטענער
אויף דער קאַלטער ערד ליגט אויסגעצויגן.

נישט אין היימישן, הארציקן וואָלין,
נישט אין טישעוויץ, זאַמאָשטש און לובלין,
גיסט דער בלינדער זינגער אוים אַצינד זיין בענקשאַפט־וויי.
די בענקשאַפט אין זיין הארץ קלאָר און ריין, ווי דער ווייסער שניי.
די ליבע פלאַטערט מיט פאַרבלוטיקטע פליגל,
אין גאָלדענעם זון־פאַרגאַנג, איבערן צעשטראַלטן, טייכיקן שפּיגל.
דאָס ליד בליפּעט איבערן פאַרליבטן פּאָרל אין מדינת פּוילן,
וואָס ליגט צעלעכערט פון פייער קוילן — — —

תשעה באב

א

אין מאַרק געפּילדער
פון לויפנדיקע, שרייענדיקע קינדער.
די מאַנסבילן — אבלים אין כאַדאַקעס.
קינדער וואַרפן זיך מיט באַדעקעס.

אין שטיבל, טיש און בענק איבערגעקערט.
אַלע זיצן אין די זאָקן פאַראומערט.
דער טאַטע זאָגט די קינות,
זיין ניגון — טרויערגעוויין.
אויף די שויבן, אויפן חורבה־שטיין,
לעצטע, גליאיקע שעה אין פאַרגיין.
פאַר מיינע אויגן, אַ פייער־צונג ווערט אויסגעצויגן.
דאָס בית־המקדש — אַ פלאַקערדיקער־בויגן.

נידערט די פינצטערניש אויף אַלעמענס קעפּ.
שאָטנס היפּען אין פאַדערהויז, אויף די הילצערנע טרעפּ.
די נאַכט טראָגט גרויל אין מויל.
שטעכט אַ שוואַרץ־שאַרף מעסער אין פרוכת אריין.
דאָס בלוט טריפט אויף מיר אַליין.
אַרום מיר פאַרצוקט דער חושך־בראַנד.
מיין פנים מאַכט נאָס דעם טאַטנס האַנט.
די שרעק יאָמערט אין מיין געביין :
ירושלים איז חרוב — נישט געבליבן אַ שטיין אויף אַ שטיין.

ב

הײַנט איז תשעה באָב.
איך האָב זיך בײַם שטילן װאַלד דערמאָנט:
אין זעליגל שנײַדער, אין שטעטלישן רב.
בײדע האָבן גענומען אויף זיך די שטראָף.
דערנאָך ערשט האָבן די רוצחים געשאָכטן,
אַ שטעטל ייִדן — צעשראָקענע שאָף.

איך טו נישט אוים די שיך.
איך זיץ נישט אויף אַן איבערגעקערטער באַנק.
פאַרבײַ מײַנע טריט אַ העזל לויפט גיך.
דער טאָג איז זוניק, דער װעג שטיל און לאַנג.
עס שאָרכט די פולע קאָרנזאַנג.
און אין מיר שטומער צער,
אַלע קינות קלאָגן װידער.
דער מאַמעס תחינות װײנען אין מײַנע גלידער:
אין װײַטן, הײמישן לאַנד,
הוידען זיך גופים אויף סלופּ און שטאַנג.
אויף האַלדז פון יונג און אַלט — קלעמענדיקע צװאַנג.
דער שונא זויפט אונדזער בלוט — זײַן שכּורנדיק געטראַנק.
עס איז תשעה באָב, דאָס אומגליק גרעסער װי אין ירושלים דער שטאָט.
און דאָ הויערט די שטילקײט אויף בוים, זאַנג און טעלעגראַפן־דראָט.

ג

צאָרן ברעך אוים, שלײדער געװיטער,
יאָג אַרוים פון די רואיקע ערטער.
נקמה זאָל טויטן מיט סמיקער פײַל
דעם מערדער אויף װעגן, דעם שונא
אין דער פינצטערער הײל.

זעליגל שנײַדער, שטעטלדיקער רב,
איך װיל אויך אײנער פון די גערעכטע קעמפער זײַן.
ברענגען אויפן שונא די האַרבע שטראָף.
און נקמה נעמען פאַר בלוט און געװײן — — — —

שטערן

פאַרשפּעטיקטער, טרייסטנדיקער שטערן
גילדערט מיין שויב.
דער הימל קאַלט, הויך און ברייט.
די שלאָפנדיקע שטאָט פאַרקאָוועט אין אייז.
אין אַזאַ נאַכט אימהדיקער עלנט וויינט.
עס שרייט דאָס בלוט אין אייביקן, פאַרפייניקטן היינט.
אין פאַרשנייעטע וועלדער טרויעריקע בערן
טרעטן אצינד שווער און בייז.
הונגעריקע, בלאָנדזשענדיקע וועלף היילן,
קייען לבנה־שטראַלן.
און דו מיין שטערן פינטלסט אויפן קאַלטן שויבן־גלאָז.
ווי איך, ביסטו אָפּגעריסן
פון דער גילדערנער שטערן־קייט.
האָרך זיך איין אין מיינע שעפּטשענדיקע,
תפילהדיקע רייד.
פול זידט דער בלוטיקער כוס.
אין מיינע אויגן גליען
אָנגעצונדענע שטיבער, זשאַרענדיקע קוילן,
פראָסטיקע ווינטן שמייסן אויפן קינדערישן לייב דעם הוילן.
אַרוים זיינען די גערמאַנער פון די היילן.
פון מענטשן־קינדער די הויט זיי שיילן.
מיין לייב צעהאַקט אויף זיבן מאָל זיבן טיילן.
דו גילדערנער שטערן איילסט צו מיר
דורך מיליאָניקע, קאַלטע מיילן.
מיין לייב פייערט פון די זשאַרענדיקע קוילן,
אין מיר דער יאָמער פון אַ לעצט־געבליבן יידיש קינד
פון מיין היימשטעטל, אין חרובן פוילן.

דער פּאַסטוך

א

פּאַסטוך, עס בלויט אין דאָרף דער באַגין.
הויך אויף דער לאָנקע דאָס גראָזן־גרין.
די ליבשאַפט שוועבט אין הויפישן סאָד.
א קאָלירט טיכל הענגט אויף שטעכיקן דראָט.
האַנקע באַהאַלט זיך ביים פּלויט, הינטער שטיינערנעם ראָד.

פּאַסטוך, אויפן פעלד גילדערט דאָס קאָרן.
שטיי אויף, בלאָז דיין האָרן.
האַנקע איז פאַרליבט און שיין.
די ליבשאַפט זינגט אין איר געביין.

ב

דער פּאַסטוך קומט נישט.
דאָס שטעגל וויסט, פאַרווישט.
דער ברוינער מערדער — א היישעריק אויסגעשפּרייט אויפן לאַנד.
זיין שפּאַן איז אומגליק, חורבן און בראַנד.
דער ברוינער מערדער — א היישעריק באַדעקט די ערד,
שפּאַנט אוים פון וואָגן דאָס לעצטע פערד.
ער קוילעט הויזגעזינד, שאָף און רינד.
טאָגיקע שיין מערט די שרעקן.
פויערים לויערן אויף בערג, אויף וואַלדיקע שטעגן.
פאַרוויסטן אַליין גערעטעניש און שניט.
פאַרלענדן דעם שונאס טריט.

ג

נישטאָ קיין דאָרף, קיין שאָף.
פון פּאַסטוך האָט זיך אָפּגעטאָן פרייד און שלאָף.
ער בלאָזט נישט אויפן האָרן.
ביים וואַלדיקן ברעג ער האָרכט,
דאָס קאַטשען פון טאַנק, דעם קלונג פון שפּאָרן.
א שפּרונג — א גראַנאַט רייסט אויף.
ביימער פאַרשטעלן צום באַהעלטעניש זיין לויף.

ד

און הינטער פּלויטן, הינטער קוסטעס, אין טויט־געפּאַרן,
גיט האַנקע סיגנאַלן דעם מערדער צו באַפאַלן.
זיין רוצחישן־שפּאַן פאַרשפּאַרן.

הינטער פּלויטן, הינטער קוסטעס, אין אַנגסטיקן־האַרן.
שרעקט ווינטלדיקער שאָרך אויף בוים דעם דאַרן.
נאָר שווער פון אַלץ איז דאָס בענקען,
אין פרידלעכע, פאַרליבטע באַגינענס געדענקען.

ה

פּאַסטוך דערזע, דערקען דאָס קאָלירטע טיכל אויף שטעכיקן דראָט.
די ליבשאַפט פּלאַטערט נישט אויף יענעם אָרט.
דער ברוינער מערדער באַהאַלט זיך דאָרט,
ביים פּלויט, הינטער שטיינערנעם ראָד.

דער פּאַסטוך דערקענט האַנקעס סיגנאַלן.
עס קען דער שונא אים נישט פאַרנאַרן.
די פויערים לאָזן זיך פון באַהעלטעניש אַרויס,
דער פּאַסטוך יאָגט פאָרויס.
אין חרובן, לידיקן דאָרף — אינדערמיט,
אַ פויערטע באַ אַ פאַרברענטע שטוב, בליפּעט, קניט.

אויפרייס פון גראַנאַטן, קנאַלנדיקע שאָסן.
דאָרפישער שליאַך מיט בלוט פאַרגאָסן.
ברוינע סאָלדאַטן ליגן ביים טייך צעריסן.
און שטילע וואַסערן באַ זייער צוקאָפּנס פליסן.

דאָס דערפל פאַרשטילט, פאַרלאָזט.
אויף די לאָנקעס טויאיקער־פראָסט.
דער פּאַסטוך בלאָזט אויפן האָרן.
האַנקע צינדט דאָס גאָלדענע קאָרן.
הינטערן וואַלד שטויבן פויערישע טריט.
אין זייערע הערצער ברויזט דאָס נצחון־ליד.

דער שניטער

עס איז די תבואה שוין הויך אויפגעגאַנגען.
שניטער גיי אַרויס, שנייד די זאַנגען.
הויבט דער שניטער אויף די אויגן:
אין מזרח, אין רויטיקן־נעפּל דער פלאַמיקער בויגן.
די פעלדער — פייער, די וועגן — צאָרן.
טויט דער פאַסטוך, עס וועקט מערנישט
דער שאַלנדיקער האָרן.
באַ אויסגעטריקנטע קוואַלן,
טשערעדעס שאָף פאַלן.
די רוישנדיקסטע שטעט וויסט און ליידיק.
די געבענטשסטע טאָלן הונגעריק, הויל.
אומעטום לויערט די קויל.

דער שניטער וויינט:
מיין האַנט היינט — אַ שווערד.
אָפּגעהאַקטע קעפּ — בלוטיקע זאַנגען
אויף דער ערד.

איך בין אַרויס קעגן פיינט.
מיין נעץ פאַר אים אויסגעשפּרייט.
די נאַכט יאָגט, פינצטערניש רייט.
דער פיינט פאַרקלעמט אין מיין קלאַמער,
וועט פאַלן אין אנגסטיקן־יאָמער.
דאַן וועט ווידער בליען מיין בייט.
פרימאָרגן ליכטיק וועט אויפגיין אין מזרח־זייט.

מיין חבר איז אַוועק

מיין חבר איז אַוועק אין שלאַכט.
די לבנה בלאַסט אין דער שרעקנדיקער נאַכט.
מיין ליבשאַפט איבער אים וואַכט.
דאָס האַרץ פּלאַטערט אין אומרו, אין שרעק.
דער טויט לויערט אויפן סכנות־דיקן וועג.

אָ, טרויער קוועל,
מיין חבר איז אַוועק
פאַרשניידן דעם מערדער־ריז,
באַפרייען די געגאַרטע שטאָט פּאַריז,
אויפרייסן געשמידטע טירן פון פינצטערער צעל.
אויף שטראָמיקע גאַסן זאָל ווידער אויפגליען
דער טאָג ליכטיק און העל.
קלינגען זאָל אויפסניי דאָס קאַמפּס־ליד
פון די געטרייע, בראַווע קאַמונאַרן.
טויט דעם פּאָלק פון מערדער־האַרן !

מיין חבר איז אַוועק
אויפן אימהדיק וועג.
עס שאַלט אין אים דאָס שטורעם־ליד.
אין אַלע גרויליקע שלאַכטן, אין אַלע לויערנדיקע געפאַרן
ברויזן אויף אַרום אים פעסטע, גלוייביקע טריט
פון די שטורמישע קאַמונאַרן.
די ווייסע נאַכט איז טרוימעריש, העל.
עס פירט אים אין בלוטיקער שלאַכט
דער פלאַמיקער גייסט פון לואיזע מישעל.

טרויער קוועל,
אַ מידער פויער דרימלט באַ זיין שוועל.
עס שאָטנט דער באַוועלדלטער היגל.
עס טוליעט איין מיט פינצטערניש די ערד —
פאַרנאַכטיקער, פלאַטערנדיקער פליגל,
איך זע מיין חבר, ווי אין אַ פייער־שפיגל.
ער וועט אַהיים מערנישט קומען.
פיינלעכע, קאַלטע ווערטער שטומען:
ער איז געפאַלן אַ העלד
אויפן שלאַכט־פעלד,
ערגעץ אין אַ ווייטער פרעמד —

אַ, טרויער קוועל,
עס פרייט זיך פאַריז,
די הערלעכע שטאָט פון לואיזע מישעל.
אַלע גאַסן שטראָמען ווידער ליכטיק, העל.
פאַרוואָסזשע צאַפלסטו נישט אויף מיין פרייד?
עס רוט מיין חבר אין די קאַלטע אָרעמס פון טויט
אין אַ פרעמדער, איינזאַמער ווייט — — —

די מאַמע וויינט.

אויף דער שוועל ליִענט די מאַמע דעם בריוו און וויינט:
דיין זון איז געפאַלן אַ העלד,
צו באַפרייען דאָס לאַנד און די וועלט.
פאַרנאַכטיק, גאָלדיק קריצן די שטערן זיך אַרויס.
דאָס יינגעלע איז קליין, ער דרימלט אין דער מאַמעס שויס.
ער איז שוין גרויס,
ער ברענגט אַלע פאַרנאַכט פאַר זיין מיידל
אַ רויטע רויז.

נישטאָ מער מוישעלע־מויש.
זיין פאָרטרעט שמייכלט איבערן ביכער־קויש.
די מאַמע וויינט אין גרינענדיקן דרויסן.
טרויער־שאָטן קריכט אויפן בוים דעם קרומען.
אָפּגעמעקט אויסגעצערטלטער נאָמען.
דיין יינגל האָט געהייסן מויש,
מיינער האָט געהייסן לאַרי.
איבער מיין הויז דעבלט שוואַרץ־כמאַרע.
ער איז געווען יונג, גוט און שיין,
דער ברוינער גזלן איז געקומען צוגיין.
מלחמה־האַלטן איז מיין זון אַרויס פון מיין הויז.
אויף זיין קבר בלוטיקע טרערן גיסט די רויטע רויז.
ווייטיקדיקע שטאַמל־רייד אין מיין מויל שטומען.
אין פייער־גרויל געהייליקט זיין נאָמען.
איך שטיי אויף די ברענענדיקע טרעפּ.
אין פאַרנאַכטיקן פלאַקער דער קאָרן־סטעפּ.
נישטאָ מער לאַרי, נישטאָ מער מויש,
די לבנה טראָגט אַ פאַרבלוטיקטן קויש.
געבליבן איז די זוכנדיקע בענקשאַפט,
די דערמאָנענדיקע, פאַרנאַכטיקע שעה.
דאָס יינגעלע איז געווען קליין.
דאָס יינגעלע איז געווען גרויס,
ער דרימלט שטענדיק אין דער מאַמעס שויס — — —

לבנה וואָס לויכטסטו?

לבנה וואָס לויכטסטו אויפן טויטן לאַנד?
עס האָט דאָ געוויסט דער פייער־בראַנד.
קוילנזשאַר גריזשעט אַ פאַרבלוטיקטן שאַרבן־ביין.
עס שאָטנט אַ מצבה־שטיין.

ווינד איז מיר און ווי פאַר מיין חרובער היים,
פאַרן מענטשישן פאַרזיי.
איך האָב צו דיר לבנה געשפּונען
מיין ליד פון ליכט און פרייד.
אונטער דיין לויטערן שיין
האָב איך דאָס פאַרבענקטע גליק געפונען.
נאָר דער טויט האָט אויף די ריינסטע
די אימהדיקסטע וואָלקנס פאַרשפּריט:
דער פעטער יונה, זיין קבר צווישן אַ פעלדזן־בייט
אין אַ פרעמדער, וויסטער ווייט.
ישכר ליגט ביים זיידנס זייט.
חיים הערש — דער צנא מלא ספרא,
באַ זיין צוקאָפּנס אָוועקגעלייגט.
און דו מיין זון האָסט, ווי פעטער יונה
פון אַלעמען זיך אָפּגעשיידט.
דיין יתומדיק געביין
פאַרזונקען אין ים אריין.
עס וויינט אין מיר דיין לעצטער, טרויעריקער שמייכל.
איך הער דיינע שטילע, טענהדיקע רייד ביים פּליעסקנדיקן טייכל.

יעדער טאָג בינדט מיך צו אייך נענטער.
איר זענט גוט, ריין געווען.
איך האָב עס אין אייערע אויגן געזען.
מיין שעה ווערט מילדער, טרויעריקער, שפּעטער.
פאַרלאָזט מיך נישט אין ווייטיקדיקער וואָך.
איך רעד צו אייך, עס פאַרנעמט דער לויטערער הימל־דאַך.

לבנה וואָס לויכטסטו אויפן טויטן לאַנד?
עס האָט דאָ געוויסט דער פייער־בראַנד.

אין די אָפּגרונטן פון ימען.

אין די שטילע אָפּגרונטן פון ימען
קלאָגן קינדער, רופן נאָך דער מאַמען.

ווייסע, פּייכטע שטערן האָרכן
איבער אַלע וואַסער־שליאַכן.

אין די שטילע, גאָלדענע אָפּגרונטן
שאָרכען קילע, גלעטנדיקע ווינטן.

אין די וואַסער־טיפן
די וואַסער־ווידמעניישן און פישן
קלאָגן מיטן קינדערישן קלאָגן.
מיט זייערע קעפּ די וואַסער־דעק זיי שלאָגן.
די קינדער קענען אין די אָפּגרונטן נישט רוען.
זיי ווײנען מען זאָל פון וואַסער זיי ארויסציען:
זייערע יונגע, צאַרטע גלידער
זאָל די מאַמע־ערד וואַרעמען,
פון שטורעם־וואַסערן זיי באַשירעמען.
און איבער זייערע שטילע קברים
זאָלן לויטערע פרימאָרגנס אויפשיינען,
רויטע פאַרנאַכטן זאָלן אויפגליען.
מאַמעס זאָלן קומען וויינען.
די גיסנדיקע טרערן
זייערע קינדערישע געזיכטער זאָלן בריען.

אין די שטילע אָפּגרונטן פון ימען
קלאָגן קינדער, רופן נאָך דער מאַמען — — —

קום מיט מיר

הארבסטיקע, רעגנדיקע ווינטן.
צווישן וואַלדיקע סטעזשקעס שימלען
די מאַכיקע שרינטן.
אין די שטיין־בעקנס
די וואסערן שוימען.
אין וויסטער שטום
די בערג קלאַמערן מיך ארום.
איך הער דיין קינדעריש, אויפגעשראָקן געשריי
פון מיטן צעכוואַליעטן מדבר־ים.
רויט־געשטרייפט דער הימל־זוים.
דעם טאָג שלינגט איין דער וואסער־תהום.
די טונקלעניש רוקט זיך איבערן וואסער־צאַם.
עס כליפּעט דיין יינגליש, יתומדיק געוויין.
איך שטרעק צו דיר אוים מיינע הענט,
דו ביסט אַזוי ציטערדיק, קליין.
בּאַ די מורמלענדיקע וואסער־ברעגן,
בּאַ די שטראָמיקע וואסער־וועגן,
איך טו פרעגן אויף דיר מיין קינד:
וועלכע כוואַליע איז איבער דיר אַריבערגעשפּרונגען?
וועלכע כוואַליע האָט דיך איינגעשלונגען?
דער ים ברילט ווילד.
דיין יתומדיק געוויין נישט איינגעשטילט.
איך שטרעק אוים צו דיר מיינע הענט.
עס שוימען מיר אַקעגן וואסער־ווענט.
דאָס לעבן האָט דיך ווייטיקדיק פאַרשעמט.
דיין יתומדיקער טרויער אין מיר ברענט.
יינגל מיינס, קום מיט מיר,
איך וועל דיך ברענגען אַהיים.
אויפזוניקן וועט דער טאָג,
וועסט פאַרטרייבן פון אונדזער שוועל די קלאָג.
קום, לאָמיר זיך זעצן אויף דער לאָנקע,
ביים גאָלדענעם בערגל ליים — — —

זומערדיקע דרויסנס.

זומערדיקע, גרינענדיקע, דרויסנס.
גראָזיקע קילקייט, פאַרוויגנדיקע רו.
נישט אויסגעשפּרייט די שטראַלנדיקע מילדקייט.
איינגעבראָכן די אָבל־שעה.

זומערדיקע, גראָזיקע דרויסנס.
דורך די נעכט, איך הער דעם לעצטן יאָמער־שאַל
צווישן אויפשפּריצנדיקן פייער־קנאַל,
אין די געטאָ־הויפנס.

פרישער קוואַל
קלאָרט צווישן גראָזן־שאַל.
אויפגעשטראַלט די זינגענדיקע חמימה.
אין אַלע גלידער קלאָגט די העשענדיקע ווידו פון דער מומען.
עס שווידערט דאָס לעצט־געזאַנג פון חיים־הערשלען דעם לאָמען.
צעקאַליעטשעטע גופים די טיף רודערן.
שטאַרבנדיקע ווילן זיך געפינען, ווילן צום לעצטן מאָל
זיך אַרומנעמען, זיך צונויפברידערן . . .

זומערדיקע, פאַרבענקטע דרויסנס.
אין מיין צער, שטיין־האַרט זיינען די גראָזיקע קישנס.
נישטאָ דער מקונן אונדזער קלאָג אויסצוקלאָגן.
מיט בלוטיקע טרערן זיינען פול אונדזערע לאָגלען.
איך וויל אין אַלטן פּנקס פון דער הייליקער קהילה פאַרשרייבן:
עס וועט אַ שארית פון אונדז אויף אייביק איבערבלייבן — — — —

אָ, ערד, איך קען דיך היינט נישט בענטשן.

1

פלאַקערדיקער סעפּטעמבער אויף בערגיקער הויך.
דער וואַלד שווימט אין נעפּלדיקן־רויך.
פּרימאָרגן־זון שטראַלט אויף טואיקע פעלדער.
די שטיינער וואַרעמען זיך אין די מאָך־העמדער.

קוועלט די פרייד אין אויפגעזונטער ווייט.
טרייסט באַרוט אין בענקשאַפט, אין פּיין.
עס הערט די ערד דאָ דאָס געוויין
פון מיין געביין:
פאַרוואָס האָב איך דיך פאַרלאָזט
מיין לאַנד, מיין היים, באַלמעלאָכישע הינטערגאַס,
דלות׳דיקער מאַרק?

2

איך ווייס, אַלץ איז אין חורבן.
דער בכור און דער יינגסטער זון — באַוויינטער קרבן.
וועמען באַהיטן?
סיידן, זיך זעצן אויף די שיידוועגן,
בעטן אויף שטורעם־ווינטן, אויף מבול־רעגן,
דער מערדער מיט זיינע חילות זאָלן דערטרונקען ווערן.

וועמען באַשיצן?
סיידן, באַ חורבה־הויז זיצן,
אפשר וועט איינער, אַ פאַרבליבענער
פאַרבלאָנדזשען אַהער פון פאַרטריבענע וועגן.
אויף אַ פאַרבליבענעם פרעגן.

באָמבע־פלאַם, אויף מענטש און שטובן.
מיין לאַנד און מיין היים — העלישער שייטער.
דעם מערדערס קלאַמער גרעסער, ברייטער.
מיינע ברידער — העלדישע מחנות
זיינען אַרויס דאָס גרויסע לאַנד באַשיצן,
זיך שלאָגן מיט פלאַמיקע בליצן.
און איך בין ווייט פון זייער בראָך און שווערן שטרייט.
אַ פרעמדער, אויף רואיקער ערד, בין איך געבליבן זיצן,
אין פרימאָרגן, אין צויבערדיקן האַרבסט.
אָ, בלוטיקער פלייץ, מיין היימישע ערד דו פאַרדאַרבסט.
מיינע ברידער מיט אויסגערינענע אויגן — לעבערדיק־בלינד.

אָ ערד, איך קען דיך היינט נישט בענטשן.
איך גיי דאָ אַ פרעמדער אין פלאַקערדיקן סעפּטעמבער,
און באַוויין די היים, דעם מאַרק און די מענטשן.

באַטריבט

דאָס וואָס איך טו פון דיר נישט הערן,
טוט מיין האַרץ באַשווערן.
אָן דיר איז פינצטער מיין וועלט.
אויפן שלאַכט־פעלד לאָקערט
דער טויט אויף יעדן ליבסטן העלד.

די נאַכט בלויט הינטערן פענצטער.
די שטערן זיינען ווייס און פייכט און גרויס.
טרויעריק, ליידיק דאָס פאַרדרימלטע הויז.
דורכגעווייקט אין ראָסע די שמעקנדיקע לאָנקעס.
די גראָזן — זילבערנע שפּילקעס.
הינטער שאָטנדיקע, בלעטערדיקעביימלעך
פליסטערן גאַרנדיקע, יונגע פּאָרלעך,
דאָס פאַרליבטע האַרץ זיי טיילן . . .
ווייטע, קאַלטע לבנה־שטראַלן בלענדן,
אָפּן, נאָענט די פאַרטרוימטע הימל־ענדן.
די שטערן — גאָלדענע פיילן,
ברענען אויף די ברייטע, זאַמדיקע וועגן.
דיין געשטאַלט שיינט מיר אַקעגן.
מיין האַרץ איז פאַרליבט, פאַרבענקט און באַטריבט.
דורך אַלע פייערן איך טו צו דיר אַצינדערט איילן.
ווי, תמיד, ביים שעפּטשענדיקן, קלאָרן טייכל
וועל איך אויף דיר האַרן.
די אויסגעבענקטע ליבשאַפט וועט דאָס לויטערע גליק
פאַר אונדז ווייטער שפּינען.
מיין איינציקער, געגאַרטער,
איך בין מיט דיר אין אַלע געפאַרן.
זאָל מיין בריוו אַ געזונטן דיך געפינען.

די הייליקע ליבשאַפט

(באַלאַדע)

א

ליבער חברל, שטאָלצער קאָזאַקל אויף געפלעקטן, פלינקן פערד.
שאַרף און בליציק איז דיין שווערד.
דיין יונגע פרייד גליווערט שוין אין דער ערד.
ליכטיקער אָדלער מיינער,
וואו דרימלען דיינע ביינער?

די פעלדער אויפגעבראָכענע, בייכיקע גריבער.
וויסט די ווייסע, דאָרפישע שטיבער.
די טייערסטע ברידער וועלן צוריק נישט קומען.
שטילער וועט נישט ווערן דער ווייטיק, נישט אָפּגעמעקט זייער נאָמען.

נאָענטסטער חברל, עס פרילינגט.
עס ווינטיקט שוין דער חודש מאַרץ.
פול מיט טראָפּנס־געוויין איז מיין האַרץ.
ערשטע, גרינע בראָדעווקעס אויף ביימער.
עס גראָזט צווישן וואַלגער־שטיינער.
און איך הער נישט מער דיינע לוסטיקע טריט.
טרויער און טרער אויף שכורנדיקן צוויט.
דעם גאָלדענעם זאַמדן־ברעג שווענקט די גרויע וועל.
דיין מאַמע וויינט באַ דער אָפּגעריסענער שוועל.
אין ליידיקן אַלקערל
הענגט דאָס האַרבסטיקע, פלאַמיקע בלעטער־קרענצל
איך גלעט די אויסגענייטע, רויטע טראָלדן אויף דיין פעלצל.

איך בין אויך אַ סאָלדאַט.
די ביקס אויפֿן אַקסל, הינטערן שינעל דער פּלאַמיקער בלאַט.
די בלוטיקע שלאַכטן ברויזן.
אין דיין האַנט פֿלאַמט דאָס בינטל רויזן.
עס שמייכלט צו מיר דיין ערלעך געזיכט.
טויאיקע פּאָרע אויף די פעלדער נידריק, געדיכט.
אין גרויען נעפּל, די אַנגעצונדענע זון — אַ רויט ליכט.
די ריינע ליבשאַפט אין פרימאָרגן מיר טראָגן.
ביסט יינגליש־שעמעוודיק, קענסט דאָס וואָרט נישט זאָגן.
אַזוי האָט דאָס גליק געצויבערט צו אונדז אין יענע פרילינגדיקע פּאַרטאָגן.
אַזוי פּיבער איך דורך אונדזער פרילינג אין יעדער שלאַכט.
מיין ביקס מאָנט דעם מערדער, מיין האַרץ ווערט פון בלוט נישט זאַט.

ב

עס בערגלען זיך די ברידער־קברים אין ברייטן, ליכטיקן סטעפּ.
דאָ האָט אייער העלדן־גייסט אויפן רויבער־ריז געשליידערט פייער־קלעפּ.
איר האָט מיט אייערע גלויביקע, פרייע הענט פאַרמויערט פאַרן שונא דעם וועג.
די ליבשאַפט אין אייער יונגן בלוט שפּראָצט הינטער אויפגעגרינטער גראָזן־שאַל.
עס ציטערט דינער, וואַרעמער פרימאָרגן־שטראַל.
עס היטן אייך אין טרויער די אייגענע, יונגע, בענקענדיקע טעג.

ליבער חבר, צאַרט יינגל מיינס,
עס גרינט אין מיר דאָס ריינע, קעמפערישע לעבן דיינס,
עס וואַקסט אין זיגן־פרייד.
דאָס ליכטיקע, רויטע חיל טרייבט דעם שונא פון יעדער זייט.
דער נאַצי־היישעריק וועט נישט אַנטרינען.
אונדזערע שליאַכן וועלן זיך פאַר זיינע טריט אויסקרימען.
אין אונדזערע טייכן וועט ער דעם טויט געפינען.
אין לעצטן נצחון־טאָג אויך דיין נאָמען וועט מען דערמאָנען.
די ברידער און שוועסטער פון דעם אויפגייענדיקן לאַנד וועלן דיך רימען.

און — איך וועל אין אויפגעאַקערטן סטעפּ דיין קבר געפינען.
עס וועט אַ גראָזן־בייט אויפגרינען.
אין וואַלד דאָס וואַסערל וועט כליפּען.
איבער די אויפגעאַקערטע טאָלן,
אין דער פּאַרדרימלטער־רו, די ערשטע פרייד וועט היפּען.
און איך וועל דיין לעבן אין מיין בענקשאַפט אַריינשפּינען.
און שטיל אַזוי און ריין וועט די ליבשאַפט אין מיר ברענען :
באַנאַכט וועט לבנה שפּיגלען אויף בּאַרוטן סטעפּ.
איך וועל אַרויפשטייגן צום גרינעם באַרג־קאָפּ אויף ווייסע, לבנהדיקע טרעפּ.
איך וועל דיך אָננעמען און פירן דיך בּאַ דער האַנט,
און ווייזן דיר דאָס פרידלעכע, גרויסע לאַנד —
און שטיל אַזוי און ריין וועט די ליבשאַפט אין מיר ברענען,
ביז דער לעצטער טאָג וועט מיין לעבן אויסברענען.
מיין געלעגער וועט געגראָבן ווערן בּאַ דיין זייט.
אויף אייביק וועט דער פרילינג אונדז איינהילן אין זיין גראָזן־קלייד —

— —

ליבער חבר,
אין די פלאַקערדיקע פאַרנאַכטן,
איך זע, ווי דו לאָזט זיך אַראָפּ פונעם זאַמדן־היגל.
דער שונא האָט דיין שטיל, ליכטיק לעבן איבערגעהאַקט.
מיין בענקשאַפט וויינט אויף פאַרהוילענעם שטעגל,
אויף אָפענעם, שטראַליקן טראַקט.

פאַרשאָלטן זאָל זיין

עס גאָלדיקן די זאַמדן.
פייכט און בלאַנדזשענדיק וואָלדיקע וועגן.
דער הימל אַרומגעבונדן מיט פייער־באַנדן.
אויפן טייך פלאַקערט זוניקער־בויגן.

און אַן ביקס, אַן שווערד,
גייט אַ מענטש דאָ אַליין און פאַרטראַכט.
פרידן־רו אויף באַגראָזטער ערד.
ליבשאַפט דאָס האַרץ באַגערט.
אין גליק דאָס אויג טרערט.

שטויבט אַ וואַנדערער פון ווייטע שליאַכן.
ברענגט פון דאָרף און שטעג דאָס פריידיקע לאַכן.
דאָס פּנים פאַרברענט, שטייף די הענט.
די זון וואַרפט גאָלדענע רייפן אויף בערג־ווענט.

דער מענטש אָן דער ביקס, אָן דער שווערד,
רעדט צו דער גרינער אָפנקייט,
צו דער בליענדיקער ערד:
עס איז דער וועלט ליכט און ליבשאַפט באַשערט,
פאַרוואָסזשע חרובט אומעטום די שווערד?

ציטערט אויף דער אַרום, ערגעץ קראַכט...
די שטומקייט האָט די שרעק ווידער געבראַכט.
דער מענטש אָן דער ביקס, אָן דער שווערד,
גראָבט איין דאָס פּנים אין דער גראָזיקער ערד,
זיין האַרץ אין שנאה ברויזט:
פאַרשאָלטן זאָל זיין דער וואָס האָט אויפגעהויבן די שווערד — — — —

נישט צים צוריק דאָנער קאָזאַקן!

א

היי, קאָזאַקן אויף די הייסע פערד.
עס שווינדט הינטער אייך די ערד.

ברייטע הויזן, רויטע לאַמפּאַסן,
צום ברוינעם שונא אַזאַ פיבערדיק האַסן.

קרומע שווערדן, מעסערדיקע קינדזשאַלן.
איבערן גאָלדענעם סטעפּ נקמה־לידער שאַלן.

היי, קאָזאַקן מיט די קלינגענדיקע שפּאָרן.
עס קלינגען אייערע קריגס־לידער אין הויכן, וויגנדיקן קאָרן.

גאַרנדיקע, ליבנדיקע מוידן בענקען נאָך אייערע ווינטיקע טשופּרינעס.
זייערע אויגן — קוועלנדיקע, טיפע ברונעמס
לאָקערן אויף סכנה־וועגן,
הינטער חורבות, הינטער שינעס.
זייערע הענט — בליציקע זעגן,
דעם ברוינעם היצל צעזעגן.

ב

ברידער, דאַנער קאָזאַקן.
דער פיינט שליידערט זיך טיפער אין אייערע שלוהדיקע, זאַנגענדיקע סטעפּעס.
עס פלאַקערן אייערע דערפער — די זינגענדיקע נעסטן.
אין פייער־שניט די קאָרנפעלדער, נאָדלביימער און די שטאַמיקע ליפּעס.

נישט ציט צוריק דאַנער קאָזאַקן.
צעברעכט אין גבורהדיקן צאָרן דעם שונאס נאַקן.

אויפן ליכטיקן דאָן בלוטיקע שטראָמען.
זאָל דער נאַצישער מערדער אין די אָפּגרונטן אומקומען.

קלאַמערט איין דאָס גערמאַנישע חיל אין גליענדיקע רייפן.
אויף נאַצישע העלדזער זאָל אייער הייליקע שווערד זיך שלייפן.

די ברוינע שלאַנגען־קעפּ זאָלט איר צעהאַקן.
זייער לעצטן וועג אָפּהאַקן —

ג

היי, קאָזאַקן אויף די פלינקע פערד.
עס ציטערט הינטער אייך די ערד.

היי געשווינד, געשווינדער.
ראַטעוועט ווייב און קינדער,
שאָף און רינדער.
דורכבויערן זאָל אייער שפּיז,
דאָס האַרץ פון רויבער־ריז.

אויפן ליכטיקן דאָן שטראָמען בלוטיקע וועלן.
טויט דעם שונא באַ די גרינע בערג־שוועלן.

קאָזאַקן פרייע בירגער, אומדערשראָקענע פרייהייט־קריגער.
דאָס נצחון־ליד זאָל שאַלן.
דער שונא אונטער אייער שווערד וועט פאַלן!

קאָזאַקן

א

פֿלינק קאָזאַקן אויף די פערד.
פייער־ווינט אויף סטעפּישער ערד.

זאַמלט איין דאָס גאַנצע פֿאָלק.
עס רייטן קאָזאַקן פֿאָלק נאָך פֿאָלק.
יונג און אַלט, מאַן און פרוי,
מעכטיק געשריי הינטער סטויגעס שטרוי.

עס קלינגען די פּיקעס אין די רייטערס הענט.
צאָרן־געשריי צווישן רויכיקע ווענט.

הייסער אַש אויף ברייטע וועגן.
צער כליפּעט אויף שטילע שטעגן.

ב

היי קאָזאַקן טרייסלט אויף סטעפּישע שטילקייט.
קראַכט אויף בערגיקע ווילדקייט.

ווייטיקדיקער צאָרן זידט,
צעטרעט דעם היישעריק מיט אייזן־טריט.

אָנגעגליט דער הימל־שירעם.
שטאַרק און שמעטערנדיק אייער אָרעם.

ג

פֿלינק קאָזאַקן אויף די פערד.
פייער־ווינט אויף זאַנגען־בערד.

דעם שונאָס וועג אויף צוריק
פאַרוויסט, נישט־דערקענט.
שליידערט טויט,
דעם נאַצי־היישעריק פאַרלענדט.

די באַפּרייער

פאַרנאַכט,
אין די וויסטע דערפער איינזאַמע, הונגעריקע הינט קלאָגן.
באַוואָפנטע רויטע אַרמייער
אויף פלינקע פערד אין גאַלאָפּ זיך טראָגן.
פון ערגעץ, אַ באַהעלטעניש לויפט אַ באָבע אַרויס
פון אונטער אַ פאַרקוילט, איינגעוואַלגערט הויז.
אַלע קנייטשן אין איר פּנים שמייכלען.
פון גליק אירע הענט זיך טרייסלען.
זי נויגט זיך איין, בענטשט די בראַווע קינדער.
די רויטע שטערנס אויף די היטלען שטראַלן.
זי קושט דעם שטויב פון זייערע טריט,
איר פאַרטרערטער בליק אין ווייטקייט ציט.
האַרמאַטן קנאַלן פאַרטויבנדיקער, ווילדער.
די באַפרייער קערן די צעפלאַמטע פּנימער
צו דער באָבעס זייט.
פליסטערנדיקער, צאַפּלדיקער געררייד.
די אויגן פייכטן אויף, ווי ביים צעשייד.
די באָבע ווישט דאָס פּנים
מיט דער שליאַרע פון איר צעטעפּעטן קלייד.
די באַפרייער טראָגן זיך אַקעגן דער פלאַקערדיקער ווייט.
דער הימל ווערט מיט גליענדיקע, שפּיזלדיקע שטערן פאַרזייט.
ברענענדיקער ווייטיק נאָך נקמה שרייט.
זומערדיקער טראָט שמעקנדיק גרינס באַ וועגן פאַרשפּרייט.

די באַפרייער — פרידלעכע, פּויערים־קינדער,
מאָלן זיך: הויכע באַגינענס, באַגראָזטע פּליינען,
שאָף און רינדער, רואיקע דערפער, בליענדיקע בייט,
דרימלענדיקע הינט אויף דער קייט.
שטראַליקער, וועקנדיקער פרימאָרגן,
אַ האָן אויף אַ פּלויט קרייט.
אַן אַלטיטשקע באָבע דערלאַנגט כיבוד
פאַר די בראַווע, וואוילע לייט.
אויף די פעלדער גאָרנישט גייט לאיבוד,
די מיענדיקע האַנט פאַרן אַרבעטס־מענטש
פון אַלדאָס גוטס פאַרגרייט.
אַצינדערט, די באַפרייער שליידערן גראַנאַטן.
זיי אַקעגן דער מאָרגן טוט אויפלאַכן.
דאָס צעוואונדיקטע לייב, דאָס ברענענדיקע האַרץ
נאָך נקמה שרייט.
דעם שונאס ביינער אויף אונדזערע פעלדער פאַרזייט.

דאָס רויטע חיל שפּאַנט,
באַפרייט ווערט דאָס לאַנד.
איך זע דאָס אויפן וואָר:
איך זע דאָס אין דמיון,
אויך איך אויף אַ פלינקן פערד טו זיך יאָגן.
מיטן שאַרף פון שווערד איך טו דעם שונא שלאָגן.
איך שטעל זיך אָפּ, איך נעם די באָבען אַרום,
און טייך אויפגעבערגלטע כוואַליעס שלאָגן.

נאָך דער שלאַכט.

יאָמערלעכער פאַרנאַכט.
דער הימל — אַ רויטער כאַלאַט.
עס איז שוין נאָך דער לעצטער שלאַכט.
דורכגעווייקט אין בלוט דאָס פעלד.
עס רויכערט נאָך דער פיסק פון האַרמאַט.
פון טייך יאָגט פאַרנאַכטיקע קעלט.
די רויטע קריגער זאַמלען זיך צונויף.
דאָס כלי זין אָפּגעקילט, אָפּגעשרויפט.
מיט זינגענדיקן מאַרש די רויטע קריגער קומען אָן.
אין שטילן שאָרך ווינטלט זיך די רויטע פאָן.
איבערגעריסן איז די בריק.
עס נעפּלט דאָס שלאַכט־פעלד.
די רויטע קריגער בויגן די מידע קעפּ
פאַר די געפאַלענע ברידער.
עמעצער אין שטילגעוויין לאָזט זיך אויף די קני אַראָפּ.
פאַרגייענדיקער טאָג ברענט, ווי אַ פייער־סנאָפּ.
די רויטע קריגער שטעלן אַוועק דאָס געווער
אינמיטן, חרובן, פאָרכטיקן וועג.
נעמען שאַרפן האַמער און זעג.
די בריק ווערט אויפגעשטעלט.
ערשטער, גרויסער פרידן אויף דער וועלט.
אין איטלעכן געמיט זינגט אויף
דאָס ליד פון פרייד, דאָס אַרבעט־ליד.

זינג אויף.

א

זינג אויף פרייד
אין פראָסטן, אין פויערישן קלייד.

אויפגעאַקערט איז דאָס קאָרנפעלד.
פון מי די ברכה נידערט אויף דער וועלט.
פאָטערס, טעכטער און זין,
אַלע נאָכן אַקער ציען.

דער גיסנדיקער שוויים — באַפרוכפּערנדיקער זאַפט,
פאַר געבענטשטער מי, פאַר דער יונגער ערד,
פאַר איר אויפגייענדיקער קראַפט.

פרייד־געזאַנג
אין יעדן מיענדיקן טראָט,
אין יעדן קלאַנג.

ב

אינמיטן טאָג די זון אין גליען.
די בערג פאַרדרימלטע קניען.
אַלע זיצן אונטער צווייגן־שאָטן.
שטראַלן היפּען אויף די טעלעגראַף־דראָטן.
איבער די פרישע סטעזשקעס פייגל פליען.
אין די טאָלן דער פאַסטוך מיטן האָרן,
און די פאַשענדיקע קיען.
פון זיך אַליין מישן זיך אין טרויעריקן סקרוך
די בלוטיקע בלעטער פון פאַרצייטיקן לעבנסבוך.
די פאָטערס דערציילן פון די גרויסע, איינגעזאַמלטע טעג
צו די יונגע טעכטער און זין:
עס איז געקומען דער שונא — דער דייטשישער שפּין.
ער האָט זיך פאַרשפּרייט איבערן לאַנד ביזן גאָלדענעם ראַנד.
ער האָט דערגרייכט ביזן וואַלד, ביז אַהין,
ביזן בינשטאָק, ביז דער זשומענדיקער בין.

אונזער בלוט אויף אַלע טייכן איז געפלאָסן,
אויף אַלע וועגן זיך געגאָסן.
אונדזער בלוט איז דעם שונא נאָכגעלאָפן.
אָט דאָרט, ביים גאָלדענעם ראַנד אים פאַרלאָפן —
רויט זיינען אין וואַלד די בלעטער פון בלוטיקן ראָסט.
דערפאַר אונדזער לעבן גוט און ערלעך, ליב און פּראָסט.

אונדזער ליכטנדיקער הערב —
דער האַמער און סערפּ.
מיר זאַמלען איין דאָס גוטס פון דער ערד,
אין נייע שייערס, אין פרישע, געפלאָכטענע קערב.

ג

די פּאָטערס דערציילן.
זין און טעכטער די טרויעריק־טריפנדיקע
ווערטער ציילן.
הייליק, געהייליקט די ערד.
יעדער אין זיך שווערט:
טייער צו האַלטן דעם ליכטיקן אַרב,
צו בענטשן די פרייִדיקע מי,
פון באַגין ביז פאַרגייענדיקן גלי.
יעדער זאָגט צו זיך:
אויב מען וועט ווידער דאַרפן אַ שווערד האַלטן,
גיי אַרויס און דעם שונא פאַרדאַרב!

און פּאָטערס, טעכטער און זין
שטייען אויף, לייגן אַ פרישע, בליענדיקע צווייַג
אויפן גרינענדיקן העלדן־קבר אַרויף.
אין שטיל־שווייגן, מיטן פּנים צום מערבדיקן גלי,
הייליקן זיי די געבענטשטע מי.

און לידער — פרייד געזאַנג,
אין יעדן מיענדיקן טראָט,
אין יעדן קלאַנג.

טרייסט ליד.

מיין פאָלק, וואו זיינען אהינגעקומען דיינע איידלמענער?
פארוואָס פלאטערן נישט דיינע פרייהייט־פענער?
וואָס איז געשען צו דער שטאָט פון רוישיקער פרייד?
ווער האָט פארטיליקט דיינע גבורים — די שטאָלצע קריגסלייט?
דער פיינט האָט געמאכט צו שטויב און צו שפּאָט.
זיי צעטראָטן הינטער צייניקן ראָד.
פארוואָגלטע אויף וויסטע וועגן,
צו ווייטסטע פרעמדן.
אין ברענענדיקע מדבר־זאמדן,
צו גרויליקסטע שאנדן,
צו וויסטע ענדן —

וועט בלייבן אויף אייביק דאָס לאנד פארוויסט?
די הייליקע פרייהייט אין זייערע הערצער ברייט.
די גבורים — צעבראָכענע שפּיזן אין זייערע בלוטיקע הענט.
די פארצוקנדיקע חיה וועט ווערן פארלענדט.
אויף זייערע לייבער קנאַלט באצווינגערס רוט.
עס ברויזט אין זיי דער העלדנמוט.

די שטאָלצע קריגסלייט, הויך וועלן פלאטערן
זייערע פרייהייט־פענער.
אין הייליקן שלאכט זיינען ארויסגעטראָטן
די ליכטיקסטע זין און טעכטער, די מוטיקסטע מענער.
די קינדער פון מיין פאָלק וועלן ציען צום היימלאנד צוריק.
פון אלע עקן זיי וועלן זיך צונויפזאמלען.
שאלן וועט דאָס ליד פון פרייהייט־זיג.
דער גאָלדענער מארגנשטערן איבער זיי וועט פלעמלען.
באפרייטע האנט,
אויף אייביק וועט פארזייען
פרידן־פרייד אין דעם בליענדיקן לאנד — — —

מײַן זאָג

פֿון דער ווײַט וועל איך קומען.
די ווײסט אַרום מיר וועט שטומען.

אונטער געוואַלגער פֿון האַלץ און שטײנער,
פֿאַרבלוטיקטע שאַרבנס, יונגע בײנער.

זון וועט שרפֿהדיק שלאָגן.
אַ פֿלאַטערדיקע קראָ איבערן טײַך וועט קלאָגן.

זײַן וועל איך דער ערשטער, אײנער.
אין דער הײמישער חרובער שטאָט — מער קײנער.

וועל איך אָפּרײניקן זשאַוער, טויט און חורבן.
מנוחה וועל איך ברענגען צו שאַרבנס און בײנער.
לזכּרון איך וועל אויסקריצן אויף מצבֿה־שטײנער:
דאָס לעבן איז הייליק, פֿאַרגעבונג נאָך רײנער.

און ווען אַלץ וועט זײַן געענדיקט,
וועל איך אויפֿשלאָגן מײַן געצעלט
אין געבענטשטן טאָל.

אין יענעם טויאיקן, לויטערן פֿאַרטאָג,
וועט שטיל ווערן פֿאַר מײַן קול,
יעדע באַשעפֿעניש פֿון הײַנט, פֿון אַמאָל.
פֿול מיט גנאָד וועט זײַן דער קלאַנג פֿון מײַן זאָג:
דאָס לאַנד פֿון פֿרידן, וועל איך רופֿן דעם טאָל.

איך צינד אָן.

צווישן חושך־ווענט באוואכט,
איך צינד אָן העלע פייערן באנאכט.
אָנגעשארפט, פינקלדיק איז מיין אויג.
איך לויף אקעגן יעדן שאָטן־בויג.
איך וויל דערזען דיין געשטאלט,
דערהערן דיין ליכטיקן גאנג.
ווייל צוגעזאָגט האָט מען צוגעזאָגט
אונדזערע עלטערן פון לאנג:
אז ווען אין דער שרעקנסצייט דערשיינען,
דעם נייעם מענטשן צו קרוינען —
אין גרויסן טאָג טוסטו אונדז דערמאנען,
הער דאָס יאָמער־געשריי אין די קלאמער־פיינען.
מיר זיינען צעבראָכן, ווינציק און שוואך,
דער רוצח שפּאָט פון אונדז און לאכט.
די אויסדערוויילטסטע גייען אויס אויפן שייטער,
גיב א צייכן, אייל אראָפּ רחמימדיקער רייטער.
הינטער פעלדזן־וואנט באוואכט,
איך צינד אָן העלע פייערן באנאכט.
אייל אראָפּ רעטער,
יאָג געשווינד רחמימדיקער רייטער!

אַ תּפֿילה

גאָט, פֿאַרפֿול צוריק ייִדישע שטעט און שטעטלעך.
ייִדישע שטיבלעך מיט ערלעכע, האַרציקע ייִדן.
בוי ווידער אויף די חרובֿע ייִדישע געצעלטן.
אָ, גאָט, דו אַליין מיט דיין חסד,
טו איבער אונדז געוועלטן.
די פֿרייד פֿון נייטאָרינס וועט אויפֿקלינגען באַ ניי־מאַשינען.
דער שטילער טרוים וועט אין אויסגעבענקטן ליד זיך ווייטער שפּינען.
שטאַרקע, פֿאַרהאָרעוועטע הענט וועלן בענטשן די אָנקומענדיקע רו,
ייִדן־פּויערים וועלן ציען דעם ניגון אויף פֿרידלעכע, באַלעבטע וועגן.
אין ליכטיקן האָפֿן וועלן אויפֿזינגען צו דיר
פֿון טיפֿער זעל, דעם פֿאַסטוך דודס טרייסטנדיקע געזאַנגען,
די ריינסטע לידער, די פֿרומסטע לויבן.

גאָט זאָלסט אונדז ווידער דערהויבן.
הויב אויף דיין פֿאָלק פֿון די פֿאַרבלוטיקטע שטויבן!

גערמאַניע

פאַרצויגן איז דער טרויער־שלייער.
מיר געדענקען פראַנקפורט און שפּייער.
בלוטיקער פּלייץ, טויט און חורבן,
פאַרשאָלטן איז גערמאַניע און פאַרדאָרבן.

דעמלט, אין האַנט דער צלם.
איר שכורט אין גערויבטע, זילבערנע כּלים.
די יודן ווילן זיך נישט טויפן.
די יודן ברענען אויפן שייטערהויפן.

היינט, מען טאָר בײַ יודן נישט קויפן.
די יודן קענען מערנישט אַנטלויפן.
די יודן גייען אוים אין די שמוציקע געטאָ־הויפן.
אין גערויבטע, זילבערנע כּלים בלוט טוט איר זויפן.

גערמאַניע, אויף דיין ערד, פאַרשרייבט יעדער יידן־דור,
אויף אייביקע יאָר,
דאָס פּיינען־געזאַנג,
אין לעצטן, כּליפּעדיקן צאַנק.

ביסט אויפגעשטאַנען אויף אונדז עמלק.
אונדזערע טעג בלוטיקן, אונדזערע טויטע אָן צאָליק.
מיר טראָגן מיט שטאָלץ דעם נאָמען ישראל.
פון צווישן אונדז וועט אויפשטיין אַ קריגער, אַ גואל.

גערמאַניע, מיר וועלן אַראָפּרייסן דעם טרויער־שלייער.
מיר וועלן נישט שענקען פֿאַר וואַרשע, לובלין, קיעוו, פֿראַנקפֿורט און שפּייער.
אַלע טייכן וועלן דיין בלוט שווענקען.
פֿון דיינע שטעט וועט נישט בלייבן קיין גאַנצער ציגל.
דיין לאַנד וועט באַדעקן דער היישעריק און דאָס ווילדגעפֿליגל.
פֿאַר האַקן מענטשלעכע קעפּ אויף מאַרק־קלאָץ,
וועלן מיר אויסרייסן דיין גיפֿטיקן וואָרצל,
אויסהאַקן פֿון דיר פֿאַרדאַרבנדיקן שפּראָץ.

עמלק אָנגעגרייט איז דיין שטראָף.
שרעקלעך וועט זיין דיין סוף.
דערנאָך וועט אַרויסשפּראָצן פֿון דיר אַ דור,
גוט ווי אַ מענטש, אין אַ מענטשן געראָטן.
גוט וועלן זיין זיינע געבאָטן,
זיינע וועגן ערלעך און קלאָר,
אויף אייביקע, אייביקע יאָר.

קיינמאָל נישט שענקען.

געטאָ, אין דיין צעווינטיקטן אַש, אויף דיינע שטיקער, פאַרבלוטיקטע שטיינער,
וועלן דורות לייענען וועגן דיין פּייניקונג, קאַמפּסמוט און העלדנטויט.
זיי וועלן לייענען, שטוינען און וויינען —

אין פאַרנאַכטיקן, טרויעריקן שיין אַ מאַמע קומט צוגיין.
יעדע חורבה־וואַנט — אַ מצבה־שטיין.
די מאַמע באַרירט דעם ווייס־דינעם שטויב.
איבער איר פלאַטערט אַ פאַרוואָגלטע טויב.
דער מאַמעס וויינענדיקע האַנט
גלעט דאָס צאַרטע, יונגע לייב
פון אַ פאַרשניטן, יידיש קינד
אין העלישן פייער־בראַנד.
דורך טרערן־נעפּל זי פאַרנעמט
דאָס בעטנדיקע כליפּען פון קינדערישער, פאַרפּייניקטער זעל
בא דער פאַרבלוטיקטער, איינגעטראָטענער שוועל.

זומער, אָן איינזאַמער, בליענדיקער בוים
פלאַקערט אין פאַרנאַכטלעכן, רויטן שיין.
טראָפּנס־טוי טריפן פון גרינעם בלאַט.
ווינטער, קושט דאָס שטויביקע, קינדערישע לייב
דער שנייאיקער צודעק פון שבט.
די חרובע שוועלן, די טאָוול־ווענט —
בלוטיקע בלעטער אין גרויליקן ספר פון געדענקען.
די חורבות טרויעריק־פאַרטראַכט פרעגן
דעם העלן טאָג, די אויסגעשטערנטע נאַכט,
דעם שניי און דעם רעגן:
וועלט, פאַרוואָס האָבן די גערמאַניער
אויף יונגע, בענקענדיקע לעבנס
דעם וויסטן טויט געבראַכט?
בלוטיקע שטראָמען זידן,
די ערד־טיפן שווענקען:
וועלט, זאָלסט די רוצחים
קיינמאָל נישט שענקען!
נישט שענקען!

גואל הדם.

זיי וויסן מיין זון, —
דער גערמאַנער האָט מיין שטעטל מיט דער ערד אויסגעגלייכט.
פון בית־מדרש ביז דער לאַנגער בריק — יערנדיקער גרינזומפּ.
אין ווילדגראָז, אין קראָפּעווע די סמעדיקע שלאַנג שלייכט.

מיין משפחה האָט דער שונא געפאַנגען.
אין זיינע קלאַמער־צוואַנגען זיי זיינען אויסגעגאַנגען.
הונגעריקע, שטרויכלענדיקע מיט צעבלוטיקטע לייבער
האָט ער זיי געשלעפּט הינטערוועגנס,
אין קרירהדיקע, זאווערוכעדיקע טעג און נעכט.
אין יאָמערדיקע דרויסנס, פאַר די אויגן פון טאַטעס,
האָט ער געקוילעט די מאַמעס, די קינדער.
אָ, שווידערנדיקע גרוילן:
די באָבע לאה האָט קוים באַוויזן ווידוי זאָגן.
דאָס אייניקל חיים הערשל איז אויף פייערקוילן געשפּרונגען,
דעם אינטערנאַציאָנאַל געזונגען.
דער מערדער האָט געצאַפּט זייער בלוט.
דערשטיקט זיי מיט לופט.
לעבעדיקערהייט זיי אין גראָבנס געוואָרפן.
הינט האָבן זייער וואַרעם, צאַפּלדיק לייב געפּליקט.
און די רוצחים באַזויפענע האָבן געקייכט.

אַזוי האָט דער גערמאַנער פאַרשניטן
אונדזער דורותדיקן, צעצווייגטן שטאַם.
איך ווייס נישט די הריגה־ערטער.
זייער נאָמען נישט פאַרשריבן אויף מצבה־ברעטער,
דער בלוטיקער באַרג־גרוב איז אָן אַ צאַם.
פון הימל פלייצט דער טרערן־ים.
דאָס בלוט וויינט פון ערדן־תהום.
און אַ יעמערלעך קול קרעכצט דורך די נעכט:
שטעל אויף דעם גואל הדם!

שטייזשע אויף מיין זון,
מאָן אויף דאָס בלוט!
שלאָג דעם מערדער,
טויט אים מיט דער פייערדיקער רוט!
זיינע שטעט צעשטער,
לאָז אראָפּ דיין שווערד שארף און שווער.
פארשנייד אים, לאָז נישט איבער קיין יינגלינג,
קיין זקן, קיין שאָף און קיין רינד.
דערבארעם זיך בלויז אויף א זויג קינד.
טו צו אים אזוי, ווי ער האָט מיר געטאָן.
לאָז נישט איבער קיין הויז, קיין ציגל,
קיין גאנצן שפאָן, קיין בליענדיקן שפּאַן.
ווייל רויט האָט ער געמאכט דעם קלאָרן וואסער־שפּיגל.
ווייל וויסט און פארוויסט ער האָט מיין שטילע היים,
מיין שיין און בליענדיק לאנד.

און ווען עס וועט געשטילט ווערן דער נקמהדיקער זאָט,
וויקל אויף די צען געבאָט:
דעם נייעם, אויפגייענדיקן, דייטשישן דור
זאָלסטו באשירעמען,
זאָלסטו לערנען:
לא תרצח — זאָלסט נישט מאָרדן!
פרידלעך זאָלסטו רוען אין דיין גאָרטן!

יצחק לייבוש פרץ אויף די זאַמאָשטשער גאַסן.

א

זומער פאַרנאַכט, די שויבן בלאַסן.
יצחק לייבוש שפּאַצירט אויף די זאַמאָשטשער גאַסן.
די פאַרקאָפּטשעטע לאַמטערנעס פלעמעלן.
פרומע שטערן צינדן אָן די בלוי־פאַרטרוימטע הימלען.
עס אומעטיקן די קילע, קעלערדיקע פּאַטשעגעס,
די נידריקע ציגל־געמויערטע הייזער.
אויפן טורעם־זייגער שאַטענען די ווייזער.

יצחק לייבוש פּרץ שפּאַצירט איינער אַליין.
די פינצטערע הויפן, די געדרייטע דורכגענג —
טונקעלע, פאַרצייטישע היילן.
ביים שטאָט טויער שרעקט
די חרובע פעסטונג־מויער.
שוואַרצע קראָען קראַקען
אויף די פאַרמאַכיקטע, קרישלענדיקע זיילן.
און יידן לויפן אין אַלטן בית־מדרש אריין.
חומש מיט רש״י, א פרק משניות, א בלאַט גמרא
ווערט קלוג פאַרטייטשט אין האַרציק, זינגעוודיקן יידיש.
יצחק לייבוש וויסט דאָס געבראָכענע געמיט פון יעדן יידן.
אין די פאַרנאַכטן, נאָך מנחה־מעריב,
ביי צעקאַרבטע, פאַרחלבטע טישן
לויכט אויף דער גלויבן, דאָס לויטערע האָפן,
און דער טיפער, טרייסטנדיקער פרידן.
דער גלות־עול פאַלט אַראָפּ.
אין די הויכע הימלען שוועבט דער קאָפּ . . .
יצחק לייבוש דערפילט דורותדיקע בענקשאַפטן
אין אים זינגען.
פאַרצייטישע, גאַרנדיקע ניגונים יונג, גלויביק קלינגען.

אונטער זיינע פלינקע טריט ציטערן אויף סאמעטענע שאָטנס.
אין איינזאמע, שטילע בית־מדרש ווינקלען
שאָקלען זיך אין ברייטע, לאַנגע טלית־קטנס,
די טרוימערישע, פרומההארציקע יוחנן וואסערטרעגערס,
די פארהאָרעוועטע, שוויגנדיקע דאָרפסגייערס,
גאנץ און ריין זייער גלויבן.
זייערע מעשים ערלעך, פרום און פשוט.
דורך טרויעריק, פארטרערטן תהילים־ניגון
זיי רעדן יעדע רגע צו גאָט — — —

שטילער ווערט יצחק לייבושס פארטראכטער גאַנג.
דאָס פריידיקע הארץ — לויטער געזאַנג.
און — אָט דערהערט ער קינדעריש געוויין.
ביי א בלאָטיקער שוועל בלייבט ער שטיין.
ער בויגט זיך איין.
זעליקל שוסטערס יינגל זיצט איינער אליין און וויינט:
איך בין הונגעריק, איך וויל א שטיקל ברויט.
דאָס יינגל אויסגעדארט, קליין.
עס בלאַסט זיין דינע הויט.
יצחק לייבוש נעמט אים אויף זיין שויס,
ווישט זיינע טרערן אויס.
ער קויפט אים פרישע בייגל מיט פּוטער.
און יידע שפּאַנען זיי פון שטאָט ארויס,
איילן פאַרביי דעם פּריצס גיטער . . .
זומער נאכט שמעקט אויף מיילן און מיילן.
יצחק לייבוש נעמט דעם יינגל א מעשהלע דערציילן:
נישט אייביק וועט די אָרעמקייט געוועלטן.
אויפשיינען וועט אמאָל דאָס לאַנד פון ליכטיקע געצעלטן.

א יידיש יינגל דאַרף זיין גרייט
צו גיין אין שטרייט,
ביז דאָס גרויסע, אויסגעבענקטע גליק
וועט אומעטום זיין פאַרשפּרייט,
און דאָס וואַרעמע, ברודערלעכע ליכט
אין איטלעך האַרץ פאַרזייט.
שמייכלענדיק דרימלט דאָס יינגל איין
אין זיין שויס.
די בריק איז אויפגעהויבן, פאַרשלאָסן.
דאָס טויאיקע פעלד מיט שטערן־שיין פאַרגאָסן.
ביז די נאַכט לעשט זיך אויס.
פרימאָרגן־זון שטראַלט אויף
אויפן טורעמדיקן הויז — — —

ב

יצחק ליבוש פּרץ שטייט אין וויסטן מאַרק טרויעריק, אַליין.
זיין קאָפּ זילבערדיק באַשנייט.
נישטאָ קיין גאַסן, קיין פּאָטשענעס, קיין הויפן.
יידן לויפן נישט אין בתי־מדרשים, אין חסידים־שטיבלעך.
נישטאָ וואו צו איילן.
טויט און חורבן אויף מיילן און מיילן.
דער נאַצי האָט מיט מעסער און פלאַם
פאַרטיליקט ביזן וואָרצל־שטאַם.
אַרום דער חרובער, גרויסער יידישער ביבליאָטעק
שאָרכען פאַרבלוטיקטע, צעריסענע בלעטער.
אַלט־שטאָט און ניי־שטאָט
באַדעקט מיט הויפנס ליים און צעקרישלטע ציגל.
און אומעטום יידן־קברים אויף פעלדער, הינטער ביימער,
הינטער בריקן, הינטער פאַרשרפהטע ווענט.
און שליאַכן פאַרבלוטיקטע, צעשניטענע, ווי מענטשלעכע הענט
שטרעקן זיך קיין קאָמאַרעוו, לאַשטשעוו, טישעוויץ, שעברעשין,
אַזש ביז די קאַלך־אויוונס אין לובלין.

צווישן חורבות, צווישן אש און פראך,
שטייט יצחק לייבוש פרץ טרויעריק, אליין,
און וויינט אויפן אימהדיקן בראך.
דורכגעוויטיקטע, צעריסענע בלעטער ווינטיקן.
די הימלען בלוטיקן.
פארשטיקטע יידישע ווערטער יאמערן —

יצחק לייבוש פרץ שטייט און וויינט.
זיין קאפ זילבערדיק באשנייט.
זיין הארץ ווערט מיט הייליקן צארן אנגעקליידט:
גערמאנער, דיין לאנד זאל ווערן וויסט און לער!
רויטארמייער, בערלין צעשטער!
נעם נקמה פארן הייליקן בלוט,
פאר דער ריינער, קינדערישער, יידישער טרער.
זינגט אויך אין אים דאס ליד
פון שיינענדיקן העלדנמוט:
יידן זיינען נישט שוואך, נישט געבראכן געווארן
אונטער פייניקערס טויטנדיקער רוט.
אויפגעשטאנען זיינען אין דער ווארשעווער געטא
די יוחנן וואסערטרעגערס, די בערל שניידערס, די מקובלים,
און די צנועהדיקע יידישע טעכטער.
א, הארציקע און ריינע,
ווער איז דען פון אייך געוועזן העלדישער אין שלאכט?
ווער איז דען פון אייך הייליקער, גערעכטער? —

א, מיין מארטירער־פאלק,
ביסט אויסדערוויילט, גרויס און הייליק,
ביסט גלויביק און אייביק!

נאכט, ווייסע הימלען שימערן.
ביי דער לבנה פרירן די טרערן אין די ווייסלען.
די שטערן זיין שטיל געווייין הערן — — —

נאָענטע רייד

סאָניען מיט
ליבשאַפט.

ש ט י ל ק י י ט

פאַרנאַכטיקע אומעטיקייט אויף גרינענדיקע לאָנקעס
אויף רויטע פעלדזן פלאַמען די מאָכיקע בערד.
דער טייך פאַרקנוילט אין נעפּלדיקן געהיל.
אַרום די שאָפּעס הײמלעך דאָס הינטישע געביל.
ביים שיידוועג־קרייץ
קניט אַ בעטלער,
ער האָרכט אין דער שטילקייט
דעם וואַסער־פּלייץ.
עס פאַרשמעקט דער פולער, הויכער ווייץ.
די טריט גאָלדיקן אין זאַמד.
אַזאַ שלוה אויף דער וועלט.
אַזאַ לײַטערנדיקע שטילקייט אונטער גאָטס געצעלט.

זומערדיקע אינדערפריען

טונקעלע קילקייט פארשמעקט דעם צעגרינטן וואלד.
מיינע טריט פייכטן אין די ווייסע טויען.
קלאָרע, אויסגעשליפענע הימלען בלויען.
סאמעטענער מאָך ביים טייכן־ברעג.
עס גאָלדיקן די זאמדיקע דנאָיען.
א מידער הונט דעם וואסער־פלאך לעקט.

אָ, געבענטשטע, זינגענדיקע שעהן.
שטראַלנדיקע, זומערדיקע אינדערפריען.
אויף די בערג־רוקנס קניען
געפלעקטע, פעטע קיען.
עראָפלאנען אין די הייכן ציען.
פרידן צו די הענט וואָס טוען
אויף דער ערד זיך מיען.

אָ, געבענטשטע, זינגענדיקע שעהן.
שטראַלנדיקע, זומערדיקע אינדערפריען.

דעמערונג

פרידן, דעמערונג־שעה.
דער הונט דרימלט אויף דער קייט.
אין די בערג אַ ווילדער פויגל שרייט.
באַ אַ פּלויט מעקעט אַ קו.
מיר גייען אין טאָל, דורך גנאָדיקער רו —
אונדזער זון, איך און דו.

אונדזער זונס האַרציקע רייד
אַ לויטערע גוטסקייט פאַרשפּרייט.
די טאָלן פאַרען אין גראָזן־קלייד.
עס פאַרשמעקט די בלומען־בייט.
די לבנה קלעטערט פון באַרג אַפער.
עס בענטשט אייךביידן מיין פאָטערלעכע טרער.

פרידן, דעמערונג־שעה.

איך בין יונג

נאָענטע,
פון די ווייטע לענדער,
וואָגל־שטויב אויף דיינע טריט,
עס זומערט אין לאַנד פון פריד.
שטעל זיך אָפּ, לאָז זיך צום שטיבל אַראָפּ.

אַרום די וועלט קראַנק און פּאַרכטיק.
פון שרעק די טעג טרויעריק, שווער.
און איך בין יונג, מיין ליפּ איז דאָרשטיק.
אין מיינע גלידער ברענט באַגער.

צווישן ביימער צעשען העק.
פרייד אין מיין געמיט.
שטעל זיך לעבן מיר אַוועק.
עס זינגט אין מיר דאָס פאַרליבטע ליד.

נאָענטע, די זון אין מערב טוט זיך נויגן.
איך וועל דיך גאָרנישט פרעגן.
אין דיינע אויגן די לויטערע טרער.
אין דיינע רייד די שטילע טרייסט.
היט אין ליבשאַפט דאָס ציטערדיקע ליכט,
און שטראַל די פרייד אויף מיין געזיכט.

פרילינג

א טריפנדיק ליכט — דער אייז־צאפּן.
טראַמווייען, אויטאָס און וועגענער קלאַפּן.
מאַרצאָווע זון וואַרעמט קאַפּענדיקע דעכער.
פלינק האַמערט אויס א בלעך דער בלעכער.
דער באַוואָקסענער קאָוואַל פּיילט א פערדישע קאָפּעטע.
א ייִנגעלע בערגלט צונויף דעם שניי מיט א הילצערנע לאָפּעטע.
א פערד הירזשעט, שפּרינגט.
די שטאָט פרילינגט.
דער לאָמער בעטלער הינקט,
זיין פּנים שמייכלט,
מיט דער קוליע אויפן נאַקעטן טראָטואַר
ער קלינגט.

דער באַרג פאַרטוליעט אין שנייאיקע־פאַרסאַזשעטע ליילעכער.
טייכלעך לויטערן אין די אויסגעבריטע לעכער.
מיר איז היימלעך.
מיין טראָט פריילעך, זיכער.
פרילינג און פלאַקערדיקער קריג!
נאָענט־דערנענטער, גיך און גיכער טרייסטנדיקער זיג!
פאַרטרויערט, פאַרטרערט דער מאַמעס בליק.
וואַרעמער שטראַל אויפן שניי — א גאָלדענע פליג.
אָ, שאַל אויף דעם זיג, זאָג אָן באַנייענדיקע פרייד,
אויפלעבנדיקער פרילינג!

דיינע רייד

דער טאָג האָט זיך שוין באַהאַלטן
אין די בערג־שפּאַלטן.
דער לעצטער וואָגן היי שלעפּט זיך אויפן וועג.
הינטערן טאַרטאַק רוישט דאָס וואַסער, בליצט די זעג.

פול מיט גליק מיינע רייד פון נעפּלדיקן טונקל.
דריי שטערן ציטערן איבער דיר אין הימל־ווינקל.
דאָס ביסל פרייד וואָס איך האָב אינדערהיים געהאַט,
גרינט אין דיר, אין פרילינג בלאַט.
פון דיר רעדט די היים, דער וואַרשטאַט און דער שאַפּ,
דיין לעבן איז שיין און דערהויבן געוואָרן
אין טורמע, אונטער פּאָליציאַישע קלעפּ.
דיין לעבן איז איידל און ערלעך געוואָרן
אין געריכטן קאַמף, איבער שטרויכל־טרעפּ.

גרויס איז אין דיר דער טרויער,
נאָך שאַרפער דער האַס.
פאַרפייניקטע טעג וויינען אין דער טורמע־מויער,
גלויביקע קעמפער — קינדער פון דיין קלאַס.

און דו ברענגסט מיר דיין ערלעך האַרץ.
צוויי טרערן — די שטילע פרייד.
דו ברענגסט מיר אַלץ.
פאַר לייד — די לויטערע טרייסט.

פרילינג

דער פרילינג בליט.
בלויער טייך שטראָמט
נאָך מיינע טריט.

דער פּאַרמער אויפן פעלד,
מיטן ברייטן שטרויען הוט.
טיף דער אַקער־שניט.
דער פּאַרמער בענטשט די פערדן־טריט.
גאָטס פרילינגדיקער טאָג יונג און גוט.
דאָס לויבנליד וואַקסט אין מיין געמיט.

נאָענטע מיינע

נאָענטע מיינע, לאָמיר דאָ אין טאָל בלייבן.
די פרייד פון לעצט־געבליבענע טעג קלייבן.
די רו אין דער הויך — אַ געצעלט פון פרידן.
אָפן פאַרן בלאָנדזשענדיקן וואָגלער דעם מידן.

דער פלאַקערדיקער מאָרגן וועט אַרויס,
לויכטן וועט דער וואַלד, די גרינע נידער און די טויאיקע רויז.
אין שטילן טאָל, העלער טאָג וועט שטיין.
ביים ברעג־טייך דאָס ווייסע שטיבל אליין.

אין זומער־טעג מורמלען וועלן וועלן.
לבנה־נעכט צויבערן וועלן מעשות באַ די שוועלן.
דאָס גליק אין געמיט וועט קוועלן.
לאָמיר דאָ אין טאָל אונדזער שטיבל אויפשטעלן.

נאָענטע מיינע, אַזויפיל שווערע טעג,
געשלעפּט אויף דאָרן־וועג.
איך האָב פון דאָרט געבראַכט,
שרעק און גרויל און נאַכט.

לאָמיר דאָ אין טאָל בלייבן.
די פרייד פון לעצט־געבליבענע טעג קלייבן.

פרייד

פאַרוויגט אונטער ביימער־רויש,
שלאָפֿט מיין יינגעלע אין גראָזן־קויש.

שוועבנדיקער, בלויער רויך.
און ערעפּלאַן פליט אינדערהויך.

פרידן־שטיל די ערד.
הייסער שטראַל — אַ בלאַנקענדיקע שווערד.

אין וואַלדיקן־טונקל דער הימל קליין און שמאָל.
דאָס וואַסערל בליפּעט אין טאָל.

אַ שעה שווימט אַרויס, אַ שעה שווימט אַוועק.
שטילער אומעט אויף גאָלדענעם וועג.

אַ שעה שווימט אַרויס, פאַרנאַכט שוועבט אַריין.
די זון צאַנקט אויף מאָכיקן שטיין.
די פרייד זינגט אין מיין געביין.

איך זינג צו אייך ווידער

דער טייך שווענקט די פיס פון דער בריק.
אויף שטילן, האַרבסטיקן פעלד מעקעט די ציג.
די ביימער אין פלאַמיקן שוויַיגן.
די ווייט ציטערט אויף, איך טו מיַין פּנים צו מערבֿ נויגן.

זינג איך זיך אַליין,
דאָס ליד פון געפונענעם גליק.
פון דער וויג איז נישט איבערגעשניטן,
דער לאַנגער, קינדערישער שטריק.

דו אויף האַרבסטיקן פעלד מיט נאָענטן בליק,
שטילסט איין דעם אומרו, זאָגסט אָן דעם ערשטן זיג:
לאָמיר דעם טאָג נישט שעלטן,
אין אַלע וויַיטע וועלטן,
וועלן אונדזערע קעמפער אויפשטעלן,
די פרידלעכסטע געצעלטן —

רויטער, פיבערדיקער האַרבסט.
לעצטע שעה בלאַסט.
איך בין נישט קיין מידער,
איך זינג צו אייך ווידער,
די גלויביקע לידער.

פאַרטאָג

פון דער סעריע
„סאָנאַטאָריע"

די קראַנקע אין שלאָף פאַרזונקען.
אין רויטלעכן שיין די שויבן פינקלען.

ראָזע טראָפּנס אויף די שטיינער שפרינקלען.
פון די קוימענס שפּריצן פייער־פונקען.

די האָזן טוליען זיך אין די שטייגן־ווינקלען.
פאַרדרימלטע וואַלדיקע־בערג, פאַרסודעטע ווינקען.

דער טייך בליאַסקעט, איך הער דעם וויַיטן וואַסער־שלאָג.
אין דער שטילקייט בלאָנדזשעט דער אומעטיקער פייף פון באַנען־יאָג.
עס טוט זיך אָפּ פון מיר טרויער און קלאָג.
אין זיך, מיין שטיל געבעט צום נייעם טאָג
איך זאָג.

די זון גייט אויס

באַ רודערנדיקע וואַסערן,
דרימלט דאָס געפּאַרבטע שטיבל.
שאָטנדיקע ביימער בלעטערן.
עס פאַרשמעקט דער צעבליטער גאָרטן.
די וויעסלעס צעגראָבן די כוואַליעס,
דאָס שיפל שווימט צום שטילן באָרטן.

די זון גייט אויס.
פּליעסקענדיקער כוואַליע־שטויס.
אָנגעגליטע בלעכן — די שטיינערנע בעקנס.
אַן אַלטער דאַרנדיקער בוים,
מרה־שחורהט מיט די נאַקעטע שטעקנס.
אַ שפּאַרבער צירקלט פון אויבן.
אין טויבנשלאַק באַהאַלטן זיך די טויבן.

אָ, געבענטשטע רו, וואונדערלעך לעבן,
איך וויל אין דער געבענטשטער רו אַריינשוועבן.

יינגל מיינער

יינגל מיינער, דער ערשטער שטראַל גאָלדיקט בא דיין צוקאָפּנס.
פון די באַהויכטע שויבן טריפן זילבערנע טראָפּנס.
דער צויבערדיקער חלום אין קינדערישן דרימל,
אויפן בלויען שליאַך, אין אויפגעשטראַלטן הימל.
איך וויל דיר יינגל מיינס,
דאָס ליכט פון טאָג ברענגען,
אויף אַלע וועגן זאָל די שלוה הענגען.
מיין האַרץ איז פול מיט ליבשאַפט און מיט שרעק,
האָסט מורא אַליין צוגיין אויפן ערשטן וועג.
יעדן טאָג, איך טו ציטערדיק תפילה טאָן פאר דיר:
זיי אַ יינגל בראַוו און קרעפטיק,
דיינע טעג זאָלן, ווי פרילינג-פרימאָרגנס בליען.
דיינע יאָרן זאַפטיקע, ווי זומערדיקע אינדערפריען.
דיין האַרץ זאָל זיין וואַרהאַפטיק,
און דיין לעבן פרידלעך, האַפטיק,

יינגל מיינער, איך שעפּטשע אַצינד
מיין בענטשונג בא דיין צוקאָפּנס.
פון די שויבן טרערן זילבערנע טראָפּנס.

באַשאַפֿנדיקער זאָג

אויף די בערג שפּיצן
ווייסע וואָלן — די ריינע שנייען.
פֿינקלדיקע וואַסער־שטראָמען
אויף די האָרביקע שטיין־רוקנס.
שפּיגלדיקע טייך־בעקנס אין די טאָלן.
אַ הירש וויגט די צווייגן־קרוין,
האָרכט אין דער שווייגעניש זיך איין,
אין פֿאַרכטיקן־שטוין בלייבט ער שטיין
איין־אַליין.
ציטערדיקע וואַסער־טריט
שווענקען זיינע שלאַנקע פֿיס.
דער ריח פֿון ביימער איינשלעפֿערנדיק, זיס.
שלוהדיקער זומער־טאָג לויכט אויף בלעטערדיקן בוים.
אין בלענדנדיקן רוים שעפּטשעט
בראשיתדיקער, באַשאַפֿנדיקער זאָג:
כי טוב!
מענטש דערשפּיר די פֿרייד פֿון דער אייביקייט!
דער באַגראָזטער טאָל ווינטלט.
אויף דער געבערגיקער הייך די גרינענדיקע פֿרייד
די שטילע פֿליגל פֿאַרשפּרייט,
לויטערע בענטשונג אין מיין האָרץ פֿאַרזייט.

שווערע וואָגן

איך טו די שווערע וואָגן
אויף מיין וועג טראָגן.
עס איז די טרער וואָס רינט.
די פרייד און דעם טרויער,
עמעצער אין נאָענטער פאַרבאָרגעניש
פאַר אונדז אַלעמען שפּינט.
עס איז די פרייד,
און עס איז דער טרויער,
מיר און דיר און דער גאַנצער ערד
אויף אייביק באַשערט.

דער רעגן־גאָס קילט די אָנגעהייצטע שטיין־שטאָט.
דער רעגן־פליִיץ טרינקט אָן דאָס דאָרשטיקע פעלד,
און בענטשט די האַנט וואָס אין טרערן זייט,
די האַנט וואָס נערט מיט בלוט־זאַפט פון די פינגער
די אויפבליִענדיקע בייט, די גליִענדיקע פעלדער
אויף דער זומערדיקער, זינגענדיקער ערד.
רעגנדיקע בענטשונג אַצינד
אויף לאָנקע, אויף גראָזן־שרינט.
פרייד אין מיין האַרץ פאַרזייט.
מיין האַרץ אַן אויפבליִענדיקע בייט.
די גרויסע ליבשאַפט,
דער ליִיטערנדיקער טרויער פאַרשפּרייט.

הער

דער הימל — אַ בלויער בעקן.
מיניענדיקע שטערן אין וואַסער־טיפן.
די ליכטיקע בענקשאַפטן אין פאַרהוילעניש אַנטפּלעקן.
אין פרומען טרויער שטילע ווערטער טריפן.
שטרעק אויס די האַנט, קענסט דעם הימל גרייכן,
הער דאָס שעפּטשען פון באַשטערנטע טייכן.

עס איז גוט

עס איז גוט אין זומער אויף הויכער לאַנקע שטיין:
דינער רעגן דורך בלעטער־בוים זיפּט.
דאָס דערפל קליין.
דער הימל ווייס־גרויער ביין.
אין מיין געמיט די ווערטער זינגען אליין.

עס איז גוט אין זומער אויף באוועלדערטן בארג שטיין:
מיניענדיקער שטערן־שליאַך.
דער חלום וואכט איבער דאָרפישן, פרידלעכן דאַך.
דאָס בלויע ליכט שימערט פון דער הויך.
דער טייך דרימלט אין נעפּל־רויך.

עס איז גוט אין זומער אין טויאיקן טאָל שטיין:
צויבערדיקער מאָרגנשטערן זינגט:
עס צינדט זיך אָן די וואסער־וואַנט.
גאַפנדיקע פעלדזן־שטיינער קניען.
די עפּלביימער בליען.
דאָס ווייסע דערפל דרימלט.
שטילער ווינט מורמלט.
איך בין אין וואונדערלעכן, צוגעזאָגטן לאנד.
עס רוט אויף אלץ גאָטס בענטשנדיקע האַנט.
דאָס געמיט קוועלט.
פרידן־וועלט העלט —

פּאַרגעם

ווייט געשריי פון מידע גאַסן.
די ביימער הוידען זיך.
לעצטע שנייען אויפן באַרג בלאַסן.
שווינדלדיקער שאָטן־לויף.
די נאַכט פון פינצטערער הייל קלעטערט צו מיר אַרויף.

לאַנג, געגאַרטער פרילינג קומט צוריק אומגעריכט.
די שטאָט אַ בלענדנדיקער טייך.
די ערד נאָכגיביק, ווייך.
דאָס לייב פול מיט באַגער.
אויף דיינע אויגן ציטערט די טרער.
די ליבע קושט די גאַרנדיקע הענט,
די פרייד מורמלט אויף שאָטן־ווענט.
עס שמעקט דער פרילינג אין וואַלד.
פינטלדיקער שטערן, צויבערדיקן סוד באַהאַלט.
אין זיסן פּיין איך הער,
דאָס ציטערדיק געוויין פון דיינע יונגע יאָר:

דיין טאַטע לויפט צווישן רויכנדיקע גריבער.
ער לויפט, הויבט זיך אויף, פאַלט ווידער.

באַגנעטן בלוטיקן.
גופים — ווייטיקדיקע קנוילן.
פייער בויערט דאָס לייב:
אָ, מיין קינד, שמע ישראל!
אין גאָט, איך גלויב!
ער נעמט די ערד אַרום,
בלייבט אַזוי פרום
ליגן שטום — — —

איך בין דיין טאַטע,
ווי ער קעם איך דיינע האָר,
באַ דער חורבה־וואַנט, אין הינטער־גאַס.
און די פּליסנדיקע טרערן
מאַכן דיין קאָפּ און פּנים נאַס.

איך בין דיין טאַטע,
פאַרגעס אין ווייטיק, אין וואונד.
זים דער שלאָף אין ווינקל־וואַנט.
איך דעק דיך צו, איך גלייך אוים דיין האַנט.
שפּאַן מיט יונגן גוף צום ווייטן לאַנד — — — —

עס שמעקט דער פּרילינג אין וואַלד.
פינטלדיקער שטערן, צוויבערדיקן סוד באַהאַלט.

ליד

ליד, איך וועל דיך דינען.
מירביידע וועלן די אויסגעבענקטע רו געפינען.
אין פיבערדיקן אומרו, אין גליאיקן שטרייט,
דער נייער, שפּראָצנדיקער טאָג שיינט.
אין ווייטיקדיקן טרויער,
וואַסער־הענט קלאַפּן אויף דער מויער.
וואַכסט איבער מיר, היטסט די געבליבענע פרייד.
דאָס פרילינגדיקע דאָרף טויאיקט,
ווייך און קיל דאָס גראָזן־קלייד.

ליד, צינדסט אַלע מיינע טרויערן,
די נאַכטישע שרעקן באַ מיינע טירן.
פאַרבלוטיקטע גריבער אין פאַרשרפּהטן פעלד,
קלאָגנדיקע שוועסטער באַ לידיקן געצעלט.

זיג געהייליקט אין גלויביקן שטרייט.
זאָג אָן דער ערשטער די פרידן־פרייד.

ליד, מיר וועלן נישט שטרויכלען.
מיר וועלן דערקלעטערן צו די ליכטיקע הויכן.
מיר וועלן אַריבערשפּאַנען צעוואַלגערטע בריקן.
פאַרהאָרעוועטע, קעמפנדיקע הענט מיר וועלן
ברודערלעך, נאָענט דריקן.

ליד, איך וועל דיך דינען,
מיר ביידע וועלן די אויסגעבענקטע וועלט געפינען — — — —

אַ תּפילה

מיין הויז מנוחהדיק, באַשיידן.
אונטער מיין שטילן באַלקן
צער און ליידן זאָלן מיידן.
פּראָסט, היימיש מיין קלייד.
צאַרט, לייטערנדיק וואָרט
פון מיין מויל קוועל.
טרייסטנדיקע פרייד
באַטרעט מיין היימישע שוועל.
זאָל מיר זיין באַשערט
דו מיין נאָענטסטע זאָלסט דאָס קינד געבערן.
זאָל זיך ישראל שטאַרקן, מערן.
נאָכדעם, ווי דער רשע היטלער
האָט געטאָן אונדז מינערן, צעשטערן.
זאָל אויפגיין דאָס גליק,
ריינע קינדערישע פרייד
אין דער וואַרעמער וויג.
און — דיין מאַמעדיקער בליק
וועט פול זיין מיט לויטער גליק.

איך בין אַ תושב

איך בין א תושב
אין די אַלטע, אָרעמע גאַסן.
איך האָב געלערנט זיך דאָ ליבן,
איך האָב געלערנט זיך דאָ האַסן.
מיין צער האָט זיך אין מיר געגאָסן.
געשריגן האָבן אין מיר אַלע פאַרדראָסן.
איך האָב געזען דאָ פאַרליבטע פאָרלעך זיך קושן.
ראָזע פאַרנאַכטן איבער זיי זיך לעשן.
אין גליענדיקע פרימאָרגנס טרערן זייערע געזיכטער וואַשן.
טראַמווייען, אויטאָס קוויטשען, רעשן.
מאַמעס באַגלייטן זייערע זין אין סאָלדאַטן און העשען — — —

איך בין א תושב
אין די אַלטע, אָרעמע גאַסן.
פוילנדיקע, זינקענדיקע כאַטעס
אין הויף דעם בלאָטיק־נאַסן.
ווינטער די שויבן פאַרקאָוועט מיט אייז־לאַטעס,
דאָס טאָגליכט אויף פאַרגרינטע, פאַרשימלטע ווענט פאַרבלאַסט.
זומער, ווילדע־מאָכן שפּראָצן פון אַלע ווינקלען.
עס דעמפּן די ערדענע, קאַלטע דילן,
אַלצדינג אין טונקלקייט פאַרהילן.
קינדער מיט געבוויגענע פיס,
פּנימער קויט און ריס,
פון הונגער דאָס לייב בים אויף בים.

און די זין פון די אָרעמע גאַסן,
פון פאַבריקן און תהומיקע שאַכטן,
קעמפּן, שטאַרבן אויף אַלע שלאַכטן.
און פאַבריקאַנטן — כלערליי קאָליריקע בורזשויען
שאַרן גאָלד פון דעם בלוט,
פולפעסלדיק ווערן זייערע בייכער.

אויף באַנקעטן, פּאַר אַ טרויער־זכר
זיי רעדן פון העלדישקייט,
פון מענטשן־לייד,
און די דאָזיקע זאַטע, גיריקע לייט.
אָ, נישט צוליב דעם גיסן זייער בלוט
די זין פון די אָרעמע גאַסן:
אַז אין זומער זאָלן אין דושנעקייט פּאַרען זייערע הויפן.
טאַטעס, מאַמעס, ברידער, שוועסטער און כּלות
זאָלען טריקענען אין האָרבנדיקע שטיבער.
זיי גאַרן דאָס לעבן זאָל זיין
ליכטיקער, צערטלעכער, ליבער.
זיי שטאַרבן אַז אין זייערע הויפן
זאָל מערנישט ברענען דער הונגער,
דער טויטנדיקער פיבער.

אָ, איר גאָלד און בלוט־שאַרער,
פּאַרער אין אייזערנע וואָגנס
איבער מענטשלעכע לייבער.
ווייסט, אַז אין די אָרעמע גאַסן
לערנט מען זיך ליבן, לערנט מען זיך האַסן,
עס שרייען צאָרנדיק אַלע פאַרדראָסן;
דער צער אין הערצער טוט זיך גיסן.
מיר לאָזן אייך פון אונדזער עלנט וויסן:
מיר קענען מיט אונדזער צאָרן
הימל און ערד צעמישן,
פון דער ערד אייך אָפּווישן! — — — —

דער עולם וואַרט

(אויפֿן טויט פֿון דר. חיים זשיטלאָווסקי)

די לאָמפּן ברענען פֿריילעך, בליציק.
דער עולם האַרט,
נאָך דיין צויבערדיק וואָרט גאַרט.
דיין קלוגער, וואַרעמער בליק אין אָרון שטאַרט.
ביסט שטיל, פֿאַרבלאַסט און ווי אַ קינד צאַרט.

דער עולם וואַרט.
די לאָמפּן טונקלען
אין די ווייסע ווינקלען.
טרערן אין די אויגן פֿינקלען.
אין דרויסן בלעטערט דער ווינט.
שטילער צער אין הערצער שפּינט.
דער לערער איז נישט טויט,
ער איז זיך פֿאַרזעסן
מיט גוטע ברידער ביים אָוונט־ברויט.
די ווערטער פֿון זיין מויל טריפֿן,
די ווערטער צו פֿאַרטראַכטן רופֿן.
ער וועט באַלד אויף דער טריבונע דערשיינען,
פֿון גליק וועלן אַלע האַרציק וויינען.

עס איז דער רבי טויט.
ער ליגט אין אָרון.
דער הימל קאַלט, פֿאַרבלויט.
די טרייסטנדיקע ווערטער
שטומען אין זיין מויל.
דער זאַל פֿול מיט שווער געוויין.
די לאָמפּן טונקלען,
די ווייסע ווינקלען פֿאַרעלנט, הויל.

רבי דר. חיים זשיטלאָווסקי:
איך דריי אַרום די אָנגעצונדענע לאָמפּן.
דער עולם וואַרט.
דער עולם גאַפט.
פון דיינע רייד קוואַלט די חכמה,
פריש מיט וואונדערלעכן האַפט.
דערשיין פאַר אונדז ווידער,
מיר בענקען נאָך דיר ווי קליינע קינדער,
ווי פאַראומערטע ברידער.
לערן אונדז פון דער וועלט
דעם נייעם, יושרדיקן סדר.
דו ווייסט דיין פאָלק איז נישט אויסגעגלייזט.
פיל־פאָלק פאַלשע פירער האָבן פאַרגרייזט.
שטיל, דר. חיים זשיטלאָווסקי מישט
די פאַרקנייטשטע בלעטער,
ווי אין אַן אַלטן, היימישן סדור.
ער רעדט פאָטערלעך צו אונדז
זיינע יידישע קינדער, זיינע פאַראומערטע ברידער.
די לאָמפּן ברענען פרייליך, בליציק.
דער עולם גאַרט,
פון זיין צויבערדיק וואָרט פאַרגאַפט — — —

ז י נ ג ע ר

זינגער, לאָז זיך אויף וואָגל־טריט.
אין די אָרעמע גאַסן,
צווישן ליאַרעמדיקע קינדער,
זינג דיין ליד.

אָ, די אָרעמע גאַסן!
אין אַלע קאַמפן זייער בלוט פאַרגאָסן.
מאָנענדיק, גערעכט זייער האַסן.
דאָ די ערלעכסטע טרערן פליסן,
זינגער, ציטערן זאָל דיין לירע
די טרייסטנדיקע שירה.

זינגער, שטעל זיך אין מאַרק אינדערמיט.
האַרבסט, אַ מחנה פייגל די הויכע, בלויע שטילקייט ווירט.
דער טרויער איז אויסגעשפּרייט.
זינג דאָס ליד פון לייטערונג און טרייסט.

ביסט נישט אָפּגעשיידט פון אונדז א. ראַבאָי

.1

מיטן טאָג גלייך,
ער גייט ארויס אין פעלד.
עס אָטעמט אויף אים די פרימאָרגן־קעלט.
צו דער כוואַליענדיקער, שלוהדיקער פּרעירי
זינגט זיין האַרץ די בענטשנדיקע שירה.

טיף און לויטער דער וואַסער־דנאָ.
ווייך און מילד דער טראָט פון ראַבאָי.
פון דער ערד א ווייסע פּארע גייט אויף.
שורות סנאָפּעס וואַרעמען זיך מיטן פּנים ארויף.
ראַבאָי קלייבט דאָס מיניענדיקע ליכט צונויף.

נאָכגיביק איז צו אים יעדע אויפגעגאַנגענע בייט.
יעדעס שעפּטשענדיק גרעזל אים באַגערט.
עס איז אים נישט געווען באַשערט
צו זיין באַזעסן אויף דער פּרעירי־ערד.
ער האָט זיך מיטן גראָזן־לאַנד געשיידט,
דאָס וואונדערלעכע ליכט ארום אים האָט זיך פארשפּרייט.
אין ניו־יאָרקער גערודער,
אין ליאַרעמדיקן שאַפּ,
געפינט ער זיינע נייע ארבעטער־ברידער.
אין יעדן שטרייט
וואַקסט זיין תמימותדיקע פרייד.
חמימהדיקער תמוז־טאָג,
ווייכע פעלן אויפן טיש אויסגעלייגט.
ווי צויבערדיק אזא טאָג אין דער פּרעירי פארגייט.
ראַבאָי, קינדיש, פאַרבענקט צום פאַרביקן מערב זיך פאַרנייגט.

אזוי איז ער געווען און פארבליבן.
די שטילע ליבשאפט אין זיין הארץ ארייגעקליבן.
זינט דעם פאטערלעכן שלום-עליכם
האט נאך אזוי שטיל, הארציק
די ערלעכע ליבע נישט אויפגעלאכט,
ווי ביי מאנעסן און שבען
אין: „איז געקומען א ייד קיין אמעריקע".
מיטן טרייסטנדיקן געלעכטער
דאס רויע, פאראייזנטע ניו-יארק
שמעלצט ער, ברעכט ער — — —

2.

ראבאי ביסט געווען אין אונדזער לעבן
ווי זון, ווי קילנדיקער ווינט.
ביסט פארבליבן אויף אייביק
דאס פארגלויבטע, בענקענדיקע קינד.

איצטער אין ווינטערדיקן דרויסן,
פארשנייעטער בוים פינגערדיק, פארשפיצט
שטראלט אין זוניקן רוים.
מיין הארץ גיסט זיך אן מיט צער.
טראפנס-געוויין אויף מיין געזיכט —
פינקלדיקער, בריענדיקער זשאר.
אט-דא הינטערן בארג
האבן דיינע הענט
דעם שנייאיקן-שוים געשארט.
אויף דיין פנים האט געשמייכלט
די פרייד קינדיש, צארט.
ביסט מערנישטא.
ביסט אפגעשיידט, איינגערוט און שטום.
ביסט פארגלויבט, פארגאפט און פרום.
איך זוך דיך אומעטום,
און ווידער גייען מיר דא ארום.

באַלד וועלן די שנייען צעגיין.
דער פרילינג וועט אויפבליען.
זינג־פייגל אונטער לויטערע הימלען וועלן ציען.
די פרעירי, דער אויפגעטייעטער גאָרטן
וועלן אויף דיר וואַרטן.

דער פרילינג אויסגעשפרייט.
אייביק גייט אויף אונטער דיין האַנט די בייט — — —

א. ראַבאַי ביסט געווען אין אונדזער לעבן,
ווי זון און ווי ווינט.
אין אונדזער שטרייט
דאָס פאַרגלויבטע, בענקענדיקע קינד.
גייסט ווידער מיט מיר
הינטער באַרג דאָ אַרום.
ביסט פון אונדז נישט ווייט,
נישט אָפּגעשיידט — — —

אומעטיק

א. ראַבאַי איז טויט.
דער הימל שלוהדיק בלויט.
די ווייטע, אָפענע דרויסנס גרעזלען.
שטילע, קלאָרע טייכלעך בלעזלען.
ווייס, דער קילער הויך פון פרילינג־פרימאָרגן.
דאָס טיפסטע געזאַנג בלעטערט דער וואַלד.
ווי דער מאָכיקער שטייניקער־שפּאַלט
דאָס טונקעלע, גילדערנע ליכט באַהאַלט —
די אויפגעשוימטע פרייד טראָגסטו אין זיך פאַרבאָרגן.

א. ראַבאַי איז טויט.
די גאַפנדיקע בליקן שטאַרן
אין קבר, אין הילצערנעם אָרון.
דער פויגל מיט אראָפּגעלאָזטע פליגל פלאַטערט
איבער דיין אויפגעבערגלטן צוקאָפּנס.

אויפגעריגלטע, וואַרטנדיקע שטייען שאָפּעס.
עס בענקען נאָך דיר די פריילעכע, זינגענדיקע קאַובאָיס,
די געזונטע, האַרציקע כלאָפּעס.
דאָס געפלעקטע פערד קייעט אומעטיק־פאַרקלערט.
און מיין פּנים שאָטנדיק, פאַרטרערט.

פרימאָרגן, די לאָנקעס טויען.
דינער, אויסגעטראָטענער סליאַד פון פערדישע טלאָיען.
ווער וועט די בליענדיקע פעלדער באַזינגען ?
זען די סאַמעטענע, העלע שאָטנס שפּרינגען.
ווער וועט די הויכע לאָנקעס שילדערן ?
די וועלט מיט קינדערישער פרייד מילדערן . . .

אומעטיק דער גרינענדיקער פרילינג
אָן דעם ציטערדיקן, זינגענדיקן ראַבאַיען.

ווען.

ווען דער לידער־קוואַל
וועט אויסטריקנען,
וועל איך טאָן צו דער צעפּלאַצטער,
דאָרשטיקער ערד א פאַל.
בליצנדיקע וואָלקנס וועלן ברומען.
די צעבוואַליעטע טייכן וועלן ברילן.
ביז — די ערד וועט אין שלאָגנדיקע רעגנס זיך קילן.
פאַרנאַכט וועט אָנשוועבן.
מידע פויערים וועלן זיך פאַרצייטיקע מעשות דערציילן
הינטער די פאָכענדיקע פליגלען פון ווינטמילן.
דאָס האַרץ פון דער ערד — אַן אָנגעטרונקענער קוואַל.
מיין ליד אין לייטערונג — שטיל, בענטשנדיק געזאַנג.

איך שטייג.

ווינטלדיק דאָס הויכע קאָרנפעלד.
פרידן־רו איז אויפגעהעלט.
איבערן בארג, אַ בלויע, וואָלקנדיקע האַנט
קילט דעם צעצונדענעם ראַנד.

איך שטייג באַרג אַרויף.
אַ העזל גאַפט אין פלאַטערדיקן לויף.
דאָס טייכל שפּיגלט אויף גאָלדענעם זאַמד.
עס שפּאַנט מיר אַקעגן דאָס פאַרהוילענע, אויסגעבענקטע לאַנד.
אויסגייענדיקער טאָג גאָלדיקט אויף באַרג־וואַנט.

איך שטייג באַרג־אַרויף.
די תפילה קוועלט אין מיין געמיט.
דאָס לויבנליד מיין מויל ברייט.
איבערן פאַרדרימלטן דערפל שטראַליק־רויט
דער זוניקער־ראָד.
אויף מיר רוט שטילע פרייד, פרידן־גענאָד.

איך גיי אַראָפּ.

איך גיי אַראָפּ אויף אַ ווייל.
די שיף רייסט זיך אָפּ פון באָרטן,
שניידט די ווירבלענדיקע כוואַליעס מייל אויף מייל.
איך ווייס אומזיסט איז דאָס וואַרטן
אין פאַרגלאָזטן, ווינטיקן האַפן.
די שטאָט בלענדט — אַ לויכטנדיקער פייער־באַרג.
פאַרקאָוועט יעדע שוועל.
שטום דאָס בעטנדיקע וואָרט אין מיין קעל.
האַמערדיקע וואַסער־בערג קלאַפּן אין באָרטן.
אויפן שטיינערנעם פּאַרקן קלינגען די שטעכיקע דראָטן.
איך קום אָן אין באַנהויף.
די אָנקומענדיקע באַן סאָפּעט אין איילִיקן לויף.
איך לייען דעם לעצטן בריוו פון טאַטן.
די געפּינטלטע, פאַרטרערטע ווערטער מיט טרערן פאַרזאָטן:
בני אהובי,
איך בין אַלט, מיינע אויגן טונקלען.
די פרייד האָט אויפגעהערט אין האַרצן פינקלען.
איך בין עלנט, אַליין, ווי אין אַ בלאָנדזשענדיקן וואַלד.
מיינע הענט קענען נישט מעסטן פון אייגענעם צער די ענד.
ביסט נע ונד, אין מרחקים.
אַ ייִד אין בבלדיקע כרכים,
צווישן אַזוי פיל עכום.
ווייס, נפשי קשורה בנפשך —
אַ פאָטערלעכע ליבשאַפט נישט איבערצוהאַקן.
איך קאָן מערנישט טראָגן די עלנט אויף מיין נאַקן.
פילסט געוויס און פאַרשטייסט מיינע רייד.
אין דיר אַליין זון, ליגט דער טרייסטנדיקער באַשייד.
בכל יום ויום איך טו צום אויבערשטן בעטן:
מיין וואָגלדיק קינד באַשיץ.
ממני אביך אוהבך אברהם שו״ב מק״ק טישעוויץ.

שטיל, לײדיק דער באַנהויף.
נענטער יאָגט די באַן אין אײליקן לויף.
אָנגעפּראָפּטע װאַגאָנעס מיט פאַרטרויערטע עמיגראַנטן.
היימישע, פרעגנדיקע אויגן װאַכן.
די ברומענדיקע װאַסערן קייכן.
אַלע װילן דעם חושך דורכבויערן
װיסטע, שטיין־בערג לויערן.
אַ שכן רוימט מיר איין:
נישט קיין גאָלד איך קום דאָ זוכן.
איך װאַלגער אַראָפּ פון זיך אַלע דריקנדיקע בראָכן.
זײנע פאַרטרערטע באַקן בלייכן.
אין דער דרויסנדיקער שטאָק־פינצטערניש
איינזאַמע שטערן שלייכן — — — —

ליבער

מיר איז ליבער
וואַלגערן זיך אין תפיסה־גריבער,
טראָגן די דערנער־קרוין,
געטריבן ווערן אונטער פּלאַקערדיקער זון
אויף ברענענדיקן פּלוין,
אײדער שווייגן אויפן אומרעכט,
פאַרנעמען דאָס פאַלשע לויב
פון די גיריקע נוגשים.
מיר איז ליבער
באַפּייכטן מיינע דורשטנדיקע ליפּן
מיטן טוי־שטויב אויף זאַמדן־וועג,
אײדער שפּאַנען אין ליכטיקע, אָפענע טעג,
און בוקן זיך צום אכזריותדיקן שאַלטער,
און שווייגן, ווען עס פאַרשניידט
די בליציקע זעג פון געוועלטער
די טרייע, גלויביקע קינדער פון מיין שטאַם

ברידער מיינע,
אַזוי איז מיר ליבער,
ליבער.

דאָס פרידן־ליד

אויף די שויבן זילבערט אַ בוים.
זילבערנע צווייגן טוליען נישט קיין נעסטן.
עס זומערט נישט, עס זינגט נישט דער טאָג.
אין וואַלדיקן־טונקל טרויערן שנייאיקע וויסטן.

מאַמע זינג נישט דאָס ליד פון היינט, פון אַמאָל.
עס גלאַנצט די שאַרף פון שווערדן־שטאָל.
יאָמער־געשריי ווערט גרויס, ווערט גרעסער,
די לבנה — אַ בלוטנדיקער מעסער.

זינג מאַמע דאָס פרידן־ליד
דער טרוים אין בענקשאַפט בליט.
דעם זינגערס האַרץ איז נישט מיד.
יונג, גאַרנדיק זיינע אויסגעפּרואוווטע טריט.

מאַמע שטריק דעם זאָק.
זינג דאָס ליד פון האַמער און זעג.
אויף זאַמדיקן וועג פרימאָרגן־זון גליט.
דעם זאַמדיקן וועג די פרייד היט.
עס בלעזלט דער קוואַל.
אין די בערג בלאָנדזשעט ערשטער שאַל.
דער ווינט שויבערט אין טאָל.
עס גלאַנצט די שאַרף פון קאָסע־שטאָל.

אויף די שויבן זילבערט אַ בוים.
זילבערנע צווייגן טוליען נישט קיין נעסטן.
עס זומערט נישט, עס זינגט נישט דער טאָג.
אין וואַלדיקן־טונקל טרויערן שנייאיקע וויסטן.

מאַמע, ליכטיק געזאַנג אויף טרויעריקן גאַנג.
אין זינגערס געמיט זינגט דאָס פרידן־ליד.

לבנה־ליכט

טרויעריק לבנה־ליכט
בלויט אויפֿן וואַסער־געזיכט.

טויענדיקע אינדזלען שווימען
אין זילבער־שיין.

שטערן־אויגן דרימלען
אויף סאַמעט־מאַכיקע שטיינער.
שטיל, פֿאַרקלערט ציט דאָס זעגל־שיפֿל
אויפֿן ליכטנדיקן שטראָמל,
צווישן בלעטערדיקעביימער.
דער טרויער ווערט ליטערער,
לבנהדיקער, ריינער.

געווען

י. און טילא גערשמאן
חבריש.

די פענצטער זיינען אפן.
די פארקלערטע הויפן גאפן.
משהלעס קול צארט, פארבענקט:
די ליבשאפט גארט אין שיר־השירים —
דאס געזאנג איבער אלע געזאנגען.
מירעלע דעם קאוואלס האט זיין הארץ געפאנגען.
דער ערב שבת — א שטילע, ווייסע טויב ברומט
א דינער, גילדערנער שטויב
גליט אויף דער מויערן־שויב.
א פארבלאנדזשעטע בין זומט.
דאס שטעטל רוין, מנוחהדיק פרומט.

מירעלע דעם קאוואלס זינגט אין גארטן.
דאס ארעמע מיידל פארמאגט די אמתע ליבע.
די ליבע אליין איז די הייליקע חופה.
די ליבע־ליידן דאס הארץ טוט בראטן.

משהלע שטעקט דעם קאפ ארויס.
ער דערזעט די מומע ברײנע אין ירושה־הויז.
מיטן געבלימלטן שאלעכל זי לויפט צום פענצטער צו:
שרה קרוין, ער קוקט שוין ווידער צו דער מויד אהינצו צו.

די מאמע ווישט אוים א טרער:
מיר פאסט פאר א שווער שמחה־בער.
זיין מירעלע א כשרע, ידישע טאכטער.
מומע ברײנע, בארעד נישט מיין קינד מער!
ער איז א יתום און איך אן אלמנה.
ער איז ערלעך און קוקט מיט ריינער כונה.
עס האט דער פאטער יעקב אויך ליב געהאט די מוטער רחל.
איך ניי שוין פאר די קינדער א חתונה־ציכל.

די פרומע, קאַרגע גבירהטע מומע ברײנע לױפֿט צוריק.
עס מעקעט איר אַקעגן די אױסגעמעלקטע ציג.
משהלע שמײכלט צו דער מאַמען שעמעװודיק־פֿאַרליבט.
אַקעגן פֿענצטער זופֿט די טײ שמחה־בער אױפֿגעלײגט, באַרוט.
פֿון נחת ציטערט אים די אױבערשטע ליפּ.
די מומע ברײנע יאָגט האַסטיק צו זיך אין שטוב.

מירעלע װינקט צו משהלען פֿאַרױטלט, געהײם.
זי דליבעט פֿון דער װאַנט דאָס װײסלײם.
זי װעט שטײן באַנאַכט דאָרטן,
הינטער קרומען בױם, אין עק גאָרטן —

די פֿענצטער זײנען אָפֿן.
פֿאַרױטלטע הײזער גאַפֿן.
דער טאָג פֿאַרגײט,
באַלד װעט לבנה־נאַכט מיט לױטער שײן
זײ אַקעגנלױפֿן.
בליענדיקע גערטנער — די פֿאַרקלערטע הױפֿן.
משהלעס קול צאַרט, פֿאַרבענקט.
די ליבשאַפֿט גאַרט אין שיר־השירים —
דאָס געזאַנג איבער אַלע געזאַנגען.
מירעלע דעם קאַװאַלס האָט זײן האַרץ געפֿאַנגען.

ווייסער וואונדער

איך גיי אין איינזאַמער ווילדערניש באַזונדער.
אַרום לויכט ווייסער וואונדער.
דער נאָדל־בוים גרינט אין זילבערדיקן שניי.
מיט ווילדן געשריי אַ רויב־פויגל רוישט פאַרביי.
בלענדנדיקע שטראַלן זעגן די דינע, ברענענדיקע לופט.
עס שכורט דער שאַרפער, פראָסטיקער דופט.
דער וואַלד קניט ביז די צווייגן אין שניי.
אַרום לויכט ווייסער וואונדער.
אין איינזאַמן ווילדן באַזונדער
איך גיי —

דער טאַטע

דעם טאַטנס טראָט נישט גדלותדיק,
נישט אין דער ברייט.
פּשוטע, פּאַטערלעכע זיינע רייד.

די תורה זיין שטורעמדיקער ים.
אַליין פון אָרעמען, געליטענעם שטאַם.

פרייטיק פאַרנאַכט, אויפן טייך פלאַקערט די שקיעה.
גאָט, ווי וואונדערלעך דיין בריאה.
איך וויל גיין אין דיינע וועגן,
איך וויל זוכה־זיין משיחן צו גיין אַקעגן.

עס גאָלדיקט דער האַנטפאַס.
אויף דער לאָנקע שטראָמט דער וואַסער־פאַס.
דער טאַטע זינגט דעם שבת אַקעגן,
פרייד־ציטער אין אַלע גלידער.
ריין די נשמה יתרה
קומט ווידער צו גיין —

דזשעק לאָנדאָן ווײַנט

פֿאַרגלאָזטע, צפֿונדיקע נעכט.
די הונגעריקע וועלף שלינגען
געפֿרוירענע, שטיקעלעך לבנה־ליכט.
אין שטיבל לעקט דער וואָלף־הונט
די פּאַראַייזיקטע הויט אויפֿן פֿענצטערל.
אין אַ שטיין־גריבל
זשאַרען זיך די קוילן.
די הונגעריקע וועלף אימהדיק הײלן.
דאָס טריפֿנדיקע חלב־ליכטל שאָטנט.
דער פֿלאַמיקער דזשעק לאָנדאָן
האָרכט זיך איין צום נאַכטיקן־געשריי.
אין אײנזאַמקייט בריט דער שטומער וויי.
אין פֿײַנלעכן וואָגל צו לעבן איז אים באַשערט.
עס יאָמערט אין אים דער צער פֿון דעם מענטש
און פֿון דער חיה אויף דער פֿאַרלוירענער ערד.
עס שטורעמט דער שנייאיקער־ווינט.
עס ברומט דער האָריקער וואָלף־הונט.
בענקעניש, צאָרן און גאַרנדיקע פּײַן
ברענט צווישן זײַנע שאַרפֿע ציין.
ווייסער, פֿלאַמיקער באַגער
פֿלאַקערט אין דער ווייסער וויסטקייט אַצינד.

אין דזשעק לאָנדאָנס גלידער
שרפּהט אויפּציטערנדיק געזאַנג.
זיינע הענט — שניידנדיקע רודערס.
די ווערטער צינדן דאָס ווייסע פּאַפּיר.
שטוינענדיק די יאָמערנדיקע ווילדערניש,
צויבערדיק די כוואַליענדיקע שיין.
דזשעק לאָנדאָן אויפן ערדענעם דיל
פּאַלט אין העשענדיק געוויין.
אַ קול ווייט, אימהדיק און באַקאַנט
רוישט פון בערגיקן וואַלד.
דאָס שטיבל איז קליין.
דאָס האַרץ אָנגעשפּאַנט.
די וועלף שטרעקן די העלדזער
צו דער פעלדזן־וואַנט.
ווי לעשנדיקע פונקען פאַרגליען
די ווערטער אויפן ווייסן פּאַפּיר.
עס הויבט אים אויף אַ געהיימע האַנט.
ער גאַפּט. בראשיתדיק, שרעק־געשריי
אין שטורעמדיקער נאַכט־הוילקייט ער הערט — — —

נאָכן רעגן

ייִנגל־קליין,
דער רעגן האָט אויסגעוואַשן
דעם וועג, דעם זאַמדן־שטיין.
די ביימער טריפֿן.
עס שפּיגלען די וואַסער־טיפֿן.
לויטער, ריין די פֿרייד שוועבט אַריין.
ייִנגל־קליין זע, איבערן וואַלד שטראַלט
דער רעגנבויגנדיקער שיין.

אָפּן.

די פערד אויף די לאָנקעס שפּרינגען.
די קאָרנפעלדער דעם פינקלדיקן טוי טרינקען.

אויסגייענדיקער טאָג אויף שפּיגלדיקן וואַסער.
קילער, סאַמעטענער שאָטן ווערט לענגער, גרעסער.

עס צאַנקט דאָס רויטע ליכט.
דער ווינט פעכערט דאָס מאָכיקע פעלדזן־געזיכט.

פאַרבענקטער טאָג אין וואַלד זיך באַהאַלט.
דער חלום שפּאַנט אַריין אין נאַכטיקן לאַנד.

שטערנט־אויף דער הימל־ברעג.
טריט ליכטיקן אויף באַרגיקן וועג.

איינגעשטילט דער האַפן.
פעלדזשטיינער גאַפּן.
דאָרפישע שטיבער שלאָפן.
די וועגן ווייס, צויבערדיק, אָפן.

שעפּטשענדיקע שטילקייט אומעטום.
די נאַכט רינגלט מיך אַרום.

ליד.

איך וועל גראָבן אַלע טיפֿן.
איך וועל אין דער פֿינצטערניש האַקן שיכט נאָך שיכט,
ביז עס וועט אַ ברי טאָן מיינע הענט דיין לויטער ליכט.

ליד — געזאַנג פֿון אַלע גלידער.
איך רוף צונויף מיינע וואַנגלענדיקע ברידער.
גליענדיקער, לייטערנדיקער האַרבסט.
קי אין די טאָלן.
עס פֿאַרשמעקן די צעזונגטע קלעצער.
אויף די בערג גאָלדיקן די רויטע מאַכיקע הערצער.

איך הויב אויף מיין לויבגעזאַנג
צו די וואָס זאַמלען איין די פֿולע זאַנג.
הערט, די זינגענדיקע ליכטיקייט פֿון פֿעלד.
זעט, דעם שפּראָצנדיקן, הויכן טאָג
איבערן שטילן געצעלט.

ליד מיינס, וועסט נאָך גרונטיקן די טיפֿן.
די פֿינצטערניש וועט פֿאַרשווינדן שיכט נאָך שיכט.
אויף מיינע הענט וועט זינגען דיין שטראַליק ליכט.

פון דער סעריע
סאָנאַטאָריע.

אונטער דיין פענצטער

אויף בערג, אויף אייזיקן שטאָל
גליטשט זיך די לבנה.
אין שניי־פאַרדרימלטן טאָל
יאָגט דער וואָלף, לויערט די סכנה.

און איך בין יונג,
די פיס מיינע פלינק.
די בענקשאַפט פליענדיק־גרינג.
יאָגט איבער וויסט,
מיטן־וואָלף אויפן וועג,
און שטעלט מיך אונטער דיין פענצטער אוועק.

אַלע לאָמפּען ברענען דורך די פענצטער.
די בעטן — ווייסער טרויער.
בלוט שוימט דורך מויל.
דאָס פּנים ווערט גרויער.
די האַנט ווערט שטיין.
דער טויט בלייבט שטיין —
מיין שאָטן אויפן פענצטער.
דיינער שוועבט אויפן וואַנט.
אַלע בעטן אין טויט פאַרקלעמט.
עס טרויערט דיין מידע האַנט.

ווערט שפּעט, שפּעטער.
אַלע לאָמפּן אויסגעלאָשן.
דו פירסט מיך פון פענצטער אַוועק.
די בענקשאַפט פליענדיק־גרינג,
יאָגט איבער וויסט,
מיטן וואָלף אויפן וועג,
און שטעלט אונדז אין פּויערישן שטיבל אַוועק.

ווייסער טרויער אויסגעשפּרייט.
אין דיינע הענט ברענט מיין פרייד אויס.
אויסגעשפּאַנט שטייט דער אָנגעגרייטער שליטן.
אויף די שייבלעך פּאַלן שנייען — זילבערנע בליטן.
בילנדיקע הינט דאָס דערפל היטן — — — —

ערשט און אַליין.

וואַלדיקע בערג־קעפּ פלאַמען.
גרויע, פאַרקלערטע שטיינער שטומען
אויפן אומעטיקן, לײדיקן פעלד.
האַרבסטיקער פרימאָרגן אויף דער וועלט.

אויפן טייך שפּיזט אַ שטראַל.
די קי מרוקען באַ דער אָפענער שטאַל.
די רויטע בלעטער פלאַטערן.
די פייכטע צווייגן שאָרכען.
עס וואַקסט די פרייד פון זיין
ערשט און אַליין.

פרימאָרגן, עס איז גוט דער ערשטער טאָג.
דאָס וואָרט זינגט, עס בענטשט דער ערשטער זאָג.

דאָס נעגער ייִנגל דזשאָרדזש

א

דאָס נעגער ייִנגל דזשאָרדזש פון שקלאַפן־לאַנד קאַראָלײַנע,
געזעגנט זיך מיט די שכנים, טאַטע־מאַמע און ברידערלעך קלײנע.
ער פאַרלאָזט דאָס שטעטל — זײַן געבוירנאָרט.
דאָס פּעקל הוידעט זיך אויף אַ זשאַווערדיקן דראָט.
זײַן האַרץ אין קלעמענדיקן ווייטיק, אין צאָרנדיקן ברויז.
עס כליפּעט אין אים דאָס שטילגעוויין פון אָרעמען הויז.

ער שפּאַנט אַרויס פון שקלאַפן־לאַנד.
עס יאָגט אים אָן, עס פאַרכאַפּט אים
אינמיטן וועג די נאַכט.
שטיין, בוים און זאַנגען־פעלד.
נישטאָ קיין נאָרע, קיין פּאַסטוך־געצעלט.
ער איז מיד, ער האַלט זיך קוים.
עס זעצט פון זײַן מויל ווײַסער שוים.

קאַלט, פאַרקלעמט, אײן־אַלײן.
ער טוליעט זיך אײַן אויף אַ געלעגער־שטיין.
עס ציטערן אין זײַן יונגן גוף
דורות־שרעק און שטראָף.
עס פאַלט אָן אויף אים דער שלאָף.
דער חלום שימערט איבער זײַנע ברעמען:
ייִנגל, האָב נישט קיין מורא, קײנער וועט דיר נישט טאָן קיין בייז.
קײנער וועט דיך נישט פאַרשעמען.
ווייס, ביסט שטאַרק און גרויס און ערלעך אין דײַן פראַצע־שווייס.
איך בין דײַן באַשיצער, די וואָס זוכן דײַן בלוט וועלן אומקומען —

עס גליווערט דער שטיין אונטער זײַן צוקאָפּנס.
לבנה טריפט אויף זײַן געזיכט טרויער־טראָפּנס.
דאָס אוראַלטע חרן־לאַנד אַנטפּלעקט:
אויף זאַמדן־שטיין ברומען חיות רעות.
די וועגן מיט ווילד־גראָז באַדעקט.

ווי יעקב אַנטלויפֿט ער פֿון זיין ווייסן ברודער,
פֿון עשׂוס גזלנישע הענט.
ער איז פֿון דער היים אַוועק.
ער וואָגלט איין־אַליין אויף יענעם פֿאַרבאָרגענעם מדבר־שטעג.
די שווידער־זעאונג שלײַדערט אים צוריק
צו די וויטסטע, יאָמערדיקסטע טעג,
שמידט אים איין אין קנעכטשאַפֿט, אין בראָך:
דאָס פֿאָלק קרעכצט אין יאָך.
ער איז אַ קנעכט אין מצרים.
ער הייסט ישׂראל, מנשה, אפֿרים.
איבער אים דער נוגש מיט דער בייטש.
דאָס בלוט גליווערט אויף אויפֿגעדראָלענער באַק,
אויף קאַרביקן קנייטש.
רוצחהדיק געשריי, וויסטע פֿלוכט.
די טרערן טריקענען אויף אָנגעווייטיקטן געזיכט.
אָט איז דאָס גאַנצע גושן־לאַנד,
די בני ישׂראל געקאָוועטע אין קייטן אונטער זוניקן בראַנד.
יעדער געבערגלט אָרט, אַן עקדה, אַ פֿייער־שייטער.
יעדער בוים — אַ תּליה־לייטער.
די טעג אַנגסטיקן, ווערן לענגער, ברייטער.
אין די נעכט וואונדיקן די לייבער אויף די רויע, רייבנדיקע ברעטער.
און ערגעץ צווישן הייסע, כוואַליענדיקע זאַמדן
איז משה אַ שעפּסן־היטער.
אין אַ פֿאַסטוך־געצעלט באַהאַלט זיך דער רעטער.
דאָס צעפֿאַלנדיקע קלייד אויף זיין לייב־צעמאָילטע פֿאַלדן.
הייסע ווינטן קאַרבן דעם צער אויף זיין פּנים.
גאָט שווייגט, פֿאַרטיליקט נישט די שונאים.
רחמימדיק־געוויין פֿאַלט אויף פֿעלדזן־שטיין —

ב

און דזשאָרדזש שפּאַנט דעם לײַדנסוועג צוריק.
עס בווּערט אים דורך דעם שעריפֿס דראָענדיקער בליק.
זײַן חבר טאָם בראַנדיקט אויפֿן הענגענדיקן שטריק.
פֿון געבוירן אָן, זײַן לעבן געטרייסלט אין אַ שטעכיקער וויג.
מצרים — די גאַנצע ערד.
אים איז מאַטער בלויז באַשערט.
ער אַנטלויפֿט איצט פֿון קאַראָלײַנע.
עס בענקען נאָך אים די ברידערלעך די קלײנע.
זײַן גלויביקער פֿאָטער, דער תּמימותדיקער דזשאָ,
לײַענט דער מאַמען די ביבל אין פֿאַרנאַכטיקן־בלאָ.
אויף דער שוועל דרימלען די שכנים — מידע שקלאַפֿן.
זייערע טרויעריקע פּנימער גאַפֿן.
געפּײַניקטע, רעכטפֿאַרטיקע מענטשן.
זיי טוען אין האַרצן דעם טאַטן בענטשן.
עס שאַלט אַ קול:
קינד פֿון ישׂראל, געפּײַניקטער אין קאַראָלײַנע,
וואַרף אַראָפּ דעם שקלאַפֿן־עול.
איך וועל דיך אויסלייזן פֿון קנעכטשאַפֿט.
אָנגעגרייט איז פֿאַר די באַצווינגער דער טאָג פֿון רעכנשאַפֿט.
שרעק זיך נישט, עס רעדט צו דיר אייבראַהעם לינקאָלן:
שטײַג אויף פֿון די שלאַנגען־טאָלן.
ביסט נישט אַליין, דײַן שליחות נישט פֿאַרשעם.
באַלד וועט דער מאָרגן אויפֿהויבן זײַן גילדערנע ברעם.
נידער אין נײַעם לאַנד, דײַן פֿאָלק האָט דאָרט
שטאָלצע, קעמפֿערישע מענער, וואונדערלעכע פֿאָעטן.
ביסט שטאַרק און גערעכט, קיינער וועט פֿון דיר נישט שפּעטן.
שטעלט זיך אין דער מחנה פֿון די קעמפֿער דזשיימס וו. פֿאָרד.
באַפֿרײַטער טאָג וועט אויפֿגיין איבער אים — אַ זוניקער ראָד.

ג

דאָס נעגער ייִנגל כאַפּט זיך אויף און שטוינט.
וואָר, אין יענעם לאַנד דער גרויסער, קעמפּער וואוינט.

דער הימל ווערט ליכטיקער, ברייטער.
דער מזרח — אַ פלאַקערדיקער שייטער.

זיינע טריט ווערן זיכער און גרינג.
אויפן טייך דרייט זיך אַ גאָלדענע רינג.

ער נידערט אין נייעם לאַנד.
עס ווינטלט די בלעטער־צווייג אין זיין האַנט.

ברודער טאָם

גוטער, שוואַרצער ברודער טאָם,
זאַפּסט איין אין זיך דעם פּיין,
ווי וואַסער דער שוואָם.
באַגין, אין אויפגלי פון זוניקן־ראָד,
זינגסט וועגן גאָטס גרויס גענאָד.
אויף דיינע ליפּן ווייסער שוים.
דיין ניגון — פון טרויער־תהום.
די פאַרשעמטקייט וויינט אין דיין געצעלט.
ביסט אַ שקלאַף אויף אייגן פעלד —

גוטער, פּשוטער ברודער טאָם.
דיינע האָר — שוואַרצער וואָל.
שאַרפסט די קאָסע פון שטאָל.
דיין תהילימדיק־געזאַנג פאַרוויגט דעם וואַלדיקן טאָל.
דיין יעדער טראָט בענטשט די ערד:
אזאַ גליק האָט גאָט מיר באַשערט,
אַן אייגן שטיבל, אַ שטיקל פעלד, אַ קו און אַ פערד.
רעדסט שטיל, הכנעהדיק־געבויגן.
עס פינטלט די שרעק אין דיינע אויגן —

גוטער, פשוטער ברודער טאָם.
אינמיטן טאָג, אַ מידער, אָנגעשפּאַרט אויף דיין לאָם,
בלעטערסטו די דינע בלעטלעך פון דער ביבל.
מיט הייליקע גייסטער פול איז דיין שטיבל.
ליב זיינען דיר די פליינען פון כנען.
קענסט שוין דאָרט יעדן שטעג און שפּאַן.
אבֿרהמס פּאָטערלעכע ליבשאַפט בענטשט אין מדבר־זאַמד,
שאָף און רינדער, ווייבער און קינדער — דאָס גאַנצע הויזגעזינד.
פרידן אין די געצעלטן באַ פעלדזן־וואַנט.
ברודער טאָם, פאַרנעם אויך דאַן
די שטורעמדיקע רייד פון די נביאים.
טרייסט און האָפענונג פאַרהאַן
אין זייער גערעכטן ברויז קעגן באַצווינגער און זיין הויז.

ברודער טאָם, וואַרף אַראָפּ די פאַרשעמטקייט,
דעם קנעכטישן שפּאַן.
זאָל זיך דער יאָמער־געשריי אַרויסרייסן פון דיינע גלידער.
הער, עס זינגען וועגן פרייהייט דיינע יונגע ברידער.
ציטערדיקע פרייד אין שווערן שטרייט.
ברענג דאָס האָפן מיט דיין טיפן גלויבן,
צו אַלע וואָס וואַלגערן זיך אין שטויבן.
גוטער, פשוטער ברודער טאָם.
ליכטיק ווערט אַלעמענס געדאַנק.
זינג־אויף דאָס ברויזנדיקע שטרייט־געזאַנג!

טרייסטנדיק געזיין

אַפּריל, פֿאַרנאַכט.
בײַ אַ חורבה אַ פֿאַרלאָזטער,
זיצט טרויעריק, פֿאַרטראַכט,
דער זינגער סטיפֿן ק. פֿאָסטער.

פֿון דער בערגיקער הויך
די וואַסערן שטראָמען.
עס בענטשט די שטילקייט
דאָס פֿרילינגדיקע, פֿריידיקע קומען.
אָ, גאָט, פֿול מיט גנאָד דײַן נאָמען,
אין טיפֿן עלנט מײַן זעל טוט שטומען!
דער פֿאַרנאַכט נעמט מיט
זײַנע טרויעריקע הענט אים אַרום.
סטיפֿן ק. פֿאָסטער זיצט פֿאַרטרוימט, שטום.

סאַמעטענער, לאַנגער שאָטן פֿאַרצויגן.
אַ פֿויגל פֿליגלט איבער דער נעסט — די צווײַג פֿאַרבויגן.
אַ געליטענער, פֿול מיט פּײַנען ווי אַ שוואָם,
בענקט ער נאָך דעם ליבן דזשאָ,
נאָך דעם פֿרומען נעגער טאָם.
עס איז די שטאָט שלעכט ווי סדום,
תאוהדיק לעבן זינקט אין רשעותדיקן תהום.
עס וויינען אין אים די ווערטער פֿון „אָלד קענטאָקי האָם".
נידערנדיקע פֿינצטערניש קלעמט אײַן — אַ שטייגן־צאָם.

דער הימל אויף פעלדזן־שטיין דרימלט.
אין וואַלדיקן טאָל אַ פענצטערל פלעמלט.
ער שטעלט זיך אויף, בלאָנדזשעט אין פינצטערן־רינג אַליין.
זיין טראָט געבראָכן, קליין.
דאָס האַרץ געלייטערט, ריין.
עס שאַרכעט דאָס זאַמדיקע וועגל.
אַ קראָ קראַקעט אויפן ברונעמל פון ציגל.
דאָס וואַסערל אין מאָכיקן גרין — אַ שוואַרצער שפּיגל.
ער שטרויכלט און בלייבט הינטער נענער שטיבל שטיין.
אין פאַרגאַפטן־אַרום ניגונט אַזאַ פיינלעכער ברום:
פאַרעלנט געמיט, דער נענער זינגט ווייטיקדיק, פרום.
דאָס געזיכט — גליאיקער פיבער.
הייליקער ציטער אין זיינע גלידער.
„סוואַני ריווער״ — באַצערטער, ברומענדיקער ניגון.
דער הימל עפנט די ריגלען.
נענער האַרץ — אַ וויינענדיקע לירע.
סטיפן ק. פאָסטער שעפּטשעט די בעטנדיקע שירה.
מורמלענדיקע טענער.
עס ציטערן די דינע, גרינע נאָדלביימער.
אַרום אים פלאַטערן העלע, פרייהייט־פּענער.
טרערן פליִען פון זיינע אויגן — אַ וואַרעמער רעגן:
אַ, גאָט, עס איז דאָס נענער פאָלק ליכטיק, גלויביק.
מיין פיין זינגט אין זייערע ערלעכע שטיבער.
פיר אונדז אין פרייען לאַנד אַריבער —

סטיפן ק. פאָסטער גייט אין שטיבל אַריין.
אויף דער וואַנט אומעטיקט פלעמלדיקער שיין.
זיין פנים לויטערט אין טרייסטנדיק געוויין —

סטיפֿן ק. פֿאָסטער שרײַבט אַ ליד

סטיפֿן ק. פֿאָסטער — מײַן פֿאַרטרוימטער, טרויעריקער זינגער.
דער מאָרגנשטערן איבער דיר אַ גאָלדענער פֿינגער.
די פֿלײַנען הויך באַגראָזטע.
עס וואַרטן אויף דיר וועגן פֿאַרלאָזטע.

לעבן דיר שוימט ביטערלעך דער קופּל־ביר.
אומהיימלעך אין קאַלטן, עלנטן באַגין.
פֿאַרצוויגן אין ווינקל דאָס ווײַסע געשפּין.
און דו סטיפֿן ק. פֿאָסטער,
קוקסט דורך פֿאַרהויכטן פֿענצטער.
טרויעריק, שוואַרץ,
ווײַנט דאָס ליד אין אײַגן האַרץ.
בײַם ברעג פֿליוכעט אַ שיף.
דו שרײַבסט צו זיך אַליין אַ פֿאַרבענקטן בריוו —

וואַלגאַנג.

גרויער, געדיכטער נעפּל רויכערט, צערינט.
נאַכטיק־וואַלדיקע בלינדקייט פֿאַרשווינדט.
סטיפֿן ק. פֿאָסטער וואַלדיקער ברודער־דיכטער
איז אומרואיק, טרויעריק אַצינד.
טיפֿע בענקשאַפֿט זיין הארץ צינדט.
דער פֿרימאָרגן קלאָרט אויף געבערגלטן וועג.
דער פֿאַסטוך־יונג פּייפֿט ביים שטילן, קילן וואַסער ברעג.
גאָלדענער פֿלאַקער אויף דאָרפֿישע שויבן.
זיינע טרערן נעצן די זאַמדיקע שטויבן.
דער פֿלויט, די שטאַל, דער גרינגענדיקער שטעג,
דער שאָרכענדיקער פֿויגל איבערן לויטערן טייך,
דערמאָנען אים אין ווייטע, היימישע, קינדערישע טעג.
דזשאָ איז שלאָף.
אין זיינע לידער־תּפֿילות דאָס געוויין פֿון פֿאַרשקלאַפֿטע דורות.
אַ טרייסט זאָל זיין אין שווערן פּיין
דאָס ליד וואָס איך אַצינד באַשאַף.
צו אים מיינע לעצטע, בעטנדיקע שורות,
מיינע בענקענדיקע לידער — כּליפּענדיקע לירעס.

סטיפֿן ק. פֿאָסטער זינגט ווידער אויס
זיין בענקשאַפֿט־ליד צו „אָלד קענטאָקי האָם".
פֿריש, קיל קוועלט דאָס וואַסער אין ברונעם.
פֿייגל זינגען אויפֿן גאָרטן־צאָם.
אַ פֿויער צלמט זיך געבויגן איבער זיין לאָם.
שאָטן בוים פֿעכערט איבער אים
מיט די ציטערדיקע צווייגן־הענט.
עס בלענדן די רויטע הימל־ווענט.
טרויעריק, לעכצנדיק געזאַנג
אויפֿן לעצטן, איינזאַמען וואַלגאַנג.

אין קלויסטער גאָרטן

פאַרנאַכטלעך, לײדיק דער װאָקזאַל.
אויף פעלדער נעפּלט טויאיקע שאַל.
אַ פייער שפּיגל — טייכיקע טיף.
בלויער הימל — אַ שווימענדיקע שיף.
דאָס דערפל אין שטילן אומעט פאַרטוליעט.
שווערע קלויסטער טירן פאַרריגלט.
לעצטע מודעה פאַרטריפט, פאַרזיגלט.
דער צלם גאָלדיקט.
מיט פרום געבעט שלייכט שטיל דער עולם.
אין קלויסטער גאָרטן קילע ווינטלעך ריטלען.
די דינע בעריאָזקעס ציטערן אין די ווייסע קיטלען.
צווישן פאַרביקע, נאַסע קוסטן
שפּאַנען נאָנעס הין און צוריק.
אין די לאַנגע, שלעפּנדיקע קלײדער
שאָרכען די אָנגעצונדענע לוסטן.
די זאַטע פּנימער — רויטער צוויק.
אין די ווייכע קנייטשן בייזע פרומקייט,
שטיין־האַרטער מידת־הדין.
עס וויגן זיך די ביימלעך אין ווייסן געשפּין —

קריכט אַ מיידל צום געקרייציקטן מאַן פון נצרת,
אויסוויינען איר צער, בעטן פאַרגעבן פאַר זינדיקן לעבן:
יעזוס דערבאַרעמדיקער, איך בין פון דזשאַנען מעוברת.
די ריינע, קינדערשע אויגן
מיט טרויער און ווייטיק פאַרצויגן.
די ליפּן — רויטער טוי:
פאַרוואָס שטראָפסטו מיך גאָט אַזוי?
מיין דזשאַן האָט מיך אמתדיק ליב געהאַט.
דאָס קינד איז הייליק אין מיין מוטער־טראַכט.
אויסגעשטערנט איז געוועזן די נאַכט.
ער האָט מיך צום סאַמעט־מאָכיקן טאָל געבראַכט.

געוועו איז גראָזיק, קיל.
דער וואַלד האָט געדרימלט אין דער גרינער שטיל.
זיס אויף די ליפּן דער רויטער טוי.
ווייך צוקאָפּנס דאָס בינטל שטרוי.
מיין דזשאָן איז געווען יונג, גוט און צאַרט, ווי א קינד.
ער האָט פאַרליבט, גליקלעך געלאַכט.
ער האָט געטראַכט, די ליבע זיין לעבן באַוואַכט.
ער איז געפאַלן אין דער ערשטער שלאַכט —
פינצטער איז מיר אַצינד די ליכטיקע שיין.
איך בין עלנט, אליין.
מיר איז געבליבן אַן אויסגעשטערנטע נאַכט,
און דאָס קינד וואָס וואַרפט זיך אין מיין טראַכט.
טאַטע־מאַמע ווילן דאָס נישט פאַרשטיין.
וואוזשע קאָן איך איצטער גיין?

דאָס מיידל קניט.
הייסע טרער דאָס פּנים בריט.
יעזוס נידערט פון קרייץ אַראָפּ.
ער גייט דעם מיידל אַקעגן.
עס בלענדן אַלע וועגן.
ער טוט אָן אויף איר קאָפּ
די דערנער־קרוין . . .
פאַרנאַכט ברענט אויפן פּלוין.
איבער איר צינדט זיך פאַרביקער רעגנבויגן.
טרייסטנדיקער וואונדער אין אירע אויגן — — — —

עס גאַפן די נאָנעס.
אויף פעלדזנשטיין קראַקען פאַרכטיק די וואָראָנעס.
אין דערנער־טאָל האַרבע ווינטלעך ריטלען.
דינע בעריאָזקעס ציטערן אין די ווייסע קיטלען.

סטעפאַן צווייג

די נאַכט קעמט די דעכער מיט פּראַסטיקער קאַם.
באַרג און צלם ברענען אין נעפּל־פּלאַם.
איך בלאָנדזשע אין טרויער און שווייג,
און טראַכט פון דיר פאַרלוירענער ברודער סטעפאַן צווייג.

איך שלייך דאָ אַרום אין פרישן שניי,
עס גייט אויף אין מיר אַזאַ טיפער וויי.
איך זע דיך ליגן אין אָרון שטייף און שטאַר,
עס שטילט נישט איין אין דיר דער צער.
דער חושך פאַרטוליעט אויף דיינע ברעמען.
מיט מיינע הענט איך טו דיך אַרומנעמען.
נישט די רויטע פאָן וויעט איבער דיין צוקאָפּנס.
עס וויינט דאָס טרויער־ליד שאָפּענס.
דיין געזיכט וואַרעמען מיינע טרערן־טראָפּנס:
האָסט דאָס יידישע גלות נישט געקענט פאַרטראָגן,
אין נע ונד פון לאַנד צו לאַנד זיך יאָגן.
האָסט מורא געהאַט אין אונדזער אמתן בראָך אריינקוקן.
ביסט נאָך אין אונדזער עלנט און דלות נישט געווען,
און שוין איז עס געשען!

מיר אין איינזאַמקייט פאַרטריבן.
נאָך יעדן פינצטערן גזר — אַ הייפל גלויביקע געבליבן.
אונדזער לעבן אין פאַרשעמטסטן, געהויקערטן שטיבל,
די זון הענגט נישט אויף דאָס גאָלדן־שנירל
אויף אונדזער פאַרקראַטעוועטן טירל.

עלנט און נויט,
מיר זינגען וועגן אונדזער אָרעם־ברויט.
הארבסט, אומגליק און שטורעם־שטויב.
פאַרן מאָרגן מיר געפינען אין אונדזער ליד ווערטער פון לויב.
אָ, פאַרוואָס ביסטו מיט אונדז אין אונדזער תחום,
אין קאַמף נישט מיטגעגאַנגען?
וואָלסט מיטגעריסן געוואָרן פון די גלויביקע געזאַנגען.

אויף אונדזערע קעפּ דערנער־קראַנצן.
אין שטורעם, אין שוידער־שטריט דער גרויסער טאָג רייט.
באַגין, אַזאַ וואונדערלעכע פרייד אויף ערשטע, שפּראָצנדיקע פלאַנצן.
אונדזער ליכט שיינט אויף. דאָס פרידן לאַנד איז אויסגעשפּרייט — — — —

אָ, פאַרוואָס ביסטו מיט אונדז אין אונדזער תחום,
אין קאַמף נישט מיטגעגאַנגען?
וואָלסט מיטגעריסן געוואָרן פון די גלויביקע געזאַנגען.

עס דערמאַנט

1

גילדערן־געפּלעקט שטילע, שאָטנדיקע וועלדער.
אין פאַרבענקטער אומעטיקייט, ליידיקע פּעלדער ליגן אויסגעשטרעקט.
די הענט הייס, גאַרנדיק.
דער מאַלינע־קוסט אָפּגעפּליקט, דאָרנדיק.
פעלדזן־וואַנט הויערט שטום, צאָרנדיק.

אומעטיקט אויפן באַרג דאָס שטיבל אַליין.
עס מיניעט דער רויטער, האַרבסטיקער שיין.
אונטערן צווייגן־דאַך
דער חלום איז וואַך :
אַוועקגעשוועבט האָט דאָס גליק.
מיט וועלכן וועג וועסטו קערן זיך צוריק ?

איך שטיי דאָ.
עס דערמאַנט די שעה :
דער פרימאָרגן ווינטיק, בלאָ.
אַ שניידנדיקער פייף.
די רויזן וועלקן אין רויטן שלייף.
דאָס טיכל ציטערט אין דיין האַנט.
עס ליכטיקט דער הימל־ראַנד.

2

פון דער פרעמדער ווייט
גרייכן דיינע בענקענדיקע רייד:
עס איז ווערט פרייע, מאַמע־ערד,
דעם פּליים און נעצנדיקן שווייס.
פאַר יעדן די ערלעכע פּראַצע.
פאַר יעדן די שפּייז.
גליקלעכע פעלקער אין איין זוניקן שפּרייז.
וואו מען קערט, אַלץ צו יעדן געהערט.
דער נייער מענטש, דער גלויביקער היינט
טריפן וועט אין דיר טרייסט.
מיין נאָענטער, נאָך דיר בענקט מיין האַרץ,
קענסט נאָך באַטרעטן היגן ברעג אין חודש מאַרץ.

3

איך צייל חדשים, יאָרן.
אַרום מיר פלאַקערדיקער דאָרן.
איך שפּרינג אין שטאָלן־רינג.
אין דורכגעפּייניקטע, ראַנגלענדיקע יאָר
וואַקסט דער קעמפערישער, דערהויבענער דור.
איך לאָז דיר ווייסן אָפּט,
עס קומט אָן דער טאָג וואָס שטראָפט.
ביז — אין איינע, אַן איינזאַמע נאַכט:
דער וואַלד פאַרזינקט אין ציטערדיקן שטערן־ליכט.
די בענקשאַפט אין געמיט אויפגעריגלט.
מיין לעבן אין דיין ליבשאַפט פאַרזיגלט.
עס רעדט דיין ברייוו אין גאַרנדיקן וויי:
שוין, גאָלדיקט דער האַרבסט,
באַלד וועט זילבערן פּראָסטיקער שניי.
ווערט שאָטנדיקער, שפּעטער,
דער הימל גלאָזיק־רויט.
שעפּטשענדיקע פרייד אין צוזאָגנדיקן ענטפער:
אויך דאָ אין וואַלד דער האַרבסט וועלקט, גרויט.
ווען די ערשטע שנייען וועלן אָנטאָן
ווייסע ציכן אויף גאַסן און געבייען,
זאָלסטו אויף מירביים נעפּלדיקן ברעג וואַרטן.

5

אַ, פײַנלעכער באַגינען.
די פרייד איז אַנטרינען.
ווינטיק־קאַלט שוימט דער האָפן.
באַוואָפנטע מאַטראָזן שטייען און גאַפן:
לענדער באַהאָגלט מיט פייער־שרויט.
אויף געבענטשטער ערד שפּאַנט דער טויט.
ברודערל, נישט קלאָגן!
העלף מיט אונדז די פּיינען טראָגן.
אונדזער בענקשאַפט וואַקסט אונטער די שינעלן.
מיר וועלן די ליבשאַפט צוריקברענגען צו אונדזערע שוועלן.

6

קאַיאָר,
מיר איז פּיינלעך, קלאָר:
דער הימל איבערן שטיבל ליכטיק, בלאָ.
דו ביסט נישטאָ.
מיר האָבן דעם שונא געשלאָגן.
איך הער די מאַמע־ערד אַנגסטיק קלאָגן.
די ליבשאַפט שוימט אין מיר,
ווי דער ווײַן אין ערדענער קרוג.
דו ביסט געפאַלן ביים כוואַליעדיקן בוג.
טרייסט וועט נישט ברענגען דאָס האָפן.
זיג האָט די פרייד אויף דיין ערד נישט געטראָפן — — — —

אַז איך וועל מערנישט זײַן.

אַז איך וועל מערנישט זײַן,
וועט די זון אויפגײן און פאַרגײן.
איך וועל זײַן גראָז און בוים, ערד און שטײן.
איך וועל זײַן דער וואונדער אַלײן.
אין אַלע פאַרביקײטן וועל איך בלענדן.
גאָלדיקן אין די קילע, קלאָרע זאַמדן.
איך וועל זײַן די ליכטיקע אײביקײט.
אין די הימלען וועל איך בלויען.
איך וועל זײַן אין גילדערנעם מאָרגנשטערן,
אין די פּערלדיקע טויען.
אין וויסן־נישט־וויסן
וועלן פרישנדיקע וואַסערן
איבער מיר זיך גיסן.
איך וועל זײַן אין שטראַלנדיקע וועלטן.
אין גאָטס פרידלעכע, וואונדערלעכע געצעלטן.
אומעטום, און אין אײך וועל איך זײַן,
ווען איך וועל שוין מערנישט זײַן — — — ..

דערמאַנט

רחמים'דיק געזאַנג.

א

ישראל פול מיט רויב.
אומעטום שפריצט דאָס בלוט.
אויף לייבער קנאַלט די שלאַנגען־רוט.
די אַדונים ברענגען יהוהן אַ קרבן־לויב . . .

די זינד צום הימל שרייט.
צו אָפּגעטער דער מזבח רויכערט.
די רייכע צאָלן דעם שופט שוחד.
דער אָרימאַן האָט קיין־ערד־שפּאַן.

אין ישראל פּיין און טרויער.
עס טויבט דאָס ווייטיק־געשריי
פון אָרימאַן און פּויער.
יעדן טאָג דאָס זעלבע שוידער־בילד:
הונדערטער מענטשן הענגען באַ די האָר אויף דער בריק.
אַ שוטר — אַ ריז,
מיט אַ בליאַסקענדיקער שילד,
טרעט אַ פּויער מיט די פיס.
שלאָגט מיט דיקע שטריק:
ווילסט צוריק דיין אַרב — שטאַרב!

און מיט רשעות מיט טעמפּער,
באַוואָפנטע זעלנער שלעפּן אויף דערנער
נאַקעטע קערפּער.
זידלען און שעלטן:
איר אָרעמע, מאוסע קרעץ,
איר פאָלגט נישט דאָס געזעץ.
איר האָרכט די באַנדע נביאים,
גאָט און קעניג איר ווידערשפּעניקט.

קרעכצט דאָס פֿאָלק
אונטער אײַזערנעם קלאַמער.
קעפּ פֿון נביאים
שמעטערט דער האַמער.

איזבל זוכט אליהוס טויט,
לעבעדיקערהייט זי רײַסט
פֿון נביאים די הויט.
פֿאַרשטיקט איז דאָס צאָרנדיק קול,
דער שטאָלצער, מוטיקער מאַן פֿון גלעד
איז נע ונד:
די זון — אַ פֿײַער־קויל.
עס גליט דער מדבר־ים.
אומענדלעך כוואַליענדיקער זאַמדן־צאַם.
נישטאָ קיין שאָטן־בוים, קיין דאַרער־שטאַם.
בעט אויף זיך אליהו דעם טויט.
עס הערן חיות אויף פֿאַרבאָרגענע וועגן,
דאָס געפֿליגל אונטערן הימל.
אליהו באַ זײַן הייל,
אָנגעלענט אויפֿן האָרביקן שטיין.
עס פּײַניקט אים דער דאָרשט און די היץ.
אויסגעטריקנט דאָס רעגנוואַסער.
אָ, שיק גאָט דעם קראַכנדיקן דונער,
דעם בלענדנדיקן בליץ.
עס יאָמערן מיט אַלע חיות,
אַ געברום פֿון ווילדע סטייעס.
אַ געקלאַפּ פֿון פֿליגל,
ווי פֿון הימל זאָלן פֿאַלן גליענדיקע ציגל.
דער פֿויגל, דער שפּאַרבער, דער אָדלער און די קראָ
טראָגן אין מויל טראָפּנדלעך וואַסער פֿון אַ ווייטער, טײַכיקער בלאָ.
דער לעמפּערט, דער לייב, דער ווילדער אָקס און די ווילדקאַץ
איילן טויזנטער מײַלן פֿון וואַסער־פֿאַל,
עס קילט אין מויל אַ וואַסער־שטראַל.

אַלע רינגלען אַרום דעם וואונדערלעכן מאַן,
מידע קניען זיי באַ זיין צופוסנס פון זיין שטעקן — אַ שפּאַן.
טראָפּנדלעך וואַסער טריפן אויף אַליהום הענט,
זיינע טרערן גיסן אויף די שטיינערנע ווענט:
גאָט פול רחמים און גנאָד,
אַלץ איז פאַרהוילן, טיפער סוד.
געדענק דיינע עלנטע באַשעפענישן,
רייץ זיי נישט מיט הונגער און דאָרשט,
גרייט זייערע באַדערפענישן אויף יעדן אָרט.
דיינע חיות רעות — אין גאַרן וואויל און גוט.
לויטער זייער האַרץ, בענקענדיק זייער בלוט.
שפּרייט אויס דיין פרידן־געצעלט
פון עק וועלט ביז עק וועלט.
און איך וויל דאָ שטאַרבן
ביים קעמל־שטיין.
איך וואַרט אויף דיר באַ דער הויערנדיקער וואַנט,
וויג מיך איין מיט דיין ליכטיקער האַנט.
שטראַל אויף דיין פרידן־שיין,
ברענג רו מיין מידן שאַרבן־ביין.
אָ, לאָז מיין לעצטן טאָג אין רחמים פאַרגיין,
לעצטע, שטילע טרער אויף מיין געלעגער־שטיין.
איך האָב אלישען אויסדערוויילט — אַ קריגערישער מאַן.
עס רוט אויף אים דער שטורעמדיקער, גערעכטער גייסט.
איבער קעפּ פון מלכים און אַדונים ער שפּרייזט.
דאָס רשעות פון געצנדינער מיטן וואָרצל ער רייסט.

ווינטלדיקער פאַרנאַכט שפּאַנט,
אויף אַלץ אַ פּאָרכטיקע טרויעריקייט פאַלט.
אין מערבֿ־ראַנד
וויקלט זיך אַ פייער־באַנד.
אַ שטראַליקע האַנט
ציטערט אויף שטיינערנער וואַנט.
אַ פויגל פלאַטערט שטיל און פלינק.
אליהוס גוף ווערט שוועבנדיק, גרינג.
עס הויבט אים אויף אַזאַ רחמימדיק געזאַנג.
הייליק, לויטער, לעצטער צאַנג.
עס זינקט דער טאָג בלאָנדזשענדיק, לאַנג — — —

עס דערנענטערן זיך אלישעס טריט.
איך בין יונג און דו שוועבסט אַוועק
מיטן פאַרהוילענעם, באַרוטן שטעג.
עס מיגיעט דער ווייסער בויגן.
לעשנדיק דאָס ליכט פון מיינע אויגן . . .

צוריק, אַליין, מיין וועג,
מיינע פיס טרעטן, ווי אויף שפּיציקער זעג.
פאַרלאָז מיך נישט לערער, פירער!
דאָס שלעכטס ווערט מער,
עס איז שטרויכלדיק, שווער.

און פּלוצלינג אלישע דערהערט:
ביסט אויסגעקליבן און ווערט.
ביסט אויסדערוויילט צוזיין
אין פיינען־קאַמף איינגעשפּאַנט.
און אין זכות פון די קעמפער מיט גערעכטער האַנט,
וועט אין יעדן דור זיך אליהו אומקערן אין אַן אַנדער געשטאַלט.

אלישע דאָס פּנים אין מאַנטל באַהאַלט.
צוריק קיין ישראל צוקעמפן ער שפּאַנט.

דער פּאַסטוך דוד

א

אויפֿן פֿאַרדרימלטן הי‍גל, באַ זיין געצעלט
זיצט דער פּאַסטוך דוד טרויעריק, פֿאַרטראַכט.
טיפֿע, אויסגעשטערנטע נאַכט העלט.
די גרינע, שימלדיקע פֿעלזן־ווענט לעקט אַ וואַסער־צונג.
אויפֿן גאָלדענעם זאַמדן־ברעג פּייכטן די פֿרישע הירשן־טריט.
דער זינגער דוד איז שיין און יונג,
פֿון אַלטע לייט געריסט, פֿון יונגפֿרויען געליבט.
שווערער טרויער בויערט זיין זינגענדיק געמיט:
די פּלשתים — סמענדיקע שלאַנגען, אונדזער אַרב פֿאַרשלינגען.
גאַט צערנט, פֿאַרהוילט זיך אין די הימל־הויכן.
אונטער זייערע ווילדע טריט וועלקן די בלומען, די פּאַשע־גראָזן.
דער בליענדיקער פֿייגנבוים דאַרט, עס שרעקט דאָס שטילסטע שאָרכען.
קעניג שאול מיט זיין חיל פֿאַרבאָרגן אין היילן־לעכער.
דער שונא ווילדער, פֿרעכער.
שלאַבריק זיינען די הענט פֿון אונדזערע קריגסלייט.
דער נאָמען פֿון ישראל דערנידריקט, פֿאַרשעמט.
יידישע דערפֿער פֿאַרברענט,
זין און טעכטער פֿאַרלענדט.
דער פֿידל הענגט באַ זיין צוקאָפּנס.
דער ווינט ציטערט אויף די וויינענדיקע סטרונעס.
זיין האַרץ פֿון ווי טרויעריק, קראַנק.
די וועבנדיקע שאָטנס פֿאַרוועבן דאָס געזאַנג.
איך האָב דעם וואָלף געשלאָגן.
דעם פֿאַרצוקנדיקן לייב צעריסן.
מיטן בלויזן שטעקן איך טו דעם בער פֿאַריאָגן.
אין דעם הונגעריקן אָדלער מיין פֿייל טוט שיסן.
די פּלשתים פֿאַרגיסן דאָס בלוט פֿון ישראלס קינדער.
איך קען מערנישט זיצן אין פֿרידן,
און פּאַשען דעם פֿאָטערס שאָף און רינדער

דער פידל כליפּעט אויף דער וואַנט.
דער פידל שטורעמט אין דו״ס האַנט.
צאָרן צינדט אָן די נאַכט,
דאָס האַרץ האָט אויפגעוואַכט . . .
עס טויאיקט דאָס פּאַשע־לאַנד.
ווי ווייסע שניי־בערגלעך
דרימלען די שעפּעלעך אין שטילן טאָל.
דוד נידערט צום אַקער־פעלד.
שטראַליק, אָפּן די ברעגן־וועלט.
טיף־געבעט דאָס האַרץ בריט.
דוד זינגט דאָס לויבנליד:
מיין ליב געשטאַרקט, אין היץ און קעלט.
מיין זעל געלייטערט אין גלויבן, די ליבשאַפט קוועלט.
מיין האַנט נאָך נקמה דאַרשט.
דאָס געמיט שוימט אין האַס:
איך וועל שלאָגן דאָס פאַרברעכערישע עזה,
די מערדער־הייל גת.
איך וועל צעשטויסן די אומווירדיקע דגון־במות.
זיי אין מיין הילף גאָט פון נקמות!

ב

אַ גרינגער דרימל פאַלט אויף דודן.
נאַכטיקער טוי בלישטשעט אויף זיינע ברעמען.
צוזאַגנדיקע רייד פליסטערן אין זעעוודיקן טרוים:
איך דיין גאָט וועל דיך שטאַרקן, איך וועל דיך נישט פאַרשעמען.
דוד כאַפּט זיך אויף, שטוינט:
גאָלדיק בלענדט דער מאָרגנשטערן אין בלויענדיקן רוים.
וואָר, אויף די פלוינען פון בית־לחם גאָט וואוינט.
איך וועל קעגן פיינט נישט אַרויסטרעטן מיט כלי־זין.
וואָרום, די שווערד און די שפּיז
אין האַנט פון דעם פּלשתי־ריז.
מיין מוט און דיין הילף, אָ, גאָט, שפּרייט אונטער מיין פלינקן שפּאַן.
איך וועל אַ שליידער טאָן דעם אויסגעשלייפטן קיזלשטיין.
זינקען וועט ער אין געצנדינערס שטערן־ביין.
זיין פגר־לייב פאַר די ראָבן,
פאַר דורס׳דיקע לייבן און הונגעריקע בערן.

ג

פרימאָרגן, אויף אַן אָנגעלאָדענעם אייזל
צו זיינע ברידער דוד רייט.
שפּייז פירט ער פאַר די קריגער,
ברכות פון טאַטן צו די שונאים־שלאָגער.
אין זיין מויל ער קלייבט שטאַרקע רייד:
זאָל דער קעניג שאול נישט צוריקקערן די שווערד אין שייד,
ביז דעם פּלשתים מערדער־קאָפּ וועט זיך נישט וואַלגערן
אין זיין אויסגעשפּרייטן, באַזילבערטן לייוונט־קלייד.
גאָט היטסט די טריט פון מיינע לעמער,
בענטש מיין וועג, גיס אַן די פרייד,
ווי דאָס קוואַליק וואַסער אין מיינע עמער.
דוד מאָלט זיך, ווי אין גאַנץ ישראל,
פון דן ביז באר שבע
זינגט מען אים אַקעגן:
דוד שלאָגט דעם שונא אויף אַלע וועגן.
דוד אַ באַפרייענדיקער העלד.
דוד צעברעכט דעם שווערן יאָך פון די פּלשתים.
ער היט דאָס גערעטעניש אויף אונדזער פעלד.
דער גילדערנער מאָרגנשטערן שטראַלט ווידער
אויף די גראָזיקע הויכן, אין די פרידלעכע טאָלן.
פרייד־געזאַנג אין די ווייַנגערטנער.
מיט פּייקל־טאַנץ שאַלן אים אַקעגן,
די שענצטע טעכטער פונעם לאַנד —

ד

און דער טאָג נויגט זיך,
עס שאָטנט דער נעפּלדיקער בערגיקער־ראַנד.
עס אַנטפּלעקן זיך די פאַרשעמטע
קריגס־מחנות פון ישראל.
אין הייל, אין זומפּיקע גריבער,
אין זינקענדיקן בלאָטע־טאָל
באַהאַלטן זיך דערשראָקענע די שטאַרקע לייט
פון גלבוע־קאַנט.

דוד פֿאַלט אויפֿן האַלדז פֿון זיינע ברידער.
אין דער גאַנצער מחנה פּחדים׳דיק גערודער.
דער פּלשתּי גלית טרעט אַרויס אויף אַ שטיין־היגל.
צעמאָלט מיט זיינע הענט זון־געברענטע ציגל.
ער שעלט דעם לעבעדיקן גאָט, אַלע יידישע שבטים.
ער רימט זיין שטאַרקייט גרעסער פֿון שמשון.
ער שפּעט פֿון דבורהן, ברקן און פֿון אַלע שופֿטים.
ער שטשירעט די ציין און ווילד ער לאַכט
פֿון קעניג שאול און פֿון זיין איבערגעשראָקענעם חיל:
אָ, איר גבורים — איר מדבר־לייט
די באַזעסענע ערד האָט אייער גבורה אָפּגעשוואַכט,
אייער מדבר־גאָט האָבן אַלע פֿעלקער אויסגעלאַכט,
וואָרים, אָן הייסן זאַמדן־שטורעם
איז שלאַבריק און שוואַך זיין שטאַרקער,
העלפֿנדיקער אָרעם.
אין אָפֿענעם פֿעלד מיט אונדזער גאָט אין שלאַכט
קענען זיינע הערנער נישט צעשפּויזן.
דער גרימצאָרן אין זיינע נאָזלעפֿער
אָן פֿייער־מאַכט.
קריגסלייט, איר עברים — ווילדע מדבר־לייט.
איר שטאַרבט אין שאַנד, אין קנעכטישן קלייד.
ווי מייז אין די לעבער — אין די פֿעלדזן־שפּאַלטן
איר טוט זיך באַהאַלטן.
נישטאָ דער מוטיקער מאַן, וואָס איז אָנגעברייט
אַרויסצוטרעטן קעגן מיר אין געראַנגל
מיט שפּיז און שווערד.
איר קענט קוים ברעכן פֿון בוים אַ טרויבן־הענגל.
מיר וועלן פֿאַרוויסטן אייער ירושה־ערד.
מצרישע קנעכט, בריען וועט אייער לייב
די פּלשתּים האָרן־רוט.

ה

דוד שטעלט זיך פאַרן קעניג שאול.
אויף זיין יינגליש געזיכט הייסע טרערן שטראָמען:
קעניג שאול, געזאַלבטער פון גאָט,
פאַטערלעך, הייליק דיין געבאָט.
איך וועל אַרויסטרעטן, איך וועל בייקומען
דעם רוצחישן געצנדינער.
זיינע לעסטערנדיקע רייד
צינדן נקמהדיקן צאָרן אין מיר.
איך בין אָנגעברייט
מיט גליתן דאָס געראַנגל פירן.
מיר וועלן זיי שלאָגן אויף דער שוועל פון זייערע פעסטונג־טירן.
איך בין אַ פאַסטוך יינגל פון בית־לחם,
דער זון פון דעם גאָטספאָרכטיקן ישי.
מיינע ברידער געוואַגטע קריגסלייט,
זיינען אַוועק נאָך דיר פון אונטער דעם אַקער,
פון פיטער־פעלד, פון וויינשטאָק און בליענדיקער בייט.
מעכטיקער קעניג, אייביקער פרידן זאָל רוען אויף דיין שוועל,
דערלויב און באַפעל,
איך וועל דעם עקלהאַפטן שענדער
שלאָגן ווי דעם וואָלף און דעם לייב —
די פאַרצוקער פון מיינע שאָף און רינדער.
איך בין נישט געשיקט מיט שווערד און פייל.
די אַרומרינגלענדיקע פיינט גאָט צעהאַקט און צעטיילט.
מיינע אויסגעשאַרפטע שטיינדלעך פון וואַסער־ברעג
לעבערן אַ שטערן אויף אַ מייל.
עס שווערן אויף מיר דער פאַנצער,
די צונויפשנור־קייט.
מיט מיין פאַסטוך־שטעקן,
ווי אונדזער פאָטער יעקב,
בין איך אָנגעברייט אין געראַנגל גיין.
שאַרף, שפּיציק איז דער וואַרף־שטיין.
ער וועט דורכבויערן זיין שטערן־ביין.

ו

שאול לייגט ארויף זיינע הענט אויף דודס געלאָקטן קאָפּ,
פּאָטערלעך ער דריקט אים צו זיין ברוסט:
זיי געבענטשט מיין זון, פאַרטיליק דעם פאַרצוקנדיקן ראָב.
אין דודס האַרץ זינגט די פרייד,
ברענט נקמה־לוסט.

שאולס אויגן טרויעריק פייכטן:
זאָל אַ פייער־וואָלקן דיך שיצן,
דיינע טריט זאָלן גרינגערן,
דורך דיין האַנט נצחון זאָל אויפלויכטן.
זאָל גאָט שפּאַנען פאַר דיר מיט בלענדנדיקע בליצן.

דוד שפּאַנט געשווינד.
אזוי יאָגט איבער היגלען דער אינד.
פון גליתן זעצט גרימצאָרנדיקע פּאַרע,
זיין אָנגעצונדן פּנים קוילן־זשאַרע:
דו פליגל־קליין.
מיט אַ שטעקן, מיט אַ וואַרף־שטיין
ווילסטו מיט מיר אין געראַנגל גיין.
טרעט צוריק, איך בין אַ קריגסמאַן
און נישט קיין הונט.
וואָס שפּרינגסטו אַקעגן מיר ווי אַן אינד?
וואָס טרעטסטו אַקעגן מיר מיט אַ שטעקן,
מיט אַ וואַרף־שטיין?
איך וועל אַראָפּציען פון דיר דיין הויט,
דיין פריש, צאַפּלדיקן בלוט
וועל איך אַריינטריפן אין קרבן־בעקן.
דוד שפּאַנט גרינג און פלינק:
אָ, דו אַריינדרינגער אין לאַנד פון אונדזערע אָבות.
פאַרדאַרבער פון אונדזערע פעלדער און ווייַנגערטנער.

פֿאַרוים מיר, שפּאַנט דער אַלמעכטיקער גאָט פֿון ישׂראל.
וועסט צו דיין רויבער־לאַנד מערנישט ציען אין העלדן־רום.
וועסט פֿאַלן פֿון מיין האַנט, ווי אונטער אַ קראַכנדיקע שטורעם־וואַנט.
דערשטיקט וועט ווערן דיין לעסטערנדיקער־ברום!
איך בין אַ פּאַסטוך אין בית־לחם טאָל.
מיין ליוב געזאַנג ביים זון־אויפשיין
אין די גילדערנע פרימאָרגנס,
מיין בעטנדיק ליד אין די פלאַמיקע פאַרנאַכטן.
גאָטס לעבנדיקער אָטעם אין דער טויאיק־פרישער
בלעטער־שאָל.
דאָס לויפנדיקע, מורמלענדיקע וואַסער
אויפן באַרג־רוקן — לויטערנדיקער קרישטאָל.
אויף מיין גראָזן־וויגל,
הינטער זילבערנעם לבנה־שפּיגל,
בין איך אַ תהילים־זינגער.
אין בלינדע נעכט, רוישנדיקע, ווינטיקע פליגל
וועקן אין מיר דאָס קריגס געזאַנג
קעגן דיר באַצווינגער:
איך טרעט אַרויס קעגן דיר גלית
פֿאַר מיין תהילים־געזאַנג אויסגעגאָסן
אין לויטערע אינדערפריען אויפן שטילן גרינעם היגל.
מיינע הענט — גאָטס נקמהדיקער זיגל.
איבער דיין קאָפּ מערדער
שאָטנט דער פיקנדיקער שפּאַרבער.
דיין מעכטיקער, באַפּאַנצערטער קערפּער
וועט זינקען אין זאַמד, ווי אַן אָוועקגעשליידערטער ציגל.
דיינע יונגפרויען וועסטו מערנישט ברענגען
קיין זאַק־רויב פֿון ישׂראל:
איידל־געוועבן, פורפור־געוואַנטן
און פאַרביקע, גילדערנע בשׂמים־קרוגן.
איך וועל נקמה נעמען פֿאַר די געפאַלענע קריגער פֿון אפרים ומנשה,
איך דער פּאַסטוך־יונג פֿון בית־לחם, דער זון פֿון ישי.

דוד צילט, ווינטיקער־רויש אין דער לופט.
שאַרף־געצילטער שטיין עקבערט זיך אריין
אין גלית ברייטן, באוואַקסענעם שטערן־ביין.
אַ פאַרטויבטער, אַ באַגאַסענער מיט בלוט
פאַלט ער אין הייסן, זאַמדן־שיכט.
דודס אויגן צינדן זיך אין פלאַמיקן ליכט.
גלית געשאַרפטע שווערד בליצט אין זיין האַנט.
דעם ריזס קערפּער צאַפּלט אויף,
דוד דריקט אויף אים זיין פוס אַרויף,
דעם אָפּגעהאַקטן, טריפנדיקן קאָפּ
שלײַדערט ער אין טאָל אַראָפּ.
די בני ישראל אין פריידיקן נצחון־געשריי
יאָגן נאָך די אַנטלויפנדיקע פּלשתים.
זיי האַקן אָפּ דעם וועג פון אַנטרינען.
אין ליים־גריבער, אין פינצטערע הײלן
די מעכטיקע קצינים פון אשכלון און גת
דעם טויט געפינען —

ז

דורך דעם געוועלבטן נצחון־טויער
שאול און דוד רייטן אין דער שטאָט אריין.
אויף זייערע קעפּ אַרויפגעטורעמט בלומען־קרוינען.
פיל־פּאָלק אויף די דעכער פריידיק וויינען.
יובל־געשאַל אויף דער שויץ־מויער.
די טאַצן קלינגען.
יונגפרויען אין ווייסן טאַנצן,
טריאומף־לידער זיי זינגען.
פאַרויס שפּאַנט אַ זינגער,
די לענדן מיט אַ פאַרביקן בלומען־שנור אַרומגעגאַרטלט.
זיינע געזאַנגען מאָלן די שרעקן פון קריג,
דאָס גליק פון זיג.
דאָס וואָרט איז אָרעם, און שטום
צו באַזינגען דודס און שאולס רום.
שאול הויך און שטאַרק, ווי אַ צעדער.
אין שיין געשטאַלט, אין העלדנמוט
דוד זיין גבור־ברודער.

געבויגענע, פֿאַרשעמטע וואַקלען זיך די געפֿאַנגענע
פּלשתּים־אַלפֿים.
די יידישע קריגער טראָגן זאַק־רויב:
זייערע צעבראָכענע תּרפֿים,
דאָס העסלעכע אָפּגאָט־בילד דגון.
איבער זיי קרייזט אַ ווייסע טירקלטויב.
די פּנימער פֿאַרגרויט פֿון הייסן מדבר־שטויב.
דער פֿאַרנאַכט שאָטנט אויף מענטשן, אויף דעכער.
ווינטלדיקער בוים — אָן אָפּענער, קילנדיקער פֿעכער.
פֿאַרקלערטער הימל — אַ בלויער־קרישטאָלענער בעכער —

שאולס פּנים צאָרנדיק־פֿאַרכמורעט.
דאָס פֿאָלק — אַ צערוישטער וואַלד,
דאָס פֿרייד־געשריי העכער, שטאַרקער שאַלט:
דוד און שאול גבורים צוויי,
פֿאַרטיליקן דעם שונאס געפּאַנצערטע ריי.
שאול אין די טויזנטער שלאָגט.
דוד די צענער טויזנטער פֿאַרצוקט . . .
שאולס פּנים צאָרנדיק, פֿינצטערט:
בן־ישי, דאָס פֿאָלק טאַנצט פֿריידיק אַרום דיר —
אַ צעווינטיקטער, זינגענדיקער טייך.
עס פֿעלט דיר בלויז דאָס קיניגרייך!
די בלומען־קרוין אויף דודס קאָפּ געלט און דאַרט.
ער האָט נאָך העלדישקייט און רום געגאַרט.
דעם קעניגס אויגן מיט שנאה פֿאַרצונדן.
די ליכטיקע גנאָד פֿאַרלאָשן, פֿאַרשוואונדן.
דוד דערפֿילט דעם ברענענדיקן ווייטיק
פֿון שפּיזן־שטאָך, פֿון שווערדן־שניט,
טרערנדיקער טרויער זיין פּנים בריט.
די שרעק ער פֿאַרשטיקט, די פֿאַרשעמטקייט ער באַהאַלט.
אונטער אים די ערד זיך שפּאַלט . . .
דוד גענענט צום קעניגס הויז.

מיט וואסער, זאַלץ און ברויט שאולס טאָכטער
לויפט קעגן אים אַרויס:
זיי געבענטשט געבענטשטער פון גאָט.
דיינע פיינט האָט ער געמאַכט היינט צושפּאָט!
שאול שנאַהדיק שוימט:
טאָכטער, דאָס איז דער פּאַסטוך־יונג פון בית־לחם,
אַ פּראָסטן שטיין־שליידערער רימט דער ווילדער המון פאַר זיין זינגער־העלד.
בן־ישי, וויפיל אייזל־שפּאַן איז ביז צו דיין פּאַסטוך־געצעלט?
די נאַכט נידערט, נויג דיין טראָט אַהיים,
זאָלן די פרידלעכע שטערן דיך פירן צו דיין פאָטערס שוועל.
די לבנה גייט אויף אַצינד אין הימל־טאָל ליכטיק, העל.

דודס אויגן — אַ טרערן־קוואַל.
צום קעניגס פיס ער טוט בעטנדיק אַ פאַל:
מיין קעניג, פאַר מיין באַשערטער, פאַרן געטרייען פאָלק
פאַרשעם מיך נישט! גאָט האָט נאָך דיין האַנט
אַזאַ גרויסע הילף היינט געשיקט.
די שונאים האָסטו היינט פאַרצוקט.
איך בין דער קלענצטער פון ישראל,
אַ זשומענדיקע, שוואַכע פליג.
פאַרוואָס זאָלסטו געזאַלבטער קעניג פאַרשטערן
דיין פרייד, אין טאָג פון דיין זיג?
דודס פּנים ערלעך, יינגליש־צאַרט.
שאולס אַקסלען שטאַרק און הויך.
זיין קול ציטערט טרויעריק, ווייך:
אָ, דוד דאָס ביסטו מיין געגאַרטער זון,
טרעט אַרויס צום פאָלק,
דעם נצחון־פאַקל צינד אָן!
פאַרפרי, מיטן מאָרגן־בלוי,
ריכט דיינע טריט צו די פיטער־פליינען.
דאָס פאַרלאָזענע פיך דערשראָקן פון שאַקאַל־געוויינען.

קער זיך אום, פיטער דיין פּאַטערס שאָף און רינד.
זינג דיין לויבנליד אין גראָזן־טוי,
ריכט דיינע טריט אהיים, פארפרי, מיטן מאָרגן בלוי — — —

דער בלענדנדיקער מאָרגנשטערן גליט.
דוד קיין בית־לחם ציט.
טרויעריק שטויבן די אייזל־טריט.
שרעק און צאָרן דאָס האַרץ ברייט:
איך האָב געגאַרט צו זיין
דער שמידער פון שטאַרקע הענט און הערצער.
ישראל זאָל זיין איינִיק פון דן ביז באר שבע.
די קנאה גריזשעט שאַרף און צייניק.
דער קעניג צווינגט מיך צו וואָגל.
אַנגעגאָסן מיט פּיין און געוויין איז דער טרערן־לאָגל.
דער קעניג לאָקערט אויף מיין לעבן,
ער וויל ווי אַ וואָרעם מיך צעטרעטן.
גאָט צו דיר אַליין איך טו בעטן,
צו דיר אַליין פון די טיפן איך טו רופן:
דו ביסט מיין הילף, מיין שטאַרקייט און מיין גלויבן.
הויב מיך אויף פון די שטויבן!
מיינע פיינט שטראָפן, זאָלסטו שטראָפן.
אייביק וועט מיין בענקענדיקע זעל דיך לויבן.

דער בלענדנדיקער מאָרגנשטערן גליט.
דוד קיין בית־לחם ציט — — —

הגר

די זון — אַ פֿייער־ראָד.
אַרום קיין אויסשפּרייט פֿון גרינענדיק גראָז.
דער הימל רויכיק, געדיכט.
די כוואַליעס גליִען די טריט.
הגר זינקט אין מדבר־זאַמד,
דאָס קראַנקע יינגל אויף איר איינגעמידטער האַנט.
זי קושט זיין גליאיק־אָנגעצונדן געזיכט.
די טרערן פֿאַרטונקלען דאָס פֿייערדיק ליכט.
די דינסטווייב הגר בלאָנדזשעט אין מדבר־זאַמד,
אירע פֿיס בלוטיקן, אויסגעטריקנט די קעל.
זי פֿאַלט אויף אַן אויפֿגעבערגלטע שוועל.
עס שליידערט דעם יינגל די גראָע זאַמדן־וועל.
הגר באַהאַלט איר קאָפּ אין אַ שטיין־שפּאַלט,
נישט צוצוזען, ווי עס רינט דאָס חיות אויס פֿון איר קינד.
דעם האַרס געשאַנק — דעם גילדערנעם אָרעם־באַנד
זי צעברעכט אין איר האַנט.
און אַלץ וואָס מיט איר האָט געטראָפֿן,
פֿון זינט זי איז אַריין און אַרויס
פֿון אברהם'ס הויז — אין איר אומגליק דערמאַנט:
פֿאַרנאַכט, רויט־אָנגעצונדן דער מערב־ראַנד.
זי טראָגט דעם וואַסער־קרוג אויפֿן קאָפּ.
זי נידערט אין טאָל, צו די געצעלטן אַראָפּ.
דער שפּאַרבער פֿאָכעט מיט די פֿליגל.
אברהם קוקט פֿון גרינעם בערגל.
אין זיינע אויגן ברענט די לוסט.
פֿאַרשעמט זי רוקט אַרויף דעם גרינעם בלאַט
אויף אירע בריסט.
אברהם גייט איר אַקעגן און ווייך און צאַרט ער זאָגט:
אין חלום, אין וואַך די ליבשאַפֿט מיך פּלאָגט.
גיי אַריין אין מיין געצעלט, מיין ליב נאָך דיר גלוסט.

עס קילט דער פֿאַרנאַכט.
פֿון באַרג שפּיץ קייקלט זיך אַ שטיין אין מויל פֿון אָפּגרונט און קראַכט.
זי גייט אַריין אין אַברהם׳ס געצעלט:
די קרוג אויפֿן קאָפּ, דאָס פּנים פֿאַרשטעלט.
זי שטעלט זיך פֿאַר אַברהמען, איר מויל איז פֿול מיט געבעט:
מיין האַר און געביטער,
דיין פֿאַרלאַנג מיין ליב פֿאַרשוועכט.
זיין דיין דינסטווייב — ווייטיקדיקער פֿאַר מיין ליב, ווי געשמיסענע ריטער.
בעסער שפּאַן מיך איין אין מילשטיין, מיין נאַקן צעברעך.
אַברהם ביסט גוט און גאָטס פֿאַרכטיק.
דיין גאָט איז דערבאַרעמדיק.
גוטס טאָן די מענטשן
צום גרעסטן, צום קלענצטן
איז דיין גאָטס געבאָט.
בעט איך דיך, לאָז מיך צו מיין געלעגער גיין.
איך בין אַן אָנגעליטענע שקלאַפֿין.
איך בין יונג און קליין.
עס בענקט מיין האַרץ נאָך דעם יונגן שקלאַף —
דעם כנעני מיטן געלאָקטן קאָפּ,
ברענענדיקע אויגן און בלאַנקע ציין.
שרה איז געצערטלט און שיין
אויפֿן בעט פֿון העלפֿאַנט־ביין.
זי שמירט זיך מיט בשמים־זאַלבן.
עס זינגען באַ איר צוקאָפּנס זינג־פֿייגל.
עס טוליען זיך צו איר בעט די שוואַלבן.
און — איך הגר, בין דיין דינסטמויד.
האַרט און צעפּלאַצט פֿון זון און פּראַצע מיין הויט.
לאָמיך גיין צו דעם יונג וואָס מיין האַרץ גלוסט.
ער וואַרט דאָרט אויפֿן פּראָסטן פֿעל־געבעט אַליין.
לאָמיך קומען צו אים גאַנץ און ריין.
מיין האַר, זאָגסט דיין גאָט איז דערבאַרעמדיק און גוט.
באַצווינג מיך נישט מיט דיין תאווה־בלוט.

און — אברהם הויבט אָן זי איבערצורעדן און זאָגט אַזוי:
הגר, עס איז פון גאָט צו מיר דער ליכטיקער געבאָט,
אַז דו מיין דינסט זאָלסט לייטזעליקן אין מיינע אויגן.
דו זאָלסט ווערן אויף מיין עלטער די גלוסטונג פון מיין בלוט.
אין ליבשאַפט געהייליקט צו דיר מיין לוסט.
לאָז רוען מיין גרויענדיקן קאָפ צווישן דיינע בריסט.
פון דיין טראַכט וועט מיין גאָט קינדער מיר באַשערן,
דיינע קינדער וועלן שטאַרק זיין, געוועלטיקן און זיך מערן.
איך בין אַלט־געפּרוּווט, מיין לייב אין די נעכט דיך רופט.
איך בין אַ שטאַרקער מאַן,
לאָז נישט אויסטריקענען מיין זאָמען,
פאַרדאַרבן מיין שטאַם.
דיין זון וועט זיין מיין יורש,
אַ צעצווייגטער בוים פון זיין שורש.
ער וועט געוועלטיקן אויף יבשה און ים.
זע, איך שפּרייט אוים אונטער דיר מיין פּורפּור־קלייד,
איך טו אָן אויף דיר דעם גאָלדענעם אָרעם־באַנד,
באַזעצט מיט איידלשטיינער פון אופיר־לאַנד.
דו וועסט נישט זיין מיין קעפּסווייב,
נייערט מיין געצערטלט קינד.
מיין לייב אין ליבשאַפט שטענדיק מיט דיין לייב פאַרשפּינט.

אברהם׳ס פאָטערלעכע רייד רעדן זי איבער,
גיסן אָן פרייד־גלוסט אין אירע גלידער.
אין יענער נאַכט זי ווערט אָנגעברייט
צו זיין אברהם׳ס ווייב.
אברהם רוט אין איר שויס.
זי גלוסט צו אים, ער איז שטאַרק, צאַרט און גרויס.
זי וועט בויען מיט אירע קינדער אברהם׳ס הויז —

און — גאָט האָט געעפֿנט איר טראַכט.
און שׂרה האָט אָנגערעדט און פֿון איר שפּאָט געמאַכט.
ביז אבֿרהם האָט זי מיט איר זון פֿון הויז פֿאַרטריבן.
זי בלאָנדזשעט אין מדבר, עס פּייניקט זיי דער הונגער און דער דאָרשט.
אבֿרהם איר מאַן און פֿאָטער האָט פֿאַר זיי דעם שרעקלעכן טויט אויסגעקליבן.
זי הויבט אויף די אויסגעדאַרטע, מידע האַנט אין צאָרן:
אָ, אבֿרהם, דיין גוטער גאָט וועט מיין זון געבן כּח,
ער וועט מיט דער שווערד דעם וועג דיר פֿאַרשפּאַרן.
זי שטאַרקט זיך און שטעלט זיך אויף:
זי דערפֿילט גראָזן־דופֿט.
עס פֿייכט אַרום איר די לופֿט.
עס בלעזלט אַ קילער קוואַל.
איר קול אין מדבר שאַלט.
מיט דאָרשטיקע ליפּן צום קלאָרן וואַסער זי פֿאַלט.
זי פֿילט אָן דעם וואַסער־לאָגל,
און קילט הינטער אים דעם זאַמדן־ציגל:
ישמעאל מיין זון טרינק, וועסט שטאַרק און גרויס ווערן.
ריר אָן די שאַרף פֿון דער שווערד,
דיין פֿאָטער אבֿרהם זאָלסטו פֿאַרטרייבן פֿון דער ערד.
מיר וועלן זיך באַזעצן אין מדבר־זאַמד.
אַלץ־אַרום וואו דיין אויג גרייכט וועט זיין דיין לאַנד.

הגר נעמט ישמעאלן ווידער אויף דער האַנט,
צום גראָזן־לאַנד זי שפּאַנט.

יעקב באַגעגנט רחלן.

א

רחל פירט די טשערעדע פון פעלד.
דער פאַרביקער רעגנבויגן אויפגעהעלט.
אין איר דינעם שטייפן גוף
יונגע, קוועלנדיקע לוסט.
ציטערדיק בערגלען זיך אירע שטייפע בריסט.
אונטערן רויטן פאָרהאַנג זעצט זיך דער טאָג.
עס טרערט דער גרינער, פייכטער קוסט.
אין דער שטילקייט שפרייט זיך דער שאַקאַלן־קלאָג.
אַ פאַסטוך־יונג שיסט פיילן אין אַ פאָכענדיקן אָדלער.
פון פעלזן־שפּאַלט דאָס וואַסער גיסט.
אָט דער בראָנדזענער יונג פון דער בערגיקער־וויסט,
האָט איר שוין געבראַכט: אַן ערשט ציגעלע,
אַ בינטל ווייסע וואָל און אַ געוועבטע, פורפור־שאַל.
ער האָט געקניט פאַר איר אינמיטן פעלד,
זיין קול היים, לאַשטשענדיק האָט געבעטן:
רחל, שענצטע צווישן טעכטער,
צו מיר געהערן דאָ אַלע גראָזיקע ערטער.
זיי מיין אויסדערוויילט ווייב,
פון דיין רייצנדיק בלוט — דיינע קינדער,
ווי מדבר־שטויב.
רחל האָט אים אָפּגעשטויסן.
לאָקערט ער נאָך אירע טריט אינדרויסן.

ב

פון אַ דורכגייער, אַ בעטלער זי ווייסט,
וואָס עס האָט געטראָפן באַ דער מומע רבֿקהן אין הויז.
עשו איז האַריק, גראָב און גרויס.
אַלע פּאַרשייטע, פרעמדע יונגפרויען ליגן אין זיין שויס.
עשו טאָרנישט זיין דער בכור,
טאָרנישט זיין איבער דער משפּחה דער עלצטער־האַר.
זי ווייסט יעקב איז איידל און הויך.
בלייכע, יינגלישע באַקן און אַ שטאַרקער נאַקן.
זיינע אויגן שטיל־פאַרליבטע,
פון פאַרשייטע יונגפרויען נישט־באַרירטע.

רחל פאַרבענקט צו דער ווילדערניש קוקט אַרויס.
שוין דער אַכטער טאָג, דער ערשטער שטערן איז שוין ווידער אַרויס,
און יעקבן זעט מען נישט, וואו איז ער אויס?
אפשר בלאָנדזשעט ער צווישן חיות רעות אין דער וויסט?
אפשר גאָר עשו מיט פייַלן אויף אים שיסט?

ג

אויפן שיידוועג בענטשן די זיידעס
די צונויפגעטוליעטע, ווימלענדיקע סטאַדעס.
רחל הויבט די אויגן אויף:
אַ פאַרשטויבטער וואַנדרער שפּאַנט באַרג־אַרויף.
עמעצער ווייזט אים אויף אירע געלאָקטע האָר.
רחל צאַפּלט. וואָר, עס איז יעקב איר באַשערטער.
דער וואַנדרער טרעט צו איר אַלץ נענטער.
עס זינגען אין איר די יונגע, מיידלישע יאָר.
די לבֿנה שווימט אָן אויפן הימל.
עס שמעקט פון יעקבן מיט מדבר, זומפּ
און גראָזיקן שימל.
עס פינקלט אויף אַ טרער אויף רחלס דינע, לאַנגע וויעס.
פאַרליבטע שעמעוודיקייט רויטלט אירע באַקן.
אין אויסגעבענקטן בליק צוויבערט די גאַרנדיקע צניעות.

באַגערנדיק דער פּאַסטוך־יונג יעקבֿ,
אין זיין צאַרטער, איידעלער האַנט
אָנגעשפּאַנט דער צווייגן־שטעקן.
יעקבֿ נעמט זי אַרום, רחל טוליעט זיך אין אים איין.
זיינע הייסע, צעפּלאַצטע ליפּן ברענען אין זיסן ווייטיק אויף איר מויל.
איר יונגער גוף שוועבט צו דער אויסגעבענקטער, פֿאַרשכורנדיקער־רו.
די לבֿנה איז פֿול און ריין, אויפֿן שליאַך ציטערן־אויף זילבערנע פּלעקן.

ד

רחל פֿירט יעקבֿן צו איר פֿאָטערס הויז.
עס מעקען ציג און בעק,
נאָגנדיקער מרוקען פֿון טשערעדעס אויפֿן וועג.
אַלע גייען מיט, אַלע לויפֿן פֿון די שטיבער אַרויס.
היים און פּייכט איז רחלס מויל.
רחל וועט זיין, זיין געליבטע ווייב —
אַ טרייסט נאָך דער מאַמען.
קיינער וועט זיין ליבשאַפֿט צו איר נישט פֿאַרצאַמען.
אין נע ונד, אין פּיין — זיין וועט זי די טרייסט
איבער היים־צעברויזטע מדבר־ימען.

אָט אויף אָט דעם פֿעלד
וועט ער אויפֿשלאָגן זיין געצעלט.
אים וועט זיין דאָ גוט,
אים וועט זיין דאָ מיט רחלען וואויל — — — —

אליהוס געבעט

א

עס בלענדט דער הימל־ראַנד.
די זון שטעלט ברענענדיקע טריט
אין אָנגעצונדענעם מדבר־זאַמד.
אין דער וויסט, אין דער לער
איינגעמידט און דורשטיק אליהו שפּאַנט.

כוואַליען די זאַמדיקע ווייטן.
רויט, צעוואונדיקט זיין לייב.
טרוקענע הימלען פאַרשלאָסן אין אַלע פיר זייטן.
איינגעמידט, דורשטיק בײַ אַ זאַמדן־באַרג
אליהו בלייבט שטיין.
זיינע טריט זינקען.
ער הויבט אויף זיין קול
אין טיף געוויין, אין מאָנענדיק געבעט :
גאָט, וואַרף דיינע בליצנדיקע פונקען.
אויף רעגן־וואָלקן רייט.
דעם גאַנצן מדבר־בעקן מיט וואַסער פאַרשפּרייט.
שפּראָץ אַרויס דאָס שאָרכענדיקע גראָז,
ווינטל איבער מיר מיט פעכערדיקן בלאָז,
וואַסער קלאָר און ריין,
שלאָג אַרויס פון מאָכיקן שטיין.
אין דיין האַנט
מיין גוף און מיין זעל,
קילער קוואַל קוועל !

ב

פרידן־נאַכט נעמט פאַלן.
אַנטפּלעקט ווערן
פאַרהוילענע, קלאָרע קוואַלן.
אויפגעפּראַלט וואַרט פעלדזן־שטיין.
בלויער זייל שטראַלט אין אָפענער הייל.
אַ קול רופט, טרייסט און שטראָפט.
אליהו גאַפט:
אָ גאָט צינד אָן אַלע דיינע גרויסע שטערן.
רעד צו מיר, געביט מיר,
איך וועל טאָן, איך וועל הערן.

ר׳ בונעם דער אַרענדאַר

א

דעם יינגלס באַקן פלאַמיק, היים.
פון יינגל גיסט זיך טייכן־שוויים.
אויפן שויב פינקלט דאָס זילבערנע ריטל.
עס פלעקט דאָס בלוט דורכן טאַטנס היטל.

דאָס קינד איז מסוכן־קראַנק.
די נאַכט איז וויים און לאַנג.
דער טאַטע וויינט באַ זיין בעטל,
ער שרייבט פון זיין צער דעם בעש״ט אַ קוויטל:
ליכטיקער בעש״ט, מיין קינד, מיין יאָסעלע איז שלאַף.
עס איז נישט סתם קיין טראַף.
איך בין ווי דער פויער — ביים פריץ אַ שקלאַף
ער שפּעט פון מיר ווי פון אַן אַף.
גאָטס חסד רוט דאָך אויף יעדער אָרעמער באַשעפעניש.
נאָר דאָ גרוילט דאָס טעגלעכע טרעפעניש.
זאָל גאָט זיך דערבאַרעמען, זיין צאָרן זאָל פאַלן אויפן מערדערלעכן גראַף.
דער פויער איז דאָך אויך גאָטס געשטאַלט,
פאַרוואָסזשע צעקוועטשט מען מענטשלעך לייב צווישן שטיינער־שפּאַלט?
געשמיסענע פויערים — מרי לב, זיינען נעבעך געוואָרן גזלנים.
קאַטעוועט דער פריץ יעדן טאָג זייערע ווייבער מיט די בנים.
פון זייער יעמערלעך גוואַלד
אַנטלויפן אַלע חיות אין וואַלד.
נעכטן האָבן די זעלבע, פאַרביטערטע לייט
אַ נעץ אויסגעשפּרייט.
געכאַפּט דעם גראַפס אַ פּאָר געפאַנצערטע היטער.
אָנגעצונדן אַ טייל פון זיינע גיטער.
פאַרנאַכט איז מיין יאָסעלע פון חדר געגאַנגען אַהיים,
און פאַרבלאָנדזשעט צו די גריבער פון וויסליים.
דער פריץ האָט געקייכט פון געלעכטער:
דאָס יינגל איז געקומען אין דער רעכטער צייט.
יידישע גנבים, רייצט אַן אַ טשאַטע כלבים.
עס וועט זיין אַ שפּאַס, גיט אַ גלעזל די ליפּן צו מאַכן נאַס.

א צעשלאָגענער פויער האָט אים געבראַכט אַהיים,
שפּעט באַנאַכט, אין געהיים.
אַזוי ליגט ער אין היץ אַ פאַרטראָגענער.
איך בין פון אומגליק אַ דערשלאָגענער.
דער בורא עולם איז אומעטום דאָ.
נאָר פאַר מיר איז די הילף נאָכנישטאָ.
דער פּריץ לאָזט אין דאָרף קיין ייִד נישט אַריין, נישט אַרויס.
איך בין אַ געפאַנגענער אין מיין אייגן הויז.
האַרציקער בעש"ט, אוהב ישראל,
זאָל גרייכן מיין וויינעשריי פון יאָמערטאָל.
עפענען זאָלן זיך פאַר מיין תפילה די טויערן פון רחמים.
נפשי קשורה בנפשו — איין גוף און איין זעל.
זאָל גאָטס גענאָד אויפגיין טרייסטנדיק, העל.

דער טאַטע וואַרט אויף אַ נס.
עס איז שוין באַלד פאַרביי אַ מעת־לעת.
און די טויערן פון רחמים זיינען פאַרשלאָסן.
דעם ייִנגלס אויגן זיינען פיבערדיק, פאַרגאָסן.

ב

דער בעש"ט אין קרירהדיקן דרויסן איז מחדש די לבנה.
אַן עדה ייִדן פאַרדבקטע מורמלען אין שטילער בונה.
זיין פּנים פלאַקערט — אַ לפּיד אש,
נישט קיין בן אדם, נישט פון בלוט און פלייש.
דאָס צעבראָכן געמיט קרעכצט,
זיין האַרץ נאָך דער גאולה לעכצט.
פּלוצלינג בלייבט ער שטיין שטיל און הערט זיך איין.
ער האָט דעם טאַטנס קרעכץ דערהערט.
זיין ליכטיקע צורה ווייטיקדיק, פאַראומערט.
ער שטייט פאַרגליווערט, פאַרקלערט.
זיין אויג טונקלט, טרערט:
ר' בונעם דער אַרענדאַר איז שרוי בצער.
זאָל מען באַלד שפּאַנען די פערד.
עס איז דעם ייִנגל זיינעם לאַנג לעבן באַשערט.

ר׳ בונעם האָט דאָס קוויטל געשריבן מיט ריינע טרערן זיבן.
כביכול אַליין האָט מיט זיין האַנט זיי אויפגעקליבן.
אין זיינע ווערטער דער פּיין פון דורות
טענהן, קלאָגן קעגן פינצטערן גלות.

אין שטומען געשריי פון זיינע יסורים
שרייען שטום און געליטערט אַלע אונדזערע ענויים.
אַלע הימלען זיינען אויפגעריגלט.
דער גליוביקער זכות איז אויף אייביק פאַרזיגלט.

נ

דער בעש״ט אָנגעטאָן אין פויערישע קליידער,
קלאַפּט דעם אָנטרייבער אין פּלייצע:
פּאַרטרייב די מרה שחורות ברודער.
פאַר די ווילדע קולות דערשרעק זיך נישט אַצינדער.
דעם פּריצם הינט אויף ייד און פויער אָנגערייצט.
דער טראַקט מיט זיין רשעות פאַרפּליצט.
גאָט הארט לאַנג און צאָלט מיט דין
דעם רשע און דער חיה און דער גיפטיקער שפּין.
אין נע ונד, אין געבויגענער פאַרשעמטקייט,
אומעטום וואו דו ביסט,
מיט לויטערע אויגן גאָטס ליכטיקן טרויער,
זיין טרייסטנדיקע גנאָד געפינסט.
מילדע, ציטערדיקע רייד פון בעש״טס מויל.
פאַרוויגט, איינגעמענדיק זיין קול.
די פור יאָגט שווינדלדיק, גיך.
די שטערן גליען אויף דער שנייאיקער ציך.
בײַ דער פאַרשלאָסענער בריק, דער הילצערנער שלאַג
הויבט אַליין זיך אויף.
בײַ די שומרים צוגעליט דער טראָט,
קענען נישט רירן פון אָרט.
זיי גלאָצן צום באַוואַכטן טורעם־שפּיץ ארויף.
און אָנגעגליטע שטאַנג שפּיצט צום הימל.
אַרום פּריצם פּאַלאַץ פּחד און בהלהדיק געזעמל.

עס רוישט אין דער לופט א פייערדיקער וואָגן.
שנייען ווינטיקן, די פערד
צווישן פלאַקערדיקע וואָלקנס זיך טראָגן,
מיט זיילן רויך זיי שלאָגן.
פאַרן פריצס אויגן א פינצטערניש, ווי ער זאָל קוקן אין א זאַק.
דער פריץ וואַקלט, ווי געטראָפן פון א בליץ,
פאַלט אַנידער אין בראַנדיקער היץ.
אין זיין מאַרך גליט א שפּיזן־פינגער.
די הינט מיט אַרויסגעשטעקטע, סלינענדיקע צינגער
לעקן זיינע באַטשוועקעטע שיך — — —

צוויי פויערים קלאַפּן אָן בא ר׳ בונעם דעם אַרענדאַר:
היי, מאַך אויף ייד דו נאַר,
מיר ווילן זיך אָנוואַרעמען ביים טליענדיקן זשאַר.
די בונעמעכע איינגעהויקערט, פאַרטוליעט אין דער אויסגעריבענער שאַל,
מאַכט אויף די טיר.
די פויערים טוען די הענט אַצעפּיר, הייסן זיך דערלאַנגען
א הערינג, שוואַרצע ברויט, בראָנפן און ביר.
די בונעמעכע שוידערט פון קעלט, עס פאַלט איר פון די הענט.
דאָס פאַרקלעמטע האַרץ כליפּעט תפילהדיק צווישן די פאַרחושכטע ווענט.
עס קלאַפּט איר א צאָן אין א צאָן.
אין אויוון סיקעט דער נאַסער שפּאָן.
די פויערים קענען זיך אויף איר טרונק נישט דערהאַרן.
הויבן אָן מיט די באַטשוועקעטע פּאָדעשוועס צו שאַרן.
ביז איינער שטעלט זיך אויף, נייגט צו דאָס אויער
און זאָגט: לויב דעם ליבן נאָמען,
נאָר בראָנפן דערלאַנג צו באַנעצן דעם גומען.
איך בין א פּראָסטער פויער.
מיין געמיט איז ביטער און זויער.
דער צווייטער שטייט אויף, האַרכט
און זאָגט: פּאָטער דערבאַרעמדיקער,
אין אַלקערל עמעצער שאַרכט.

יידענע, נישט פאָרכט.
איך הער אַ קינד רעדט אין היץ פון וועג — — —
פון דער מאַמעס אויגן טוען די טרערן זיך אַ גאָס,
באַנעצן דאָס בראָנפן־גלאָז:
מיין איינציק קינד איז חרוב־קראַנק.
עס איז אים געקומען פון אַ דערשרעק.
ער שרפהט אין פייער, מען הערט
פון זיין מויל נישט קיין קלאַנג.

גייען די פויערים אין אַלקערל אריין.
ביים יינגלס בעטל זיי בלייבן שטיין.
איינער בייגט זיך איבערן יינגל אריבער:
אַזוי מאַטערט דער פריץ די קינדער פון די אָרעמע שטיבער.
ייד, גיב אים איין מיין רפואה פון ביטערע קרייטעכער.
לייג אים צו צום קאָפּ קאַלטע טיכער.
איצטער, צו דערקוויקן אַ פּאָר טראָפּנס פון מיין וויין.
מאָרגן וועט ער קענען פון בעט אויפשטיין.

ר׳ בונעמס קרעכצן שטיקער הארץ רייסט אוים.
דער צווייטער פויער נעמט דאָס קינד אויף זיין שוים.
ר׳ בונעם טוט וואָס דער באַוואָקסענער פויער הייסט.
ער איז אַ גוטער שליח — דאָס הארץ פילט, דאָס הארץ ווייסט.
ער ברענגט מיט זיך די היילנדיקע טריסט —
כהרף, ר׳ בונעמען דאַכט זיך, דאָס פנים פון פויער ברענט ווי אַ שרף.
די טיר טוט אַ סקריפּ,
דאָס יינגל כאַפּט זיך אויף מיט אַ פּיעשטשענדיקן כליפּ:
טאַטע, ווער האָט געשטראַלט מיט אַזאַ וואַרעמער שיין?
עס שמעקט אַזוי מחיהדיק־זים דער וויין —

ה

די פויערים זיינען שוין אויף יענער זייט.
לבנהדיק־אויג שמייכלט מיט זילבערנער פרייד.
ביילע, געלויבט איז דער בורא !
אונדזער קינד האָט אויפגעלעבט.
אַזאַ פריש ווינטל אין שטוב שוועבט.
אַזאַ ריח חיים אין דעם טראָפּן וויין.
זע נאָר דער דרויסן אַזוי לבנהדיק, שיין.
ביילע, האָסטו מיט די אייגענע אויגן געזען
ווער עס זיינען די פויערים געווען ?
בונעם, איך ווייס נישט,
זיי זיינען אריין אומגעריכט.
ביים טיר אַ בלויער וואָלקן איז געהאָנגען געדיכט.
פול איז געוואָרן די שטוב מיט ליכט.
פונעם באַוואָקסענעם פויער האָט געשיינט דאָס געזיכט.

ר' בונעמס אויגן ווערן זעעוודיק, העל.
ער טוט זיך ביים פענצטער אַ שטעל.
עס ווייטיקט הינטערן היטל דאָס פאַרגליווערטע בלוט.
דאָס האָט דער פריץ אינדערפרי, אין אַ שפּאַס בלויז,
דערלאַנגט אים מיטן שפּיצרוט —
ער דערמאַנט זיך אין קוויטל,
עס שוועבט פון קופערט אריין אין זיין האַנט.
ער שטוינט און לענט זיך אָן אין דער וואַנט :
דאָס פּאַפּיר איז ליידיק און ווייס,
בלויז די טרער איז טונקל און הייס.
ער קוקט דורכן פענצטער אין דער פאַרשנייטער ווייט :
פאַרקלעמט ליגט דאָס דערפל אין ווייס־שטאָליקער קייט.
דער אייזיקער וועג אויסגעשאַרפט, בליציק און ברייט.
די שטערן ברענען שטיל און פּאָרכטיק.
פאַר די אויגן גוט און ליכטיק.
קלאָר ווערט דאָס פיינלעכע פאַרשטיין :
גאָטס וואונדער אין רחמים טוט אויפגיין.

די ווערטער געווען זיינען בלויז פון צער — דער טייטש.
די פור יאָגט אויפן שליאַך, עס כוואָשטשעט די בייטש.
דער באַוואַקסענער פויער דרייט אויס צום פענצטער דאָס פנים,
און שיינט אויף אין מילדן ליכט, אין ריינעם.
דער וואָגן פאַרשווינדט הינטערן וואַלד,
א ווייסער וואָלקן אים באַהאַלט — — —

ו

ביילע, עס איז געווען דאָ דער וואונדערלעכער מאַן.
איך האָב מורא געהאַט צו זאָגן,
ער האָט געשמייכלט צו מיר פון וואָגן.
איך האָב אים דערקענט באַלד
אין ווייכן קול, אין שטילן שפּאַן.
עס איז געווען דער בעש"ט — זיין ליכטיק געשטאַלט — — —

די מאַמע אין פרייד־געוויין אויף יינגלס בעטל פאַלט:
א דאַנק דיר בורא עולם פאַר איבערענטפערן מיר צוריק
מיין קינד, אין מיין האַנט.
זאָל דער בעש"ט — דער גואל המשיח שוין קומען גיך.
גאָט, דיין נאָמען זאָל געגרויסט און געלויבט זיין פון קאַנט צו קאַנט.
אמן! — זאָגט ר' בונעם, זוכה זאָלן מיר זיין, ער זאָל אונדז פירן אין
הייליקן לאַנד.

דער אינדיאַנישער עלצטער טאַטואַי.

(באַלאַדע)

א

די בערג שיינען אין שנייאיקע היטלען.
בעריאָזע־ביימער אָנגעטאָן אין ווייסע קיטלען.
אין בליענדיקן טאָל א קלאָר טייכל רינט.
אויף די פעטע שעפּסן וואקסט ווייס און ריין דער ווייכער וואָל.
שטיל און פרידלעך דער טאָג זיך שפּינט.

ווי זעגל שיפלעך — אינדיאַנישע געצעלטן.
דער הויכער, אַלטער וואַלד קילט אין זומערדיקע טעג.
שפּיגלדיק דער ריינער וואַסער־ברעג.
די ביימער פאַרשטעלן ווינטיקע קעלטן.
דער עלצטער טאַטואַי — א געטרייער היטער,
צום גאַנצן שבט — א גוטער פאָטער,
מיט גוטסקייט ער טוט געוועלטן.

אינדיאַנער זיינען יעגער.
יאָגן זיך נאָך יאַגד
מיט פייל און בויגן און מיט שטיינערנער האַק.
זיי האָבן ליב די טונקעלע וועלדער — ווייט פון טראַקט.
עס טראָגט דער אַלטער באַרג
דעם קלאָרן, בלויען הימל אויף זיין קאַרק.
דער פעלדזן־גאָט באַשיצט דעם שבט.
ליב האָבן איינער דעם צווייטן — טאַטואַיס געבאָט.
ער לערנט דעם שבט:
זיין צופרידן אין געבענטשטן טאָל.
אַרום אונדז קוויקנדיקע קוואַלן.
שטראָמיקע וואַסער־פאַלן.
קיינער וועט אונדז נישט באַפאַלן.

מען דאַרף דעם קריגס־האָרן נישט שאַלן.
און פייל און בויגן, שאַרפע שפּיז
פאַרן שלאַנגען־קאָפּ, פאַרן גיפטן־ביס,
פאַר דער חיה נאָר, פאַרן בלוטיקן־זים.

יעדן פרימאָרגן קלעטערט טאַטואַי
אויפן באַרג־שפּיץ אַרויף.
ער פאַלט מיטן פּנים צו דער ערד,
ביים באַרג־גאָט ער שווערט:
קיינמאָל זיין שבט צו מלחמה נישט רייצן,
קיינמאָל אַליין נישט הויבן די האַק, דאָס מעסער־שווערד.
אַזוי איז אונדז גוטס באַשערט, דער טאַטע האָט אַזוי געהייסן.
אין שטילקייט דער פרידן, ווי אַ טייך וועט פלייצן.
די אינדיאַנער הערן די תפילה
פרידלעכע, שטילע.
זיכער גייט יעדער אויף פאַנג.
יעדער מיט זיין שפּיז און שטאַנג.

שלוהדיק אַזוי די יאָרן פליסן.
צו פאַרהוילענע ווייטן די וואַסערן גיסן.
שיין, גרין דער טאָל.
אין פרימאָרגנס ציטערט דאָס תפילהדיקע קול.
פון די גליקלעכע, רויט־הויטיקע קינדער.
זייער לעבן — ליכטיקער וואונדער.

ב

אין איינעם אַ פרימאָרגן
טאַטואַי קניט פאַרן באַרג־גאָט.
ער הויבט די אויגן אויף,
קוקט צום הימל אַרויף:
אים דאַכט זיך, ער הערט רודערן,
ווי שווער־באַלאָדענע שיפן אויפן וואַסער זיך קאָלערן.
ער קוקט אין דער גרינער־נידער,
צום יאַגד גרייטן זיך די ברידער.

ער דרייט זיך אוים, קוקט פֿאַרויס:
ביים וואַלדיקן, שטילן אינדזל
געפֿאַרבטע שיפֿן שווימען.
מענטשן — קאַלך־פּנימער,
אַנגעטאַן אין אייזנס, אין רימענס.
שרעקלעכע, ווילדע ריזן,
זייערע היטלען בלישטשען,
אין זייערע הענט בליצן שווערדן, שפּיזן . . .
און פֿלינק, געשווינד,
ווי אַן אינד יאָגט טאַטואַי פֿון באַרג.
ער פֿויקט אויף דער פּויק.
אַלע ברידער שטעלן זיך אוים פֿאַר זיין אויג.
טאַטואַי רעדט טרויעריק אַזוי:
דער טאָג איז שיין,
נאָר דער הימל ווערט גרוי . . .
קינדער פֿון מיין שטאַם,
זאָל מען שעכטן אַ פֿעטע לאַם.
עס פֿאָרן פֿרעמדע צו אונדזער לאַנד,
אויסגעשמירט מיט קאַלך זייערע געזיכטער.
אין די אויגן גרינט רציחה־ליכט.
פֿאַרבלוטיקטער זאַמד אויף זייערע טריט.
אין זייערע שיפֿן גאָלד־רויב,
זיי דונערן מיט טויטן־שטויב.
איך האָב געזען:
אַ פֿויגל פֿליט אינדערהויך.
דער פֿרעמדער טוט מיט אַ פֿלאָקן אַ פּאָך,
עס דונערט, אין הימל ווערט אַ לאָך.
דער פֿויגל פֿאַלט, עס זעצט פֿון אים אַ רויך.
נעמט־זשע ברידער די כּלי־זין!
מיר וועלן אויפֿן וויסן טייוול מיט פֿיילן שפּייען.
צוערשט אָבער, לאָמיר אַ פֿרידן־מאַן שיקן.
אפֿשר זיינען די מענטשן מיד, ווילן נאָר שפּייז און וואַסער
דעם גומען צודערקוויקן.

ג

ווערן פול מיט שרעק און געבעט, קינדערישע בליקן.
אויסגעפּרואוווטע יעגער נעמען זיך אַרום טאַטואַין צונויפּרוקן.
טאַטואַי קלייבט אויס דעם שטאַרקסטן מאַן,
לאָדט אָן אַ שיפּל פליש, גיסט אַריין וואַסער
אין דער שטיינערנער פּאַן.
עס לאָזט זיך דער שליח מיט דער פרידן־מתנה
צו דער באַוואָפנטער, ווייסער מחנה אַוועק.
דער שליח דערנענטערט זיך צום אינדזל־ברעג,
ער הויבט אויף דאָס פליש, ער טוט די שטיינערנע פאַן אַ שטרעק.
און איידער ער רעדט אויס אַ וואָרט,
טוט אַ דונער, ער פאַלט טויט אויפן אָרט.

טאַטואַי און דער שבט זעען דאָס אַלץ.
פון די טייוולישע מיילער רינט דאָס פליישן־שמאַלץ.
טאַטואַי שאַלט אויפן קריגס־האָרן,
ער צינדט אָן דעם שטעכיקן מלחמה־דאָרן,
עס יאָמערט אַרויס דאָס נקמה־געשריי,
די בויגנס טוען מיט פיילן אַ שפּיי.
און די ווייסע קאַלך־פּנימער שווימען נענטער.
אָפּגעקערט האָט זיך פון טאַטואַין דער באַרג־גאָט — דער רעטער .
עס פאַרטויבן די דונערן העכער, שטאַרקער, מער און מערער.
דער שונא שלאָגט פאַרלענדנדיק, שווער און שווערער.
טויט ליגן שוין אין טאָל די בראַווסטע מענער .
די געצעלטן ברענען — טרוקענע שפּענער.

ד

בלייבט טאַטואַי איין־אַליין.
אַרום אים אַנגסט־געוויין.
ער נעמט די לעצטע כוחות צונויף.
ער יאָגט באַרג־אַרויף.
ער וועט בעטן דעם באַרג־גאָט,
ער זאָל אָפּשטעלן די שחיטה־שטראָף.

דער באַרג־גאָט שטייט, ווי תמיד, פאַרזונקען אין גרינעם שלאָף.
און ווייסט נישט, אַז עס קומט צום פרידלעכן שבט דער סוף.
טאַטעמאַ שעפּטשעט אַ שטיל, רחמימדיק געבעט,
בײַ זײַנע פיס ליגט די שפּיז אויף דער באַגראָזטער ערד.
ער שפּאַרט אָן דעם קאָפּ אויפן ווײַסן שטיין,
עס פלאַצט אַרום זײַן בעטנדיק־געוויין.
נאָר דאָ טוט אַ פּרעמדער מיט אַ פלאַקן אַ פּאָך.
אַ דונער — אין טאַטעמאַס האַרץ דורכגעבויערט אַ לאָך.
טאַטעמאַ עפנט די אויגן אין צאַנקענדיקן־כלים,
ער מורמלט, דאָס בלוט זעצט, ווי דורך אַ זיפּ:
ווי שיין איז דער פרידן, אָ, גאָט!
דער מענטש מיטן קאַלך־פּנים היט נישט דײַן געבאָט!

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

ה

דאָס איז פון פרידלעכן שבט דער ענד.
אַזוי איז דער גליקלעכער שבט געוואָרן פאַרלענדט.
טאַטעמאַ דער העלד איז נישט טויט.
אויף שיינער, בליענדיקער וועלט,
דער ערשטער, גרויסער טאָג
גייט אויף אין צויבערדיקן־רויט.
אין טאָליקן פעלד,
די געבליבענע פון טאַטעמאַס שבט
רוען וועלן אין פרידן־געצעלט — — —

העלדנטויט

טיטוס הרשע זיצט אויפֿן טראָן.
ווילד שטורעמט דער פֿאַרשכורטער המון.
אָט פֿירט מען די געפֿאַנגענע קריגסלייט
פֿון צעשלאָגענעם יהודה.
די העלדישע קריגער, זייערע קעפּ
גלויביק, שטאָלץ אויפֿגעהויבן.
אין די אויגן ברענט פֿאַראַכטונג,
אין די הערצער ברענט מרידה.
זיי טרעטן אויף דער אַרענע אַרויס.
ווילדער, לוסטיקער המונישער געשריי.
פֿאַרצוקנדיקע אויגן פֿון לייבן, פֿון טיגערן
פֿאַרגאָסן מיט הייס־שרפֿהדיקן בליי.
מיטאָג־זון ברענט אויף זאַמדן־פֿלוין.
אויף דער אַרענע, ווי געגאָסענער שטאָל,
שטייט אָן פּחד, ווירדיק,
דער לעצטער קנאי יוחנן בר שמואל.
זיידן געהאָפטענע טיכער פֿאָכען
די הערשנדיקע, שיינע יונגפֿרויען פֿון רוים,
בוקן זיך צו טיטוסן, שטרעקן די הענט:
גנעדיקער קיסר:
פֿאַרטיליק דאָס מורדים פֿאָלק.
צעשטויב זיין געביין.
יהודה — אַ פֿאָלק גאוהדיק, קליין.
זיין פֿאַרעקשנט הארץ — קיזלשטיין.
יוחנן בר שמואל שפּרינגט אין רינג.
די באַוויליקטע שווערד אין זיין האַנט קלינגט:
פֿייער־בראַנד אויף דיר בלוטיקע רוים!
אַקעגן אים, אויפֿגעריסן פֿלאַמט אַ לייבן־מויל.
עס ציטערט זיין פֿאַרצוקנדיקער ברום,
ווי פֿון אונטער אַ מדבר־הייל.

פון יוחנן בר שמואלס אָרעם דאָס בלוט רינט.
זיין שווערד אין לייבס איינגעווייד זיך קרומט.
דער לייב הויערט, צאַפּלט און זינקט
אין אייגענעם, שטראָמיקן בלוט.
יוחנן בר שמואל שטייט זיגעריש, שטאָלץ.
זיין בלוטנדיק פּנים צו טיטוסן געווענדט:
טיטוס רשע, האָסט אויפגערייצט דעם לייב, דעם מלך פון וואַלד.
ביסט שרעקעדיק, גרויזאַם־קאַלט.
נישט ווי דער שטאַרקער, ראַנגלענדיקער לייב וועט זיין דיין ענד.
פון אַ קליין פליגל וועסטו ווערן פאַרלענדט.
יוחנן בר שמואל בויערט אין אייגענעם האַרץ
דעם שאַרפן שווערדן־שפּיץ אריין.
דער ווילדער, פאַרשכורטער המון שטורעמט.
אין טיטוסעם נעפּלדיקן מח עקבערט אַ קופּערן פליגל.
זיין שווערער קאָפּ — אַ גליענדיקער ציגל.
די אויגן — בראַנדיקער שפּיגל.
טיטוס הרשע מורמלט אין שרעק:
יהודה איז נישט באַזיגט.
נישט אין בית־המקדש בלויז
איז געווען מיט זיי גאָט.
ער וואָגלט מיט זיי אויף יעדן פּיינען וועג.
ער שיצט און באַשירעמט זייער ווייטסטן טראָט.

יוחנן בר שמואל ליגט טויט.
די זון צינדט אָן
זיין פּנים פייערדיק־רויט.

ר׳ עקיבא לערנט תורה

דער אַלטער ר׳ עקיבא יומם ולילה
איבער דער תורה זיך פליִיסט.
ער גיסט אַריין זיין ברוייזנדיקן גייסט
אין די קריגערישע, צאַפּלדיקע הערצער
פון זיינע יונגע, באַגערנדיקע תלמידים.
אין געהיים, די פאַרבאָטענע תורה ער לערנט:
נישט מיט צאָרן בלויז
ווערט אַ פאָלק אויסגעלייזט, גרויס.
נישט מיט הוילער פלוכט,
וועלן מיר דאָס מערדערלעכע, געצנדינערישע רוים באַזיגן.
מיר דאַרפן בר־כוכבאס העלדנמוט,
זיין ריזן־קראַפט.
אינאיינעם, וועלן מיר ברעכן
די פאַריאָכנדיקע מאַכט.
מיר וועלן די רוימער בײַ די טויערן
פון דער רשעותדיקער רוים צעשלאָגן.
הפקר זאָל זיין דעם באַצווינגערס בלוט.
רוימער־גוף דאַרף מען דורכפּלאַמען
מיט דער שטראָפנדיקער אייזן־רוט.
מיט שאַרף־צייניקן שפּיזן־מויל דורכקאַמען.

ר׳ עקיבא דאָס בית־מדרש פאַרלאָזט.
גאָטס תורה נישט אויף לאַנג ער פאַרלאָזט.
איבער שטעט און דערפער,
מיט טלית און תפילין און פאַסטוך־שטעקן,
דער פייערדיקער זקן שפּאַנט.
ער רעדט צום המון אויפן אָפענעם פּלוין:
פאַר משיחס וועגן שמידט כביכול אַליין
די גערעכטע הערשער־קרוין.
די מלכות הרשעה רוים,
איז געגליכן צו סדום.
די הייליקע מלחמה־שווערד,
געבערט די גאולה
פון דער פאַרפייניקטער אומה.
פייערדיקער זונפאַרגאַנג,
די פעלדער ברענען אין גילדערנעם ראָסט.
פאַרנאַכטיקער טוי אויף די גראָזן —
ווייסער, שיינענדיקער פראָסט.
דאָס פאָלק הערט.
דאָס פאָלק איז אויפגעציטערט.
אין אָפענעם, שטראַליק־רויטן פּלוין
טרייהייט בר־כוכבאן עס שווערט.
ר׳ עקיבא פילט אַ נייעם, פרייען גייסט
אין פאָלק ער באַשאַפט.
ער פילט ישראלס שטייגנדיקע,
געאייניקטע קראַפט.
ער גיסט אַריין זיין ברויזנדיקן גייסט
אין בר־כוכבאס קריגעריש האַרץ.
ער לערנט אים, ער איז אים מבטיח,
געקומען איז די צייט פון צוגעזאָגטן משיח...
שטייזשע אויף אויסלייזער אין ישראל,
פאַרטיליק דעם שונא אויף הויכן באַרג,
אין טיפן, גראָזיקן טאָל...

מ י י ן ר ב י.

מיין רבי פסח באָק מיט די צוויי הויקערס,
מיטן זילבערן בערדל און פאַרפּעצטן ראָק,
איז שוין צענדלינקער יאָרן טויט.
נאָר איך זע אים נאָך אַלץ אַן איילנדיקן
אין שפּראָץ אויף טאָג.
זיין קליינער, שטרויענער גוף וואַקלט,
ווי פאַרזונקען אין שלאָף.
דאָס זילבערנע ציגן־בערדל
פאַרטאַביקט, געל.
אינגאַנצן ביין און הויט.
די נאָז שפּיציק, רויט.
דער־טלית־זאַק שווער, פול.
תמיד בעט ער זיך:
קינדער, לאָזט מיך כאַפּן אַ רעיון,
איר מאַכט דאָך מיך דול.
דער טאָג איז גרויס, זומערדיק־לאַנג.
אין נייעם זמר ליגט אַ טיפער געדאַנק.

מיטוואָך קאָנען שוין אַלע דעם שיעור.
געווירטע בויגנס, בלאַנקענדיק פּאַפּיר.
מיר לערנען זיך שרייבן יידיש אויפן ערדענעם דיל.
אין פּאָמעשאַף שפּייט דער לאַנגער ביל.
ער קאָן בשום אופן נישט נאָכשרייבן קיין גימל.
עס קיצלט אים אין דער נאָז דאָס פרישע ברויט מיט קימל.
קריצן די גענדזענע פעדערס, די גלאַנציקע פענעס.
אַלע האָבן דיניקערלעך פולע זשמעניעס.
דער רבי אָנגעשפּאַרט אויף אַ באַנק ציקלט אַ שורה־גריסל:
צום גרויסן, באַוואוסטן סוחר אין ווארשע ר׳ חיים זיסל.
דער רבי ערנסט, פּאַמעלעך פּרוּאווט אויפן נאָגל די פּען.
נו, בערעלע, שרייב אַ קיילעכיק כתב.
פאַרקנייטש נישט אין בריוונשטעלער דעם דף.

דאָנערשטיק זיינען אַלע פריילעך־פאַרשטיפּט.
שימקע לאָבוס גיט אַלע ווײַלע אין טיש אַ טראַך.
בערעלע און יאָסעלע — די געשפּרענקלטע שני אחים,
וואַרפן שטיינער אויפן בעדערס דאַך.
לייבוש ביק און הענעך מיט די צוויי קעפּ,
שפּרינגען פון דער פייער־לייטער.
הערשעלע דער גראָבער קוועלט,
און בלאָזט מיט דער נאָז, ווי אַ טרומייטער.
דער רבי שמייכלט, פאַרשניצט דין־שפּיציק דעם טייטל,
עס פאַרשמעקט דער שטשאַוו־באָרשטש,
מיטן געבייטלטן ברויטל.
די תמוז־זון פלאַמט דורכן אָפענעם פענצטער.
דער רבי שטויבט אָפּ דעם ספר מלכים.
פון גרויס התפּעלות נעמט שיקלען מיט אַן אויג דער שוואַרצער נחום.
דעם רבינס קול נאָגנדיק־ווייך.
אומעטיק־פאַרקלערט פליסט אונטערן בריקל דער טייך.
דער רבי שאָקלט זיך, מיר שאָקלען זיך נאָך.
שיינע־טרויעריקע מעשות פון הייליקן לאַנד:
יונתן קריכט אויף דער פעלדזן־וואַנט.
שמואל שטייגט פון קבר אַרויס.
דער פאַרוואונדיקטער שאול אויפן באַרג גייט אויס.
דוד קומט פון הינטער די שאָף,
ריכט ווידער אויף ישראלס הויז.
נאָגנדיק דעם רבינס ניגון.
עס שלעפערט איין דער זשום פון פליגן.
ליב האָבן מיר אליהון אין האָריקן קלייד,
אָן מורא קעגן אחאבן ער שטייט.
פיינט האָבן מיר אחאבן, איזבלען.
ביידע האָבן פאַרדינט די שטראָף.
צו אַלע רשעים דעם זעלבן סוף.
אינמיטן הויבט אָן דער רבי גלעטן דאָס בערדל:
לעצטע וואָך האָב איך אייך דערציילט וועגן רבינו גרשום.

הײנט לאָמיר אַקוק טאָן אין ביטערן גלות —
אין אונדזער פינצטערן תהום.
דאָס גרויסע בראָך פון אונדזער אומה
איז געקומען אין תשעה באָב.
פון דעמלט אָן אונדזער וואָגל,
פול מיט טרערן דער לאָגל.
דער פּײן אויסגעברענט אין הערצער,
נאָך אין צײטן פון בלשצר.
עס שעכטן, עס פירן צום שמד
די נושאי־הצלב.
זײ זײנען רוצחים געווען —
עם עצום ורב.
תמימים וטהורים — איבער זײ שטראַליקער שײן.
די אבות אַלײן פירן זײ אין גן־עדן אַרײן.
דאָס קרבן־בלוט פון ישראל פליסט אויף דער עקדה.
עס פּאַרוויסטן כמעלניצקים, רוצחישע חילות.
עס פלאַקערן די תשע קהילות.
ײדן קומען אום על קדוש־השם הינטער פאַרריגלטע טויערן,
אויף הײליקע שוועלן פון שולן —
די גזרה פון די קאַנטאָניסטן איז אויך גאָרנישט לאַנג.
ײדן — אנשי בליעל קלײנע קינדער אײנדרויסן כאַפּן.
מען רײסט זײ אָפּ פון טאַטע־מאַמע, פון חדר,
פון גאָטס־וואָרט, פון ספרים־שראַנק,
פון בית־מדרש־באַנק.
הײנט, פּאָניע אכזר — ניקאָלקע ימח שמו!
ײד און פּויער — אַלע זײנען בא אים קנעכט.
ערלעכע מענטשן דאַרפן אַרום קעגן אים אין געפעכט.
די ציציליסטן וועלן מנצח־זײן.
נאָך ניקאָלקעס טויט, וועט קײנער
נישט שטעלן קײן יאָרצײט ליכט . . .
ווי א פּגר וועט מען טוען זײן רעכט — — —

דעם רבינס פנים פארענדערט.
די רשעים וועלן ווערן פארלענדערט.
זיינע טיפע, שווארצע אויגן
מיט טרויריקער פייכקייט פארצויגן.
זיין קול ציטערט.
אויף די שונאי ישראל ער ביטערט.
אין חדר קדושים, העלדישע גייסטער שוועבן.
צו זיין קדושים, העלדישע יידן מיר שטרעבן.

דער גרויסער זומער־טאָג פארגייט.
אַ פייער זייל אויף דער לאָנקע שטייט.
אויפן לאַנגן טיש טריפט בלוטיקער זונליכט.
דער רבי לאָזט טרויעריק דעם קאָפּ אַראָפּ.
וואָרנענדיקע ווערטער אין חלל קלאַפּן אָפּ:
קינדער, דינט גאָט דורך ליבשאַפט
און נישט דורך פאָרכט.
אין גאָטס גרויסער וועלט פאראַן פּאַר אַלעמען אָרט.
פיל פון מיינע תלמידים זיינען ציציליסטן.
וואָר, מען דאַרף אויפהויבן די וואָס וואַלגערן זיך אויף מיסטן.
פּויערים און אַרבעטער זאָלן נישט הונגערן,
יידן זאָלן זיין אָן מורא און עסן צוזאַמען.
נאָר זייט גלויביקע יידן, גייט נישט אַרויס צו שמד! —

מיין רבי איז שוין טויט יאָרן לאַנג.
איך זע אים אָפט אויף מיין פיינען־גאַנג.
מיר זיינע תלמידים שמעטערן די קלעמענדיקע צוואַנג.
אויף אייביק וועלן מיר צעטרעטן די שיפּעדיקע שלאַנג.
פּויערים און אַרבעטער וועלן מערנישט הונגערן,
יידן וועלן לעבן אָן מורא, עסן צו זאַט.
מיר זיינען גלויביקע יידן און גייען נישט אַרויס לשמד — — — —

צום לעצטן מאָל

בערל ברוק דאָס שטעטל פֿאַרלאָזט.
די מאַמע שווידערט, איר לייב — שטעכיקער דראָט.
די מאַמע פּילט, די מאַמע ווייסט,
עס איז נישט גלאַט, עס איז נישט פּראָסט.
דער מאַמעס האַרץ אויף גאָט זיך פֿאַרלאָזט —

בערל ברוק דאָס שטעטל פֿאַרלאָזט.
איינמאָל נאָר ער קוקט קריק
צו דער לאַנגער בריק.
עס געזעגנט אים, עס באַגלייט אים
ברײַנדלס פֿאַרוויינטער בליק.

ביידע געוואָקסן בײַ איין שוועל.
ביידנס הערצער צינדט די ליבשאַפֿט העל.
הינטער דער וואַסער־מיל,
פֿאַרנאַכטיק־רויט שוימט אַ וועל.
דאָס קאָלירטע שאַלעכל פֿלאַטערט אויף איר קאָפּ.
אויף איר אַקסל ציטערט דער שוואַרצער צאָפּ.
זי ווייסט, זי זעט אים צום לעצטן מאָל.
די נאַכט זינקט, פֿינצטערניש רינגלט זי אַרום —
אַ בלינדער, בלאָנדזשענדיקער טאָל.

בערל ברוק פֿילט זיין סוף.
ער איז אַלעמאָל גרייט דאַרויף.
נישט קיין ציטערניש, נישט קיין שרעק,
אויפֿן שטילן, וואַלדיקן וועג.
זיין וואָרט שטורעמדיק, הייס
וועגן אַרבעט וועגן שווייס.
דער גלויבן אין גערעכטיקייט גרויס.

אַרבעטער און פּויער פֿול בונט און ברויז.
די גערעכטע רייד פֿון די נביאים
אין אים גליִען.
עס אומעטיקט דאָס דאַווענען פֿון דער באָבען.
עס פֿליסטערט דער זיסער ניגון פֿונעם רבין.
ברײַנדלס טרערן זײַן פּנים בריִען.

בערל ברוק בלײַבט שטיין
בײַם בלעזלדיקן קוואַל, הינטער קרומען בוים.
ער טוט דרײַ קלונג אין בלעכל אויף דראָטן־צוים.
אַ שאָטן שפּרינגט אויף,
אַ געשריי, אַ לויף.
זײַנע הענט אין קייטן־שרויף.

צאָרנדיקער טרויער אין דאָרף
יעדער פּויער אַ פֿרײַנט, אַ קרוב.
מען פֿירט בערל ברוק צום טויט.
גאָט האָט דער מאַמען פֿאַרלאָזט.
זי וואַלגערט זיך אין שטויב.
איר זון — פֿאַר פֿייגל דער רויב.
זי שינדט די הויט פֿון הענט און געזיכט.
די אויגן פֿון טרערן ליידיק, בלינד.
ברײַנדל בויגט זיך איין:
בערלס גוף — צעבראָכענער ביין,
אויפֿן גראָז גליווערט זײַן בלוט.
זי גלײַכט זיך אויס,
נקמה שווידערט אין איר בליק.
איר פּנים — צער, פֿול מיט מוט.
נאָר איינמאָל זי קוקט קריק.
און שפּאַנט אַוועק אויף וואַלדיקן וועג
אַקעגן טויט, צום זיג — — —

ב ר י י נ ד ל

1

דאָס שניידער־מיידל ברײַנדל איז צאַרט און איידל.
שטילע טריט, ציטערדיקער שאָרך אין העלן קליידל.
איר מאַמע א מאַרקזיצערין — וויינענדיקער בליק.
דער טאַטע א דאָרפסגייער, פאַרקויפט פלאַקס און שטריק.
פון קינדוויַיז איר חבר — בערל ברוק.
ביידע געוואָקסן ביים ברעג פון בוג.
די אָרעמקייט אונטער איין דאַך,
רעדט צו ביידן דורך פיינען־שפּראַך.
אין געהויקערטע שטיבלעך צינדט זיין גלויבן.
באַלמעלאָכישע הענט ווערן געשטאַרקט, אויפגעהויבן.
ליכטיק ווערן אַלע אין הינטער גאַסן, אין שטויבן.
א ברידער־בונד קעגן אַלע וואָס רויבן.

טאַטע־מאַמעס נחת: בערל זייער טאָכטערס גליק.
די ליבשאַפט אויסגעוואַרעמט אין היימישער וויג.
דער מערדער פאַרוואַרפט אויף זיין האַלדז די שטריק.
בערל שטאַרבט גלויבנדיק אין זיג.

2

אויפן אַלטן, היימישן בית־הקברות ליגט בערל ברוק.
אויף זיין קבר א גראָזן־בייט.
אויפן מצבה־שטיין אַן אייזערנע קייט.
אין די זומער־טעג וויינט זיין מאַמע דאָרט.
אין די פינצטערע נעכט פאַר באַלמעלאָכישע יונגן דאָס זאַמל־אָרט.
שניידער־מיידלעך ברענגען רויטע בלומען.
די אויגן פייכטן דערמאָנענדיק זיין נאָמען.

איינמאָל אין יאָר פון ווייטע שטעט,
קומט אויך ברײנדל אַהיים.
דורך אַ זייטיק שטעגל שטיל, געהיים
שלייכט זי זיך אין שטעטל אַריין.
דאָס פּנים מילד, קינדעריש־קליין.
אין די אויגן טרויעריקער שיין.

ברײנדלס בלוזע דורכגעפּעדעמט מיט רויט און גאָלד.
בערל ברוקס בילד הענגט אויף אַ רויטן טראָלד.
אַלע פּיינען זאַמלט זי צונויף.
אַ לאַגל־טרערן לייגט זי אויף בערלס קבר אַרויף:
דאָס פאָלק פול מיט צאָרן און וויי.
קעמפערישע טרייסט מיר ברענגען זיי.
נקמה אין מיר ברויזט.
אין מיין בלוט אונדזער ליבשאַפט רוישט.

ברײנדל שפּרייט אויפן קבר אַ רויט טיכל אויס.
זי גייט דורכן זייטיקן שטעגל אַרויס.
עס געזעגענען זי אין בלויען פאַרטאָג
דער שאָטנדיקער שטיין, די שוועבנדיקע טויב.
עס ווינטלט דער זאַמד־שטויב.
ביים וואַלד שטראַלט אַ פּויערישע שטיב.
אַן איבערגעטועטער דאָרפסגייער
שיקט דעם יונגן טאָג זיין לויב.
דער געטרייער חבר, דער פּויער איוואַן
פירט ברײנדלען אַריבער דער באַוואַכטער בריק.
ברײנדל פאָרט ווידער אין ווייטע שטעט
צו זיגערישן גליק —

דעם פּורים־שפּילערס ליד.

איך טו אָן דאָס נאַרן־מיצל.
איך וועל מאַכן שפּאַס, אָפּטאָן אַ שפּיצל.
איך וועל טראָגן אַ מאַסקע.
איך וועל אָנטאָן אַ טערקישע פעסקע.
פאַר מײַנע אומרײַנע רייד איך טו טאָן
בעטן פאַרגעבן באַ אַלע פײַנע, חשובֿע לײַט.
ווײַל איך בין שכּור ווי לוט.
עס איז אָבער אַ מצוה צו מאַכן הײַנט שפּאַט.
הײַנט איז פּורים, זינדיק איז דאָס טרויעריקע לעבן.
זאָל מען בראָנפן און לעקעך געבן.
איך קום אַצינד פון כּוש־לאַנד.
אחשורוש איז טויב און שטום ווי די וואַנט.
כאָטש ושתּי איז געווען באַצויבערדיק אין פּנים, אין שוועבן־שפּאַן,
האָט זי נעבעך געמוזט נעמען אַזאַ טיפּש פאַר אַ מאַן.
זי וואָלט יעדן טאָג אים באַדאַרפט שלאָגן מיט דער פײַער־פאַן.
אַחשורש דער פערד האָט זיך אָנגעשכּורט,
און געהייסן זײַן ווײַבל שיין און איידל
קומען פאַר אַלע שׂרים מוטער־נאַקעט, אָן אַ קליידל.
ושתּי פון הויכן שטאַם,
האָט נישט געוואָלט פאָלגן איר מאַן דעם תּם.
האָט אחשורוש געצאָרנט מיט גרימצאָרן.
ער האָט נישט געוואוסט, אַז עס איז ושתּין
אָנגעוואָקסן אַן עק, ווי אַ געדרייטער האָרן.
אחשורוש דער נאַר איז אַרײַן אין שרעקלעכן כּעס.
פון באַליידיקונג זײַנען די אויגן אים געוואָרן גרינלעך־נאַס.
ער האָט פאַרמשפּט ושתּין צום טויט.
לאָמיר עסן המן־טאַשן, פּוטערקיכלעך און האָניק־ברויט.
איר ווילט דאָך מײַנע הערשאַפטן הערן דעם סוף,
דערלאַנגט־זשע אַ מטבע אַנעדרויף.

דער קעניג, דער טפש האָט געקלאָגט אויף זיין בראָך,
אוים ושתי — ער בענקט נאָך איר שאָרך.
האָבן די יהודים אים געגעבן אסתרן פאַר אַ ווייב.
ווינד און וויסט צו המן הרשעס לייב.
אסתר איז געווען גרין, און דין ווי אַ שפּאָן.
המן איז געווען פון איר שיינקייט אַנטציקט,
זיך גענומען דרייען אַרום איר, ווי אַ האָן.
מרדכי הצדיק האָט עס קלוג געמאַכט,
המן מיט די בנים זייערע נעמען נישט געדאַכט.
אויף דער הויכער תליה זייערע מיילער פאַרמאַכט.
באַ די יהודים איז געוואָרן ליכטיק.
באַ די שונאים שטאָק־נאַכט.
געלויבט דער אייבערשטער, זיינע וועגן גרויס און רעכטפאַרטיק.
פרייט זיך יידן, פרייט! הערט זיך צו, צו מיינע לוסטיקע רייד.
איך שטעל אָן מיין האַנט, גאָלדן־געלט צונעמען בין איך אָנגעברייט.
זייטזשע נישט קאַרג, אַלע אונדזערע פיינט וועלן צעריבן ווערן צווישן פעלדזן־באַרג.
אַזוי ווי די מצרים זיינען דערטרונקען געוואָרן אין קאַבעדיקן ים,
אַזוי וועט גאָט אַלע המנס שיקן טעפּעלעך סם.
די נאַכט שטייט נישט, איך וויל נאָך איין פורים־שפּיל שפּילן.
עס קרייען שוין באַלד די הענער,
עס דרייען זיך שוין די ווינטמילן.
איז ווערזשע וועט עס זיין יענער,
וואָס וועט געבן אין דער יד מערער . . .
אַצינד הויב איך אָן מיין שפּיל.
דאָס איז דעם פורים־שפּילערס ציל.

אוים אַן אַלטן בריוושטעלער.

איין ליבעס בריוו פון שמואל האַכגעלערנטער פון טאַרנאָפּאָל צו זיין הייסגעליבטער כלה, פריילין מאַליאַ זילבערבאַנד אין זאַמאָשטש.

צו מיין האַרצנס־געליבטע מאַליאַ זילבערבאַנד!
איך בענק נאָך איך באַטאָג אין הערלעכן שיין פון דער זאָנע,
איך טרוים פון איך באַנאַכט ביים ווייסן, צויבערלעכן שיין פון דער לבנה.
מיין פילגעליבטע כלה, מיין אומשעצבאַרער שאַץ.
עס פינקלען אַצינד אין הימל די שטערן, ווי אין אַ בלויער טאַץ.
שטיל — אַלע אין הויז שלאָפן, אויפן אויוון דרימלט די קאַץ.
מיין ליבשאַפט צו איך טוט טריפן, פאַר מיר איז אָפן דאָס טירל
פון אייער איידל האַרץ.
איך האָב איבערגעלעזן דעם שפּאַנענדן ראָמאַן
„די געהיימניסע פון פּאַריזש".
וואַר, דער העלד איז איין מענטשן־ריז.
איין בילדשיינער מאַן, מיט אַ נאָבעלער זעל.
איך מאָל מיר אויס, ווי ער שטייט אויף מיין שוועל.
אַלעס אין אים איז אַזוי דערהאָבן.
איך וואָלט פאַר איך געקענט אויך העלדיש קעמפּפען אונד שטאַרבן.
איין גוטע נאַבריכט איך קען מיטטיילן,
איר קענט אַלע אייערע פריינדינס דערציילן:
איך האָב שוין באַקומען איין שטעל אַלס בוכהאַלטער.
איך פאַרהאָף צו גאָט, איך וועל דאָ ווערן דער גאַנצער פאַרוואַלטער.
מיר וועלן קיין פאַראַזיטן נישט זיין, נישט דאַרפן עסן קעסט.
מיר וועלן, ווי אונדז געפעלט, בויען אונדזער ליבעס־נעסט.
מיר וועלן זיך פירן רעליגיעזיש, אָבער נישט פרום־פאַנאַטיש.
מיר וועלן לעבן, ווי געבילדעטע לייט, זויבער־שיין, שטיל און באַלעבאַטיש.
איך וועל זיך קליידן קורץ און דייטשיש,
פאַר מיינע האָכגעשטעלטע האַרן אויסקוקן אייראָפּעאיש־לייטיש.
איך באַדויער, וואָס אייערע פאַנאַטישע עלטערן ערלויבן נישט
מאַכן איין בילד פון אייער הערליך־פּרעכטיק געשטאַלט,
דיזע פּאָלנישע יודן — ווילדע ברואים אין איין אורוואַלד.

יאַ, מיין טייערע כלה, איר זענט מיין האַרצנסגעליבטע,
מיין הייסע רייד, הערט אויס, ביטע:
דער ליבער גאָט האָט אייך מיר באַשערט.
אייער שיינקייט, וויזהייט און גנעדיקייט
האָט אַ שם אין דער גאַנצער מדינה.
איך שיק אייך אַ פּרעזענט איין העכסט־אינטערעסאַנטן ראָמאַן,
אַ גאָלדן פינגערל, אַ טייטש־חומש מיט אַ זילבערנעם שלאָס
אונד איין באַצירטע, לעמבערגער תחינה.
איך וואַרט מיט גרויס אומגעדולד אויפן טאָג פון אונדזער חופּה.
אָקעגן טאַנצן אונדז מיט אַ קוילעטש וועט די פּאָרנעמע דאַמע,
מיין רייכע מומע לאה־ציפּע.
אונדזער געטלעכע ליבע וועט בענטשן מיין ליבעסווירדיקער גראָספּאַטער:
אויף אייביק אונד אימער איין גליקלעכעם פאַמיליע־לעבן צו פירן.
אונדזער האָכצייט וועט זיין צויבערלעכער, לוסטיקער, ווי אויף אַ באַל
אין קייזערלעכן טעאַטער.
נאָכהער וועלן מיר לעבן ווי צוויי קליינע, שטילע טויבן.
די זאָנע וועט אימער לויכטן אויף אונדזערע שויבן.

איך לאַד אייך איין מיין גנעדיקע כלה אויף פּסח.
די רייזע זאָלט איר מאַכן מיט אַ קאָטש,
נישט מיטן פּאָסט־וואַגאָן אונד פּראָסטן געשפּאַן.
ביטע, למען השם אָפּשטאַטן איין וויזיט
באַ מיין האָכגעשעצטן, ליבן אָנקל ברוך.
איך גריסע הערצלעך אייערע עלטערן און מיין געטרייע מומע זלאַטע.
מער קיין נייעס באַ מיר לעת עתה.
איך ערוואַטע זאָפאָרט אַנטוואָרט,
פון אייך איין הייסגעליבט וואָרט.
איך ליבע אייך ביז צום שטערבן,
איר לויכט פאַר מיר מיט די שענצטע,
קאָלירדייכע פאַרבן.
אייער אויף אימער און אייביק
שמאָול האָכגעלערנטער פון דער געבילדעטער
גראָס־שטאָט טאַרנאָפּאָל.

דער נייער לערער

1

גרויער, רעגנדיקער אָסיען.
אין די פֿויערישע אויוונס נאַסע העלצער צישען.
די שטיבלעך, די שטרוי־קישן דישען.
קאַלטע ווינטן די טייכלעך מישן.
שלייכט אין דאָרף זיך אריין
אַ פֿאַרטראַכט בחורל דאַר און קליין.
אַ דורכגענעצטער אין איינגעטוליעטן פּאַלטנדל
באַ שאַיע דאָרפֿס־יידס שוועל ער בלייבט שטיין.
עס עפֿנט אים די טיר אַ געזונטע, חנעוודיקע מויד.
אין אירע אויגן שטילע שמייכלען, די באַקן ווינטיק, רויט.
דאָס בחורל גייט אין פֿאָדערהויז אריין:
איך בין דער נייער לערער אויפֿן ווינטער־זמן.
די מויד דערלאַנגט אים וואַסער פֿון דער צינענער קאַן.
שאַיע קומט אים אַקעגן מיט אַ וואַרעם־שוימיק גלאָז מילך:
זיי נישט קיין אורח, איך האָב פֿיינט דעם פֿאַרפֿרומטן דרך.
עס איז דאָ נישט קיין שטעטלישע נויט.
פֿול איז דער קעלער מיט קאַרטאָפֿל־קערץ.
האָסט דאָ פּוטער, קעז, אייער, זאַלץ און ברויט.
לען אונטער דיין האַרץ.

דאָס אויסגעצערטע בחורל עסט פּאַמעלעך, פֿאַרטיפֿט אין אַ בוך.
אין דער מוידס גלידער אַזאַ זיסער סקרוך:
זאָל זיך ציען לאַנג און קאַלט דער ווינטער־זמן.
אַזאַ איידל־געלערנט בחורל געפֿעלט מיר פֿאַר אַ מאַן . . .

2

װעלװל הייסט דאָס בחורל.
זינקע הייסט די מויד.
לעבעדיקע פאַרב צינדט זיין הויט.
שאַיע האַלט אים בעסער פון אַ זון.
זינקע פּאָפּראַװועט אים מיט מילכיקס,
און יעדן טאָג מיט אַ פערטל הון.
װעלװלען רופן די קינדער לערער.
צום לערנען זיינען זיי געװאָרן
גרויסע באַגערער.
ער קנעלט װינציקער די האַרבע עברי,
ער דערציילט זיי שיינע מעשהלעך פון תנך.
פון ביכער מיט געמאָלענע בילדער,
װי די שמעקנדיקע לאָנקעס אַרום
מאָכיק־װאַלדיקן שליאַך,
לערנט ער זיי יידיש־טייטש.
ר' שאַיע — פראַצעװדיקע, װאױלע זיינען אייערע קינדער.
אמתע פּויערים אויפן היי־װאָגן מיט דער בייטש.
װעלװל שמייכלט צו זיי מיט זיין יעדן שטערן־קנייטש.
שאַיע קװעלט, זינקע אין ליבשאַפט אויפגעהעלט.
װעלװל לייענט איר לידער פון קאַמף
פון די ליידנדיקע, אַרבעטנדיקע ברידער.
פרייד גאָלדיקט אין דער נייער מאָרגנדיקער װעלט.
זי װייסט, װעלװל איז פאַרליבט אין איר.
ער האָט שוין אַ פּאָרמאָל, מיט זיין צאַרטער האַנט
איבער אירע האָר געטאָן אַפיר.
ער װערט קינדעריש־מילד,
װען זי טוליעט זיך צו אים צו.
עס װאַרעמט זי זיין האַרציקער בליק:
זינקע, האָסט אַ גאָלדן האַרץ — דו.
איך בין שטענדיק אין פרייהייט־קריג.
װאַרט אויף מיר ביזן גרויסן זיג.

ער האָט איר אַנומלטן פּאָרטרעט ביים פּלויט,
אַז ער חברט זיך מיט די פּאַראַבקעס
און מיטן קאַוואַל־יונג פון גאָרטן־קרויט.
זיי זיינען אַלע באַלשעוויקעס.
ער לערנט זיי גרייט צו זיין
צום לעצטן, שווערן שטרייט.
אין לאַנד פון סערפּ און האַמער,
דריקט נישט מער דעם פּריצס־קלאַמער.
עס שפּירן אים נאָך די שפּיקעס.
ער וועט פאָרן מיטן טאַטן פאַרקויפן די ביקעס . . .
זיי וועלן זיך זען ערשט איבעראַיאָר אָסיען, אַרום סכות.

3

א שרעגנע פּאַראַבקעס, וועלוול, דער קאַוואַל —
אַלע אין קייטן געשלאָסן.
פון זינקעס אויגן טרערן גיסן.
צערייצטע פּאָליציאַנטן, די געלאָדענע ביקסן גרייט אויסצושיסן.
אוקראַינער פּויערים, דורך שפּאַרונעס די אַרעסטאַנטן באַגריסן.
שאַיע דערלאַנגט די פערד א לײדיקע וואַסער־קאַן.
די חיות קאָפּען דעם וואָגן, הירזשען דערשראָקן אין שפּאַן.
זינקע פּאָבעט צו אים מיט דער מעשענער פּאַן:
וועלוול, לאָז באַלד פון זיך וויסן.
די טרערן אויף אירע באַקן פּליסן.

פרילינגדיקער אַפּריל.
די אַרעסטאַנטן הינטערן דערפל, אויפן בלאָטיקן שליאַך.
לעצטע, געהויקערטע שטיבלעך מיט צעפוילטן דאַך.
רעגנדיק, קיל.
צוגעזאָגט גליק אין זינקעס וויינענדיקן בליק.
וועלוול שפּאַנט מוטיק צו זיין ליכטיקן ציל — — — —

דער לערנער.

א

דער ארון־קודש שטראַלט צווישן פייער־זיילן.
אויפן פרוכת גליען די געהאַפטענע לייבן.
פינקלען די געגילדערטע קרוינען.
אַרום אויוון, אויף טישן, אויף בענק
ליגן בעטלער אויף לידיקע, הונגעריקע ברויט־זעק —
אויסטערלישע, איינגעדרימלטע אורמענטשן אַרום מאַכיקע, פייכטע הײלן.
די באַבערדיקטע, צעאַקערטע פנימער שטוינען אין שקיעה־דרויטקייט.
פאַרנאַכט פאַרכטיקע שאָטנס פאַרשפרייט.
בעטנדיקער גמרא־ניגון כליפעט:
עשרה הרוגי מלכות געפרואווט געוואָרן מיט אַלע אימהדיקע טויטן.
פון די הייליקסטע האָט מען מיט פייערדיקע ריטער געריסן די הויטן.
ר' עקיבאן זיינען אַלע נאָכגעגאַנגען,
אונדזער קרבן תמים פאַר כביכול אויפגעגאַנגען.
דער לערנער כליפעט.
עס ווערט שאָטנדיקער, פאַרכטיקער, שטילער.
די גמרא איז אָפן, מיט די ביינערדיקע הענט דאָס געזיכט ער פאַרדעקט.
אין פלאַמיקן שטראַלן־רינג דער זכר פון קדושים בלענדט.
אָ, גאָט, למה, ומדוע האָסטו אונדז פאַרלענדט?
לבנה בלאַסט־אויף איבערן שול הויף.
שאַרכענדיקער ווינט שאַרט די בלעטער צונויף.
יידישע הרוגים וואַלגערן זיך אינמיטן מאַרק,
אין הויפישן סאָד אונטערן ליים־באַרג.

ב

גרינגע טריט, שאַרנדיק סקריפען.
אויף די ווענט שרעקעדיקע שאָטנס היפען.
קיינער זעט נישט, קיינער הערט נישט,
פאַרשטויבט, באָרווים שלייכט אַ בחורל
ביים ברייטן, אָנגעוואַלגערטן ספרים־שראַנק.
אַ דינע לאָזע פאָכעט ער אין דער האַנט.
די פאות נאַס, פלעשלדיק־פאַרדרייט.
דאָס לאַנגע, צעטעפעטע כאַלאַטל שאָרכעט.
פאַמעלעך טוט ער די טאָרבע אויס.

ער קוקט צום רויטיק־רויטלעכן דרויסן ארויס:
צווישן די זשאַרענדיקע חורבות אומעטיקט
דאָס פאַריתומטע מעקען פון בעדערס קאָזע.
ער כוואָשטשעט מיט דער בויגעוודיקער לאָזע,
און שמייכלט היימיש, באַקאַנט צו די פאַרדרימלטע בעטלער
אויף די צונויפגעדרייטע זעק.
ער שלעפּט פון דער טאָרבע אַרויס אַ ראַזעווע ברויט,
דינאַמיט און צוויי שאַרפע העק.
די בעטלער צערייסן די לחמא און שלינגען גאַנצע שטיקער.
יידן, געדענקט עסן איז נישט דער עיקר!
דער לערנער ציטערט אויף.
טייכיקע פינצטערניש פלייצט אויף טישן, אויף בענק.
פון די ווינקלען יאָגט די שרעק צו אים אַרויף.
פאַרגליווערט, שטום דער חרובער הויף.
נאַכטיקער הימל אויפן שול דאַך — אַ גילדערנער שטערנטאָל.
עס בליצט פאַרן לערנער די האַק, דער שאַרפער שטאָל.
דאָס בחורל בויגט זיך צום לערנער אַריבער:
איר באַווייַנט געשאָכטענע און נישט־פאַרשאָטענע גריבער.
דער רשע האָט פאַרדאָרבן.
אָבער כביכול אַליין איז דערווידער אָבל־געוויין, שטומער קרבן.
מיר טאָרן מערנישט, ווי לעמער די העלדזער ציען.
נישט מיט טליתים און קיטלען צו דער שחיטה גיין.
די שלאַכט פלאַקערט פאַר גרויסע, גערעכטע טעג,
פאַר טויאיק־קלאָרע אינדערפריען.
נקמה וועט הייליקן גאָטס נאָמען.
דער מענטש געפורעמט אין גאָטס געשטאַלט,
מוז פאַרטיליקן די מענטשן־חיה
אין פאַרצוקנדיקן וועלטן־וואַלד.
לאָמיר אויפרייסן די לאַנגע בריק,
פאַרן שונא אָפּהאַקן דעם וועג אויף צוריק.
דאָס רויטע חיל לאַגערט ביים בוג.
מיר וועלן זיי כאַפּן, ווי פיש אויפן הוק.

לאָמיר שלאָגן היינט, איידער דער רוצח הויבט ווידער אָן
ברענען, שעכטן די לעצט־געבליבענע פון נעכטן.
ר' עקיבא אליין האָט פאַר בר־כוכבאַן אויסגעשאַרפט די שווערד,
ער זאָל באַפרייען דאָס פאָלק און די פאַרשוועכטע ערד.
דער לערנער שאָקלט זיך, מורמלט.
דאָס בחורל כאַפּט אָן זיין האַנט:
לערנער, איך בין פון היגן קאַנט.
איך בין די בעטלער גוט באַקאַנט.
ראַטעוועט זיך און נאָך מיר שפּאַנט.

ג

דאָס בית־מדרש אויפגעפּראַלט, ליידיק.
מיט אלעמען קאָמאַנדעוועט דער אויסגעדינטער סאָלדאַט שמואל ספּאָדיק.
צוגעדריקט צום שטעכיקן ווילד־גראָז רוקט ער זיך אויף אלע פיר.
אין דער האַנט דעם קברנס לאָפּעטע, די פייער שטאַנג.
לייבטשע קאָוואַל האַלט איינגעקרעמפּעוועט די קוילן־צוואַנג:
נו, פייווקע מיט דער האַק איבערן קאָפּ דערלאַנג!
דער באַלאַכאָוויץ קייקלט זיך פון די טרעפּ אַראָפּ.
דער שיקלדיקער בערעלע טוט אַ טיפּן סאָפּ,
און אַ צווייטן ער טוט ביים גאָרגל אַ כאַפּ:
נאַדיר שכורער רוצח,
פע, עס זעצט פון דיר אַ פּאַסקודנער ריח!
דער לאַנגער ברוך שלעפּט דאָס קעסטל דינאַמיט:
איי, עס וועט נישט בלייבן קיין איין באַנדיט!
דער לערנער שפּרינגט אַרויף אויפן פּאַראָם.
דאָס בחורל צינדט אונטער די שטאָל.
פאַרן רויטן חיל דער נצחון־סיגנאַל.
איבערגעשניטן דער דראָטן־צאָם.
אַ רויטער שטערן בליצט אויף.
שכורע באַלעכאָוויצעס אין בהלדיקן אַנטלויף.
אין רויכיקן, שטויביקן ווינט צונויפגעדריקט רייטער און פערד.
די עפּאָלעטן אַראָפּגעפּליקט, דורכגעשטאָכענע קערפּערס גליווערן
אינמיטן מאַרק, אויף צעלעכערטער ערד.

דער מאָרגנשטערן צינדט זיך אָן — אַ קאַפּטשענדיק ליכט.
פרימאָרגן עפנט די אויגן, גאַפּט :
שטיקער בריק שווימען אין טייך אויף רויטע שטראָמען.
אויפן פעלד ברענען די שטרוי־סנאָפּעס,
עס פלאַקערן די פאַרשטעטלעך, די כאַטקעס און די שאָפּעס.
קופּערנע־רויטקייט אין מזרח פלעמלט אויף.
די ראָסע פינקלט קאַלט און ווייס.
אויף דער נאַסער לאָנקע צווישן פייערן
דער אַלטער, וואָגלער מאַקאַר שפּרייזט.
ער זינגט דאָס לויבנליד צום אייביק־שיינענדיקן רום
פון די דריי בראַווע קריגסלייט — דריי העלדישע אירע,
פונעם אָרעמען געדריקטן דאָרף קאַשמירע.
יענע דריי בראַווע מלחמה־לייט — פלאַמיקע זין פון פּראָסטן פאָלק.
זיי פירן אין שלאַכט פאָלק נאָך פאָלק,
קעגן דעם האַר און זיינע מערדערלעכע ריטער.
די פּויערים נוקמען זיך אין פּריצישע, אָנגעראַבעוועטע גיטער.
נאָר דער סוף איז געווען ביטער,
די אָנפירער האָט מען צום טויט
פאַרשמיסן מיט דינע, געזאַלצענע ריטער — — —
כליפּענדיקע טענער פון מאַקאַרס לירע :
אָ, דאָס ליידנדיקע פאָלק באַוויינט
אייער מאַרטירער־טויט — העלדישע דריי אירע,
קעמפערישע זין פון געדריקטן דאָרף קאַשמירע.
פלאַמיק־רויט דער מזרח.
דער וואָגלדיקער, זינגענדיקער מאַקאַר
אין שטעטל שפּרייזט אַריין :
דאָס געריִנצלטע פּנים לויכט.
די אויגן דערשטוינט, פאַרגלייזט.
ליודי דאָברע, באַפרייענדיקע מלאכים
אויף באַפליגלטע פערד האָבן אונדז געהאָלפן היינט.
טייערע מענטשן, ווייסט איר כאָטש פאַרן ליידנדיקן פאָלק
וואָס דאָס מיינט ? !

איך זינג פון באַפרייאונג און וויין.
איך בין שכור אָבער נישט פון וויין.
איך בין הויט און ביין,
דאָס האַרץ איז שמאָל און קליין
צו דערטראָגן די גרויסע, ברויזנדיקע פרייד,
וואָס שטראַלט אויף איבער אונדז פון מזרח־זייט . . .

ד

דער לערנער ניגונט ווידער אין בית־מדרש ווינקל.
דער לאַנגער טיש אין גילדערנעם פינקל.
די גמרא אָפן.
אויף די צעקנייטשטע בלעטער ציטערן זון־שטרייפן.
פון הויפישן סאָד גאַנגדיק, דאָס פאַרבענקטע פייפן.
באָלשעוויקעס, בליצנדיקע פיקעס,
רויטע פענער ווייען.
באַלמעלאָכיש געצייג — סערפּ און האַמער
אויף זיי אויסגענייט.
רויטע אַרמייער גאַרנישט ווי סאָלדאַטן,
גייען אָנגעטאָן אין פעלצלעך, מאַרינאַרקעס, קאַפּאָטעס און כאַלאַטן.
נישט זיי ראַבעווען, נישט זיי שלאָגן,
נישט זיי הרגענען יידן.
זיי האַלטן דרשות וועגן אַרבעט און מענטשן־רעכט,
וועגן פעלקער ליבשאַפט, גליק און פרידן.
גאָט האָט געביטן זייערע געשטאַלטן . . .
טויאיק, גילדערן־געפלעקט דער פּאַשע־הינגל.
פאַרטרערטע, פאַרחלבטע אותיות שפרינגען.
מאַרשירנדיקע, באָרוויסע סאָלדאַטן קאַמפּפלידער זינגען.
די זון אויף שאַרף פון די באַגנעטן שפּיגלט.
דער לערנער שטעלט זיך אויף.
זיינע מידע טריט אין דער פאַרדרימלטער הוילקייט שאַרן.
אויפגעפראַלט די געשמידטע, ריגל־טיר.

עס ווינטלט דער פריש, קילער דרויסן.
די בליאסקענדיקע שויבן הארבסטיק פארקלערט.
זינגענדיקע פרייד ער הערט.
דער מארק טאנצט, בא יידן שמחה וששון.
עמערס וואסער צו פאיען די פערד טראגט דער ראש
פון דער פאזשארנע בעריש־נתן.
ארקעסטערס מונטערדיק רוישן.
יידן מיליאנען טשערוואנקעס טוישן.
אויף א טישל שטייט דאס בחורל, אגיטירט.
בארוויסע, גאפענדיקע פויערים הערן ערנסט, גערירט:
די פעלדער, די וועלדער, די גאנצע ערד
צו אייך ארעמע פויערים געהערט.
חברים, זין און טעכטער פון ארבעטער־פאלק,
מיט אונדזערע חילות זאלט איר מיטציען,
וועט איר פאר די פאנעס מערנישט דארפן קניען.
שטאנגען־הענט שטאלן זיך אין דער הויך.
אלע שרייען הורא מיטן גאנצן כח.
דאס בחורל א צעפלאמטער שרייט:
טויט די ווייסע פאראזיטן!
א סוף צו די פריצים מיט די בלויע בלוטן! . .
פעטליורע, באלעבאוויטש היצלעס, ווי קין!
וואסזשע ליבע מענטשן, דארף מען מערברייען?
איר האט קעפ, איר האט מענטשלעכע געפילן,
איר קענט דאס אלצדינג אליין צעקייען!

דער לערנער רוקט זיך צו, צו דער מויער־וואנט,
ער שטרעקט אויס די פארבונדענע האנט:
איך וועל זיך שלאגן פאר יידן־רעכט,
פאר פעלקער־ברודערשאפט, פאר באפרייטער ערד!

דאָס בחורל פרייִדיק־אויפֿגעבראַוזט
פּאַלט אים אויפֿן האַלדז.
דער רויטער שטערן בלישטשעט,
די שוואַרץ־געדיכטע האָר אויפֿגעקרויזט.
דער מאַרק רוישט, גאַפֿט,
עס בלויט דער זוניקער הימל.
די פֿרייד שווימט אין טאַנצנדיקן געזעמל.
אין די אויגן גלויביקער גלאַנץ:
אַרבעטער און פּויער, די נייַע, ברודערלעכע וועלט פֿאַרפֿלאַנץ!

אָרקעסטערס מונטערנדיק רוישן.
רויטאַרמייער שפּאַנען, זינגען.
אויף דער ווייסער מויער רויטע פֿענער הענגען.
עס שטראַלן אָנגעשאַרפֿטע מעסער.
ייִדן טיילן ברויט און וואַסער.
רויטאַרמייער חבֿריש זיך גריסן.
דאָס שטעטל טרייסלט זיך פֿון דונערדיקן שיסן.
רויטע חילות ציִען זיך אויף מיילן.
צו פֿלאַקערדיקע שלאַכטן זיי אײַלן.

האַרציקע, יידישע טעכטער.

האַרציקע, יידישע טעכטער
שעפּטשען ליבעס־רייד שבת־פאַרנאַכטן,
אין שמעקנדיקע סעדער.
עס שוימען די שליוון.
די שוימיקע וואַסערן — בלויע גלאָזן.
מען לייענט נישט מער די העכסט־אינטערעסאַנטע ראָמאַנען
וועגן די ריטער מיט די קלינגענדיקע שפּאָרן,
מיט די קיווערן, שילדן און שפּיזן.
דאָס האַרץ צאַפּלט מערנישט אויפן גורל פון די שלאַנקע, גוטע מאַרקיזן,
און אויף זייערע צאַרטע, איידעלע געליבטעס
אין די שלעפּ־קליידער פון פּאַריזן.
קיינער פאַרגיסט מערנישט קיין טרערן אויף דער גרעפין,
וואָס איז איינגעשלאָסן אין שלאָס־טורעם.
די טויב פלאַטערט מיטן ליבעס־בריוועלע אין מויל.
דאָס פערד פון געליבטן גראַף יאָגט צו איר, פרייכנדיק מיט שוים.
ער שוועבט אָן צו דער רעכטער צייט.
די שיינע גרעפין פאַלט אין זיינע אָרעמס אריין . . .
דאָס אַלץ איז אַלמאָדיש, נישט יידיש.
היינטיקע אַרבעטער־מיידלעך לייענען פאָר אין די שבת־פאַרנאַכטן:
וויסנבערגס „שטעטל", פּרצס „חסידיש".
לידער פון האָפּשטיין, פעפער און מאַרקיש,
גלויביק צויבערן פּרצס „פאָלקסטימלעכע געשיכטן",
עס מוטיקן ווינטשעווסקים, ראָזנפעלדס, באָווּשאָווערס
און עדעלשטאַדטס געדיכטן.
עס נידערט די נאַכט אויפן טונקלען מאַרק.
די נייטאָרינס אין אויסגעפּרעסטע, בלאַנקענדיקע בלוזן
שטעקן איין אין די לאַצן טויאיקע, רויטע רויזן.
פייכטנדיק־גרין די בויגעוודיקע לאָזעס.
חנהטשע די האָרבאַטע פירט שוין פון פאַשע די קאָזעס.
הענט שטייף, פויסטיק.

הערצער קלאַפּן האַסטיק.
די לבנה שניידט זיך אַרויס.
אַ שטערן אין בלענדנדיקן־קריץ שלעפּט אַ פייער־שטריק
איבערן ווייסן ציגל־הויז.
יידישע נייטאָרינס שוויגן פאַרטראַכט, טרויעריק:
באַלמעלאָכישע יונגן אַ גאַנצע וואָך אין ווייטע דערפער ווערן פאַרשוואַרצט.
אין לידיקן שטעטל פאַרבלייבן דער לידער־שרייבער און דער לאָמער מאַליער
מיטן הויכן, פאַרקלערטן שטערן.
און — אויף ביידע דאָס געפּענקעניש וואָרט.
באַ יעדן פינצטער געסל בערעלע מסור האַרט.
אַצינדערט דער לידער־שרייבער לייענט זיין ברוּיזנדיק, קאַמפּס־ליד.
עס קניט דער אַלטער באַרנבוים.
דאָס געליבטע שניידער־מיידל הערט
דאָס שטורעמדיק וואָרט פון פּאָעט.
אירע אויגן פייכטן פון באַגער און געבעט.
אַ שאָטן היפּעט אַרום.
די נאַכט שוועבט אומעטום.
פון ווייטע לאַנקעס נאַגנדיקע, פויערישע געזאַנגען.
עס ווינטלען שעפּטשענדיקע, הויכע זאַנגען.

די פאַרבענקטע ווערטער בריען
פאַרליבטע, לעכצנדיקע הערצער.
עמעצער ברענגט אַ פּעקל בלעטלעך צוקלעפּן.
אין די טונקלסטע, פליסטערנדיקע ווינקלען
שטילערהייט, געהיים הויבט מען זיך אָן צונויפצוקלייבן.
שאָטנס פאָרכטן.
די נאַכט נעמט פאַרדאַכטן, אויסדאַכטן.
פול ווערן מיידלישע קעשענעס און בייטלען.
די גרינע שטילקייט רואיקט נישט איין.
אַלע ווייסן: מאָרגן וועלן קעמפּערישע, יונגע הענט זיין געשלאָסן אין קייטלען.
און ווי אַ סטאַדע פאַרן שטורעם, זיצן איצטער אַלע צונויפגעדריקט
צונויפגעהאַלדזט.

נאָענטע, חברישע רייד ליכטיקן ביים צעשייד.

די לבנה טעסעט זייערע טריט.
פעסט און גלויביק שפּאַנען זיי אַרויף אויף דער שטייגנדיקער שוועל.
יונגע טעג פאַרקלאַמערט אין אַ פינצטערע צעל.
דאָס צאַרטע, בענקענדיקע ליב צעשמיסן.
לעבעדיקערהייט די הויטן געריסן.
פרילינגען וועלן שפּראָצן.
די זון וועט אין פייער־גאָלד זיך זעצן.
גלויביק פלאַטערט אין פּיין די זעל.
בא דער תפיסה־וואַנט רוישט די גריסנדיקע וועל.
ביז באַפרייטע, מורדים־הענט
וועלן די שווערע, אייזערנע טירן צעהאַקן.
זיין וועט עס אין אַ שנייאיק־לויטערן ווינטער פאַרטאָג.
די טייכן וועלן פרירן.
פאָכען וועלן רויטע פענער.
פריידיקער מאַרש פון אַרבעטער־קעמפער —
פרויען און מענער . . .

ב

דערווייל — נאָך יעדער צעשייד,
אויף די הענט — אַ קייט.
ווינציקער ווערן די טרייע יאָטן.
עס פאַרהיטן נישט די געקרייזלטע פאות
און די לאַנגע, פרום־חסידישע כאַלאַטן . . .
אין די שבת־פאַרנאַכטן שעפּטשען מערנישט קיין שניידער מיידלעך.
טרויעריק, שטיל אין די סעדער, צווישן די מאַלינעס־קוסטן.
ליידיק דער ברייטער מאַרק.
דער פּאַן וואַרגט.
גוייִם שלאָגן יידן אויף די יאַרידן.
כוליגאַנישע סטודענטן מיט גאָלד און זילבער באַרעמלטע היטלען,
מיט גלאַנציקע קנעפּ,
שפּאַלטן יידישע קעפּ.

גלחים מיט גרויסע, זילבערנע צלמים אין די הענט,
שוימען אין די קלויסטערס בא די אלטארן:
יידן זיינען בלוט־זויגערס, אנגעשטאפטע געלט־זעק.
יידן זיינען אומווירדיקע, פרעמדע לייט
אויף דער הייליקער, פוילישער ערד.
יידן זיינען באלשעוויקעס, האבן א שלאנגען־עק . . .

טרייבט מען דארפסיידן פון די דערפער.
דעם ארעמען, יידישן דארפסגייער פארברענט מען די בינטלעך פלאקס.
מען צעברעכט די פושקעס און דאס ליכטן־וואקס.
די פאנעס פארכאפן יידישע קראמען.
שקצים חוזקן אפ פון א סוחר מיט א יידישן נאמען.
גייען בעלי־מלאכות ארום בטל
מיט אפגעריסענעם דאשעק און פארשמאלצעוועטן היטל.
די פאנסקע שליטים טרייבן די יידן קיין פאלעסטינע.
אין קדימה־פאריין זיינען די פענצטער פארהאנגען.
ארום דער יידישער ביבליאטעק פארדעכטיקע שאטנס שפרינגען.
אין די שטיבלעך בא שלש סעודות' חסידים קרעכצן.
נע ונד אין פינצטערן גלות די שכינה.
יידן קענען קיין מקום מנוחה אין ערגעץ נישט געפינען —
לער דאס שטעטל.
די בעסטע קעמפער אין קאטוז־בערעזער קאנצענטראציע־לאגער.
פאשיסטישע, מערדערישע האנט פון רידז סמיגלי איז פון פוילישער ערד —
דער גאוהדיקער טרעגער.
אלע זשיפענדיקע יידן — קאמוניסטן.
מיט איבערגעבראכענע הענט, פיס און ריפן
וואלגערן זיי זיך אויף בלאטיקן דיל,
אנגסטיק כריפען.
די צעיושעטע זשאנדארמלייט קאפען:
זשידזשע באלשעוויק, דא פאלעסטיניע!
סטאלין וועט זיין אייער קיסר . . .
איר וועט האבן א זשידאווסקע גמינע! . .

אָרעמע, פֿאַרליבטע שניידער־מיידלעך
ווייכן פֿון די קילע, בלעטערנדיקע סעדער,
בראָטן נישט קיין אויבסט בא די שטרויענעביידלעך.
די ניי־מאַשינען זשאַווערן.
זיי שעמען זיך אין רייכע הייזער דינען.
אַלע גאָלדענע טרוימען פֿאַרזוימען.
די יוגנט רייסט זיך אין פֿרעמדע לענדער.
יעדעס לאַנד ווייטער, גרעסער, פֿרעמדער.
דיקע, פֿאַרטיפֿטע קאָנווערטן
צאַפּלען אויף פֿאַרחושכטע הערצער.
עס סקריפּעט דאָס פֿאַרשפּאַרטע גרעניץ־טירל.
דער אויסגעמאָרעטער עמיגראַנט קען קוים אַדורכקריכן.
אויף פֿויערישע, פֿאַרפּראַצעוועטע הענט ליגן זיך פּאַטשאַטן
פֿון בייזע, פּאָרשערישע קאָנסולאַטן.
אויפֿן שניידער־מיידל מיטן איינציקן שבת־קליידל
מיטן נעדעלע, מיטן שערל,
וואַרט אויף יענער זייט דער שאַפּ.
אוי אַ גליק! זעץ זיך ביים מאַשין אַוועק,
דאָלאַרעלעך מאַך, אייל, כאַפּ!
דער באָס איז אַ לאַנדסמאַן,
בא זיינע מאַשינען הויקערן זיך די חברים,
וואָס מיט זיי איינאיינעם
האָט ער אין די סעדער דאָס יונגע, גאַרנדיקע לעבן געשפּונען.
שניידער־מיידל קאָווע דאָס האַרץ!
ביים באָס אויפֿן האַרץ ליגט אַ פֿאַראייזנטע שטאַרץ.
דיינע חברים וועלן וואַרעמע הענט דיר אויסשטרעקן.
פּלאַקאַטן, רייען, סטרייקן.
שלאַקסנדיקע רעגנס וועלן דיך אויסווייקן.
דער געהאָפּטער, קעמפּערישער טאָג וועט אויפֿגינען.
וועסט מיט זיי דעם קאַמף געווינען.

לעת עתה די וואָך — איין גרויסער, נאָגנדיקער מעת לעת
די שטילסטע, הארציקסטע באַגערן, פאַרגעס!
דער פאַרטויבנדיקער ליאַרעם,
ווי אין היימשטעטל, בײַ דער פאַראָווע מיל.
עס טרייסלט זיך אונטער דיר דער דיל.
די שכורע מאַשינען — גרילצנדיקע וואַלצן.
איינגעבראָכענע פּלייצעס טאַנצן.
איבערן געשטעפּ זינקען קעפּ.
אָנגעהייצטע פּרעס־אייזנס פּאַרען די הענט.
אַליין דאָס לעבן אין תפיסה פאַרקלעמט — — —

אין איינזאַמע, פאַרבענקטע נעכט, אין חלום־שלאָף:
קלאָרט דער טיפער, טײַכיקער שפּיגל.
די מיידלישע, פּייכטע, ווייסע פיס שפּאַנען
אויפן היימישן, באַוועלדערטן היגל.
אין צעבליטן סאָד שאָרכען בלעטער.
אין וואַלד פאַרשמעקן די צעזעגטע ברעטער.
קינדעריש, ריין דער באַגער.
די זון אין אויפגעגליטן וואָלקן —
אַ שניידנדיקע שער.
אינדערפרי פאַרשווינדט דער טרוים.
טרויעריק, פאַרגרויט דער הימל־זוים.
די אָנגעדראָלענע פיס — שטיקער האָלצן.
יאָגנדיקע מאַשינען, ווי מיל־שטיינער גרילצן.
אַ ליכטיקייט וואָס הויבט דעם מוט,
לוין פאַר פראַצע, וואַרעמע טרייסט פאַר בענקענדיקן בלוט:
יעדן חודש שיקט מען געלט אַהיים,
אויף שוואַרץ־ברויט אינדערוואָכנס,
אַ שטיקל פיש, אַ האָרעלע פלייש, אַ קוילעטשל
און ראָזשינקע־ווײַן אויף שבת־קודש.

אין די פרייע זונטיק פרימאָרגנס
לויפט מען צו שתדלנים סערטיפיקאַטן אויסבעטן.
די בעלי־טובה הייסן זיך די אָפּגעשפּאַרטע פּרוטות
געהיים אין דער יד דערלאַנגען . . .
די פּאַפּירן זיינען אונטער אַלע פּאַטשאַטן דורכגעגאַנגען.
ווערזשע איז דען שולדיק, אַז אינדערהיים
האָבן פּריער אָנגעהויבן וויסטעווען האַרמאַטן ? !
די אויסגעשטרעקטע האַנט האָט נישט אַרויסגעצויגן
ברידער, שוועסטער, דער מאַמען און דעם טאַטן — — — —

אַ האַרציקע יידישע טעכטער !
דאָס שטעטל אַ טויטן־שאָטן.
מען האָט געשאָכטן, מען האָט לעבעדיקערהייט
אין אויוונס אָפּגעבראָטן.
און געדרימלט האָט ישראלס וועכטער —

אַצינדערט, אין די איינזאַמע נעכט,
צינדט אייער ברענענדיקער טרויער
יאָרצייט־ליכטער.
אין מיין מויל פרירן די טרייסט־ווערטער.
אין וועלטן־וואַלד מיניען די ווייסע שטערן.
וואוהין זאָלן מיר זיך ווענדן און קערן ? !
— — — — — — — — — — — — — — — — — —

איך רעד צו דיר חבר טים באָק.

נישט וועגן רייצנדיקע שטעט, כשופנדיקע לענדער,
נישט וועגן מעכטיקע טייכן און לאָקערנדיקע ערטער,
באַגער איך צוריידן צו דיר אַצינד.
איך בין נישט געאיבט אין צאַרטע, געשליפענע רייד.
אין פּשוטע, ווייטיקדיקע ווערטער,
אין פּראָסטע, וויינענדיקע גראַמען
איך וויל איינשפּאַנען מיין צער,
מיין פאָלקס טראַגישע דראַמען.
איך בין אַ מאַן שטיל און באַשיידן,
אויסערגעווײנלעכע שיינקייט צו באַשרייבן
איך פאַרמאָג נישט דעם וואונדערלעכן טאַלאַנט.
אָבער איטלעכס האַרץ פול מיט פּיין ביזן שאַרפן ראַנד,
ווײנט אַליין שוין די שרייבנדיקע האַנט.
איך וויל אויסגיסן מיין שווער־אָנגעווייטיקט געמיט
אויף אונדזער גאַנג דעם בלוטיקן, באַטרערטן,
אויף אונדזער גורל דעם וויסטן, באַשערטן.
נישטאָ אַזאַ שרייענדיק, בריענדיק וואָרט אין אַ ליד,
וואָס זאָל אַרויסיאָמערן דעם בראָך פון גליוועדיקע פיר מיליאָן יידן־טריט.
אין חומש איז אָנגעוויזן:
גאָט האָט די רשעים זיין שטאַרקע האַנט באַוויזן.
ער האָט געטויט די פאַרדאַרבנדיקע ריזן,
ער האָט זיי צעשטויסן אין מבול,
ער האָט זיי דורכגעלעכערט מיט וואַסער־שפּיזן.
דערנאָך האָט ער זיך באַדענקט,
וואָרים ער האָט די מענטשן אין וואַסער פאַרשווענקט.
דארום האָט ער אויפגעהערט די וועלט פאַר רשעות באַשטראָפן.
דער רשע שאַלטעוועט, ער טוט נישט אָפּווערן דאָס בייז
וואָס טוט זיך אויף זיין ערד טרעפן.
אַז גאָט טוט צערנען,
דעכלט ער איבער דער ערד מיטן פאַרביקן בויגן.
אין די וואָלקנס גליווערט איין דער שלאַקס־רעגן.
אויך וועגן דעם איז אין חומש געשריבן.

עקבערנדיקע קעפּ האָבן בייזע מאָנונגען געקליבן.
צאָרן אויף אַלע ערד־עקן געטריבן.
פֿאַר אונדזערע אורפּאָטערס הייליקע שריפֿטן
האָמערט מען אַריין אין אונדזער געביין אייזערנע שטיפֿטן.

נאָענטער חבר, איך גלויב וואָס דו טוסט זאָגן:
צייטן ענדערן זיך צום גוטן, צייטן האָבן זיך געביטן.
נייערט מיין פֿאָלק איז איינגעקלאָמערט אין צוואַנג אינדערמיטן.
דאָס אומגליק האָט אונדז קיינמאָל נישט אויסגעמיטן.
אונטער דער שווערד די ערשטע צופֿאַלן.
די ערשטע גרויזאַמסטע טויטן.
מיר ווערן די ערשטע געוואָרפֿן פֿאַר פֿאַרצוקנדיקע הינט
הינטער וועלטישע פּלויטן.
קיינער האָט זיך צו אונדזער יאָמער־געשריי נישט צוגעהערט.
אונדזערע הרוגים האָבן זיך מיט יעדן טאָג געמערט.
די פֿייערדיקע פֿריידיקער פֿון גוטסקייט און מענטשנליבע,
די וואָס לייטערן די זעל מיט הייליקע פּסוקים פֿון דער ביבל,
האָבן אינדערשטיל אפשר אַליין גאָר געהאָלפֿן די מזיקים אויסלעשן דאָס ליכט
פֿון ישׂראלס פֿאַלנדיק, אָרעם, צעבראָכן שטיבל.
אַצינד אויף מיילן־טריט,
נישטאָ פֿון יעקבן קיין שפּראָץ, קיין בליט.
די ערד לעבעדיק, בלינד — — —

האַרציקער פֿריינט,
פּרואוו נאָר פֿאַר זיך אַליין
אונדזער בראָך אויסמאָלן:
פֿאַרוויסטע, יידישע דערפֿער,
לערע, יידישע שטעט
אויף די גרינענדיקע בערג,
אין די פּרוכפּערדיקע טאָלן.

די אָרעמע רימערס, שוסטערס,
די גלעזערס, גאַרבערס, שניידערס,
די שטריקלדרייערס, די דאָרפסגייערס,
די סוחרים, למדנים און רבנים,
די בעלי־עגלות און די קאָוואַלן,
אַלע מיט די נעבעכדיקע שטעלעכלעך,
אין אויסגעריבענע, געלאַטעטע שאַלן
זיינען ערגעץ אין בלוטיקע אָפּגרונטן געוואָרן פאַרפאַלן.
אין פעטן פּאָדאָליע האָבן גאָטספאַרכטיקע, יידישע פּועלים,
פרומע, ערלעכע דאָרפסגייער אויסגעטראָטן דורך די וועלדער
די ערשטע, הונדערט מייליקע קאָליע.
פון אַלצדינג — פון יידיש־פּוילן, וואָלין, אוקראַינע, פּאָדאָליע און רומעניע;
מען קען שוין דאָס ביסל יידן אַריינגעמען אין אַ זשמעניע.
פון מיין פאָלק די לעבעדיקע, דערפרישנדיקע קוואַלן,
פאַרגאָסן מיט זאַמדיקע, פאַרטריקנדיקע וועלן.
דאָך — די רשעים טוען נאָך אַלץ צאָרנדיק זידן.
זיי זעען נאָך לויפן אַ דערשראָקענעם יידן.
אויך אין אונדזער לאַנד ווימלען לייט מיט רציחה־בלוט,
מיט מאָרד־לוסט, פרעך, פאַרשייט.
זיי זיצן אויף גילדערנע טראָנען,
טראָגן בלישטשענדיקע קרוינען.
זיי וועגן, זיי וויגן די וועלט אין זייערע שאָלן.
זייער הארץ — אַ שטיין אויסגעהוילט.
גיפטיק פייער אין זייער מויל.
טעגלעך זיי טייטלען אויף יידן.
זיי האָגלען אויף אונדז פון זייערע פינצטערע יארידן.
מיר זיינען זיי דערווידער פון אַן אַלטן מאַן ביז די זויג־קינדער.
העסלעך איז אין זייערע אויגן דער פאָרעם פון אונדזערע גלידער.
זיי שעלטן אונדזער אָרעמקייט, זיי האַסן אונדזערע אַרבעטסלייט.
פעלשונג און גאָלד
דאָס וואָס די יידן האָבן האָלט.
ברויט און וואַסער האָט דער ייד געבעטן,
אַצינד איבער אונדז ער טוט טרעטן.

איטלעכער ייד אַ פּאַרזעעניש מיט בייטנדיקע געזיכטער:
יעדער ייד — שטיין־רייך כיטרע און ווייך.
יעדער ייד וויקלט זיך אין זיידנס, אין פוך.
דער ייד איז אומעטום מיט זיין דוך מיט זיין רוך.
דער זעלבער ייד אַ קאַפּיטאַליסט און אַ קאָמוניסט.
דאָס פעטס פון דער ערד מיר גריזשען אָפּ,
וואַרפט די יידן אין תהום אַראָפּ.
אָט די העסלעכע ברואים
קענען טאָג און נאַכט נישט רוען.
מיר פאַרדאַרבן דעם בליענדיקן פרילינג.
מיר פאַרסמען דעם וואַסער־שלונג.
מיר פליקן אָפּ די רויט־האַרבסטיקע בלעטער־שרינטן.
מיר זיינען שולדיק אין אַלע בלוטיקע מלחמות,
אין אַלע אויפברויזן, אין אַלע בונטן,
אין אַלע צוזאָגנדיקע פרידנס־בונדן . . .
דעריבער צושלאָגן די יידן צו סקריפּנדיקע טירן, צו סלופּן,
צונעגלען די יידן צו מויער ווענט, צו העכסטע טאָפּאָלן.

דער ייד טאָר גאָטס לופט נישט זופּן
אין דער הייליקער שטאָט, צופוסנס דעם צלם־באַרג,
הינטער צווייגן־שאָטן פון קלויסטער־קופּאָלן.
אָט די העסלעכע ברואים.
די דאָזיקע פינצטערע רשעים
קענען טאָג און נאַכט נישט רוען.
זיי קענען נישט פאַרטראָגן
אונדזער גערייד, אונדזערע זיטן.
אָ, ווי רופט איר זיי רעאַקציאָנערן, אַנטיסעמיטן?
ווער וועט אונדז פון זיי באַשיצן, באַהיטן? — — —

וואָס אָן אמת, עס ווערט מיר אויך איבערדריסיק
פון די בלומרשטע פריינט, וואָס ווילן
תמיד אונדזער גרויסקייט מאָלן,
תמיד אונדזער הערלעכקייט באַווייזן,
אונדזער שיינקייט רימען,
בשעת אין אונדזער אייגן בלוט מיר שווימען.

צו וואָס דאַרפן זיי מיט אונדז אין וועיטן עבר רייזן ?
מיר צאָלן צוליב דעם עד היום מיט די בלוטיקסטע פרייזן !
אַלע אונדזערע געשיכטעס, לעגענדן
פון מאַרטירער־טויטן; פיינונגען אָן ענדן.
די קינדער פון אונדזערע לענדן
אין אַלע וואָגלענדיקע פרעמדן.
צי וואָס אַלטע שמות שטויבן ?
ווער דאַרף די אַלע לויבן ?
בנאמנות, מיר זיינען אַ פאָלק,
מיר האָבן געטאָן גרייזן.
מיר האָבן די וועלט געוואָלט דערלייזן.
געוויס, יעדע אומה קען אונדז אויפוואַרפן, אויפווייזן :
נישט יעדעס פאָלק קען באַווייזן
יאָרטויזנטער אויף אונדזער צאָרן־וועג צורייזן.
אודאי, פאַרדעם די האַרבע שטראָף,
אויסקווילענען די יידן, ווי שאָף : — — —

יאָ, וואָרים טו איך דאָ טייערער חבר
צו דיר אזוי באַצערט, אזוי בלוטנדיק־אָפןריידן ?
פאַרגיב, מיינע טריפנדיקע, פאַרצאָגטע ווערטער,
איך קען אַנדערש נישט באַקליידן.
איך קען דיין ליבשאַפט צו מענטשן, צו פעלקער,
האָסט אַריינגעקוקט אין אונדזער לעבן,
ביסט אויפגעשווידערט געוואָרן פון אונדזער בלוטיקן אַלקער.

דיין גלויבן הילכט אָפּ אין קאַנאַדעס פאַרוואָרפנסטע פּראָווינצן,
די פּשוטע פון פאָלק, די אַרבעטסלייט זיינען דיינע ליכטיקסטע פּרינצן.
אין דיין האַרץ אונדזער בענקשאַפט, אונדזער ווייַ אויך אַריינגעקריצט.
אונדזער מאָרגן האָט פאַר דיר לויטערנדיק אויפגעבליצט.
פאַרוואָסזשע אויך אין דעם לאַנד — אונדזער לעצטער באָרטן ?
שוימען מיילער, איז די שנאה קעגן אונדז פאַרקריצט ?
אומדערשראָקענער, שטאָלצער קעמפער,
איך מאָן דיין טרייסטנדיקן ענטפער !
דו אונדזער לערער, האָסט אַליין געטראָגן אַלע פיינען,
דעם גרויסן באַפרייטן טאָג צו קענען קרוינען.
די מאַטער־צוואַנגען זיינען אָנגעגליט.
אַלע תפיסות פאַרהאַמערט.
עס קען דער שונא זיך נאָך שטאַרקן,
און — צווישן שטיין־ווענט זאָלן אַלע זיין פאַרקלאַמערט.
נאָר נישט פאַר דעם איז מיין מורא.
אין דיינע אויגן ברענענדיקער גלויבן,
די ליכטיקייט שימערט אויף אונדזערע פאַרנאַכטיקע שויבן.
דערווייל איז די שעה פאַרהוילן,
דערווייל קען אויך דאָהי מיין פאָלק ווערן באַצוואונגען.
דעמלט וועט קיינער שוין נישט אַנטרינען . . .
וואָסזשע וועט מיין פאָלק אַרויסקומען, אַז אויפגיין וועט דער
פרידלעכער באַגינען ? אַז אַלע פעלקער וועלן פאַר זיך אַ נייע וועלט געפינען ?
געהאַרגעטע יידן וועלן פון דעם נישט וויסן . . .
וואָרים עס איז דאָך נישט פאַרבאָטן יידן אויסצוראָטן —

אודאי צייטן ענדערן זיך, צייטן האָבן זיך אין סטאַלינס לאַנד
צום גוטן געביטן.
מיר זיינען גלייך, צו אַלע פעלקער געגליכן.
אָבער איידער מיר וועלן יענעם גרויסן טאָג דאָ גרייכן,
וועלן חלילה אויף דער ערד יידן־שאָטנס בלויז אַרומשלייכן.

איך בין זיך מודה, איך בין אין איין שרעק, אין איין ציטער
פארן ווידער אָנקומען פונעם אכזריותדיקן געביטער.
היטלער האָט אונדז אזוי געטאָן פארלענדן,
מיר דאַכט, שייטער־פייערן אַרום אונדז אומעטום אָנגעצונדן.
אין דער פרומער קוויבעק,
מאָלט זיך מיר טיילמאָל
לויטן סלינענדיקן ליאַרעם:
(גאָט באַהיט און באַשירעם!)
רוצחים שאַרפן מעסערס,
אין זייערע הענט בלישטשען העק,
פאר רויבן זיי גרייטן קופערטן, זעק.
אַלע אונדזערע טירן זיינען אומבאַשיצטע,
ווער וועט זיך איינשטעלן פאַר אונדז
אין די האַס־טעג, די אויפגעבליצטע?
מסתמא בין איך צופיל אין ציטער פאַר אַ צאָרנדיקן שפּעטער.
אָבער אין גיריקן געיעג נאָך מאַכט,
ווערן אַלע יידן שלעכט, אומגערעכט.
יידיש לייב דער מערדער שמעקט.
אונדזער בלוט די וועלט־גאַסן פלעקט — — —

ליבער חבר טים באָק,
דער פּחד פאַרן גרויזאַמען גזר
גיסט פינצטערניש אין מיר,
טריפט שווערן צער.
מיר טאָרן נישט האַרן.
דיין וואָרט מוז דאָס לאַנד אויפרודערן,
שטראַליקער־רוף זיך צוברידערן:
זאָל ווערן פאַרבאָטן יידן אויסצוראָטן!
מיר זיינען מיט דיר!
מיר זיינען גלויביקע,
מיר זיינען אָן אַ שיעור.

אין שווערן גראַנגל,
אין אונדזערע הענט
דעם מאָרגן מיר ברענגען.
צינד אָן די פייערן אויף בערג, אויף טאָלן!
די גרויסע, מאָרגנדיקע טעג האָסטו אָנגעהויבן
פאַר אונדז אויסצומאָלן.
פון דער טיפעניש איך טו בעטן,
דער פייער־וואָגן זאָל איבער אונדזערע לייבער
מערנישט יאָגן.
מיין פאָלק זאָל לעבן און דערלעבן
לויטערער פרימאָרגן זאָל איבער אים שוועבן.
די וועלט האָט אַ בלוטיקע האַנט אונדז געגעבן.
מיר וועלן פאַרגעסן, יאָ מיר וועלן פאַרגעבן — — — —

נאָענטער חבר,
טרויערן אַרום מיר לויערן.
איך האָב אויסגעגאָסן מיינע בענקשאַפטן, מיינע געפילן.
מיט אונדזער געריכטן גלויבן, מיט פעלדזנפעסטן ווילן
וועסטו די וואונדערלעכע באַגערן העלפן אונדז דערפילן.

זונטיק.

פון דער פּאָעמע „אַ דערפל
אין קוויבעק"

דער זומערדיקער זונטיק שמעקט אין דערפל.
מנוחהדיק, ריין יעדעס הויפל.
דורך די וועלדלעך, אויף די זאַמדיקע וועגן
ציען זיך פורלעך צום געפּאַרבטן, שטיינערנעם קלויסטער.
דער אינדערפרי ווערט גליאיקער, די שטיינער רויטער.
און דער גלח דרשנט:
קוקט נישט וואָס דער ייד האָט אַן אָרעם געוועלבל,
אַ שטיקל גאָרטן, אַ פּאָר עופות און אַן איינציקן קעלבל.
ער וועט שטילערהייט אייך באַרויבן.
עס געפינען זיך דאָ לייט וואָס טוען זיין ערלעכקייט און גוטסקייט לויבן.
מיט זיין באַהאַלטן גאָלד וועט ער פאַרכאַפּן אַלע גיטער,
ער וועט ווערן אייער האַר, אייער געביטער.
דער ייד, דער שד רעדט הכנעהדיק מיט געבעט.
ער האָט אַפילו פאַרנאַרט דאָס שענצטע שוועלבל
הינטערן אָפּראַך פון זיין הויקערדיק געוועלבל.
זי האָט אַ נעסט זיך דאָרט אויסגעבויט,
ביים פענצטערל וואָס שטראַליק בלויט.
אונדזערע קינדער זעצן זיך אויס
אויפן גאַניקל פון זיין הויז,
וואַרפן קרישקעלעך דעם שיינעם פייגעלע.
דער כיטרע ייד ווינקט מיט אַ וואַסערדיק אייגעלע:
קויפט קינדערלעך זיסע זאַכן,
אויך זייגערלעך, העמערלעך פאַרשיידן געצייג שפּילעכלעך אַליין צומאַכן.
די קינדער לאַכן, יאָ זיי לאַכן.
און דער רויבערישער ייד טוט גוטע עסקים מאַכן.
באַלד וועט ער אָפּקויפן די רעסטאָראַציע באַ קאַמילן.
באַ טרודעלן די וואַסער־מיל.

ער דער גאָט־פארשאָלטענער וועט דאָ בויען נאָך אַ שיהל.
איר הערט, איר קאַטאָליקן, פּראַנצוויזן,
איר טאָרט ביים ייד נישט קויפן קיין העמדער,
מאַנטלען, שפּילקעס, שיך און הויזן.
ווערט זיך היינט, כל זמן עס איז צייט.
וואָרים אַן אומגליק וועט ווערן באַשערט
אויף דער הייליקער, קוויבעקער ערד.
דזשעראָלד הערט, ער קוקט זיך אין טונקלען חלל איין.
זומער־זון גאָלדיקט אויף די באַמאָלענע שויבן.
ווי יידן זעען אוים: דער פּארבלוטיקטער יעזוס אויפן קרייץ.
אָט גייט יעזוס פּאַרקלערט אינמיטן זומערדיקן טאָג,
אין הויכן פעלד, צווישן כוואַליעדיקן ווייץ.
ער איז מילד ווי אַ קינד,
עס קניען פאַר אים שאָף און רינד.
אָט שפּאַנען די אַפּאָסטאָלן מיט די לאַנגע, פּאַסטוך־שטעקנס,
מיט די גרויענדיקע בערד.
זייערע וואָגל־טריט קושן דעם שטויב פון דער הייסער ערד.
אַלע זיינען זיי יידן, זעען אוים אין געשטאַלט,
ווי דער אָרעמע יידישער געוועלבניק
מיט דער פלאַטערדיקער באָרד, וואָס וואוינט ביים וואַלד.
דזשעראָלדן ברענט די בושה,
ער פילט דעם גלחס שקר.
דער האָר און געביטער איז דער רייכער פּאַסטמייסטער
מיט דער פולער קראָם — אָט דער געמיינער שווינדלער און פּראַצענטניק
מיטן שפּיציקן הויקער.

איך פאַרוויג מיין ייִנגל.

לעצטע אשמורה.
עס שרייעט אויף טאָג.
מיין טאַטע פעדערט זיך צולערנען תורה.
הינטער פלויטן הינטיש געביל,
קעציש געקלאַג.
בעלי מלאכה׳ס איילן צו דער שקלאַפישער עבודה,
הינטערן אָרעם פעקלעך מאָגערע סעודה.

און — איך פאַרוויג מיין ייִנגל
מיטן אומעטיקן גמרא־ניגון.
אויפבליאַסקעדיקער פרימאָרגן
גילדערט די שויבן, דאָס ווינגל.
די שטאָט וועקט זיך הינטער שלאָפנדיקן ריגל.
נאַכטיקע פייכטקייט פאַרעט אויפן דאַך.
דער שטילער הימל — אַן אָפענער, בלויער שליאַך.
צויבערדיק שטראַלט דער קינדערישער טרוים:
זומער־זון אויף בית־מדרש שויבן.
זינגענדיקע פייגל אויף שאָטנדיקן בוים.
פויערישע פורן ביים וואַלד שטויבן.
מיין ניגון ציטערדיק, גרינג און פריי.
ווידער טריפט די זיסע בענקשאַפט אויפסניי:
ווינטער, גאַסן אויסגעבעט אין שניי,
עס שמעקט דער זילבערדיקער, בלענדנדיקער פאַרזיי.
אָ, גמרא־ניגון טו מיך ווידער פירן
צו די שווערע בית־מדרש־טירן,
צו מיין היימישן ווינקל,
אין פרימאָרגן־טונקל.
ייִדן אין טלית און תפילין,
דאָס דאַווענען אויפדערגיך מאָלן.
צופוס דאַרפן צו יאַרידן שפּרייזן
אפילו דער שניט־סוחר אברהם אייזן.

געהאָרבעטע יידן דעכען קוים, די בערד ווינטיקן, זיי איילן.
זאָל גאָט גוטע קונים צוטיילן.
אַלע בעטן אויפן דאָברע מזל, קרעמער און בעלי מלאכות —
דער נייער, אויפשיינענדיקער יחוס.
נאָר דאָס ביסל גליק פינקלט, פּויזעט, ווי אויף דער איינגעטראָטענער פּאָדלאָגע
דאָס שטראַלן־העזל.
פול מיט טרערן איז פּרייטיק צונאַכטס דאָס קדוש־גלעזל.
גלות־פּוילן, ערגער ווי שעבוד מצרים.
יידן בידעווען, יאָגן אַרויס פון זיך דעם דעך.
עס שטיקן די פּאַנסקע ידים.
די זאָרג און די שרעק וואַקסט !
גאָטעניו, מען זאָל כאָטש אַמאָל קומען צו אַ ברעג ?
די פּאַנעס ווילן די יידן אין די ווייטסטע, פרעמדע לענדער פאַרשיקן.
די כוחות ברעכן זיך.
גאָט, דו אַליין מיט די צוררים
צערעכן זיך ! —

דער ניגון טוט מיך וויגן.
דער צער ברענט
איבער דער לענג און דער ברייט פון דער ערד.
עס סקריפּען מערנישט די בית־מדרש טירן.
די פריילעכע, בגלופנדיקע כלי זמרים ריפּען
מערנישט אין די שלוהדיקע פרימאָרגנס.
היימשטעטל וויסט, שטום און לער.
לעצט, גליוער־געשריי איך הער.
דער ניגון פון יידן־קברים שטייגט צו די בלויע הויכן,
צווישן חורבות, צווישן פייערדיקע רויכן.

יאָ, מיין זון, מעבר לים,
אין מדינת פּוילן האָט זיך ווייט־צווייגנדיק געשפּרייט
מיין דורותדיקער, ליכטיקער שטאָם.
דער פייער־אַקער האָט דאָס בית־מדרש פאַרצערט,
דאָס שטעטל ביז די גרונטן צעשטערט.
דער גמרא־ניגון — דער שכינהס ציטערדיקע האַרף צעבראָכן.
די תורה־לערנער מיט שפּיזן דורכגעשטאָכן.

זיץ איך אַצינד אין נייעם לאַנד,
אין דיין געבוירנשטאַט.
דער ניגון זינגט אין מיין לעבעדיקן וואָרט,
טרויער פון מיין היימאָרט.

זע מיין זון, דער זוניקער פרימאָרגן רייט אַרויס.
אַ רויטער בעכער די צעעפנטע רויז.
האָרך זיך איין, הער מיך אויס:
אונדזער אומה מוטיק, אייביק.
די שונאים נידריק, שטויביק.
אונדזער מאַרטירער־גייסט אין די ווייטע דורות שפּרייזט.
אין אַלע לענדער, אין אַלע מדבר זאַמדן שרייט אונדזער פאַרגאָסן בלוט.
מיין האַנט ציטערט צווישן די שאַרכענדיקע, שעפּטשענדיקע בלעטער
פון אונדזערע בלוטיקע, גלותדיקע יאָרטויזנטער.
פעלדזנשטיינער — אימהדיקע טויערן באַ שטורעמדיקע וואַסער־ברעגן,
פירן אונדז צו די פרעמדסטע וואָגל־וועגן.
אַלע וועלט־שטעט, פעלקער, לענדער פון פאַרגעסענעם אַלטערטום,
זייערע שטיין־חורבות זיינען שטומע עדות
אויף אונדזער אייביקן זיין —
אַז אונדזערע פייניקער קריצן אַליין זיך אויס
דעם מאָרד־צייכן אויפן שטערן.
אַזוי וועט רויביק־שוואַרץ ברענען די מאָרד־בושה
אויף די טמא־פּנימער פון די נאַצישע פאַרטיליקער.
דורך מדינות און כלערליי אומות
תמיד מיר וואָגלען מיט ספר־תורות און גמרות.
יעדע פרעמד איז אונדז באַקאַנט פון נעכטן, פון היינט.
מיר שטורמען דורך אַלע לויערנדיקע סכנות.
אין אַלע וועלט־עקן טריפט אויף אונדז דאָס טרויעריקע ליכט
פון שווימענדיקע לבנות.
מיר שטרויכלען, שטייען ווידער אויף און פירן אויפסניי
דעם אייביקן געראַנגל פאַרן זכות צו זיין אַ ייד.

פון געבורט, דורך פּיין און בלוט מיר זיינען אויסדערווײלט,
צו טראָגן אין אונדזערע יונגע, טרייסטנדיקע הענט
די אויסלייזונג צו דער טרויעריקער וועלט.
אונדזערע באַפרייענדיקע, וואַגנדיקע טריט
רוישן באַ אַלע באַלאַגערטע שטאָט־טויערן,
קלינגען אויס דאָס גאַרנדיקע ליד
אויף יעדן אָפענעם שליאַך,
אויף יעדער אויפגעריגלטער בריק.
מיר ברענגען דעם גלויבן, דאָס גליק
און דעם הייליקן זיג.
די געטאָ־הלבשה — אונדזער שטאָלצער, אָפּגעצייכנטער הערב.
פריש און לויטער טריפט אין אונדזער אייביק גרין־שפּראָצנדיקן וואַלד
דער טויאיקער רעגן.
פולע קערב פרייד מיר טראָגן דעם ליכטיקן פרימאָרגן אַקעגן

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

פון מרחקים, איבערן שטורעמדיקן ים האָב איך אהער געצויגן.
יונגע, בענקענדיקע טרער אין מיינע אויגן.
אין מיין היימשטעטל ווילדער שטורעם האָט צעשראָקן, צעוואָרפן און
פאַרטריבן.
אויסגעשטערנטע נעכט האָבן דעם טרויער פאַרשריבן,
דערשלעפּט האָב איך זיך אהער אויף פרעמדער ערד.
איך בין געבליבן שטיין דערשראָקן, עלנט — אַן איינזאַמע
פאַרבלאָנדזשעטע לאַם.
ליבע, נאָענטע געשטאַלטן גריסן פון דער ראַם.
לבנהדיק געזיכט פראָסטיקט זילבערדיק אויף מיין שויב.
די בענקשאַפט וואַרעמט דאָס ערשטע, טרייסטנדיקע ליד.
אין לייטערנדיקער לייד שפּראָצט די ציטערדיקע פרייד.
אין באַגינען זינגט פאַרבענקטער ניגון, זינגט־אויף און דערהויבט.

מיין טאַטע האָט דאָס לערנען נישט איבערגעריסן אינמיטן ווינן.
מיין מאַמע האָט געטריפט אין מיר די ליכטיקע באַהאַרצטקייט
פון פאַרליבטע, טרערנדיקע יידישע ווערטער.
לידער בליען איצטער אין דער איינזאַמקייט,
אין די פאַרהיימישטע, נייע ערטער.
זע מיין זון, די שראַנקען יידישע ביכער.
זיי פעסטיקן דעם גלויבן אין אַלע גלותן, אין אַלע געפֿאַרן,
זיי שמעטערן אַלע פינצטערע גזרן.
נקמה צינדן די בלוטיקע כראָניקעס
פון קידוש השם, אין שנת ת״ח,
און די קאַמפסרייד פון די נביאים
אין די אמתדיקע, הייליקע ספרים פון תנ״ך.
הלכות און אַגדות פון ש״ס אויסגעזונגען אין די ווייסע ווינטערן,
אין די בליענדיקע פרילינגען פון שמעגדיקן בעז,
האָבן געלויכטן אין ליבשאַפט, געלאָשן דעם האַס.
נאָך אַלע שחיטות און גירושים
האָט אַלץ געזונגען אין אונדז דער וואונדערלעכער זכות
פון זיין אַ ייד.
שבועות שמעקט מיט פוטער געבעקס, מיט שאַווערן אויפן מגן־דוד־דאַך.
דער בעל־קורא ציקלט אַקדמות.
די מאַמע לייענט די מעשה פון מתן־תורה מיטן זיס־אומעטיקן ניגון פון טייטש חומש.
אָסיען, דאָס ווייסליים לויכט פון די אָפּגעווייסטע ווענט.
אין דער סוכה שאָטנט פריש, קיל דער סכך.
ווינטלדיקע פאַרטאָגן שטראַלן.
רויט־זאַפטיקע אויבסטן אין די סעדער.
פאַרקלערט, פאַרטרויערט געשניטענע פעלדער.
און קאַמפס־לאָזונגען פלאַמען אויף שטובן און פלויטן.
אויף די בונטאָווטשיקעס די פּאָליציאַנטן לויערן.
עס פאַרקלעמען תפיסה־מויערן.
די שטערן גליען אויס דאָס פאַרהוילענע שריפט.
אין געמיט ליכטיקט דאָס מאָרגנליד.

די ברודערלעכע חברשאַפט אין האָפנדיקע הערצער וואַקסט.
מיט מוט און גערעכטן האַס דעם שונא דערשלאָגסט.
און אין דעם גרויסן, וואונדערלעכן ירושה־געוועב
די ווערק פון מענדעלע, שלום־עליכם, פרץ,
לעבט דער בטחונדיקער גאַנג פון דורות־יידן.
ביז ש. האַלקין — ברודער־דיכטער אין ראַטן פאַרבאַנד —
איין גאַרנדיקע, שטרעקנדיקע האַנט.
אין ערלעכע, הייליקע יידישע ווערטער
געבענטשט יעדער עברדיקער שפּור:
די לעבצנדיקע זעל פון קעמפערישן געזעל.
ערב שבת די געשייערטע, קופּערנע פאַן.
די פרומע ווייבער מיט פאַרטרערטן טייטש־חומש,
זומער פאַרנאַכט באַ שאָטנדיקער שוועל.
ר׳ ביינוש בלעכער, ר׳ דודל למדן,
ר׳ שואל דאָרפסגייער, אייזיקל משכיל,
און דער פאַרמחטער חסיד ר׳ יחזקאל,
אַלע זיינען מיט אונדז אין אַלע פרעמדן.
דער בעש״ט, זיין אָנטרייבער יענדרוך.
פון אָפענע, גאָלדענע פעלדער דער ריח.
פון דאַנען מיר שעפּן בטחון און יונגן כח.
דער שפּאָלער זיידע, דער ווילנער גאון,
דער בראַסלאַווער און דער רבי ר׳ בער,
אַלע זיינען געקומען אין די פרעמדן,
שטאַרקן אונדזערע לענדן.
אַלע אין איין היימישער פור.
דורות באַהעפט דורך פיינען־שנור.

זייער וואָרט גלויביק, לויטער, וואָר:
היינטיקס יאָר וועט קומען משיח.
און אויב עס דויערט,
און דער שונא לויערט.
לעבט אין הערצער פון מיליאָנען
דער העלדנגייסט פון הערש לעקערט.
אין די הענט מרידה־פאַקל.
נישט קיין שרעק און נישט קיין וואַקל!
אינאיינעם מיט הערש לעקערטן אין דער היימישער פור.
דאָס וואָרט איז פריידיק,
דאָס וואָרט איז געדולדיק, גלויביק.
הערש לעקערט איז מבטיח:
היינטיקס יאָר קומט משיח.
און אויב נישט היינטיקס יאָר,
איז זיכער איבעראַיאָר! — — —

נישט באַזונדער.

נישט באַזונדער.
פון אייביקן פאָלק די גלויביקסטע קינדער.
האָפנדיקער טרוים — דער ליכטיקער וואונדער.
אין הייליקן ציל ריין, גערייניקט.
אין ערלעכער ברודערשאַפט אויף אייביקן געאייניקט.

פון לאַנד צו לאַנד היימיש, דערקענט
שטרעקן זיך וואַרעמע הענט.
אין אונדזערע גאַרנדיקע הערצער דער לויטערער טרוים
צום היימיש־חומשדיקן ירדן.
די טיפע בענקשאַפט צו די געבענטשטע טריט פון יידישע בויער
ביים ווייטן, צוזאָגנדיקן אמור.
פרייד און גליק אָנגעלאָדן אויף פויעריש־יידישער פור.
אָ, גלויביקע, האַרציקע ברידער־יידן,
די ערד זאָלט איר אַרבן.
גאָלדיקן זאָלן אויף אייערע פעלדער
אויסגערייפטע, פולע גאַרבן.
יידישע פויערים זאָלן שפּאַנען נאָכן אַקער
מיט בענטשנדיקן געזאַנג, אין הייליקן פרידן.

פון לאַנד צו לאַנד היימיש, דערקענט
שטרעקן זיך וואַרעמע הענט.

אינהאַלט

עפן אויף

עפן אויף 5
טרערן 6
אלף־בית 7
דער לעצטער חלוץ 10
תהילים־זאָגער 12
אין די אלולדיקע טעג 15
מילדע טעג 17
משה שמואל דער וואַלד־סוחר 21
אלול 23
פּיוויש 24
עליע מאיר 33
האַרבסט 35
פּאַרבלוטיקטע רויזן 37
שטייט אויף יידעלעך לעבודת הבורא 38
ווי איז מיר 40
פיר צדיקים גייען אין שלאַכט 41
דער רעגן 70
די בשורה 72
א שטערן גאַפט 76
דאָס ליבע־ליד 78
תשעה באב 81
שטערן 83
דער פּאַסטוך 84
דער שניטער 86
מיין חבר איז אוועק 87
די מאַמע וויינט 89

לבנה וואָס לויכסטו	90
אין די אָפּגרונטן פון ימען	91
קום מיט מיר	92
זומערדיקע דרויסנס	93
אָ, ערד, איך קען דיך היינט ניט בענטשן	94
באַטריבט	96
די הייליקע ליבשאַפט	97
פאַרשאָלטן זאָל זיין	100
נישט ציט צוריק דאָנער קאָזאַקן!	101
קאָזאַקן	103
די באַפרייער	104
נאָך דער שלאַכט	106
זינג אויף	107
טרייסט ליד	109
מיין זאָג	110
איך צינד אָן	111
אַ תפילה	112
גערמאַניע	113
קיינמאָל נישט שענקען	115
גואל הדם	116
יצחק לייבוש פּרץ אויף די זאַמאָשטשער גאַסן	118

נאָענטע רייד

שטילקייט	125
זומערדיקע אינדערפריען	126
דעמערונג	127
איך בין יונג	128
פרילינג	129
דיינע רייד	130
פרילינג	131
נאָענטע מיינע	132
פרייד	133
איך זינג צו אייך ווידער	134
פאַרטאָג	135
די זון גייט אויס	136
יינגל מיינער	137

באַשאַפנדיקער זאָג 138
שווערע וואָגן 139
הער 140
עס איז גוט 141
פאַרגעס 142
ליד 144
אַ תפילה 145
איך בין אַ תושב 146
דער עולם וואַרט 148
זינגער 150
ביסט נישט אָפּגעשיידט פון אונדז א. ראַבאָי 151
אומעטיק 154
ווען 155
איך שטייג 156
איך גיי אַראָפּ 157
ליבער 159
דאָס פרידן־ליד 160
לבנה־ליכט 161
געווען 162
ווייסער וואונדער 164
דער טאַטע 165
דזשעק לאָנדאָן ווייגט 166
נאָכן רעגן 168
אָפּן 169
ליד 170
אונטער דיין פענצטער 171
ערשט און אַליין 173
דאָס נעגער יינגל דזשאָרדזש 174
ברודער טאָם 178
טרייסטנדיק געוויין 180
סטיפן ק. פאָסטער שרייבט אַ ליד 182
וואָגלגאַנג 183
אין קלויסטער גאָרטן 184
סטעפאַן צווייג 186
עס דערמאַנט 188
אַז איך וועל מערנישט זיין 191

דערמאָנט

רחמים'דיק געזאַנג 195
דער פּאַסטוך דוד 199
הגר 210
יעקב באַגעגנט רחלן 214
אליהום געבעט 217
ר' בונעם דער אַרענדאַר 219
דער אינדיאַנישער עלצטער טאַטואַי 226
העלדנטוויט 231
ר' עקיבא לערנט תורה 233
מיין רבי 235
צום לעצטן מאָל 239
בריינדל 241
דעם פּורים שפּילערס ליד 243
אוים אַן אַלטן בריוושטעלער 245
דער נייער לערער 247
דער לערנער 250
האַרציקע, יידישע טעכטער 257
איך רעד צו דיר חבר טים באָק 264
זונטיק 272
איך פּאַרוויג מיין יינגל 274
נישט באַזונדער 281

תיקון טעות

אויף זייט 64 שורה 13 שטייט: „מיט שורות גבורים פון אלע באצוואונגענע אומות"; דארף זיין:

„מיט שירות (שאיארעס) גבורים פון אלע באצוואונגענע אומות."

אויף שורה 25 שטייט: ר' לייב שרהס פירט זיינע פארטיזאנען־שורות אין קאמף"; דארף זיין:

„ר' לייב שרהס פירט זיינע פארטיזאנען־שירות (שאיארעס) אין קאמף."